ilke

AYLIK İNCELEME YORUM BELGE DERGİSİ

* Yeni SSCB Anayasası ve Halkın Devleti Üzerine
* SSCB ANAYASASI (tam metin)
* Afrika'da Anti-Emperyalist Anti-Kapitalist Eğilimler
* İŞÇİ SINIFI BİLİMİNDE ULUS KAVRAMI – 4 Ulusların Kendi Kaderlerini Tayin Etme Hakkı

Cilt/8 Ağustos-Eylül 1977 Sayı/44-45

ilke

AĞUSTOS - EYLÜL / 1977
Sayı : 44 - 45

AYLIK İNCELEME YORUM BELGE DERGİSİ

İÇİNDEKİLER

Sahibi: **Öner Ciravoğlu**/Yazıişleri Müdürü: **Feyzullah Özer**/Yazışma adresi:PK 71 İstanbul / Yönetim ve Havale adresi: **Öner Ciravoğlu**, Cağaloğlu Başmusahip sok. Tan Apt. No: 10/11 İstanbul / Abone şartları yıllık 150, altı aylık 75 lira. Dış ülkeler için iki katıdır / Baskı: **Ören Basımevi** / Dizgi: **Evren Matbaası** **İlân :** Tam sayfa 500 lira, Diğer ilânlar santimi 25 lira/Basıldığı tarih: 1 Eylül 1977.

Açıklama

Elinizdeki bu sayı ile İLKE Dergisi, ağustos ve eylül sayılarını birleştirmek zorunda kaldı. Okurların bildiği gibi geçen sayımızın dağıtıma verilmesi, teknik aksaklıklar nedeniyle ay sonunu bulmuştu. Bu kez arada doğan boşluğu kapatmak amacıyla bir defaya mahsus olmak üzere iki sayımızı birleştirmek zorunda kaldık. Bu vesileyle dergimizin de hacmi artmış oldu.

Düzenli ve zamanında okuyucuyla buluşmak bundan sonra üzerinde daha da titizlikle duracağımız konulardan biri olacaktır.

1 Ekim'de buluşmak üzere...

İLKE Dergisi

27 Haziran 1977'den 20 Ağustos 1977'ye

27 Haziran 1977

- Türk-İş Genel Başkanı Tunç: «Rejim için her girişimde bulunacağım.»
- Mısır Devlet Başkanı Sedat, solcu muhalefet partisini hainlikle suçladı.

28 Haziran 1977

- Başbakan Ecevit, hükümet programını Millet Meclisi ve Cumhuriyet Senatosunda okudu.
- Lübnan'da Suriye yanlısı El Saika gerillaları ile, İsrail'le herhangi bir barış anlaşması yapılmasına karşı olan Filistin Red Cephesi arasında çarpışmalar yeniden başladı.
- Afrika Birliği Örgütü, Rodezya'ya karşı Mozambik'in şartsız ve topyekün desteklenmesine karar verdi.

29 Haziran 1977

- CGP, Ecevit hükümetine çekimser oy vermeyi kararlaştırdı ve CHP-AP diyalogu kurulması konusundaki önerisini tekrarladı.
- İtalya'da partiler ortak hükümet programında anlaştılar. Ana muhalefet partisi İtalyan Komünist Partisi, ulusal birlik hükümeti kurulmasına olanak bulmadıkları için Hıristiyan Demokrat azınlık hükümeti ile işbirliği yapılacağını açıkladı.
- Etiyopya'da marksist hükümetin geleceğini tehdit eden iç savaşa son vermek amacıyla halk ordularının oluşturulduğu bildirildi.

30 Haziran 1977

- Demirel, Erbakan ve Türkeş yayınladıkları ortak bildiride, «Parlamentodan çoğunluğa dayalı bir hükümetin çıkabileceğini» belirttiler.
- TMMOB Genel Başkanlığına yeniden Teoman Öztürk seçildi.
- AET: «Filistinlilere anayurt bulunmadan barış sağlanamaz.»
- 23 yıl önce ABD'nin önerisi ile kurulan anti-komünist Güneydoğu Asya Anlaşma Örgütü (SEATO) dağıldı.

1 Temmuz 1977

- Hükümet programı Meclis'te görüşüldü. AP, MSP ve MHP grupları görüşmelere katılmadılar.
- Brezilya Devlet Başkanı General Ernesto Gaisel, kendisine verilen özel yetkiden yararlanarak, Senato muhalefet lideri Bussado' yu, rejimi kınadığı, siyasi cinayetler ve işkenceden sözettiği için, Senato'dan çıkardı. Muhalefet liderinin bütün siyasi hakları 10 yıl süre ile elinden alındı.
- Demirel'lere 45 milyonluk usülsüz kredi verildiği saptandı.
- İtalyan Millet Meclisi, kadınlara çalışma eşitliği tanıyan bir yasayı onayladı.

2 Temmuz 1977

- TARİS'te 75 milyon liralık yolsuzluk saptandı.
- TÖB-DER: «Hükümet kurulduktan sonra derneğimize iftira saldırıları arttı.»
- TSİP Genel Başkanı Ahmet Kaçmaz, milliyetçi cephenin, CHP hükümetinin güvenoyu almasını kendi sonu gibi gördüğünü belirterek, güven oylamasının sonucu ne olursa olsun emekçi halkın MC'ye fırsat vermeyeceğini, halkın MC'siz bir yönetim için verdiği mücadelenin ergeç başarıya ulaşacağını söyledi.
- Ecevit, devlet arşivlerindeki bazı yolsuzluk dosyalarının kaybolduğunu, Milli Eğitim Bakanlığında hükümet değişirken bütün evrakın yakıldığını açıkladı.
- 49 üyeli Afrika Birliği Örgütünün (OAU) zirve toplantısı, Gabon'un başkenti Libreville'de başladı.

3 Temmuz 1977

- Millet Meclisi'nde yapılan güven oylamasında, Ecevit hükümeti 229 oyla reddedildi. Oylamada 217 kabul, 2 çekimser oy kullanıldı.
- Rodezya Cephe Partisi Başkanı Des Frost, Rodezya Başbakanı Ian Smith'i eleştirerek görevinden istifa etti.
- Lübnan'da ateşkese rağmen çarpışmaların sürdüğü bildirildi. FKÖ, AET'nin Filistinlilere bir anayurt sağlanması ve İsrail'in işgal ettiği topraklardan çekilmesi yolundaki çağrısını yetersiz buldu.
- 1939 yılında Cumhuriyetçilerin safında yeraldığı için yurt dışına sürülen Katalonyalı lider Tarradellas 38 yıl sonra İspanya' ya döndü. İspanya hükümeti Katalonya'ya özerklik tanınacağını vaadetti.

4 Temmuz 1977

- Cumhurbaşkanı Korutürk. AP Genel Başkanı Demirel'e yeni hükümeti kurma görevini verdi.
- Bağımsız Mardin Milletvekili Nurettin Yılmaz: «Doğulu milletvekilleri MHP'nin içinde bulunduğu bir MC hükümetine evet diyemezler.»
- İspanya'da Başbakan Adolfo Suarez'in çoğunluğu iktisat uzmanlarından oluşan bir Merkez azınlık hükümeti kurduğu açıklandı.
- Sovyetler Birliği Komünist Partisi yayın organı Pravda'da, ABD Başkanı Carter'in pilotsuz «Cruise» füzelerini destekleme kararının, stratejik silahları sınırlandırma görüşmelerini (SALT) engelleyebileceği belirtildi.

5 Temmuz 1977

- Ecevit: «Bizim dışımızda hükümet kurulabilir ama, bize rağmen hükümet edilemez. Biz ve bütün partiler uzlaşmalarla bir çözüm aramalıyız.»
- PETKİM Petrokimya A.Ş. Genel Müdürlüğü tarafından Hollanda'dan yapılan ithalatın karşılığı olan 3.5 milyon dolar transfer edilemedi. Hollanda firması durumu protesto ederek, ödemenin en kısa zamanda yapılmasını istedi.
- Pakistan'da silahlı kuvvetler Ziya-ül Hak önderliğinde «sağ» darbe yaptı. Sıkıyönetim ilan edildi; Başbakan Butto, hükümet üyeleri ve muhalefet liderleri tutuklandı.
- İspanya'da kurulan Suarez azınlık hükümetini Demokratik Merkez Birliği, Sosyal Demokrat Parti, Liberal Parti, Hıristiyan Demokrat Parti ile bağımsızların desteklediği açıklandı.

6 Temmuz 1977

- TARİŞ'e yeni atanan Genel Müdür İsmail Ertan göreve başladı.
- Afrika Birliği Örgütü Zirve Toplantısı, Afrika'nın iç sorunlarına ilişkin çözümleyici kararlar alınamadan sona erdi.
- Pakistan'da Anayasa kaldırıldıktan sonra yapılan açıklamada, sıkıyönetim kararlarının Anayasa yerine geçeceği bildirildi. Yeni yönetimin lideri General Ziya-ul Hak, seçimlerin ekim'de yapılacağını açıkladı.
- Brejnev, Carter'ın görüşme isteğini reddederek, ABD Başkanı ile ancak stratejik silahların sınırlandırılması görüşmelerinin sonuçlanmasından sonra görüşebileceğini bildirdi.
- Türkiye'ye gelen Fransız Komünist Partisi Resmi Delegasyonu, yaptığı açıklamada, «Komünist Partisinin Avrupa'da yasaklandığı tek ülke olan Türkiye'de bu engel kaldırılmalıdır» dedi.

7 Temmuz 1977

- MSP Genel Başkanı Erbakan, «İlke olarak üçlü koalisyona katılacağını» açıkladı.
- TÜSİAD Başkanı Feyyaz Berker,

AP-CHP koalisyonu önerdi.

- TRT'de Danıştay kararları uygulanmaya başladı. Yurtdışı Yayınlar Dairesi Başkanı Çelikkan görevine döndü.
- Şili'deki kayıpların akibeti hakkında Pinochet cuntası tarafından açıklama yapılması amacıyla Santiago'da 24 Şilili kadın ile 2 erkeğin başlattığı açlık grevinin başarıyla sona sona erdiği bildirildi. Şili hükümeti, BM Genel Sekreterine bir yazı göndererek istenilen bilgilerin BM'e gönderilecğini, açlık grevi yapanlar hakkında kanuni işlem yapılmayacağını bildirdi.
- Dünya Sendikalar Federasyonu' nun çağrısına uyarak Macar sendikalarının, Güney Afrika halklarının ve emekçilerinin ırk ayrımına karşı verdikleri mücadele ile dayanışma kampanyası başlattıkları bildirildi.

bir YORUM

Irkçı-Beyaz Güney Afrika Rejimi Emperyalizmin Himayesinde Nükleer Silah Yapımı Çalışmalarını Yoğunlaştırdı

Dünyanın lanetli rejimlerinden birisi olan Güney Afirak'nın ırkçı-beyaz azınlık hükümeti emperyalist güçlerin mali ve siyasi desteğiyle girişmiş bulunduğu nükleer silah yapım hazırlıklarını yoğunlaştırmıştır.

Militarist emperyalizmin Afrika kıtasındaki ileri karakollarından birisi olan Güney Afrika'da emperyalist ülkelerin yardımları sayesinde yapılan yatırımlarla elde edilen ve nükleer silah yapımında kullanılan çok miktarda cevherin bulunması ve bu üretimin arttırılmasından sonra, Güney Afrika Cumhuriyetinin ırkçı-faşist yöneticileri, nükleer enerjinin barışçıl amaçlarla değil, savaş amaçlarıyla kullanılması için nükleer silah imalâtı yolundaki çalışmalarını hızlandırmışlardır.

Böylelikle, Amerikan emperyalizminin kuklası durumundaki Vorster rejimi, Afrika Ulusal Kurtuluş hareketini sindirebilmek, emperyalizmin kıtada hayli etkisizleşmiş varlığını güçlendirebilmek ve kendi gayrı-meşru, ırkçı azınlık rejiminin «geleceğini güvence» altına alabilmek amacıyla, son çare olarak nükleer silah imalatına başvurmuştur.

Dünya sosyalist sisteminin öncülüğünde dünya barışsever güçlerinin güçlendiği bir dönemde, Güney Afrika'nın emperyalist destekle giriştiği bu karşı-devrimci faaliyet, hem dünya barışını tehdit edecek bir olay, hem de —yukarıda belirtildiği gibi— Afrika kıtasındaki güçlü ulusal bağımsızlık gelişimini, Afrika'nın ileri ülkelerini, devrimci - demokrat rejimlerinin sosyalizme doğru ilerlemelerini ve Afrika'da güçlü sosyalist kalelerin oluşmasını önlemek amacıyla Amerikan emperyalizminin giriştiği yani bir bağımsızlık, demokrasi, barış ve sosyaliz düşmanı bir komplodur. Bu nedenle, hem dünyadaki nükleer silahlanmanın kısıtlanması ve giderek genel ve tam silahsızlanmaya ulaşılması yolunda dünya sosyalist sisteminin ve tüm barışsever güçlerinin sürdürdüğü çabaların bir parçası olarak, hem de Afrika'daki ve dolayısiyle dünyadaki ulusal bağımsızlık ve sosyalizm mücadelesinin bir bileşeni halinde, ırkçı-beyaz Güney Afrika rejiminin nükleer silahlanma planlarına karşı dünyamızın barıştan yana tüm güçlerinin etkili bir mücadele sürdürmesi gerekmektedir.

8 Temmuz 1977

- AP, MSP ve MHP delegelerinden oluşan komisyon, 2. MC'yi kurma çalışmalarına başladı.
- TGS, Akdeniz Haber Ajansı işyerinde grev uygulamasına geçti.
- ABD, radyasyon yoluyla canlıları kitle halinde yokeden yeni Neutron bombasının ilk denemesini yaptı.
- Kâr oranı büyük ölçüde düşen ve bu nedenle de «iflas etmek üzere» olduğu bildirilen Spor - Toto Genel Müdürlüğü'nün AP'ye yasadışı para verdiği Sayıştay denetçileri tarafından saptandı.
- İzmir Eczacılar Odası Başkanı, ilaç enflasyonunda SSK'nın büyük payı olduğunu belirtti.
- Arnavutluk Emek Partisi organı «Zeri Populit» gazetesinde Mao Tse Tung'un «Üç dünya» teorisi eleştirilerek, bu teorinin Marksizm - Leninizme ters düştüğü ve devrimci güçler içinde karışıklık yarattığı belirtildi.

9 Temmuz 1977

- Ecevit; «Demirel'e CHP-AP önerimiz, Türkiye'nin cephe hükümetine mahkum olmadığını kanıtlamaktı.»
- Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterliğine, CENTO Genel Sekreteri Haluk Bayülken atandı.
- Halkevleri Genel Kurulunda konuşan Genel Başkan Ahmet Yıldız, «MC hükümeti karşısında halkevleri en etkin tavrı alacaktır» dedi.

10 Temmuz 1977

- TSİP Genel Başkanı Ahmet Kaçmaz, tüm demokratik örgütleri, MC'ye karşı güçbirliği oluşturmaya çağırdıklarını

açıkladı.

- Pakistan'da askeri rejim baskıları yoğunlaştırdı. Grevler, tüm siyasal ve sendikal eylemler yasaklandı.
- Şili'deki askeri faşist cuntanın lideri Pinochet, Şili'de genel seçimlerin ancak 7-8 yıl sonra yapılabileceğini açıkladı.
- Japonya'da kısmi senato seçimleri yapıldı.
- Irak ile İran arasında, iki ülke arasındaki ilişkilerin geliştirilmesini amaçlayan bir dizi anlaşma imzalandı, ayrıca iki ülke yetkilileri aralarında yıllardır süren gerginlik ve düşmanlıkları sona erdiren 1975 tarihli Cezayir anlaşmasını uygulamayı bir kez daha vaadettiler.

11 Temmuz 1977

- İçişleri Bakanı Necdet Uğur, MC döneminde devlet teşkilatının her kesimine silahlı kimselerin doldurulduğunu söyledi ve bugün en önemli görevlerinin bu silahlı militanları devlet teşkilatından temizlemek olduğunu bildirdi.
- 33 Avrupa ülkesi ile ABD ve Kanada'nın katıldıkları Belgrad Hazırlık Konferansında, ABD'nin sürekli olarak aynı önerileri sunmasının Konferansı çıkmaza soktuğu açıklandı.
- Pakistan'da şeriat yasaları uygulanmaya başladı.

12 Temmuz 1977

- Türk-İş Genel Başkanı Halil Tunç, Türkiye'nin zor günlerden kurtulması için CHP-AP koalisyonunun tek yol olduğunu ileri sürerek, «MC kurulur ve güvenoyu alırsa, ülkedeki tüm işçileri genel greve çağıracağım. Bunu yaparken de senatörlükten istifa edeceğim ve grevi Türk-İş Genel Başkanı olarak yöneteceğim. Grev, MC yıkılıncaya kadar sürecektir,» dedi.
- Ecevit: «Demirel kendisini de, partisini de, ülkeyi de felakete sürüklüyor.»
- Alman Anti-Faşist Birliği ve Fransız Direnme Savaşçıları ve Yurtseverleri Federasyonu arasında, Paris'te yapılan görüşmelerde neo-faşizmin, demokrasinin geleceğini ve Avrupa'daki yumuşamayı tehlikeye sokacağı görüşünde birleşilerek, neo-Nazi hareketine karşı, Fransız ve Alman anti-faşistlerinin ortak bir çalışma içerisine girmelerinin bir ödev olduğuna karar verildi.
- Federal Almanya'da iktidar ortaklarından olan Sosyal Demokrat SPD Partisinin sağ kanadının şiddetle eleştirildiği bildirildi. Sağ kanadın en çok eleştirildiği konuların başında silahsızlanma ve barış konularındaki yetersizliği ve isteksiz davranması geliyor.
- Belize'de gerici muhalefetin ülkenin bağımsızlığına karşı çıktığı bildirildi.

13 Temmuz 1977

- DİSK Genel Başkanı Türkler: «Tunç'un 2. MC'ye karşı çıkması, demokrasi savaşımı için sevindiricidir.»

- İşverenlerin SSK'ya olan borçlarının 5.1 milyar liraya yükseldiği açıklandı.
- Carter: «Neutron bombasını geliştirmek zorundayız.»
- Dünyanın en büyük petrol üreticilerinden Suudi Arabistan ve İran, petrol fiyatlarını 1978 yılı sonuna kadar dondurma kararı aldılar.

14 Temmuz 1977

- Ecevit: «Yeni bir MC ülke için gerçek bir felaket olur.»
- TSİP: «İşçi sınıfımız genel greve gittiği takdirde MC'nin kuruluşu daha baştan engellenebilir.»
- ODTÜ Mütevelli Heyeti'nden istifa eden 5 üyenin yerine atanan yeni üyelerin kararnamesi Cumhurbaşkanı tarafından onaylandı.
- ABD tarafından geliştirilen Neutron bombası dünya kamuoyunda geniş tepkilere yolaçıyor.

bir YORUM

Dünya Halkları Nötron Bombası Tehditini de Göğüsleyecek

Soğuk savaş döneminin geride kalmasından bu yana, dünya barışından, halkların ilerlemesinden yana olan güçlerin kazanımları adım adım pekişti. Sosyalizmin bir sistem haline gelişiyle tarih sahnesinde yerini alan ve artık belirleyici hale gelen güç, başlattığı yumuşama (Detant) süreci ile de halkların ulusal ve sosyal kurtuluşlarına yeni ivmeler getirdi.

Tüm dünya anti-emperyalistlerinin, demokratlarının ve sosyalistlerinin barıştan yana eksilmeyen talepleri, savaş kışkırtıcılığına karşı açılan kampanyalar, emperyalistlerin savaş tutkularını dizginlemeye yönelikti. Savaş kışkırtıcılığının önlenmesi, emperyalizmin en önemli özelliklerinden birinin savaş'cılığının dindirilmesi, aynı zamanda emperyalizme canevinden indirilmiş birer darbe anlamına geliyordu. Nitekim emperyalistler, bugün bir yandan dünya barışı yanlısı görünmeye çalışırlarken, emperyalist ekonominin gereği dünyanın belli bölgelerinde darbeler ve savaşlar tezgahlayarak ömrünü uzatmaya ve egemenliğini devam ettirmeye çabalıyor. Öte yandan başta dünya sosyalist sistemi olmak üzere tüm barışçı dünya kamuoyu karşısında, yumuşama sürecinin reddedilmezliği karşısında bocalayan ABD emperyalizmi geliştirmekte olduğu yeni silahlar ile aynı tehditleri savurmaya devam ederken, öte

yandan yumuşama süreci ile gerileyen ve iflas eden politikasını uygulamakta ısrarlı görünüyor, ülkesindeki silah tekellerinin dinmek bilmeyen iştahlarına cevap vermeye çalışıyor.

İşte ilk denemesi yapılan ve dünya barışını insanlığı tehdit edici gücü açık olan Nötron Bombası emperyalizmin içinde bulunduğu bu çelişkilerin ürünüdür. Nötron Bombasının insanlığı sürükleyeceği büyük felaketlerin bilincinde olan dünya barışçı kamuoyu, ABD emperyalizminin bu girişimine karşı tepkisini göstermekte gecikmedi. Hatta onbinlerce Amerikalı Şikago sokaklarına döküldü.

Dünya kamu oyunun tepkileri devam ediyor. Silahlanma ve savaş kışkırtıcılığının hızlanmasını yaratan ABD emperyalizmi Nötron bombası ile bu insanlık düşmanı politikasını daha da derinleştirmiştir ve aynı zamanaa dünya halkları arasında kendi tecritini hızlandırmaktadır. Hemen dünyanın her yöresinden ve bu arada Türkiye'den de yükselen nötron bombasına karşı protesto sesleri, dünya barışı davasının sürdürülmesine bir yandan yardımcı olurken, öte yandan savaş kışkırtıcılığı yapanların safında bir numaralı yeri işgal eden Pekin yöneticilerinin Nötron bombasına karşı seyirci kalmalarını dünya halkları ibretle seyretmektedir.

ABD emperyalist çevreleri nötron bombasını, insanlığa değil, binalara karşı tahrip gücü olan bir silah olarak sunmak istemektedirler. İnsanlıkla alay edercesine böylesi bir sunuş, onun ne denli manevralara hazır ve teşne olduğunu da gösteriyor. Tarih böylesi manevralara defalarca tanık olmuştur.

Nötron bombası ile ilgili gelişmelerin Nükleer Silahların Sınırlandırılması (SALT) görüşmelerini kesintiye uğratacağı şimdiden bellidir. Çünkü ABD emperyalizmi hem nükleer silahların sınırlandırılmasını ister gözükürken, ya da bir başka deyişle sosyalist ülkelerin dayattığı Detant koşullarında köşeye sıkışıp bu görüşmelerden kaçamayan ABD emperyalizmi SALT'ı önemli ölçüde etkileyecek bir açmaz içinde bulunmaktadır. Bu durumda sosyalist ülkelerin alacağı tavır, şüphesiz nötron bombasına karşı başlayan dünya çapında tepkilerle birlikte dayanışmayı güçlendirip ABD emperyalizmini geriletmeye daha da tecrite yönelik olacaktır. Tüm dünyanın barışçı kamuoyu bu yeni tehditi de aşacaktır.

15 Temmuz 1977

- Türk-İş üyesi 20 Federasyon ve sendika, MC denemesi karşısında işçilerin sessiz kalamayacağını bildirdiler ve Tunç'un genel grev çağrısına uyulacağını açıkladılar.
- Bir Angola uçağını düşüren karşı-devrimciler, 30 kişinin ölümüne yolaçtılar.
- Arnavutluk'un Çin Halk Cumhuriyeti'ne siyasal ve ideolojik planda yaptığı hücumların iki ülke arasındaki gerginliği artırdığı bildirildi.

16 Temmuz 1977

- CHP, Ecevit'in MHP'ye ortaklık önerdiği iddialarını yalanladı.
- AP'li Bilgiç, «MHP ile tam anlaşmaya vardık, MSP ile de anlaşmaya varırsak neticeyi Demirel'e götüreceğiz» dedi.
- TÖB-DER İstanbul ve Isparta şubelerine bomba atıldı.
- İtalya'da Hıristiyan Demokratlar, Komünist Parti ve hükümeti destekleyen diğer partilerin hazırlamış oldukları sınırlı program, Millet Meclisinde onaylandı.

17 Temmuz 1977

- POL-DER Genel Başkanlığına Okan Ünal seçildi. Yeni yönetim kurulu bir açıklama yaparak, tüm ilerici ve demokratik kuruluşlarla birlik ve dayanışma içinde olacaklarını bildirdiler.
- Mısır Devlet Başkanı Enver Sedat, Sovyetler Birliği'nin iki ülke arasında yeni bir dostluk anlaşması imzalanması yolundaki önerisini reddettiğini açıkladı.

18 Temmuz 1977

- Dışişleri Bakanı Ökçün, AET komisyonu tarafından bir süre önce bazı dokuma maddelerinin ithaline konulan miktar kısıtlamasının kaldırılmasını ortaklık ilişkilerinin geleceği yönünden olumlu bir gelişme olarak nitelendirdi.
- Fransa Devlet Başkanı d'Estaing, ABD Başkanı Carter'ın «insan hakları» kampanyası ile yumuşama sürecini tehlikeye soktuğunu söyledi.
- FKÖ: «Carter Araplara öğüt, İsrail'e silah veriyor.»

19 Temmuz 1977

- Demirel ve Erbakan, hükümetin kurulması konusunda anlaşmaya vardılar.
- SSCB hükümet organı İzvestia: «Bütün dürüst Kıbrıslılar, Kıbrıs konusundaki BM kararlarının uygulanmasının gerekli olduğu ve ülkenin bağımsızlık, hükümranlık ve toprak bütünlüğünün, uluslararası bir garantiyle sağlanabileceği konusunda görüş birliği halindedirler. Bu ise, Sovyetler Birliği'nin önerdiği biçimde, Kıbrıs konusunda, BM gözetiminde uluslararası bir konferans toplanmasıyla gerçekleştirilebilir.»
- TÖB-DER Genel Merkezine bomba atıldı. TÖB-DER Genel Başkan Yardımcısı Yaşar, «Saldırıların artmasındaki amacın Ecevit hükümetinin olayları önleyemediği fikrini kamuoyunda yaygınlaştırmaktır» dedi.
- Üstündağ: «Milli Eğitim Bakanlığında, devlet işgal altındadır.»

20 Temmuz 1977

- Ege Sanayi Odası : «Hammaddesizlikten üretim durabilir.»
- AET, Türkiye'yi topluluğu

aldatmakla suçlayarak, 200 milyon dolarlık pamuk ipliği bağlantısının iptalini istedi.

- Ereğli Demir Çelik Fabrikalarında DİSK'e bağlı Maden-İş Sendikası ile işveren adına MESS arasında yürütülen toplu sözleşme görüşmelerinin anlaşmazlıkla sonuçlanması üzerine grev kararı alındı.
- Güvenlik Konseyi, Vietnam'ın BM'e üye olması konusunda tavsiye kararı aldı.

21 Temmuz 1977

- Demirel'in hazırladığı bakanlar kurulu listesi Cumhurbaşkanı Korutürk tarafından onaylanarak atandı. Hükümet, Başbakan dahil, 29 bakandan oluşuyor.
- Yeni hükümetin listesinde Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı olarak açıklanan AP Bitlis Senatörü ve Senato Dış İlişkiler Komisyonu Başkanı Kamran İnan, bakanlıktan istifa etti.
- Tunç: «Hükümet güvenoyu alırsa, genel grevin gününü saptayacağız.»
- Sovyetler Birliği Yüksek Sovyeti yeni hazırlanan Anayasa taslağını onayladı. Anayasa Sovyet halkının başarılarının zirvesi olarak nitelendirildi.
- Sri Lanka'da yapılan genel seçimleri, muhalefetteki sağcı Ulusal Birlik Partisi kazandı.

bir BELGE

2. MC HÜKÜMETİNİN BAKANLAR KURULU

BAŞBAKAN: Süleyman Demirel (AP)
DEVLET BAKANI VE BAŞBAKAN YARDIMCISI — N. Erbakan (MSP)
DEVLET BAKANI VE BAŞBAKAN YARDIMCISI — A. Türkeş (MHP)
DEVLET BAKANI: Seyfi Öztürk (AP)
DEVLET BAKANI: Süleyman Arif Emre (MSP)
DEVLET BAKANI: Sadi Somuncuoğlu (MHP)
DEVLET BAKANI: Ali Şevki Erek (AP)
MİLLİ SAVUNMA BAKANI: Sadettin Bilgiç (AP)
İÇİŞLERİ BAKANI: Korkut Özal (MSP)
DIŞİŞLERİ BAKANI: İhsan Sabri Çağlayangil (AP)
MALİYE BAKANI: Cihat Bilgehan (AP)
MİLLİ EĞİTİM BAKANI: Nahit Menteşe (AP)
BAYINDIRLIK BAKANI: Selahattin Kılıç (AP)
TİCARET BAKANI: Ağah Oktay Güner (MHP)
SAĞLIK VE SOSYAL YARDIM BAKANI: Cengiz Gökçek (MHP)
GÜMRÜK VE TEKEL BAKANI: Gün Sazak (MHP)

GIDA TARIM VE HAYVANCILIK BAKANI: Fehim Adak (MSP)
ULAŞTIRMA BAKANI: Yılmaz Ergenekon (AP)
ÇALIŞMA BAKANI: Fehmi Cumalıoğlu (MSP)
SANAYİİ BAKANI: Oğuzhan Asiltürk (MSP)
ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI: Kamran İnan (AP)
TURİZM VE TNITMA BAKANI: İskender Cenap Ege (AP)
İMAR VE İSKAN BAKANI: Recai Kutan (MSP)
KÖYİŞLERİ VE KOOPERATİFLER BAKANI: Turgut Yücel (AP)
ORMAN BAKANI: Sabahattin Savcı (MSP)
GENÇLİK VE SPOR BAKANI: Önol Şakar (AP)
KÜLTÜR BAKANI: Avni Akyol (AP)
SOSYAL GÜVENLİK BAKANI: Turhan Kapanlı (AP)

22 Temmuz 1977

- AP Ankara Milletvekili Orhan Alp: «Hükümete güvenoyu vermeye vicdanım elvermiyor.»
- 2. MC'nin kurulması, AET ve NATO çevrelerinde kaygı ile karşılandı.
- TSİP: «İşçiler başta olmak üzere bütün emekçi yığınlar, geniş çalışanlar kitlesi, demokrasiden yana olan tüm toplum kesimleri acilen ve birlikte mücadeleye koyulduklarında MC'cileri geriletmek mümkündür.»
- Ereğli Demir-Çelik işvereni sendikanın grev kararına karşı lokavt kararı aldı.
- Portekiz'de sağ ve sol kanat partilerin muhalefetine rağmen, yeni toprak reformu yasası Halkçı Sosyal Demokrat Partinin desteğiyle hükümetin istediği şekilde gerçekleşti.
- Yunanistan'daki komünist parlamenterler, ülkedeki NATO ve ABD askeri üslerinin ivedilikle kaldırılmasını istediler.
- Arap Birliği Genel Sekreteri Mahmut Riyat, Mısır ile Libya arasındaki sınır çatışmalarının kaygı verici olduğunu söyledi.

23 Temmuz 1977

- AP milletvekili Orhan Alp, hükümete güvenoyu vermeyeceğini açıkladı.
- Hükümet üyelerini kabul eden Korutürk, «hangi yolların geri teptiğini biliyorsunuz» dedi.
- Çin'de bir süre önce afaroz edilen Teng Hsiao Ping ,eski görevlerine iade edildi.

24 Temmuz 1977

- Türkiye'ye askeri yardım yapılmamasını Amerikan Senatosu da onayladı.
- Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Kıbrıs'ta Maraş'ın turizme açılmasını eleştirdi.
- Kayıp TÜM-DER üyeleri için İstanbul'da yürüyüş yapıldı.

25 Temmuz 1977

- Faşist komandoların terör eylemleri sürüyor.
- İzmir'de Devsan işyerinde direniş yapan işçiler polisle çatıştı.
- Gazeteciler Bayramında basın özgürlüğünün kısıtlılığı dile getirildi.

26 Temmuz 1977

- Güney Afrika'da bulunan uluslararası tefeci bir şirketten MC, 2 milyarlık borç alıyor.
- Ankara Cezaevindeki mahkumlar yeni MC'yi protesto için açlık grevine başladılar.
- Yurt düzeyinde ilerici kuruluşlar MC'yi oluşturma çabalarını protesto ediyorlar.

27 Temmuz 1977

- 2. MC Hükümetinin programı, Meclis ve Senato'da okundu.
- AP Bitlis Senatörü Kâmran İnan, istifasını geri alarak Enerji Bakanlığı'nı kabul ettiğini açıkladı.
- Türkiye Sanayi Odalarının hükümetten her konuda «cesaretli ve yürekli önlemler» almasını isteyeceği açıklandı.
- Sovyet Asya - Afrika Dayanışma Komitesi bir bildiri yayınlayarak Mısır'ı, Mısır - Libya sınırındaki silahlı eylemlerine derhal son vermeye çağırdı. Bildiride, «Askerî çatışmanın Libya'ya yöneltilmesi rastlantı değildir» denildi.
- İngiltere'de işsizlik oranı 6.8'e ulaştı.

28 Temmuz 1977

- İstanbul'da çeşitli öğrenci yurtlarını işgal eden faşist komandolar, Atatürk Öğrenci Sitesinde devrimci öğrencilerin kaldığı blokları yaktı.
- DİSK Genel Başkanı Türkler, tüm ilerici örgüt ve güçlere «Ulusal Demokratik Cephe» kurulmasını önerdi.
- İngiltere'nin üçüncü gücü Liberal Parti, İşçi Partisiyle arasındaki ittifakın yenilenmesini kabul ederek James Callaghan hükümetinin yeni bir parlamento dönemi için daha iktidarda kalmasını sağladı.
- Sovyetler Birliği ve Sosyalist ülkeler, Nötron Bombası aleyhine geniş kampanya açtı.
- Eritre'nin bağımsızlığı için mücadele eden «Eritre Kurtuluş Cephesi» ile «Eritre Halk Kurtuluş Kuvvetleri» birleşme kararı aldı.

bir YORUM

ULUSAL DEMOKRATİK CEPHELER (UDC) OLGUNLAŞMIŞ BİR SİYASİ ÇALIŞMA ZEMİNİ ÜZERİNE KURULABİLİR

28 Temmuz günü DİSK Genel Başkanı Kemal Türkler, faşizme karşı olan güçleri «ULUSAL DEMOKRATİK CEPHE»ye **katılmaya çağırdı.** Böylece işçi sınıfımızın ileri sendikal örgütü DİSK yönetiminin faşizme karşı mücadelede olumlu bir adım attığını bütün ilerici, yurtsever ve sosyalistler sevinçle öğrenmiş oldular. Böyle olması gerekirdi. Çünkü 2. MC.'nin kuruluşunu suskunlukla seyreden demokrasi cephesi, demek ki belli zaaflarının farkına varmış ve sorunun önemini kavramıştı. 2. MC iktidarı, faşizmin azgınlaşması, burjuva devlet kompozisyonunun faşizme hazır hale getirilmesi demekti. Demokrasiden yana örgütler ve güçler buna seyirci kalamazlardı.

Somut şartların, faşizme karşı **güçbirliğini** acilen dayattığını, sosyalistler sürekli olarak vurguladılar.

Herşeyden önce faşizme karşı oluşturulacak bir cephenin başarılı olması ve kalıcı sonuçlar elde etmesi, sağlam bir siyasal önderliği gerektirir. Böyle bir cephenin ana örgütleyici gücü de işçi sınıfının siyasi müfrezeleridir. Faşizme karşı başarı kazanabilecek bir cephe, ancak onların yoğun bir kitle çalışması temeli üzerinde yükselebilecektir.

İkincisi, ülkemizde sosyal demokrasi, faşizme karşı mücadelenin temel güçlerinden birini teşkil etmektedir. Sosyal demokrasinin ise değil böyle bir cepheye yanaşması, sosyalistlerle ortak tavır içinde görünme eğilimini göstermesi bile bu aşamada mümkün olmamıştır. O halde sorun, sosyal demokrasi içindeki ayrışmanın düzeyine ve «sol» kanadın böyle bir cephe karşısında takınacağı tavırda düğümlenmektedir. Bu ayrışmanın şimdilik yeterli düzeye varıp varmadığı tartışma götürüyor.

Bu olgular ışığında, DİSK Genel Başkanı'nın çağrısını, kitlelerin cepheleşme eğilimlerinin bir parçası olarak görüyor ve olumlu buluyoruz. Ancak, faşizme karşı mücadelede politik önderliği küçümsemek, reformizmin ardına takılmaya teşne olmak demektir. Nitekim DİSK yönetimi ile aynı görüşü paylaşanların böyle bir eğilim karşısında aşırı heyecana kapılması, izlenmesi gereken somut doğrultuyu göstermek yerine, kitle-

lere, bizzatihi bu hareketi amaç olarak göstermesi de belirtilmesi gereken somut doğrultuyu göstermek yerine, kitlelere, bizatihi bu hareketi amaç olarak göstermesi de belirtilmesi gereken bir yanılgıdır.

Anlaşılan «UDC Çağrısı» kim ne derse desin CHP'ye yapılmış bir çağrıdır, ve CHP'den bir «sada» çıkıncaya değin UDC rafa kaldırılmıştır.

29 Temmuz 1977

- Kontenjan Grubu adına konuşan Nihat Erim, 2. MC'nin kurulmasını eleştirdi.
- Demirel, «Gizli protokol henüz hazırlanmadı» dedi.
- TSİP, DİSK'in yaptığı UDC çağrısını olumlu bir aşama olarak nitelendirirken, UDC'den ne kastedildiğinin de açıklanmasını istedi.
- Güney Afrika toplum polisi, Soweto'da hükümetin eğitim sistemini protesto eden yüzbinlerce siyah gencin üzerine gözyaşartıcı bombalar atarak saldırdı.

30 Temmuz 1977

- Karataş, Danıştay kararlarına uymama nedeniyle 90 bin lira tazminat ödedi.
- TSİP Genel Başkanı Ahmet Kaçmaz, «2. MC'nin programı da tıpkı birincisi gibi anti-komünizm ve anti-demokratizm üzerine kuruludur. Yeni MC ortaklığının baş misyonu demokratik gelişimi ve sosyal uyanışı boğmak, zorbalığı şiddetlendirmek olacaktır» dedi.
- Sri Lanka'da yeni iktidara gelen sağcı Ulusal Birlik Partisi'nin ülkedeki tüm muhalefete karşı büyük bir baskı ve terör kampanyası başlattığı açıklandı.

31 Temmuz 1977

- İçişleri Bakanı Özal: «2. MC ülke sorunlarına çözüm bulmazsa, CHP gelecek seçimde tek başına iktidar olur.»
- İspanyol Komünist Partisi Lideri Carillo, Romanya Devlet Başkanı Ceausescu'nun çağrılısı olarak Bükreş'e gitti.

1 Ağustos 1977

- 2. MC hükümeti 219 red oyuna karşılık 229 kabul ile güvenoyu aldı.
- Cerrahpaşa Tıp Fakültesi'nin eğitim sistemini protesto etmek için 750 öğrenci açlık grevine başladı.
- 94 kilisenin hissedar olduğu Dünya Kiliseler Bankası kuruldu.

bir YORUM

2. MC'Yİ DEMOKRASİ GÜÇLERİNİN ORTAK VE BİLİNÇLİ MÜCADELESİ YIKACAKTIR

1. MC'nin 26 aylık iktidarı, emekçi halkımıza kan, zulum, açlık ve yoksulluktan başka bir şey getirmedi. 300'ü aşkın genç ölünün, binlerce yaralının, doğu halkı üzerindeki katmerli şoven baskıların, devlet kademelerinin faşistleştirilmesinin, bütün bunların karşısında sıklaşan emekçi safların, bilinçlenen halk kitlelerinin yükselen demokrasi mücadelesinin karşı karşıya geldiği bu dönem, sınıflar mücadelesinin keskileşmesine yolaçtı. Tekelcilerin kârlarını ve sermayelerini artırırken, işçi sınıfımızın ve emekçi halkımızın sınıf öfkesini yükselten 1. MC iktidarının devamı olan 2. MC de kurulmuş bulunuyor. 5 Haziran seçimlerinde sandıktan yine MC çıktı. Sosyalistlerin tüm uyarılarına rağmen, siyasi mücadeleyi parlamentonun dışıyla da bütünleştirmek mümkün olmadı ve sayısal çoğunluğunu artıran CHP, iktidara tutunamadı. 5 Haziran seçimleri sonrasında beliren demokratik momentin kaçırılmasında, toplumsal muhalefetin dağınık olması ve doğru siyasi önderlikten yoksun bulunmasının rolü vardır. Ancak, esas belirleyici rol, içinde yaşadığımız şartların nesnel durumunda **aranmalıdır.**

Sosyalist önderliğin geniş kitleleri yeterince kucaklamadığı günümüzde, egemen güçlerin yani karşı-devrimin mesafe alması olasıdır.

MC son tahlilde tekelcilerin özlem ve çıkarlarını yansıtmaktadır. En geniş halk yığınlarının sosyal muhalefetinin oluşturulması süreci, aynı zamanda MC iktidarının ömrünü de belirleyecektir. Demokrasi düşmanı olan 2. MC'yi demokrasiden yana güçlerin kararlı mücadelesi düşürebilecektir.

MC'nin ekonomi üzerindeki zorunlu yıkıcı etkileri, emekçi halkımızın zaten varolan hoşnutsuzluğunu önümüzdeki dönemde daha da yükseltecektir. Bu durumda sınıf mücadelesinin alabildiğine ısınması beklenebilir. Ama 2. MC ortakları da bütün bu hesapları yapmakta ve ona göre hazırlanmaktadırlar. Demokrasi güçlerinin de aynı hazırlık içinde olmaları, emekçi halkımızın hayati çıkarlarının korunması bakımından kaçınılmaz bir görevdir. Çünkü MC, kendi hayatiyetinin devamını faşizmin sonuna kadar tırmandırılmasında görmektedir. Artık, 2. MC'ye karşı mücadelenin dayattığı görevlerin savsaklanabilir bir yanı kalmamıştır.

2 Ağustos 1977

- Kıbrıs Türk Federe Devleti'nde hastahaneler, gümrük, posta ve veteriner dairelerinde grev başladı.
- SGB Merkez Yönetim Kurulu üyesi Kudret Köksal, 2. MC'nin güvenoyu almasının devrimci demokrat güçlere büyük görevler yüklediğini belirterek, «demokrasiden yana bütün toplum güçlerinin ilkeli ve kalıcı güçbirliğinin vakit geçirmeksizin oluşturulması gerekmektedir» dedi.
- ABD'de 18 yıldan bu yana ilk kez, Çelik Endüstrisi kolunda çalışan 14 bin işçi greve gitti.

3 Ağustos 1977

- Kıbrıs Rum toplumu lideri Başpiskopos Makarios öldü.
- Türk lirasının değeri Alman markına göre yüzde 4,5 düşürüldü.
- 12 Mart'ın Başbakanı Erim, 12 Mart'ın Anayasayı çiğnediğini söyledi.
- BM İnsan Hakları Komisyonu tarafından açıklanan bir rapora göre, Rodezya'da 300 bin Zimbabweli siyahın, ABD'nin Vietnam savaşında uyguladığı şekilde, toplama kampına benzer köylerde tutuldukları ortaya çıktı.

bir YORUM

KIBRIS HALKIYLA DAYANIŞMAMIZI GÜÇLENDİRMELİYİZ

Makarios'un ölümü ile Kıbrıs yeni gelişmelerin eşiğine gelmiş bulunuyor. Emperyalist güçler ada üzerindeki hükümranlıklarını bu durumdan yararlanarak azami ölçüde artırmanın formüllerini arıyorlar. Çünkü Makarios Kıbrıs halklarının bağımsızlık eğilimlerini derleyip toparlayan ve kendi şahsında birleştiren ulusal lider olarak, emperyalist emellerin karşısında oldukça önemli bir engel teşkil ediyordu. Ölümü yeni emperyalist oyunların su yüzüne çıkmasına yolaçacaktır.

Görünen odur ki emperyalistler ve onların Türk ve Yunan ortakları, ada üzerindeki planlarını iki halkın düşmanlığına bağlamış bulunu-

yorlar. Bu düşmanlığı derinleştiren her girişimin arkasından öteden beri emperyalist güçler varolagelmiştir. Kıbrıs'taki sınıf savaşımının esas karakterini, Kıbrıs'ın bağımsızlığından yana olan güçlerle, bölünmüş ve emperyalizme bağımlı bir Kıbrıs'tan yana olan güçler arasındaki mücadele oluşturmuştur ve daha bir süre mücadele bu karakterini koruyacak gibidir. Rum kesimindeki ilerici güçler sorunun **ulusal** niteliğini bilmektedirler ve politikalarını bu doğrultuda belirlemektedirler.

Emperyalizmin planlarına en uygun araç ise TÜRK kesiminde ortaya çıkmaktadır. 1974 askeri harekatının Ada'da yarattığı fiili durum, bölünmüş Kıbrıs için yakalanması gereken en uygun halkayı oluşturmaktadır. KTFD (Kıbrıs Türk Federe Devleti) ve onun gerici yönetimi Denktaş kliği attığı her adımla emperyalizmin planlarına hizmet ediyor. Kıbrıs Cumhuriyetinin geçerli anayasasına göre Rum kesiminin seçeceği kimse Makarios'un yerine Kıbrıs cumhurbaşkanı olacaktır ama Denktaş peşpeşe yaptığı açıklamalarla seçilecek kişiyi meşru cumhurbaşkanı olarak tanımayacaklarını ilan etmektedir. Böylece Denktaş dış etkenlerin yardımıyla elde ettiği toprak zeminini yine o dış etkenlerin aktif desteğinde siyasal kuruluşla tamamlamaya çalışıyor. Bunun şartlarını olgunlaştırmak için çaba gösteriyor. 2. MC Hükümetinin de yardımıyla kendi faşist yönetimini böylece güvence altına almaya çalışıyor. Bu milliyetçi-şoven hareketi ise emperyalistler dolaylı olarak destekliyor.

Rum kesiminin siyasal önderleri ise gerici Yunan hükümetinin çizdiği sınırlar içinde kaldıkları sürece adadaki sorunu toprak paylaşımı düzeyine indirgiyorlar. Böylece körüklenen Rum milliyetçiliği Kıbrıs'ın bölünmesinin ve NATO üssü haline getirimlesinin bir başka aracı haline geliyor.

Ancak, Ada'da emperyalizmin planlarının önünde aşılması zor engellerde vardır ve sorun bu aşamada uluslararası nitelik kazanmaktadır. Sorun Kıbrıs'ın **kendi içmeselesi** olarak kaldığında ulusal niteliğinden ötürü bölünmeye yatkın görünüyor. Ancak çağımızın esas belirleyici gücü olan Dünya Devrimci Sürecinin Kıbrıs sorununda belirleyici olan bir ağırlığı vardır. Bu gücün Kıbrıs'taki uzantısı olan AKEL'in ve yandaşlarının mücadelesi emperyalizmin oyunlarına geçit vermeyecek düzeydedir. İnsiyatif politik olarak bu güçlerin elindedir ve BM kararlarının uygulanması adanın bağımsızlığının ilk adımını teşkil etmektedir. Bu ise, Kıbrıs sorununa yabancıların burnunu sokmaması sonucunu getirecektir. Kıbrıs'ın geleceğini ada halkları ortaklaşa belirleyecektir. Ama bundan hiç bir zaman ada halklarının başındaki kukla liderler bu kaderin belirlenmesinde söz sahibi olacaklardır anlamı çıkarılmamalıdır.

Kıbrıs halklarının anti-emperyalist mücadelesinin baş hedeflerini adadaki TÜRK ve YUNAN işbirlikçi burjuvaları oluşturmaktadır. Türkiye devrimci-demokratik hareketine düşen dolaysız görev MC'nin kıbrıs poltikasının gerici ve şoven yüzünü açığa çıkarmak, Faşist DENKTAŞ yönetiminin alaşağı edilmesi için Kıbrıs halkları ile dayanışma içinde olmaktır. Bu, özellikle işçi sınıfı hareketinin enternasyonalist görevi olarak dayatıyor.

4 Ağustos 1977

- Buğday taban fiyatı 275 ve 300 kuruş olarak saptandı.
- Türkiye Emekçi Partisi Genel Başkanı Mihri Belli hakkında Askeri Savcılık soruşturma açtı.
- Suriye'de yapılan genel seçimleri yeniden iktidardaki Baas Partisi başkanlığındaki beş partiden kurulu Ulusal Devrimci Cephe kazandı.

5 Ağustos 1977

- POL - DER Genel Başkanı Okan Ünal, yaralama suçundan aranan bir ülkücü komandoyu yakalayan POL - DER üyesi bir toplum polisinin MHP'li Ticaret Bakanı Güner tarafından tehdit edilerek olayla ilgili ifadesini değiştirmeye zorlandığını açıkladı.
- 2. MC hükümetinin ilk 15 gününde 25 kişi öldürüldü, 46 kişi yaralandı.

6 Ağustos 1977

- Türkiye Ticaret Odaları Başkanı Sezai Dıblan, «Özel sektör hükümetle her türlü işbirliği olanaklarını arayacak.»
- Pakistan «Ulusal İttifakı», seçimi kazanırsa tüm sanayi kollarını özel sektöre devredeceğini açıkladı.

7 Ağustos 1977

- İran Başbakanı Hüveyda, Şah'ın isteği üzerine istifa etti. Yerine eski Petrol Bakanı Cemşit Amuzegar başbakan oldu.
- Sovyetler Birliği, Somali'ye Etiyopya'ya saldırıyı durdurma çağrısı yaptı.
- Hiroşima'da atom bombası patlamasının 32. yıldönümünde büyük protesto gösterileri yapıldı.
- UNİCEF tarafından yapılan açıklamada dünyada kötü beslenen 10 milyon çocuğun açlıktan ölme tehlikesiyle karşı karşıya bulunduğu belirtildi

bir YORUM

HİROŞİMA FACİASININ 32. YILDÖNÜMÜNDE BARIŞ UĞRUNA MÜCADELENİN ÖNEMİ BİR KEZ DAHA ANLAŞILIYOR

Lenin, daha 1920'lerde ileri tekniğin ürünü silahlarla yapılacak bir genel savaş insanlığın temellerini yıkabilir.» diyordu. Ve çağımız Lenin'in işaret ettiği doğrultuda tehlikeler yaşadı. Sosyalistlerin ve barış yanlısı güçlerin tüm gayretlerine rağmen, 2. Dünya savaşı 55 milyon insanın hayatına malolarak emperyalizmin işlediği insanlık suçlarını doruk noktasını oluşturdu.

2. Emperyalist Dünya savaşında emperyalistler, bir yandan kendi aralarında kıran kırana imha savaşı yürütürlerken öte yandan dünyanın tek sosyalist ülkesi Sovyetler Birliğini yeryüzünden silmek için elinden gelen çabayı gösteriyorlardı. Savaş sonrası 23 mliyona yakın Sovyet yurttaşı hayatlarını yitirmişti ve bu 2. Dünya savaşının, başka bir benzeri daha olmayan yıkım blançosuydu. 1945 yılı 6 Ağustosunda Japonya'nın Hiroşima şehrine ABD tarafından atılan atom bombası ise insanlık tarihine emperyalizmin canavarlığını silinmeyecek bir şekilde kazıdı.

2. Dünya savaşının sonlarında Sovyetler Birliğinin kesin zaferi belirmiş, emperyalistlerin yenilgisi su yüzüne çıkmıştı. Özellikle Japonya'nın Mançurya'da Sovyet kızıl ordusu karşısında aldığı ağır ve kesin yenilgi bu ülkenin fiilen teslim olması sonucunu doğurmuştu. Savaşın ardından bir dizi avrupa ülkesinde faşist rejimler yıkılmakta ve işçi sınıfı iktidarları kurulmaktadır.

İşte böyle bir aşamada, ABD, savaş içinde geliştirdiği korkunç bir imha silahını, atom bombasını sahneye çıkardı. ABD emperyalizmi bu bombanın korkunç imha gücünü görmek ve bütün insanlığa göstermek istiyordu. ABD emperyalizmi böylece bir taşla iki kuş vuracak, elindeki silahın imha gücünü fiilen insanlar üzerinde deneyerek askeri anlamda ileri bir adım atacak, öte yandan bu silahını doğu avrupada ortaya çıkan proleter iktidarlarını destekleyen Sovyetler Birliğine karşı bir tehdit aracı olarak kullanıp politik kazanımlar elde edecekti.

Emperyalizm bu korkunç silahı teslim olmuş ve savaş dışı kalmış masum bir halkın üzerinde kullanmakla ne denli insanlık düşmanı oldu-

ğunu bir kez daha göstermiş oldu. Güneşli bir yaz sabahı Hiroşima halkı kavruldu 200 bin insan bir anda imha edildi. Bir o kadar insan sakat kaldı. Bunların da ötesinde Hiroşima yaşanamıyacak bir şehir haline geldi.

Atom bombasının yıkıcı, fiziki etkileri hâlâ sürmektedir. 32 yıl sonra bile hiroşimada o facianın izlerini bir belge olarak taşıyan sakat insanlar yaşamaktadır. Hiroşima'da hâlâ çocuklar sakat doğmaktadır. Hiroşima bugün bile emperyalist zulmun canlı bir müzesi olarak gözümüzün önündedir.

——— 8 Ağustos 1977 ———

- Üniversiteye girişte «ön kayıt» sistemi kaldırıldı
- Sudan'da tüm siyasal tutuklular için genel af ilan edildi
- ABD, İspanyol Komünist Partisi ile ilk kez resmi temasta bulundu.
- Fidel Castro, Çin Halk Cumhuriyeti'nin dış ve iç politikasını sert bir dille eleştirerek, bu politikanın dünya devrimci hareketine ihanet içinde olduğunu ve emperyalizmle yakın işbirliği içinde olduğunu söyledi.

——— 9 Ağustos 1977 ———

- Barolar Birliği'nin 8. kuruluş yıldönümü kutlandı.
- Kanada, Türkiye'ye 144,5 milyon dolarlık kredi açtı.
- İngiltere, Rumların yeni liderini tüm Kıbrıs'ın Cumhurbaşkanı olarak tanıyacağını açıkladı.

bir RÖPORTAJ

İstanbul Barosu Başkanı Orhan Apaydın'la Bir Konuşma

1 — Türkiye Barolar Birliği İstanbul Şubesi Başkanı olarak örgütünüzün çalışmaları hakkında bilgi verir misiniz,

Cevap 1 :

İstanbul Barosu, 100 yıllık geçmişi olan yasal bir meslek kuruluşudur. Barolar, bilindiği gibi, mesleği avukatlık olan kişilerden oluşur. Avukatlık ise gerek hak arama özgürlüğünün kullanılışında, gerekse savun-

ma hakkının uygulanışında önemli bir meslektir. Onun içindir ki, avukatlık mesleğinin sorunları toplumun temel hukuk sorunlarıyla içiçedir. Yâni, mesleğimizin sorunlarını toplumumuzun sorunlarında soyutlamak mümkün değildir. Bu bakımdan da, Baromuz, demokrasinin gelişip güçlenmesini ve hukuk devleti ilkelerinin hayata geçirilmesini ısrarla savunmakta ve bunu önemli bir görev saymaktadır. DGM konusundaki tavrımız, bu görev anlayışımızı vurgular.

2 — Bugün Türikye'deki demokratikleşme sürecinde Barolar Birliği'nin rolü nedir. Çalışan halkın ekonomik-demokratik, meslekî ve kültürel her türlü örgütlenmesini ve faaliyetini engelleyen anti-demokratik yasalara karşı girişimleriniz nelerdir?

Cevap 2 :

Biz, ülkemizin demokratikleşmesinde Türkiye Barolar Birliğinin etkin bir rol oynayacağına inanıyoruz. Yukarıdaki soruyu cevaplarken belirtmeye çalıştığımız gibi, avukatlık savunma hakkıyla hak arama özgürlüğünü hayata geçiren bir meslektir. Bu bakımdan da, mevzuatımızda yeralmış anti-demokratik bütün hükümlerin temizlenmesi bizleri yakından ilgilendirir. Çünkü, hukuk devletinin bittiği yerde, hukukçuluk da bitmiş demektir. Türkiye Barolar Birliği, ülkemizin demokratikleşmesi bakımından önemli görevler yapagelmiştir. En son olarak da, İstanbul'da yaptığı olağanüstü kongresiyle anti-demokratik hükümleri tesbit etmiş ve demokratikleşmenin sağlanablimesi için yasa tasarıları düzenlenmiştir. Avukatlık Kanunununa göre, Türkiye Barolar Birliği yasalarımızın ülke gereksinmelerine uygun olarak gelişmesi ve yürütülmesi yolunda dileklerde bulunmakla görevli bulunduğu gibi «gerektiğinde ön tasarılar hazırlamak» la da görevlidir. İşte, sözünü ettiğimiz son toplantıda bu yasal görev yerine getirilerek çeşitli konularda ön tasarılar hazırlanmıştır.

3 — Türk Ceza Kanununda, İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi ve altında Türkiye'nin de imzası bulunan Helsinki Nihai Belgesi ile özünde çelişen hükümler hangileridir? Bu konuda ne düşünüyorsunuz?

Cevap 3 :

Gerek T.C. Kanununda, gerekse ceza hükümleri taşıyan bir çok yasada İnsan Hakları Evrensel Bildirgesiyle Helsinki Nihai Belgesine ters düşen hükümler yeralmaktadır. Biz, bu uluslararası metinleri uyulması gereken hukuk normları sayıyoruz. Onun için de, yasalarımızın bu metinlere uygun hale getirilmesini savunuyoruz. İşte, Türkiye Barolar Bir-

liğinin son kongresinde hazırlanan yasa tasarıları, bu metinler de dikkate alınarak hazırlanmıştır.

4 — Türkiye Barolar Birliği'nin son Genel Kurul çalışmalarında alınmış olan kararlar İLKE'nin 43. sayısında yayınlanmıştı. Bu kararlar hakkında daha etraflıca bilgi verir misiniz?

Cevap 4 :

Türkiye Barolar Birliği genel kongresinde alınmış kararlar hakkında görüş ve düşünceleri İstanbul Barosu Dergisine ayrıntılı olarak yazmış bulunuyorum. Bu dergiden bir örneği size sunmak istiyorum. Umarım ki, sorunuz bu yazıda tam olarak cevaplanmıştır. Gerekirse buradan bir özette çıkarılabilir.

———— 10 Ağustos 1977 ————

- Danıştay, tekrarlanan 1976-77 Eğitim Enstitüleri sınavlarını iptal etti.
- Türk - İş Yönetim Kurulu'nda Genel Başkan Halil Tunç'un «genel grev» önerisi reddedildi, hükümeti oluşturan partilerle muhalefet partilerine birer muhtıra verilmesi kararlaştırıldı.

bir YORUM

SARI SENDİKACILIĞIN TEMELLERİ SARSILIYOR

TÜRK-İŞ Genel Başkanı Halil Tunç, 2. MC Hükümetinin güven oyu alması halinde işçilere genel grev çağrısında bulunacağını açıkladı. TÜRK-İŞ'in yapısını yakından bilen sosyalistler için bu çağrı fazla bir önem taşımıyordu. Çünkü **ulusal sendikacılığın** gerici bir örneğini teşkil eden TÜRK-İŞ'in tutarlı bir anti-faşist mücadele içinde yer alamayacağı bilinmektedir. Ancak mesele böyle deyip geçiştirlemezdi ve TÜRK-İŞ içindeki ileri unsurlarla bağ kurmanın bir yolu da ileri öz taşıyan eylemlerinde onların yanında bulunmaktan geçmektedir. MC'ye karşı olan güçler Halil Tunç'un çağrısını ve TÜRK-İŞ yönetim Kurulunun alacağı kararları ilgiyle izlemeye geçtiler.

TÜRK-İŞ Yönetim Kurulu MC'nin güvenoyu almasından bir süre sonra toplandı. Genel Grev tehdidinin güven oylaması üzerinde etkili olmaması (olamazdı çünkü MC'ci güçler TÜRK-İŞ içinde ağırlıktaydı)

Yönetim Kurulunun işini oldukça zorlaştırıyordu. Ayrıca gündemde DİSK'in işbirliği çağrısı vardı ve bu çağrı TÜRK-İŞ yöneticilerini daha da köşeye sıkıştırıyordu.

Yönetim Kurulu uzun oturumlarından sonra MC'ye bir muhtıra (!) vermeyi kararlaştırdı. Eğer MC işçi haklarını zedeleyen bir tutuma girerse genel grev yeniden gündeme girecekti. Ayrıca DİSK'in çağrısına da **sudan** bir cevap verilmesi karar altına alındı.

TÜRK-İŞ bundan fazlasını yapamazdı ve bundan fazlasını ondan beklemek ise TÜRK-İŞ'i tanımamaktı. Ulusal sendikacılık kapitalist ülkelerde iki tip gelişme göstermektedir. Birincisi burjuvazinin doğrudan güdümünde ve işçi hareketini kuşatmak amacıyla oluşturulmuş Amerikan tipi **ulusal sendikacılık** örneğidir. Böylece işçi hareketini sınıfsal özünden soyutlamak ve etkisiz kılmak amacı gözetilmektedir. İkinci ulusal tip sendikacılık ise, sınıf sendikacılığının gelişip güçlenmesi ve ülkedeki tüm sendikaları kendi etrafında toplayarak burjuvazinin etkisinden sıyrılması olarak beliriyor. Bu tip ulusal sendikacılık o ülkede doğrudan işçi hareketinin **birliğini** temsil etmektedir. Portekiz, Fransa ve İtalya buna örnek teşkil etmektedirler.

Birinci ulusal sendikacılık tipinin örneği olan TÜRK-İŞ, ülkemizde sınıf sendikacılığının DİSK çatışı altında gelişmesinden etkileniyor. TÜRK-İŞ içindeki ayrışmalar hızlanıyor, gerici-ilerici kutuplaşması TÜRK - İŞ'in varlığını doğrudan tehdit ediyor. Bu olgu, işçi sınıfının gelişen özlemlerinin ifadesi olarak şekilleniyor. İşçi sınıfının birliğinin DİSK'de sağlanacağını gören gerici TÜRK-İŞ yönetimi bu gelişmelerden telaşlanıyor. Eğer MC işçi halklarını zedeleyecek bir tutum içine girerse... Bu bekleyiş içinde olan TÜRK-İŞ yönetiminin işçi hareketinin başında burjuva kamburu olarak daha uzun süre kalamayacağı anlaşılmaktadır. Bunu TÜRK-İŞ yönetiminde görmekte ve **flaş** gösterilerle çöküşü geciktirmeye çalışmaktadır. Sosyal demokrat sendikacıların bu konuda Halil Tunç'un işini kolaylaştırdıklarını da teslim etmek gerekir. İç barış ve çalışma barışı gibi teranelerle bir yandan TÜRK-İŞ içinde varlığını korumaya, öte yandan DİSK içinde hızlı bir tırmanışı gerçekleştirmeye çalışan sosyal demokrat işçi hareketi böylece işçi sınıfı hareketini kontrol etmeyi ve **dengeyi** sağlamayı planlamaktadır.

Ne var ki gelişmeler Halil TUNÇ kadar sosyal demokrat işçi hareketini de aşıyor. Sınıf mücadelesi yükseliyor ve çizgiler netleşiyor. İşçi sınıfı adına yola çıkan her hareketi de netleşmeye zorluyor. Kesin tavır alamayanların ve hâlâ denge hesapları yapanların hayatiyeti uzun olmayacaktır. Halil Tunç bu olguların dayatmasıyla sansasyonel politikaya itilmekte ve böylece TUNÇ mantığı iflasa sürüklenmektedir. İşçi sınıfının bütün kollarının yakınlaşması kaynaşması ve birliği sağlaması süre-

ci içinde, bu sürece ters düşenler saf dışı kalıyorlar. **«iki tarakta bezi olanlar»** bocalıyorlar, sınıf sendikacılığı ise gittikçe güçleniyor, siyasal örgütlenmesine yaklaşıyor.

11 Ağustos 1977

- İş Adamları Derneği Başkanı, «Hedef kemerleri sıkmaktır» dedi.
- İstanbul'da iki banka şubesi soyuldu.

12 Ağustos 1977

- Döviz darboğazı, petrol ithalatını da etkileyince mazot ve gaz piyasadan kalktı.
- Ankara'daki patlama olaylarında iki kişi ağır şekilde yaralandı.

13 Ağustos 1977

- Ankara Tabip Odası, «Önemli ilaçlar bulunmazken, yasaklanmış sağlığa zararlı ilaçlar hâlâ satılıyor.»
- Elektrik Mühendisleri Odası, «Enerji bunalımının asıl sorumluları, bugüne kadar yanlış elektrik politikasını ısrarla sürdürenlerdir.»
- Görev kazetesi satan 32 TİP'linin gözaltına alınıp dövüldüğü belirtildi.
- Şili'nin Gestapo'su olarak nitelendirilen gizli polis örgütü DİNA, Şili'de ve uluslararası planda yoğun tepkilerin gelişmesi üzerine feshedildi.

14 Ağustos 1977

- Turgutlu'da CHP binası saldırıya uğradı.
- Elektrik santralı yedek parçaları döviz yokluğundan ithal edilemedi.
- Kıbrıs Rum kesimi siyasi partileri Makarios'un yerine Kiprianu'nun getirilmesi için anlaştılar.
- Bolivya Devlet Başkanı Banzer. genel seçimlerin 1981 yılında yapılacağını ve ülkede demokrasiye dönüleceğini söyledi.

15 Ağustos 1977

- Tekel ürünlerine yüzde 25 ile yüzde 160 zam yapıldı.
- SBKP Resmi Yayın Organı Pravda, CİA'da yapılan son kısıtlamaların ve yeni düzenlemelerin, bu örgütün kirli işlerini örtbas etmek amacını güttüğünü belirtti.

16 Ağustos 1977

- Ecevit, «İçişleri Bakanı Korkut Özal'ın asayişi sağlamak için elinden geleni yapacağına güveniyorum» dedi.

- İkinci Dünya Savaşı tarihine «Ardeatin Çukurları Katliamı» olarak geçen ve 350 yahudinin kurşuna dizilerek çukurlara doldurulmaları olayının sorumlusu eski Nazi Albayı Herbert Kappler, karısı tarafından hastahaneden kaçırıldı.

17 Ağustos 1977

- Özel uçak şirketi Bursa Havayolları, uçuş izni aldı.
- TSİP Ankara Çankaya ilçe binası polis tarafından zorla aranmak istendi.
- Tito'nun Sovyetler Birliği'ne gezisi sürüyor. Brejnev, «Sovyetler, Yugoslavya gibi bağlantısız ülkelerle işbirliğinden büyük kıvanç duyuyor» dedi.

18 Ağustos 1977

- Ecevit: «Orduda siyasi hesaplar bütünlüğü bozar.»
- Yunan muhalefet lideri Papandreu: «Türkiye'de yakında Ecevit - Demirel koalisyonu gerçekleşecek.»
- Carter, Nötron bombası seri yapımı kararını erteledi.

19 Ağustos 1977

- Demirel: «Türkiye fevkalade usullerle idare edilebilir ve edilmelidir de.»
- İngiltere'de ara seçimlerini İşçi Partisi kazandı.

20 Ağustos 1977

- Hürcam - İş Sendikasının Mersin şube binası ve Şube Başkanının evi polis tarafından arama izni olmaksızın basıldı.
- Polis ekipleri, İstanbul'da Site ve Kadırga öğrenci yurtlarında yaptıkları arama sonucunda 172, Ankara'da ise 39 kişiyi gözaltına aldı.

YENİ SSCB ANAYASASI ve HALKIN DEVLETİ ÜZERİNE

Büyük Oktobr Devriminden bu yana tamı tamına 60 yıl geçti. 1917 Ekim'inde iktidarı ele geçiren muzaffer Sovyet Proletaryası 60 yıldır sosyalizmin inşası ve komünizmin maddi ve teknik temellerinin yaratılması için çaba gösteriyor. Hem karşısına çıkan tarihi sorunlara getirdiği yeni çözümlemelerle ve hem de engin gücüyle, kurtuluşları için mücadele eden halklara örnek oluyor ve yardım ediyor. Sovyet Halkı sosyalist kuruluşun karşısına çıkardığı pek çok soruna, öncü gücü SBKP'nin bilimsel yaratıcılığının rehberliğinde çözümler getirirken hem kendi toplumsal varlık koşullarını ve hem de toplumu hızla geliştirmektedir. Tüm bu değişmeler kaçınılmaz olarak Sovyet toplumunun üst yapısında siyasal, kukuki, kültürel vb. değişmelere de yol açmaktadır.

Gelişmiş her toplum gelişmemiş toplumlara kendi geleceklerinin örneğini sunmaktadır ya da tersi bir deyişle, gelişmemiş toplumlar gelişmiş toplumlarda kendi geleceklerini görebilirler. Tarihin bu objektif ilerleyişi günümüzde dünya sosyalist sisteminde ve onun önderi Sovyetler Birliğinde somutlanıyor. Yaşayan tarihi dönemeçler sosyalizmin yandaşları kadar sosyalizmin düşmanlarını da ilgilendiriyor ve değişik tartışmalara yol açıyor. Bu tartışmalar yeni SSCB Anayasasının ortaya çıkışıyla yeni boyutlar kazandı. Kimi burjuva ideologları, Maocular ve sapma akımların sözcüleri meselenin sadece bir ucundan tutunup tartışmalar alanında kendine yer arıyor ve dev tarihsel gelişmeler karşısında kendi küçük dünyalarını ve kafalarını korumaya çalışıyor. Emperyalist burjuvazi ise pişmiş aşa su katabileceğini sanıyor ve her türden sosyalizm düşmanlarına omuz veriyor. Meselenin tarihsel bütünlüğünden soyutlanıp dar görüşlülükle tartışılmasından medet umuyor ama her şeye rağmen, sosyalizm düşmanları, sosyalizmin üstün kazanımları karşısında düştükleri aczi gizlemeyi başaramıyorlar.

YENİ SSCB ANAYASASI ÜZERİNE

Tarihsel Zorunluluk :

Her şey gelip geçicidir. Her şeyin bir geçmişi, şimdiki zamanı ve geleceği vardır. Ekonomi-politik kategorileri ve toplumsal olgular da böyledir. Doğarlar, yaşarlar ve ölürler. Kapitalist toplumun üzerinde inşa edilen sosyalist toplumda da kapitalist toplumdan kalma bazı olgular yaşamaya devam ederler. Ama genel sosyalist yasalara uygun olarak, sosyalizmin hizmetinde sosyalist bir öz kazanarak yani özce değişerek varlıklarını sürdürürler. Burjuva toplumlarının bir hukuki üstyapısı olarak ortaya çıkan ve fakat sosyalizmde de yaşamaya devam eden ANAYASA kavramı, sosyalist toplumun maddi yapısında ortaya çıkan değişikliklerden etiklenerek yaşamını koruyor.

Bilindiği gibi anayasalar toplumun maddi yapısından bağımsız değildirler. Toplumların maddi yaşam tarzlarına uygundurlar ve devletin yapısını karakterize eden esas hukuki formülasyonlardan oluşurlar. Maddi yaşamda ortaya çıkan değişiklikler anayasalarda da zorunlu değişmeleri dayatır. İşte bu nedenle Sovyetler Birliğinde 1935 Anayasası yürürlükten kaldırılmış ve yerine *Yeni Anayasa* getirilmiştir. Gelişmiş sosyalist toplumun maddi ve manevi gereksinmelerine göre hazırlanmış olan bu Anayasa sınıfsız toplumun eşiğine yönelmiş bir gelişmeyi karakterize etmesi bakımından çok önemli bir belge niteliğindedir. Bu belgeyi bilimsel bir bütünlük içinde değerlendirmek ve kafa bulandıran tartışmalara set çekmek sosyalistlerin başta gelen görevidir.

YENİ SSCB ANAYASASI HANGİ GELİŞMELERİN ÜRÜNÜDÜR?

1935 Sovyet Anayasası, hızla sosyalizmi kurmakta olan ve dünyanın tek sosyalist ülkesini emperyalist komplo ve sabotajlara karşı koruma göreviyle yükümlü olan bir toplumun ürünüdür. Bir yandan kendi ülkesinde sosyalist üretim ilişkilerini pekiştirmek ve bunun için gerekli olan maddi üretim şartlarını yaratmaya çalışmak, öte yandan emperyalist saldırılardan kendini korumak, dünya barışını sağlam temellere oturtabilmek ve sosyalizmin yeryüzünde politik etkinlik kazanmasını sağlamak için çaba gösteren Sovyet proletaryası ve onun devleti, kendine uygun olan anayasayı da oluşturmuştu. 1935 anayasası sosyalizmin o günkü aşamasının ürünüydü.

O günden bu yana 42 yıl geçti. Bu 42 yıl için Sovyet proletaryası ve emekçi halkları, sosyalizmin kuruluşu yolunda önemli a-

dımlar attılar. Üretici güçleri geliştirdiler, sosyalist kazanımlarını güvence altına aldılar. Sosyalizm pek çok ülkede başarıya ulaştı ve bir dünya sosyalist sistemi ortaya çıktı. Sosyalizmin dünya politikasındaki etkinliği dünya sosyal gelişimini belirleyici bir düzeye ulaştı. Dünya barışı ve silahsızlanma yolundaki çabalar kesin sonuca ulaşmış olmasa da, sosyalizmin politikası açısından önemli ilerlemeler ve yüksek değerde mevziler kazandı. Ulusal kurtuluş hareketleri başarılar sağladı ve sosyalist sistemin etrafında yeni bir güç olarak belirdi. Kapitalist ülkelerde işçi sınıfları uzun mücadeleler sonucu yeni deneyler kazandılar, kendi ülkelerinin emekçilerinin geniş güvenini sağladılar ve ülkelerinin politikalarının tayininde belli bir etkinliğe yükseldiler.

Sosyalizmin tüm dünyadaki bu üstün kazanımlarının odak noktasını elbetteki Sovyet proletaryası ve emekçi halklarının kendi ülkelerindeki başarıları oluşturmaktadır. Burjuvazinin kesin yenilgiye ugratılmasından sonra Sovyetlerde değişik halkların geniş emekçi yığınlarının ortak çabaları gözlenebilir değişikliklere yolaçtı. Başlangıçta çok sınırlı olan ve sosyalist mülkiyetin temelini oluşturan ağır sanayinin kollektif mülkiyetine geniş tarımsal kooperatiflerin mülkiyeti de katıldı. Gittikçe gelişen kollektif çiftlik mülkiyeti ile birlikte *sosyalist mülkiyet* geniş bir taban buldu.

Sanayideki dev gelişmeler merkezi denetimin önderliğinde tarımsal emeğin de hizmetine sunuldu ve tarımsal emek endüstriyel emek durumuna yükseltildi. Kolhozlar (tarımsal kooperatifler) kendi sanayi mamülü ihtiyaçlarını yine kendileri üretir duruma geldiler. Şehirle kır arasında azalan fark, endüstriyel emekle tarımsal emek arasındaki farkın azalmasına ve giderek kafa ve kol emeğinin birbirlerine yaklaşmalarına yolaçtı.

Bütün bu gelişmeler toplumun diğer sınıf ve tabakalarını da yakından etkilemekteydi. Teknik elemanlar, sanatçılar ve özellikle *aydınlar* kategorisine giren toplum kesimleri başlangıçta mütereddit davrandıkları sosyalist kuruluşa gönülden katılmaya başladılar. İşçiler ve köylülerle omuz omuza bu kuruluşun çeşitli alanlarında kendilerine düşen görevleri yerine getirdiler. Maddi hayatın sosyalist örgütlenişi içinde yer aldılar ve sosyalizm güçlerinin ayrılmaz parçası haline geldiler. Sovyetler Birliğinde sosyalizmin kuruluşuna karşı olan sınıf ve zümreler ortadan kalktıkça onların yerini, sosyalizmin kuruluşundan yana ve bu kuruluşa fiilen katılan, işçilerden, köylülerden ve aydınlardan oluşan geniş *halk yığınları* aldı. Bütün bu yığınlar *emek kategorisi* etrafında kenetlendiler.

Bu gelişmeler Sovyetler Birliğini oluşturan bütün halk topluluklarında ortaklaşa ortaya çıkıyordu. Bütün bu halklar kendi varlıklarını koruyarak ve geliştirerek gönüllü birlik temeli üzerinde sosyalizmin inşasına katılıyorlar. Bilriğin içinde yeralan diğer halklarla ekonomik ve kültürel bağlarını güçlendiriyorlar ve birbirlerine daha da yaklaşıyorlar. Kapitalist çarlık Rusyasının «milletler hapishanesi» sosyalizm şartlarında altında halkların kardeşlik için yaşadığı ve kaynaştığı bir *cennete* dönüşüyor. 15 sosyalist ulusun oluşturduğu bu birlik, insan toplumunun ileri bir aşamasına, Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliğinin bu günkü aşamasına vardı. Gündemindeki tarihsel sorunların pek çoğunun üstün ve gayretli çalışmalarıyla çözen bu *halklar topluluğu* (SSCB) sınıfsız toplumun temelini oluşturması göreviyle yüz yüze bulunmaktadır.

TOPLUMSAL DEĞİŞMELERİN ANAYASADAKİ YANSIMASI:

HALKIN DEVLETİ

Yeni SSCB Anayasası'nda yer alan değişikliklerin belkide en önemlisini *halkın devleti* tanımı oluşturmaktadır. Sovyetler Birliği 1935 Anayasasında *işçilerin ve köylülerin sosyalist devleti* olarak isimlendirilmiştir. Elbetteki bu isimlendirme rastgele olmamıştır ve belli tarihsel gelişmelerin ürünü olarak ortaya çıkmıştır.

İnsan toplumlarının gelişmesi bazı objektif yasalar çerçevesinde mümkün olmaktadır. Bu gelişme süreci içinde yeni kategoriler doğmakta, gelişmekte ve ortadan kalkarak yerini başka kategorilere terketmektedir. Bazılarına yeni maddi içerikler dolmakta ve bu durum o kategorilerin biçimini de değiştirmektedir.

Devlet dediğimiz tarihsel kategori de bu yasalara tâbi olarak doğmakta, büyümekte ve yokolmaktadır. Bilindiği gibi devlet sınıfların ortaya çıkışıyla birlikte varolmuştur. Sınıflar ortadan kalktığı zaman da kendiliğinden yokolacaktır. Lakin devlet kendi tarihi içinde de önemli değişikliklere uğramaktadır. Toplumun maddi alt yapısına göre şekillenen üstyapısını nbir unsuru olarak devlet maddi hayatın değişmesine uygun değişerek varolagelmiştir. Bir sınıfsal baskı aracı olması anlamında değişmemiş olan devlet, tarih boyunca sürekli değişen görevler üstlenmiş ve bu görevlerin dayattığı biçimlere bürünmüştür.

İlk sınıflı toplumun, insan emeğini zorbaca gasbeden silahlı adamlardan oluşan devletinden çok daha farklı görevleri ve biçimleri vardır çağdaş burjuva devletinin.

Sosyalist toplumun devleti de burjuva devletten farklı yapıda bır devlet biçimidir. Proletarya diktatörlüğü adını alan bu devlet üstlendiği görevler açısından ileri bir tarihi aşamayı temsil eder. Sosyal sınıfların ortadan kalkması sürecinde bu devlet kendi varlığının temelini kaldırmış olacağı için yokolacaktır. Onun görevleri devletin tarihsel olarak son bağımsız eylemini ifade etmektir.

Toplumsal eylemin araçları eylemin karakterine uygun düşerler. Başlangıçta burjuvazinin direncini kesin olarak kırmak ve sömürücü sınıfları ortadan kaldırmak görevini üstlenmiş olan proletarya diktatörlüğü, eylemine uygun olarak örgütlenmiştir. Lakin proletarya diktatörlüğünün görevi sadece bu değildir. O aynı zamanda sosyalizmin kuruluşu aşamasının da devletidir. Bu aşamada ise görevlerinin niteliği değişmektedir. Artık devlet, sosyalizmin kurucusu olan üretim güçlerini bir araya toplamak ve onları yönlendirmek durumundadır. Bu yönlendiricilik görevini yerine getirdikçe toplumun maddi yapısında değişiklikler olmakta ve bu değişmeler de devletin yapısını değişikliğe uğratmaktadır. *Yokolmağa mahkûm* olan bir devletin ise bu yokoluşa doğru sürekli bir değişim içinde olacağı açıktır.

Sovyetler Birliğinde de uzun tarihsel çabalar sonucu varılan bu aşamada sömürücü sınıflar tasfiye edilmiş ve ortaya sosyalist kuruluşun *halk* kategorisi çıkmıştır. Artık ne kapitalistler ve ne de toprak sahipleri vardır. İşçiler, köylüler ve sosyalizm için çaba gösteren aydınlar vardır. Ve Sovyet toplumu bu unsurlardan oluşmaktadır. Sosyalizmin insan temelini oluşturan bu *halk* kategorisi gittikçe pekişmekte ve homojenleşmektedir. Kafa ile kol emeği arasındaki ayırım azalmıştır ve daha da azaldıkça bu *halk* köşeli olarak şekillenecek ve yeni bir tarihsel olgu olarak bundan sonraki gelişmelere damgasını vuracaktır.

Toplumun maddi karakterindeki bu değişmeler kaçınılmaz olarak onun üst yapısında da yeni şekillenmelere yol açmaktadır. *Halkın devleti* kavramı da ortaya çıkan yeni halk topluluğunun üst yapıdaki yansımasından başka bir şey değildir.

HALKIN DEVLETİ, İLERİ BİR TARİHSEL AŞAMAYI TEMSİL EDER

Burjuvazi devleti ötedenberi sınıflar üstü bir olguymuş gibi gosterme çabası içindedir. Bu nedenle Marks, Engels devletin sınıfsal karakterini göstermek için bilimsel çabalara girişmişler ve burjuvazinin yalanlarını su yüzüne çıkarmışlardır. Tarihde burju-

vazinin bu tür demagojilerinin dikkati çekenlerinden biri de «halk devleti», «özgür halk devleti» gibi kavramlar olmuştur. *Kapitalizm çağında* ve sömürücü sınıflı bir toplumda devleti tanımlamak için kullanılan bu kavramların bir aldatmaca olduğu açıktır. Çünkü devlet sınıfsal bir olgudur ve belli bir sınıfın öteki sınıflar üzerinde uyguladığı egemenliğin aracıdır. O halde kapitalist toplumda *bütün halkın devleti* gibi bir kavram, devletin sınıfsal karakterini gizlemeye yarar ve burjuvaziye hizmet eder. Marks ve Engels bu tür tanımların üzerinde fırtına koparmamışlar ama burjuvazinin devlet üzerine ortaya attığı aldatmacalarla amansız bir mücadele yürütmüşlerdir. Lenin Engels'ten şu satırları aktarıyor:

«Anarşistler'halk devleti'ni kafamıza kaktılar.» Engels böyle söylerken, özellikle Bakunin'i ve onun Alman sosyal-demokratlarına karşı saldırılarını düşünür. Engels, «halk devleti»nin, «tıpkı özgür halk devleti» gibi, bir anlamsızlığı, sosyalizme bir aykırılığı olması ölçüsünde, bu saldırıların haklılığını kabul eder.» (Devlet ve Devrim. Lenin. Emek yay. s, 91)

Burada altını çizmemiz gereken satır şudur: *sosyalizme bir aykırılığı olması ölçüsünde*. Demekki sosyalizme aykırılığı olmayan ölçüleride olabilir bu kavramın. Üstelik bu ölçüler çağımızda değil, gelişmiş bir sosyalist toplumda değil, daha kapitalizmin en koyu biçimde yaşandığı bir çağda bulunabilmiştir. Bakalım nasıl:

«Ama, kendisini baskı altında tutanları; bizzat yendiği anda da, halk çoğunluğunun «özel bir baskı gücü»ne artık ihtiyaç yoktur.» (Aynı yapıt s, 58)

Demek ki *halk çoğunluğunu* baskı altında tutanların yenilgisinden sonra artık *baskı gücüne* ihtiyaç kalmamaktadır. Baskı altında tutanlar ise burjuvazi ve toprak ağaları olduğuna göre onların ortadan kaldırılmasından sonra geride sadece *halk çoğunluğu* kalmaktadır.

İşte bugün Sovyetler Birliğinde, sömürücü sınıfların tasfiyesinden sonra ortada sadece *halk* kalmıştır. Yeni bir tarihsel kategori olan bu halkın artık baskı gücüne ihtiyacı yoktur. Çünkü baskı altına alınacak bir toplumsal sınıf ya da zümre kalmamıştır. Bu aşamada hem devletin karakterinin ve hem de görevlerinin değişmesi kaçınılmaz olmaktadır. *Halkın devleti* kavramı da bu aşamada *proletarya diktatörlüğünü* zorunlu olarak izleyen biçimlenişinden başka bir şey değildir. Ayrıca, proletarya diktatörlüğü, sadece burjuvazinin üzerinde değil, aynı zamanda özlemleri proletaryadan farklı olan ve bu nedenle proletaryanın otoritesini tanımayacak olan emekçi ara tabakalarına karşı da uygulanır. İşçi sı-

nıfı ile diğer emekçi tabakalar arasında fark azalınca, işçi ile köylülük arasındaki fark küçülünce, bu devlet tüm halkın devleti olacaktır. Bu gelişmelerden ne emperyalistler ne de sağ ve «sol-revizyonistler asla umutlanmasınlar. Çünkü tarih Marksizm-Leninizm' gösterdiği doğrultuda ilerlemektedir. Yeni SSCB Anayasası'nın getirdiği yenilikleri ayrıntılarıyla ele aldığımızda bunu açıkça göreceğiz. Ama *halkın devleti* üzerine kafa bulandırmak isteyenlere, sosyalizmin biliminden bir kaç örnek daha hatırlatmakta yarar görüyoruz.

«Devlet, bir gücün özel örgütüdür; belirli bir sınıfın sırtını yere getirmeye mahsus bir şiddet örgütü. Peki, proletaryanın yenmek zorunda olduğu sınıf hangisidir? Sadece sömürücüler sınıfı elbette, yani burjuvazidir.» (aynı yapıt s, 33)

Revizyonistler *halkın devleti* ile, devletin baskı gücü olmaktan çıktığını ve böylece sınıf mücadelesinin yumuşatıldığını yayarlar. Yaymaya devam etsinler çünkü bu doğrudur ve burjuvazinin genel olarak tüm sömürücü sınıfların yokolmasından sonra artık devletin şiddet örgütü olarak bir işlevi kalmamıştır. *Halkın devleti* de bir şiddet örgütü değil sınıfsız toplumun maddi ve teknik temellerinin yaratılmasını güvence altına alacak ileri bir devlet biçimidir. *Halkın devleti* aşamasına ulaşılması beklenmedik bir olay değildir. Tam tersine, sosyalizmin bilimi devletin yokolması süreci üzerinde ulaşılması gerekli bir ileri aşama olarak görmektedir *halkın devletini*. Bu konuda Lenin şunları söylemektedir:

«Gerçekten, devletin ortadan kalkması için devlet hizmetlerinin büyük çoğunluğu tarafından giderek bütün halk tarafından yapılabilecek kadar basit kayıt-kuyut ve denetim işlemleri haline gelmesi şarttır.» (aynı yapıt s, 107)

Lenin'in bu sözlerinden keyfince anlam çıkaracak olanlar çıkabilir. Ama konumuz içinde bu sözlerin bir tek anlamı vardır. Devlet giderek bütün halkın yapabileceği (yapabilmek için bizzat katılmak gerekir) hizmetler ve denetimler bütünlüğü haline gelmelidir. Bu hale gelen bir devlet ise *bütün halkın devleti* karakterine ulaşmış olur. Lenin'in burada kasdettiği, devlet hizmetlerinin basitleştirilmesi değildir. Çünkü zaten sosyalizmin öncülü olarak kapitalizm bu işi yerine getirmektedir. Devletin ortadan kalkabilmesi için bu yapıya ulaşması gerekmektedir. «Tüm halkın devleti» kavramına karşı çıkan «sol»-revizyonistler gerçekte, devleti mutlaklaştıran, toplumu statik gören *idealist* ve küçük-burjuva zihniyetini temsil etmektedir.

Bu konuda son olarak şunu belirtelim: Kapitalist toplum sınıflı bir toplumdur ve orada varolan olgular sınıf karakteri taşımaktadırlar. Örneğin *Ulus* bir kategoridir. *Mal* bir kategoridir. *Para* bir kategoridir. Ama bütün bu burjuva kategoriler sosyalist toplumda işlevleri ve içerikleri değişik olarak vardırlar. Ulus kapitalist muhtevasından soyunmuş ve sosyalist ulus haline gelmiştir. Mal kapitalistlerin elinden kurtulup insan ihtiyaçlarının giderilmesine yarayan bir nesne olma yoluna girmiştir. Para sermaye olmaktan çıkmış sadece değişim ve ödeme aracı olarak iş görmekle sınırlandırılmıştır. Bu nedenle burjuva kavramlardan kalkıp sosyalizmin eleştirisine(!) yönelmek çıkmaz bir sokaktır. Varolan ya da ortaya çıkan yeni kavramların irdelenmesi ancak onların maddi muhtevaları ele alınarak yapılmalıdır. Bilimsel olan tek yöntem budur.

YENİ SSCB ANAYASASI NE GETİRDİ?

Sovyet insanının yoğun çabaları Sovyet halklarını ileri bir tarıhsel aşamaya getirdi. Yeni SSCB Anayasası da bu gelişmeye yeni yorumlar ve yeni perspektifler getiriyor. Bunlardan en önemlisi yukarıda belirttiğimiz gibi devletin ortaya çıkan yeni karakterinin tesbitidir. Bu tesbitin doğruluğunu pekiştirmesi bakımından 1935 anayasasına oranla getirilen yenilikleri, maddi içerikleriyle birlikte kısaca gözden geçirelim.

—Yeni Anayasa'da devletin tanımı yapılırken işçilerin, köylülerin ve aydınların genel sosyalist halk devleti tanımının yanında bu devletin öteki sovyet uluslarının da devleti olduğu belirtilmiş. Bunun anlamı açıktır. Sosyalist uluslar adil işbirliği temeli üzerinde gittikçe kaynaşmaktadırlar. Bu olgu ise kendini devletin merkezi karakterinin güçlenmesi şeklinde ortaya koyuyor. Federatif birlik demokratik merkeziyetçi bir birliğe doğru gelişmektedir. Bu gelişmeyi burjuvazi gibi sapık akımların da çarpıtması olasıdır. Bu nedenle sosyalizmin biliminden kısa bir hatırlatma yapmakla yetinelim:

«Gerçekten demokratik merkezi cumhuriyet, federatif cumhuriyetten daha fazla özgürlük sağlıyordu. Başka bir deyişle, tarihin gördüğü azami mahalli, bölgesel vb. özgürlükler, federatif cumhuriyet tarafından değil, merkezi cumhuriyet tarafından sağlanmıştır.» (aynı yapıt s, 102)

Bu sözlerden çıkarılması gereken ders hangi özel durum için söylendiği değil, hangi tarihsel eğilimi tesbit ettiğidir. Sovyet halk-

larının kaynaşması ve merkezi bir devlete yaklaşması ileri bir adımdır ve anayasa bunu belgelemektedir.

—Yeni anayasa Sovyetler Birliği Komünist Partisinin *yönetici ve yön* verici, politik sistemin, devletin ve toplum örgütlerinin çekirdeği olduğu belirtilmektedir. Anayasanın bu hükmü de yeni bir tarihsel aşamayı ifade ediyor. Proletarya iktidarını kurmuş ve pekiştirmiş, sosyalist kuruluşun ileri aşamalarına kadar toplumu getirmiş böyle bir politik önderliğin toplumsal etkinliğinin ve kitleler arasındaki saygınlığının artmasından daha doğal bir şey olamaz. Her geçen gün *parti* daha çok sovyet yurttaşını saflarına kazanmakta, yönlendiricilik açısından etkinliğini arttırmaktadır. Bu durum Partinin Sovyetlerde ve öteki devlet organlarında temel güç haline gelmesini sağlamaktadır. Politik iktidarın fethedilmesi ile başlayan süreç kapitalizmin fethedilerek sosyalizme dönüştürülmesi ve giderek *bütün halkın fethedilmesi* şeklinde gelişmektedir.

—1935 anayasasında, iktidarın politik temelinin işçi sovyetlerine ait olduğu belirtilmektedir. Yeni anayasada ise «egemenliğin politik temeli halka aittir.» denilmektedir. Bu durumda maddi hayattaki değişmelerin anayasaya yansımasından başka birşey değildir. İşçi sınıfı tarihsel görevini yerine getirebilmek için politik egemenliği başka güçlerle paylaşamaz ama *başka güçleri* (sosyalizm yandaşı güçleri) elde etmek ve o güçleri kendisiyle bütünleştirmek zorundadır. Bu, işçi sınıfının kendi varoluş şartlarına karşı verdiği genel mücadelenin ayrılmaz bir parçasıdır. Kendini inkar eden ve öteki sınıfları da kendini inkara zorlayan proletarya bu gelişmenin belli bir evresinde *halk* olmak zorundadır. Politik egemenliğin halka ait olması ile işçi sınıfının politik egemenliği elinde bulundurması arasında bir fark yoktur. Sovyet anayasası da bu gelişmeyi tesbit etmekte ve pekiştirmektedir.

—Tarımsal emeğin endüstriyel emek haline dönüştürülmesi ve kolhoz (kooperatif) mülkiyetin devlet mülkiyetine yaklaştırılması yeni anayasada halkın devletinin görevleri olarak gösterilmiştir. Artık komünizmin maddi temellerinin kurulması aşamasına gelinmiştir. Bu aşamada kafa ve kol emeği arasındaki fark kaldırılmalıdır. Bilimsel ve teknik gelişmelerin bu konuda seferber edilmesi görev haline gelmiştir. Nitekim daha şimdiden Sovyetler Birliğinde kolhozlar, teknik araç ihtiyaçlarının büyük çoğunluğunu kendi üretimiyle karşılamaktadırlar.

—Sovyet halkının yüksek düzeyde örgütlenmiş bir halk olduğu ve sosyalist kazanımların engin bir güvenceye kavuştuğu gerçeği yeni Sovyet Anayasasına yansımıştır.. Örneğin: mahkemelerin,

yurttaşların seçme ve seçilme haklarını çok özel durumlarda bile olsa kaldırma yetkileri alınmıştır. Her ne şekilde olursa olsun özel mahkemeleri kurma yetkisi gereksiz görülerek terkedilmiştir. Halk yargıçlarının mahkemelere tem yetki ile katılamayacakları bazı özel durumları öngören eski hükümler değiştirilmiştir. Ve halk yargıçlarının açık oylamayla seçilmesi ilkesi getirilmiştir. Bütün bunlar, sömürücü sınıfların ortadan kalktığı, işçi sınıfı ile diğer emekçiler arasındaki farkın çok azaldığı koşullarda, devletin baskıcı karakterinin zorunlu olarak yokolmaya yüz tuttuğunun belirtileri olarak göze çarpıyor.

—Yeni anayasanın getirdiği öteki hak ve yükümlülüklerden bazılarını da şöyle özetlemek mümkün:

—Önemli konularda referanduma başvurulması ilkesi
—«çalışmayan yemez» ilkesinin kaldırılması
—Herkese konut garantisinin getirilmesi
—Sovyet halklarının tek bir orduya sahip kılınması
—Orta öğrenimin mecburi kılınması
—Yurttaşlara eleştiri hakkının tanınması
—Doğayı ve doğanın zenginliklerinin yurttaşlar tarafından korunması yükümlülüğü. vb.

Bu hak ve görevlerin tümü sovyet toplumunun gelişkinlik düzeyini belirliyor. Halkın gittikçe artan ölçüde yönetime katılması amaçlanıyor. Sovyet insanının özverili çabaları sonucu pek çok sorunun çözümlendiği ve yeni tarihsel görevlerle karşı karşıya gelindiğine işaret ediyor.

BARIŞ VE DETANT SORUNU

Yeni Sovyet Anayasasının en dikkate değer yanlarından biri de barış ve DETANT sorununa çok büyük bir değer biçmesidir. Sosyalizmin ve tüm dünya halklarının geleceği açısından bakıldığında çağımızın hareket ettirici temel meselesinin *barış* meselesi olduğu görülür. İnsanlığın sosyal ilerleme yolunda elde ettiği kazanımların emperyalist saldırganlığa karşı korunması barış davasının başarısıyla yakından ilgilidir. Yeni Sovyet Anayasası, Sovyet yurttaşlarının önüne barış davasını savunmayı ve bu uğurda gerekeni yapmayı sadece ulusal değil, aynı zamanda enternasyonalist bir görev olarak çıkarırken kurtuluşları için savaşan halklara da yol gösteriyor.

Yeni Sovyet Anayasasını sadece Sovyet insanının değil, tüm dünya devrimci sürecinin ve tüm halkların ve hatta bütün insanlığın başarısı sayıyor, bundan üstün gurur duyuyoruz.

SOVYET SOSYALİST CUMHURİYETLER BİRLİĞİ ANAYASASI

ANAYASA KOMİSYONU TARAFINDAN SUNULAN VE SSCB YÜKSEK SOVYET PREZİDYUMU TARAFINDAN ÜLKE ÇAPINDA TARTIŞILMAYA AÇILMAK ÜZERE ONAYLANAN SOVYET SOSYALİST CUMHURİYETLERİ BİRLİĞİ ANAYASASI TASLAĞI

Başında V. İ. Lenin'in bulunduğu Komünist Partisi'nin yönetiminde Rusya işçileri ve köylüleri tarafından gerçekleştirilen Büyük Ekim Sosyalist Devrimi, kapitalistlerin ve büyük toprak sahiplerinin egemenliğine son verdi, baskı zincirlerini parçaladı ve başlıca ödevi devrimci kazanımların korunması, sosyalizmin ve komünizmin kurulması olan yeni tip devlet olan Sovyet devletini kurdu.

Sovyet egemenliği, çok derin sosyo-ekonomik değişiklikler gerçekleştirdi, insanın insan tarafından sömürülmesine, sınıfsal çelişkilere ve ulusal düşmanlığa ebediyen son verdi, üretim araçları üzerinde toplumsal mülkiyeti, emekçi kitleleri için gerçek demokrasiyi kökleştirdi. İnsanlık tarihinde ilk kez sosyalist toplum kurulmuş oldu.

Sovyet halkının ve Büyük Anayurt Savaşı'nda tarihsel zaferi kazanan Silahlı Kuvvetleri'nin sönmez kahramanlığı sosyalizmin gücünün parlak bir belirtisi olmuştur. Bu zafer, SSCB'nin uluslararası mevzilerini güçlendirdi, tüm dünyada sosyalizm, ulusal kurtuluş, demokrasi ve barış güçlerinin büyümesi için yeni, elverişli olanaklar sağladı.

Yaratıcı çalışmalarını sürdüren Sovyet halkı, ülkesinin hızlı ve çok yönlü gelişimini, sosyalist düzenin mükemmelleşmesini sağladı. İşçi sınıfı, kolhozcu köylüler ve halkçı aydınlar arasındaki birlik, SSCB uluslararası ve halk toplulukları arasındaki dostluk güçlendi. Başlıca gücün işçi sınıfı olduğu Sovyet toplumunun sosyo-politik birliği oluştu. Sovyet devleti proletarya diktatoryası görevlerini gerçekleştirerek genel halk devletine dönüştü. Tüm halkın öncüsü olan Komünist Partisi'nin yönetici rolü arttı.

SSCB'de gelişmiş sosyalist toplum kurulmuş bulunuyor. Sosyalizmin artık kendi temeli üzerinde ge-

lişmekte olduğu bu aşamada yeni düzenin yaratıcı güçleri, sosyalist yaşantı tarzının üstünlükleri daha tam olarak ortaya çıkmakta, emekçiler büyük devrim kazanımlarının sonuçlarından daha genişçe yararlanmaktadırlar.

Bu, güçlü üretim güçlerinin, ileri bilim ve tekniğin kurulduğu, halk refahının devamlı olarak arttığı, kişinin her bakımdan gelişmesi için giderek daha elverişli koşulların oluştuğu bir toplumdur.

Bu, tüm sosyal katmanların birbirlerine yaklaşması, bütün ulusların ve halk topluluklarının hukuki ve gerçek eşitliği temelinde yeni, tarihsel bir insan topluluğu olan Sovyet halkının oluştuğu olgun sosyalist toplumsal ilişkiler toplumudur.

Bu, yurtsever ve enternasyonalist olan emekçilerin yüksek örgütlülük, ilerici görüş ve bilinçlilik toplumudur.

Bu, bütün yurttaşların her bir yurttaşın esenliğine ve her yurttaşın da bütünün esenliğine özen göstermesinin yaşam kuralı olduğu bir toplumdur.

Bu, politik sistemiyle tüm toplum işlerinin etkin yönetimini, emekçilerin devlet yaşamına giderek daha aktif katılışını, insanın gerçek hak ve özgürlüklerinin yurttaşlık sorumluluğuyla uyumunu sağlayan gerçek bir demokrasi toplumudur.

Gelişmiş sosyalist toplum, komünizme götüren yolda doğal bir aşamadır.

Sovyet Devleti'nin en yüce amacı, sınıfsız komünist toplumu kurmaktır. Devletin başlıca görevleri, komünizmin maddi - teknik temelini kurmak, sosyalist toplumsal ilişkileri mükemmelleştirmek ve bu ilişkileri komünist ilişkilere dönüştürmek, komünist toplum insanını eğitmek, emekçilerin maddi ve kültürel yaşam düzeyini yükseltmek, ülkenin güvenliğini sağlamak, barışın güçlenmesine ve uluslararası işbirliğinin gelişmesine yardım etmektir.

Sovyet halkı,

bilimsel komünizmi rehber edinerek ve devrimci geleneklerine bağlılığını sürdürerek,

sosyalizmin yüce sosyo - ekonomik ve politik kazanımlarına dayanarak,

sosyalist demokrasinin daha da gelişmesine çalışarak,

dünya sosyalizm sisteminin bir bileşeni olan SSCB'nin uluslararası durumunu gözönünde bulundurarak ve enternasyonal sorumluluğun bilincini kavrayarak,

1918 RSFSC Anayasası'nın, 1924 SSCB Anayasası'nın ve 1936 SSCB Anayasası'nın düşünce ve ilkelerinin sürekliliğini koruyarak,

amaç ve ilkelerini ilan ediyor, genel halk sosyalist devletinin örgütlenme esaslarını saptıyor ve bu esasları bu Anayasa'da sağlama bağlıyor.

I. TOPLUMSAL-POLİTİK VE EKONOMİK DÜZENİN ESASLARI

BÖLÜM 1. POLİTİK SİSTEM

Madde 1. Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği, işçi sınıfının, köylülerin ve aydınların, ülkedeki bütün ulusların ve halk topluluklarının irade ve çıkarlarını ifade eden genel halk sosyalist devletidir.

Madde 2. SSCB'de egemenliğin tümü halka aittir.

Halk, devlet egemenliğini, SSCB'nin politik temelini oluşturan halk vekilleri Sovyetleri vasıtasıyla gerçekleştirir.

Diğer bütün devlet organları Sovyetlerin denetimindedir ve onlara hesap verir.

Madde 3. Sovyet Devleti'nin örgütlenmesi ve faaliyeti, demokratik merkeziyetçilik ilkesine, aşağıdan yukarıya doğru tüm devlet egemenlik organlarının seçimle işbaşına gelmesi, bu organların halka hesap vermesi, üst kademe organlarınca organları için bağlayıcı olması alınan kararların alt kademe ilkesine dayanır. Demokratik merkeziyetçilik, kendi içinde tek elden yönetimi, yerel kuruluşlarda girişim ve yaratıcı aktiflikle, her devlet organının ve görevli kişinin kendine yüklenen ödev için sorumluluğunu birleştirir.

Madde 4. Sovyet Devleti ve tüm organları sosyalist yasalara dayanarak çalışır, hukuk düzeninin, toplum çıkarlarının ve yurttaşların haklarının korunmasını sağlarlar. Devlet kuruluşları, toplumsal örgütler ve görevli kişiler SSCB Anayasası'na ve Sovyet yasalarına uymalıdırlar.

Madde 5. Devlet yaşamının en önemli sorunları kamu tartışımına sunulur ve keza genel oylama (referandum) yapılır.

Madde 6. Sovyet toplumunun yönetici ve yön verici gücü, onun politik sisteminin, tüm devlet ve toplum örgütlerinin çekirdeği Sovyetler Birliği Komünist Partisi'dir. SBKP, halk içindir ve halka hizmet eder.

Marksist - Leninist öğretiyle donanmış olan Komünist Partisi, toplumun genel gelişme perspektifini, SSCB'nin iç ve dış politika doğrultusunu belirler, Sovyet halkının büyük yaratıcı çalışmalarını yönetir; komünizmin zaferi uğrundaki mücadelesine planlı, bilimsel esaslara dayanan bir nitelik kazandırır.

Madde 7. Mesleki birlikler, Sovyetler Birliği Leninist Komünist Gençlik Birliği, kooperatif ve diğer yığınsal, toplumsal örgütler tüzüklerinde belirtilen görevler uyarınca devlet ve toplum işlerinin yönetimine, politik, ekonomik ve sosyo - kültürel sorunların çözümüne katılırlar.

Madde 8. Sovyet toplumunun politik sisteminin gelişmesindeki başlıca doğrultular, sosyalist demokrasinin daha da genişletilmesi, yani emekçilerin toplum ve devlet işlerinin yönetimine giderek daha genişçe katılmaları, devlet mekanizmasının mükemmelleştirilmesi, toplumsal örgütlerin aktifliğinin yükseltilmesi, halk denetiminin arttırılması, devlet ve toplum yaşamının hukukî temelinin güçlendirilmesi, açıklığın genişletilmesi, kamuoyunun sürekli olarak gözönüne alınmasıdır.

BÖLÜM 2. EKONOMİK SİSTEM

Madde 9. SSCB ekonomik sisteminin temelini, üretim araçları üzerindeki sosyalist mülkiyet oluşturur. Sosyalist mülkiyet, devlet (genel halk) mülkiyetini; kolhozların ve diğer kooperatif örgütlerinin (kolhoz - kooperatif) mülkiyetini; sendika ve diğer toplum örgütlerinin mülkiyetini kapsamına alır.

Devlet, sosyalist mülkiyeti korur ve onun yetkinleşmesi için koşullar yaratılır.

Hiç kimse sosyalist mülkiyetten kişisel kazancı için yararlanma hakkına sahip değildir.

Madde 10. Devlet mülkiyeti, tüm Sovyet halkının ortak malı ve sosyalist mülkiyetin başlıca şeklidir.

Toprak, toprak altı, sular ve ormanlar sadece devlet mülkiyetinde bulunur. Başlıca üretim araçları - sanayi, inşaat ve tarım işletmeleri, ulaştırma ve bağlantı araçları, bankalar, ticari ve sosyal kamu işletmeleri - başlıca kent konut fonu devlete aittir.

Madde 11. Kolhozların ve diğer kooperatif örgütlerinin tüzüklerinde belirtilen görevlerin gerçekleştirilmesine hizmet eden üretim araçları ve öteki mallar kolhozların ve diğer kooperatif örgütlerinin, onların birliklerinin mülkiyetidir. Kolhozların elinde bulunan toprak, ücretsiz ve süresiz kullanım için bu kolhozların malı olarak kaydedilir.

Devlet, kolhoz - kooperatif mülkiyetinin gelişmesine ve onun devlet mülkiyetine yaklaştırılmasına yardım eder.

Sendikaların ve öteki toplumsal örgütlerin tüzüklerinde yazılı görevleri yerine getirmeleri için gerekli olan mallar, bu örgütlerin mülkiyeti sayılır.

Madde 12. SSCB yurttaşlarının kişisel mülkiyetinde emekle elde edilen gelirleri ve tasarrufları, konut ve yardımcı ev ekonomisi, ev eşyaları, kişisel tüketim eşyaları ve zorunlu eşyaları bulunur. Yurttaşların kişisel mülkiyet hakkı ve keza kişisel mülkiyetin miras hakkı yasayla korunur.

Devlet ve kolhoz tarafından yasayla saptanan düzene uygun olarak yardımcı ekonomi (hayvan ve kümes hayvanları da dahil), meyvacılık ve sebzecilik ve keza özel konut yapımı için verilen toprak parçaları yurttaşların istifadesinde bulunabilir.

Yurttaşların kişisel mülkiyetinde ve istifadesinde bulunan mallar, haksız kazançlar elde etmek için hizmet edemez veya topluma zarar verecek şekilde kullanılamaz.

Madde 13. Toplumsal zenginliğin, halkın ve her Sovyet insanının refahının artış kaynağı Sovyet insanlarının özgür emeğidir.

Devlet, emeğin ve tüketimin ölçüsünü «herkesten yeteneğine, herkese emeğine göre» ilkesine uyarak sağlar. Devlet gelirlerden alınan vergileri belirler, vergiden ayrı tutulacak iş ücreti düzeyini saptar.

İnsanın toplum içindeki durumunu, topluma yararlı çalışma ve bu çalışmanın sonuçları belirler. Devlet maddi ve manevi etkenleri birleştirerek emeğin her Sovyet insanının birinci derecede hayatî değer taşıyan gereksinmesi haline getirilmesine yardımcı olur.

Madde 14. Sosyalizmde toplumsal üretimin en yüce amacı, insanların artan maddi ve manevi gereksinmelerinin daha iyi şekilde karşılanmasıdır.

Emekçilerin yaratıcı aktifliğine, sosyalist yarışmaya, bilimsel - teknik ilerleme başarılarına dayanan devlet, iş veriminin artmasını, üretim etkinliğinin ve çalışma niteliğinin yükseltilmesini, halk ekonomisinin dinamik ve dengeli gelişimini sağlar.

Madde 15. SSCB ekonomisi, toplumsal üretimin, bölüşümün ve ülke toprakları üzerindeki mübadelenin tüm halkalarını kapsayan tek halk ekonomisi kompleksinden oluşur.

Ekonominin yönetimi, halk ekonomisinin gelişimine ve sosyo - kültürel kuruluşa ilişkin devlet planları temelinde branşlar ve bölgeler ilkesi gözönüne alınarak, merkezden yönetim, işletmelerin, birliklerin ve diğer örgütlerin ekonomik bağımsızlığı ve girişimciliğiyle birleştirilerek gerçekleştirilir. Bu durumda ekonomik hesap, gelir ve maliyet aktif biçimde kullanılır.

Madde 16. Emekçi kollektifleri, toplumsal örgütler, işletmelerin ve birliklerin yönetimine, emeğin ve günlük yaşamın düzenlenmesi, üretimin geliştirilmesi ve sosyo - kültürel gereksinmeler ve maddi ödüller için ayrılan paraların kullanımı sorunlarının çözümüne katılırlar.

Madde 17. SSCB'de yasa uyarınca zanaat, tarım, kamu hizmeti

alanında bireysel emek faaliyeti ve münhasıran yurttaşların ve onların aile üyelerinin kişisel emeğine dayanan diğer emek faaliyeti türlerine de izin verilir.

Madde 18. SSCB'de şimdiki ve gelecek kuşakların yararına toprağın ve toprak altının, bitki ve hayvanlar dünyasının bilimsel esaslara dayanarak rasyonel kullanımının korunması, hava ve su temizliğinin korunması, doğal zenginliklerin yeniden üretiminin sağlanması ve insanı çevreleyen ortamın iyileştirilmesi için gerekli önlemler alınır.

BÖLÜM 3. SOSYAL GELİŞME VE KÜLTÜR

Madde 19. Sovyet Devleti, toplumun sosyal uyumunun artmasına, kent ve köy, kafa ve kol emekleri arasındaki önemli farkların ortadan kaldırılmasına, SSCB'nin tüm ulusların ve halk topluluklarının daha da gelişmesine ve birbirlerine yaklaşmalarına yardım eder.

Madde 20. Sovyet Devleti, «her insanın özgür gelişimi, herkesin özgür gelişmesi için koşuldur» şeklindeki komünist ideale uyarak yurttaşların yaratıcı güçlerini, yetenek ve becerilerini geliştirmeleri ve kullanmaları ve kişinin her bakımdan gelişebilmesi için gereken gerçek olanakların genişletilmesini amaç edinir.

Madde 21. Devlet, çalışma koşullarının iyileştirilmesine, üretimin bütünüyle makineleştirilmesi ve otomatikleştirilmesi temelinde ağır kol emeğinin azaltılması ve daha sonra da tamamen ortadan kaldırılmasına özen gösterir.

Madde 22. SSCB'de tarımsal emeğin endüstriyel emek haline getirilmesi, kırsal kesimdeki halk eğitimi, kültür, sağlığı koruma, kamu hizmeti, ticaret ve belediye ekonomisi kuruluşları ağının genişletilmesi ve köylerin bayındır kasaba haline getirilmesi programı hiç şaşmadan uygulanır.

Madde 23. Devlet, iş veriminin artışına uygun olarak emekçilerin iş ücretlerinin ve reel gelirlerinin düzeyini yükseltme doğrultusunu hiç şaşmadan uygular.

Toplum üyelerinin gereksinmelerinin daha tam şekilde karşılanması amacıyla toplumsal tüketim fonları kurulur. Devlet, toplumsal örgütlerin ve emekçi kollektiflerinin geniş katılışıyla bu fonların artışını ve âdil bölüşümünü sağlar.

Madde 24. SSCB'de devlet sağlığı koruma, sosyal yardım, kamu hizmeti, toplumsal beslenme ve belediye ekonomisi sistemleri faaliyette bulunur ve gelişir.

Devlet, kooperatif ve diğer toplumsal örgütlerin halka hizmet alanındaki çalışmalarını teşvik eder.

Madde 25. SSCB'de komünist eğitime, gençlerin manevi ve fizikî gelişmesine, gençliğin çalışmaya ve toplumsal faaliyete hazırlanmasına hizmet eden tek eğitim sistemi mevcuttur. SSCB'de eğitim ücretsizdir.

Madde 26. Devlet, toplumun gereksinmeleri uyarınca bilimin planlı gelişimini ve bilimsel kadro yetiştirilmesini sağlar, bilimsel araştırmaların sonuçlarının halk ekonomisine ve diğer yaşam alanlarına uygulanmasını organize eder.

Madde 27. Devlet, toplumun manevi değerlerinin korunmasına ve çoğaltılmasına, bu değerlerin Sovyet insanlarının kültür düzeyinin yükseltilmesi için geniş şekilde kullanılmasına özen gösterir.

SSCB'de profesyonel sanatın ve halkçı sanat yaratıcılığının gelişimi mümkün olduğu kadar teşvik edilir.

BÖLÜM 4.
DIŞ POLİTİKA

Madde 28. Sovyet Devleti, sürekli olarak Leninist barış politikasını izler, halkların güvenliğinin güçlendirilmesine ve geniş uluslararası işbirliğine çalışır.

SSCB'nin dış politikası, SSCB'de komünizmin kurulması için elverişli koşulların sağlanmasına, dünya sosyalizminin mevzilerinin güçlendirilmesine, halkların ulusal bağımsızlık ve sosyal ilerleme uğrundaki mücadelesini desteklemeye, saldırı savaşlarını önlemeye ve sosyal düzenleri farklı devletlerin barış içinde birlikte yaşaması ilkesinin sürekli olarak gerçekleştirilmesine yöneliktir.

SSCB'de savaş propagandası yasal olarak yasaklanmıştır.

Madde 29. SSCB'nin diğer devletlerle ilişkileri, kuvvet kullanma ya da kuvvet kullanma tehdidinde bulunmaktan karşılıklı olarak vazgeçme; egemen eşitlik; sınırların değişmezliği; devletlerin toprak bütünlüğü; tartışmaların barışçı yoldan düzenlenmesi; iç işlere karışmama, insan haklarına ve temel özgürlüklere saygı, halkların hak eşitliği ve kendi kaderini belirleme hakkı, devletler arasında işbirliği; ortaklaşa kabul edilen ilkelerden ve uluslararası hukuk ölçülerinden, SSCB'nin imzaladığı uluslararası antlaşmalardan doğan yükümlülüklerin iyi niyetle yerine getirilmesi ilkelerine uyma esasına dayanır.

Madde 30. Dünya sosyalizm sisteminin ve sosyalist topluluğun bir bileşeni olan Sovyetler Birliği, sosyalist ülkelerle dostluk ve işbirliğini, kardeşçe karşılıklı yardımı, sosyalist enternasyonalizm temeli üzerinde geliştirir ve güçlendirir, ekonomik entegrasyona ve uluslararası iş bölümüne aktif olarak katılır.

BÖLÜM 5. SOSYALİST VATANIN KORUNMASI

Madde 31. Sosyalist vatanın korunması devletin en önemli görevi, tüm halkın davasıdır.

Sosyalist kazanımların, Sovyet halkının barışçı emeğinin, devletin egemenliğinin ve toprak bütünlüğünün korunması amacıyla SSCB'de Silahlı Kuvvetler kurulmuş ve genel askerlik yükümlülüğü konmuştur.

SSCB Silahlı Kuvvetleri'nin halkın önündeki görevi, sosyalist vatanı sağlam şekilde korumak, herhangi bir saldırgana hemen karşı koymayı garanti edecek şekilde devamlı askeri hazırlık durumunda bulunmaktır.

Madde 32. Devlet, ülkenin güvenliğini ve savunma gücünü sağlar, SSCB Silahlı Kuvvetleri'ni gerekli herşeyle donatır.

Devlet organlarının, toplum örgütlerinin, görevli kişilerin ve yurttaşların ülkenin güvenliğinin sağlanması ve savunma gücünün artırılmasıyla ilgili yükümlülükleri yasayla belirlenir.

II. DEVLET VE KİŞİ

BÖLÜM 6. SSCB VATANDAŞLIĞI.

Madde 33. Sovyet vatandaşlığı, tüm SSCB için tektir. Birlik cumhuriyetinin her yurttaşı SSCB yurttaşıdır.

Sovyet vatandaşlığına alınma ve vatandaşlıktan çıkarılma esasları ve

düzeni SSCB yasasıyla belirlenir.

Yurt dışındaki SSCB yurttaşları Sovyet Devleti'nin koruyuculuğudan ve kayırıcılığından yararlanır.

Madde 34. SSCB yurttaşları, soyuna, sosyal ve mülkiyet durumuna, ulusal ve ırksal konumuna, öğrenimine, dine karşı tutumuna, uğraşlarının cinsine ve karakterine, oturduğu yere ve diğer durumlara bağlı olmaksızın yasa önünde eşittir.

Madde 35. SSCB'de kadın erkekle eşit haklara sahiptir.

Bu hakların gerçekleştirilmesi, öğrenim ve mesleki eğitim yapılmasında, çalışmada, çalışmanın ödüllendirilmesinde ve çalışmada ilerlemede, toplumsal-politik ve kültürel faaliyette kadınlara eşit olanakların sağlanmasıyla, kadınların emeğinin ve sağlığının korunması konusunda alınan özel önlemlerle; hamile kadınlara ve annelere ücretli izin ve diğer avantajların sağlanması da dahil, anne ve çocuğun hukuken korunması, maddi ve manevi yönden desteklenmesiyle; kimsesiz annelere yapılan devlet yardımıyla sağlanır.

Madde 36. Çeşitli milliyet ve ırklara mensup Sovyet yurttaşları eşit haklara sahiptir.

Bu hakların gerçekleştirilmesi, tüm SSCB uluslarının ve halk topluluklarının her bakımdan gelişmesi ve birbirlerine yaklaştırılması politikasıyla, yurttaşların Sovyet yurtseverliği ve sosyalist enternasyonalizm ruhunda eğitilmesiyle, ana dilinin ve diğer SSCB halklarının dillerinin kullanılması olanağıyla sağlanır.

Nasıl olursa olsun hakların dolaysız ya da dolaylı olarak sınırlandırılması, yurttaşların ırksal ve ulusal belirtilerine göre dolaysız ya da dolaylı üstünlük kurması, keza her türlü ırksal veya ulusal ayrıcalık, düşmanlık ya da nefret vaazı yasa esasında cezalandırılır.

Madde 37. SSCB'de yabancı uyruklulara ve uyruksuz kişilere yasayla öngörülmüş olan haklar ve özgürlükler, bu arada yasaya göre kendilerine ait olan kişisel mülkiyet, ailevi ve diğer haklarının korunması için mahkemeye ve başka devlet organlarına baş vurma hakkı garanti edilir.

SSCB topraklarında bulunan yabancı uyruklular ve uyruksuz kişiler SSCB Anayasası'na saygı göstermek ve Sovyet yasalarına uymakla yükümlüdürler.

Madde 38. SSCB, emekçilerin çıkarlarını, barış davasını savunma devrimci ve ulusal-kurtuluş hareketine katılma, ilerici toplumsal-politik, bilimsel ya da başka bir yaratıcı faaliyette bulunmaları dolayısıyla kovuşturulan yabancılara sığınma hakkı tanır.

BÖLÜM 7. SSCB YURTTAŞLARININ TEMEL HAKLARI - ÖZGÜRLÜKLERİ VE YÜKÜMLÜLÜKLERİ

Madde 39. SSCB yurttaşları, SSCB Anayasası ve Sovyet yasalarıyla ilan ve garanti edilen sosyo-ekonomik, politik ve kişisel haklara ve özgürüklere tam olarak sahiptirler. Sosyalist düzen, hakların ve özgürlüklerin genişletilmesini, yurttaşların yaşam koşullarının sosyo-ekonomik ve kültürel gelişme programlarının yerine getirilmesi ölçüsünde devamlı olarak iyileştirilmesini sağlar.

Yurttaşlar tarafından hakların ve özgürlüklerin kullanılması toplu mun ve devletin çıkarlarına, diğer yurttaşların haklarına zarar vermemelidir.

Madde 40. SSCB yurttaşları, çalışma hakkına, yani meslek, uğraş ve çalışma türünün, eğilimine, yeteneklerine, mesleki eğitimine, öğrenimine uygun olarak ve toplumsal ge-

reksinmeleri hesaba katarak seçilmesi hakkı da dahil olmak üzere niceliğine ve niteliğine uygun ücretle garantili iş edinme hakkına sahiptirler.

Bu hak, sosyalist ekonomi sistemiyle, toplumun üretim güçlerinin sürekli artışıyla, ücretsiz mesleki öğretimle, iş uzmanlığının yükseltilmesiyle ve yeni mesleklerin öğretilmesiyle sağlanır.

Madde 41. SSCB yurttaşları dinlenme hakkına sahiptirler.

Bu hak, işçiler ve memurlar için 41 saatlik iş haftasıyla ve bir dizi meslek ve üretim dallarında kısaltılmış iş günüyle, gece vardiyalarında çalışma süresinin azaltılmasıyla, yıllık ücretli izinlerin sağlanmasıyla, hafta tatili günleriyle ve eğitici-kültürel ve sağlık kuruluşları ağının genişletilmesiyle, yığınsal sporun, kültür fiziğin ve turizmin geliştirilmesiyle, meskûn yerlerde dinlenme için elverişli olanakların ve boş zamanın rasyonel şekilde kullanımı için diğer koşulların yaratılmasıyla sağlanır.

Kolhozcuların çalışma ve dinlenme süreleri kolhoz tüzükleriyle düzenlenir.

Madde 42. SSCB yurttaşları sağlıklarının korunması hakkına sahiptirler.

Bu hak, devletin koruma kuruluşlarınca yapılan yüksek düzeyde ücretsiz tıp yardımıyla, iş güvenliği tekniğin ve üretim sağlığının geliştirilmesi ve mükemmelleştirilmesiyle, tedavi ve yurttaşların sağlığını kuvvetlendirme kuruluşları ağının genişletilmesiyle, geniş bakım önlemlerinin gerçekleştirilmesiyle, doğal çevrenin sağlığa uygun hale getirilmesi önlemleriyle, yeni yetişen kuşağın sağlığına ayrı bir özen göstermekle, çocukların çalışmasını yasaklamakla, hastalıkların önünü almaya ve azaltmaya, yurttaşların uzun yıllar etkin bir yaşam sürdürmesine yönelik bilimsel araştırmaların geliştirilmesiyle sağlanır.

Madde 43. SSCB yurttaşları, yaşlılıkta, hastalık halinde, keza iş gücünün tamamen ya da kısmen kaybı ve geçindireninin yitirilmesi halinde maddi yardım alma hakkına sahiptirler.

Bu hak, işçilerin, memurların ve kolhozcuların sosyal sigortasıyla, yaşlılık, malûllük ve geçindirenin kaybı durumunda bağlanan emekli maaşlarıyla, geçici iş göremezlikte verilen yardım paralarıyla, çalışma gücünü kısmen yitiren yurttaşlara iş sağlanmasıyla, kimsesiz geçkin yurttaşlara ve sakatlara özen gösterilmesiyle garanti edilir.

Madde 44. SSCB yurttaşları, konut hakkına sahiptirler.

Bu hak, devlet ve kamusal konut fonunun geliştirilmesi ve korunmasıyla, kooperatif ve özel konut yapımına yardım edilmesiyle, konut yapımı programının gerçekleştirilmesi ölçüsünde verilen konutların toplumsal denetim altında hakça bölüşümüyle ve düşük kira ücretiyle sağlanır.

Madde 45. SSCB yurttaşları, öğrenim hakkına sahiptirler.

Bu hak, tüm öğretim türlerinin ücretsiz olmasıyla, gençler için genel ve **zorunlu orta öğrenimin** gerçekleştirilmesiyle, mesleki teknik, orta dereceli mesleki ve yüksek öğrenimin, yaşamla ve üretimle bağlılığı temelinde geniş şekilde geliştirilmesiyle; devam gerektirmeyen öğretimin ve gece öğretiminin geliştirilmesiyle; öğrencilere devlet bursları ve diğer avantajların sağlanmasıyla; okul kitaplarının ücretsiz verilişiyle; okulda ana dilinde öğrenim yapma olanağıyla; mesleki doğrultu sisteminin geliştirilmesi ve emekçilerin kendi kendilerini yetiştirmeleri için gerekli koşulların yaratılmasıyla sağlanır.

Madde 46. SSCB yurttaşları, kültür kazanımlarından yararlanma hakkına sahiptirler.

Bu hak, devlet ve toplum fonlarında bulunan ulusal kültür ve dünya kültürü değerlerinin herkes için erişilir olmasıyla, kültürel eğitim kuruluşlarının geliştirilmesi ve ülke topraklarında dengeli şekilde yerleştirilmesiyle, yabancı devletlerle yapılan kültürel değiş-tokuşun genişletilmesiyle sağlanır.

Madde 47. Komünizmin kurulması amaçlarına uygun olarak SSCB yurttaşlarına bilimsel, teknik ve sanatsal yaratıcılık özgürlüğü garanti edilir. Bu özgürlük, bilimsel araştırmaların, buluş ve rasyonalizasyon çalışmaların genişletilmesiyle, sanatın geliştirilmesiyle sağlanır. Devlet, bunun için gerekli maddi koşulları yaratır, gönüllü dernekleri ve sanat birliklerini destekler.

Yazarların, mucitlerin ve rasyonalizatörlerin hakları yasayla korunur.

Madde 48. SSCB yurttaşları, devlet ve toplum işlerinin yönetimine katılma hakkına sahiptirler.

SSCB yurttaşlar, halkvekilleri Sov yetlerini seçer ve seçilebilirler, yasa taslaklarının ve devlet çapındaki ve yerel anlamdaki kararların görüşülmesine ve hazırlanmasına, devlet organlarının, kooperatif ve diğer toplum örgütlerinin çalışmalarına, bu organ ve örgütlerin faaliyetinin denetlenmesine, üretimin ve emekçi kollektiflerinin işlerinin yönetimine, yerleşmiş oldukları yerlerdeki toplantılara katılırlar.

Madde 49. SSCB yurttaşı, devlet organlarına ve toplumsal örgütlere, faaliyetlerini iyileştirme önerisinde bulunma ve çalışmalarındaki yetersizlikleri eleştirme hakkına sahiptir. Görevli kişiler, yurttaşların önerilerini ve dilekçelerini yasayla belirlenen sürelerde incelemek, onları cevaplandırmak ve gerekli önlemleri almakla yükümlüdürler.

Eleştiri nedeniyle kovuşturma yasaktır.

Madde 50. Emekçilerin çıkarlarına uygun olarak ve sosyalist düzenin güçlendirilmesi amacıyla SSCB yurttaşlarına söz, basın, toplantı, miting, sokakta yürüyüş ve gösteri özgürlüğü tanınır. Bu politik özgürlüklerin gerçekleştirilmesi, emekçilere ve emekçi örgütlerine toplumsal binaların, sokakların ve alanların verilmesiyle, haberleşmenin geniş şekilde yayılmasıyla, basın, televizyon ve radyodan yararlanma olanağıyla sağlanır.

Madde 51. Komünizm kuruluşu amaçları uyarınca SSCB yurttaşları, politik etkinliğin ve girişimciliğin gelişmesine, kendilerinin çok çeşitli ilgilerinin karşılanmasına yardım eden toplumsal örgütlerde birleşme hakkına sahiptirler.

Toplumsal örgütlere, tüzüklerinde belirtilen görevleri başarıyla yerine getirmeleri için gerekli koşullar garanti edilir.

Madde 52. SSCB yurttaşları, için vicdan özgürlüğü, yani herhangi bir dine inanma, dinsel gereksinmelerini yerine getirme ya da hiç bir dine inanmama, ateistik propaganda yapma hakkı tanınır. Dinsel inanışlar münasebetiyle düşmanlık ve nefret uyandırmak yasaktır.

SSCB'de kilise devletten ve okul kiliseden ayrıdır.

Madde 53. Aile devletçe korunur.

Nikâh, kadın ve erkeğin gönüllü olarak uzlaşmaları üzerine yapılır; eşler aile ilişkilerinde tamamen eşit haklara sahiptir.

Devlet, geniş çocuk kuruluşları, örgütler ağının kurulması ve geliştirilmesi, kamu hizmeti ve toplumsal

beslenmenin mükemmelleştirilmesi, çok çocuklu ailelere yardım parası ve avantaj sağlanması, çocuk doğumu halinde yardım parası ödenmesi yoluyla aileye yardım eder.

Madde 54. SSCB yurttaşlarına kişi dokunulmazlığı garanti edilir. Mahkeme kararı ya da savcının onayı olmaksızın hiç kimse tutuklanamaz.

Madde 55. SSCB yurttaşlarına konut dokunulmazlığı garanti edilir. Hiç kimse, yasal bir esas olmaksızın içinde oturanların isteğine aykırı olarak herhangi bir konuta girme hakkına sahip değildir.

Madde 56. Yurttaşların özel yaşantısı, yazışma, telefon konuşmalarının ve telgraf haberleşmesinin gizliliği yasayla korunur.

Madde 57. Sovyet insanının kişiliğine saygı, haklarının ve özgürlüklerinin korunması, bütün devlet organlarının, toplumsal örgütlerin ve görevli kişilerin yükümlülüğüdür.

SSCB yurttaşları, yaşam ve sağlık, mal ve kişisel özgürlük, şeref ve haysiyet üzerine yapılan kasıtlardan mahkeme yoluyla korunma hakkına sahiptirler.

Madde 58. SSCB yurttaşları, görevli kişilerin eylemleri konusunda devlet organlarına ve toplumsal örgütlere şikâyette bulunma hakkına sahiptirler. Bu şikâyetler yasayla saptanan düzen ve süre içinde ele alınmalıdır.

Görevli kişilerin yasayı çiğniyerek ve yetkilerini aşarak yaptıkları ve yurttaşların haklarını çiğneyen eylemleri yasayla saptanan düzen içinde mahkemeye şikâyet edilebilir.

SSCB yurttaşları, devlet kuruluşlarının ve toplumsal örgütlerin ve görevli kişilerin görev başındayken yaptıkları yasadışı eylemlerin neden olduğu zararı, yasayla saptanan düzen ve sınırlar içinde ödetme hakkına sahiptirler.

Madde 59. Hakların ve özgürlüklerin gerçekleştirilmesi yurttaşların kendi yükümlülüklerini yerine getirmesinden ayrılmaz.

SSCB yurttaşı, SSCB Anayasası'na, Sovyet yasalarına uymakla, sosyalist topluluğun kurallarına saygı göstermekle, SSCB yurttaşı yüksek ünvanını onurla taşımakla yükümlüdür.

Madde 60. Seçtiği, topluma yararlı faaliyet alanında özveriyle çalışmak, çalışma ve üretim disiplinine sıkı sıkıya uymak çalışabilen her SSCB yurttaşının görevi ve onur meselesidir.

Madde 61. SSCB yurttaşı sosyalist mülkiyeti korumak ve güçlendirmekle yükümlüdür. Devlet ve toplum malının çalınması ve israfıyla mücadele etmek SSCB yurttaşının görevidir.

Sosyalist mülkiyete kasteden kişiler yasa uyarınca cezalandırılır.

Madde 62. SSCB yurttaşı, Sovyet Devleti'nin çıkarlarını korumakla onun gücünün ve otoritesinin artmasına yardımcı olmakla yükümlüdür.

Sosyalist vatanı korumak, her SSCB yurttaşı için kutsal bir görevdir.

Vatana ihanet, tüm halka karşı işlenen en ağır suçtur.

Madde 63. SSCB Silahlı Kuvvetlerinin saflarında askerlik hizmeti, Sovyet yurttaşlarının onurlu bir yükümlülüğüdür.

Madde 64. Diğer yurttaşların ulusal haysiyetine saygı göstermek, çok uluslu Sovyet Devleti'ndeki ulusların ve halk topluluklarının dostluğunu güçlendirmek her SSCB yurttaşının görevidir.

Madde 65. SSCB yurttaşı, diğer kişilerin haklarına ve yasal çıkarlarına saygı göstermekle, toplum aleyhtarı eylemlere karşı uzlaşmaz olmakla ve toplum düzeninin korunmasına

mümkün olduğu kadar yardım etmekle yükümlüdür.

Madde 66. SSCB yurttaşları, çocukların eğitimine özen göstermekle, onları topluma yararlı çalışmaya yetiştirmekle, sosyalist toplumun onurlu üyeleri olarak büyütmekle yükümlüdürler.

Madde 67. SSCB yurttaşları, doğayı ve doğanın zenginliklerini korumakla yükümlüdürler.

Tarihi anıtların ve diğer kültür değerlerinin korunmasına özen göstermek SSCB yurttaşlarının görevidir.

Madde 68. Diğer ülkelerin halklarıyla dostluk ve işbirliğinin geliştirilmesine, genel dünya barışının desteklenmesine ve güçlendirilmesine yardım etmek SSCB yurttaşının enenternasyonalist görevidir.

III. SSCB'NİN ULUSAL-DEVLET YAPISI

BÖLÜM 8. SSCB BİRLİK DEVLETİDİR

Madde 69. Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği, ulusların kendi kaderlerini serbestçe belirlemeleri ve eşit sovyet sosyalist cumhuriyetlerinin gönüllü olarak birleşmeleri sonucunda kurulan yegâne çok uluslu birlik devletidir.

SSCB, Sovyet halkının devlet birliğini canlandırır, komünizmin ortaklaşa kurulması amacıyla tüm ulusları ve halk topluluklarını birleştirir.

Madde 70. SSCB Birliği'nde birleşmiş bulunan cumhuriyetler şunlardır:

Rusya Sovyet Federatif Sosyalist Cumhuriyeti,

Ukrayna Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti,

Belorusya Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti,

Özbekistan Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti,

Kazakistan Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti,

Gürcistan Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti,

Azerbaycan Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti,

Litvanya Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti,

Moldavya Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti,

Letonya Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti,

Kırgızistan Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti,

Tacikistan Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti,

Ermenistan Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti,

Türkmenistan Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti,

Estonya Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti.

Madde 71. Her birlik cumhuriyeti için SSCB'den serbestçe ayrılma hakkı korunur.

Madde 72. Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'nin, en yüksek devlet egemenlik ve yönetim organlarının şahsında sahip olduğu yetkiler:

1— Yeni cumhuriyetlerin SSCB bileşimine kabul edilmesi; birlik cumhuriyetlerinin bünyesinde yeni özerk cumhuriyetlerin ve özerk eyaletlerin kuruluşunun onaylanması;

2— SSC Birliği devlet sınırının belirlenmesi ve birlik cumhuriyetleri arasındaki sınır değişikliklerinin onaylanması;

3— Cumhuriyet ve yerel devlet egemelik ve yönetim organlarının kuruluş ve faaliyetine ilişkin genel esasların saptanması;

4— Tüm SSCB topraklarında tek yasa düzeninin sağlanması, SSC Birliği ve birlik cumhuriyetlerinin yasama esaslarının saptanması;

5— Tek sosyo ekonomik politikanın uygulanması, ülke ekonomisinin yönetimi; bilimsel-teknik ilerlemenin başlıca dağrultularının belirlenmesi; SSCB halk ekonomisi gelişme ve sosyo-kültürel kuruluş planlarının hazırlanması ve onaylanması, bunların yerine getirilmesine ilişkin raporların onaylanması;

6— SSCB'nin tek devlet bütçesinin hazırlanması ve onaylanması, bu bütçenin uygulanmasına ilişkin raporun onaylanması; tek para ve kredi sisteminin yönetimi; birlik, cumhuriyet ve yerel bütçeleri oluşturan vergilerin ve gelirlerin saptanması; fiat ve iş ücreti alanındaki politikanın belirlenmesi;

7— Halk ekonomisi dallarının, huriyet ölçüsündeki dalların, birlik ve işletmelerin yönetimi; birlik-cumhuriyet ölçüsündeki branşların, birlik ve işletmelerin yönetimi;

8— Barış ve savaş sorunları, egemenliğin korunması, SSCB devlet sınırının ve topraklarının korunması, savunmanın düzenlenmesi, Silahlı Kuvvetler'in yönetimi;

9— Devlet güvenliğinin sağlanması;

10— SSCB'nin uluslararası ilişkilerdeki temsilciliği; SSCB'nin yabancı devletlerle ve uluslararası örgütlerle ilişkileri; birlik cumhuriyetlerinin yabancı devletlerle ve uluslararası örgütlerle ilişkilerinin ortak düzeninin saptanması ve bu ilişkilerin koordinasyonu; devlet tekeline dayanan dış ticaret;

11— SSCB Anayasası'nın gözetilmesinin denetlenmesi ve birlik cumhuriyetleri anayasalarının SSCB Anayasası'na uygunluğunun sağlanması;

12— Sovyetler Birliği çapında önemli olan diğer sorunların çözümü.

Madde 73. SSC Birliği yasaları, bütün birlik cumhuriyetleri topraklarında aynı güce sahiptir. Birlik cumhuriyeti yasasının Sovyetler Birliği yasasından ayrılması halinde SSCB yasası geçerlidir.

Madde 74. Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği'nin toprakları bir bütündür ve birlik cumhuriyetlerinin topraklarını kapsamına alır.

SSCB'nin egemenliği onun tüm topraklarını kapsar.

BÖLÜM 9.
SOVYET SOSYALİST BİRLİK CUMHURİYETİ

Madde 75. Birlik cumhuriyeti, Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği'nde diğer Sovyet cumhuriyetleriyle biraraya gelmiş olan Sovyet sosyalist devletidir.

SSCB Anayasası'nın 72. maddesinde yer alan sınırlar dışında Birlik cumhuriyeti kendi toprakları üzerindeki devlet egemenliğini bağımsız olarak gerçekleştirir.

Birlik cumhuriyeti, SSCB Anayasası'na uygun olan ve cumhuriyetin özelliklerini göz önünde bulunduran kendi Anayasasına sahiptir.

Madde 76. Birlik cumhuriyeti, SSC Birliği'nin yetkisine giren sorunların SSCB Yüksek Sovyeti'nde, SSCB Yüksek Sovyet Prezidyumu'nda, SSCB Hükümeti'nde ve SSC Birliği'nin öteki organlarında çözümlenmesine katılır.

Birlik cumhuriyeti, kendi topraklarında SSC Birliği yetkilerinin gerçekleştirilmesine yardım eder, SSCB devlet egemenlik ve yönetim or-

ganlarının kararlarını hayata geçirir.

Madde 77. Birlik cumhuriyetinin toprakları onun rızası olmadan değiştirilemez. Birlik cumhuriyetleri arasındaki sınırlar, söz konusu cumhuriyetlerin SSC Birliği'nin onayını gerektiren karşılıklı uzlaşması üzerine değiştirilebilir.

Madde 78. Birlik cumhuriyeti, kendi il, eyalet, bölge, mıntıka ayrımını belirler ve yönetim-toprak düzeninin diğer sorunlarını çözümler.

Madde 79. Birlik cumhuriyeti, yabancı devletlerle ilişkilere girme, onlarla antlaşma imzalama ve diplomatik ve konsolosluk temsilcileri değiş - tokuş yapma, uluslararası örgütlerin faaliyetine katılma hakkına sahiptir.

Madde 80. Birlik cumhuriyetlerinin egemenlik hakları SSC Birliği tarafından korunur.

BÖLÜM 1I. ÖZERK SOVYET SOSYALİST CUMHURİYETİ

Madde 81. Özerk cumhuriyet, birlik cumhuriyetinin bünyesinde bulunur.

Özerk cumhuriyet SSC Birliği ve birlik cumhuriyeti haklarının sınırları dışında yetkisine giren sorunları tek başına çözümler.

Özerk cumhuriyetin, SSC Birliği Anayasası'na ve birlik cumhuriyeti Anayasası'na uyan ve özerk cumhuriyetin özelliklerini gözönünde bulunduran bir Anayasası vardır.

Madde 82. Özerk cumhuriyet, SSC Birliği ve birlik cumhuriyetinin en yüksek devlet egemenlik ve yönetim organları aracılığıyla SSC Birliği'nin ve birlik cumhuriyetinin yetkisine giren sorunların çözümlenmesine katılır.

Özerk cumhuriyet, SSC Birliği'nin ve birlik cumhuriyetinin kendi topraklarında yetkilerini kullanmalarına yardım eder, SSC Birliği ve birlik cumhuriyeti devlet egemenlik ve yönetim organlarının kararlarını uygular.

Madde 83. Özerk cumhuriyetin toprakları, onun onayı alınmaksızın değiştirilemez.

Madde 84. Rusya Sovyet Federatif Sosyalist Cumhuriyeti'nde şu özerk sovyet sosyalist cumhuriyetleri bulunur: Başkırdistan, Buryatistan, Dağıstan, Kabarda-Balkar, Kalmuklar, Kareliya, Komi, Mari, Mordoviya, Kuzey Osetya, Tataristan, Tuva, Udmurtiya, Çeçeno - İnguşlar, Çuvaşya, Yakutya.

Özbekistan Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti içinde, Karakalpaklar Özerk Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti yer alır.

Gürcistan Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti içinde Abhazistan ve Acaristan özerk Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri yer alır.

Azerbaycan Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti içinde Nahiçevan Özerk Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti yer alır.

BÖLÜM 11. ÖZERK EYALET VE ÖZERK BÖLGE

Madde 85. Özerk eyalet, birlik cumhuriyetinde bulunur. Özerk eyalete ilişkin yasa, özerk eyalet halkvekilleri Sovyetinin önerisi üzerine birlik cumhuriyeti Yüksek Sovyeti tarafından kabul edilir.

Madde 86. Rusya Federatif Sosyalist Cumhuriyeti'nde şu özerk eyaletler vardır: Adige, Gorno - Altaysk, Yahudi, Karaçay - Çerkes, Hakaslar.

Gürcistan Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti'nde Güney Osetinya Özerk Eyaleti bulunur.

Azerbaycan Sovyet Sosyalist Cum

huriyeti içinde Dağlık - Karabağ Özerk Eyaleti bulunur.

Tacikistan Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti içinde Dağlık Badahşan Özerk Eyaleti bulunur.

Madde 87. Özerk bölge, vilayet ya da eyalet bünyesine girer. Özerk bölgelere ilişkin statü, birlik cumhuriyeti Yüksek Sovyeti tarafından onaylanır.

IV. HALKVEKİLLERİ SOVYETLERİ VE BUNLARIN SEÇİM DÜZENLERİ

BÖLÜM 12. HALKVEKİLLERİ SOVYETLERİNİN ÇALIŞMA SİSTEMİ VE İLKELERİ

Madde 88. Halkvekilleri Sovyetleri - SSCB Yüksek Sovyeti, birlik cumhuriyetleri Yüksek Sovyetleri, özerk cumhuriyetlerin Yüksek Sovyetleri, vilayet ve eyalet halkvekilleri Sovyetleri, özerk eyalet ve özerk bölge halkvekilleri Sovyetleri, kent, mıntıka, kentlerdeki mıntıka,, kasaba ve köy halkvekilleri Sovyetleri tek bir egemenlik organları sistemi oluştururlar.

Madde 89. SSCB Yüksek Sovyeti'nin, birlik cumhuriyetleri Yüksek Sovyetlerinin ve özerk cumhuriyetlerin Yüksek Sovyetlerinin görev süreleri beş yıldır.

Vilayet, eyalet halkvekilleri Sovyetlerinin, özerk eyaletlerin özerk bölgelerin, mıntıka, kentlerdeki mıntıka, kasaba ve köy halkvekilleri Sovyetlerinin görev süreleri ikibuçuk yıldır.

Madde 90. Belli halkvekilleri Sov yetlerinin yetkisine giren önemli sorunlar, bu Sovyetlerin toplantılarında görüşülür ve karara bağlanır.

Halkvekilleri Sovyetleri yürütme ve yönetme, ayrıca kendileri karşısında sorumlu olan öteki organları kararlar, daimî komsiyonları seçerler.

Madde 91. Halkvekilleri Sovyetleri devlet denetimini tesislerdeki, kolhozlardaki, kuruluş ve örgütlerdeki emekçilerin toplumsal denetimiyle birleştiren halk denetim organlarını oluştururlar.

Halk denetim organları, devlet plan ve görevlerinin yerine getirilmesini denetler, devlet disiplininin bozulması, kayırma belirtileri, işe ancak yerel ve dairesel açılardan yanaşma olaylarına, ihmalcilik ve tutumsuzluk, **kırtasiyecilik ve bürokratlığa karşı savaşır,** devlet cihazının çalışmasının mükemmelleştirilmesine yardım eder.

Halk denetim organlarının örgüt ve çalışma düzeni yasayla belirlenir.

Madde 92. Halkvekilleri Sovyetleri doğrudan ve kurdukları organlar aracılığıyla bütün devlet, ekonomi ve sosyo - kültürel kuruculuk branşlarını yönetir, kararlar alır ve bu kararların yerine getirilmelerini sağlar, uygulamalarını denetler.

Madde 93. Halkvekilleri Sovyetlerinin faaliyeti, sorunların kollektifçe, serbestçe ve yapıcı şekilde görüşülerek çözümlenmesi, aleniyet, yürütme ve yönetim organları ile Sovyetler tarafından kurulan öteki organların Sovyetler ve halk önünde düzenli olarak hesap vermeleri, yurttaşların bu organların çalışmalarına geniş şekilde katılmaları esasına dayanır.

BÖLÜM 13. SEÇİM SİSTEMİ

Madde 94. Bütün halkvekilleri Sovyetlerine seçim genel, eşit ve gizli oylama ile doğrudan doğruya seçme esasına dayanılarak yapılır.

Madde 95. Halkvekilleri seçimleri geneldir: Yasaya göre akıl hastası olanlar hariç, 18 yaşındaki tüm SSCB yurttaşları seçme ve seçilme hakkına sahiptir.

Madde 96. Halkvekili seçimi eşittir: Her seçmenin bir oy hakkı vardır; bütün seçmenler seçimlere aynı esaslara göre katılırlar.

Madde 97. Halkvekili seçimleri doğrudandır: Bütün halkvekilleri Sov yetlerinin üyeleri halk tarafından doğrudan seçilirler.

Madde 98. Halkvekili seçimlerinde gizli oylama yapılır: Seçmenlerin isteklerinin denetimi yasaktır.

Madde 99. Halkvekili adayı gösterme hakkı Sovyetler Birliği Komünist Partisi'ne, sendikalara, Sovyetler Birliği Komünist Gençlik Birliği'ne, kooperatif ve toplumsal örgütlere, emekçi topluluklarına aittir.

SSCB yurttaşlarının ve toplumsal örgütlerin halkvekili adaylarının politik, çalışma ve kişisel niteliklerini çok yönlü ve serbestçe tartışmaları, ayrıca toplantılarda, basında, televizyonda ve radyoda propaganda hakları güvence altındadır.

Madde 100. Halkvekilleri Sovyetlerine seçimler, seçim çevrelerine göre yapılır. Sovyet seçimlerinin yapılmasını toplumsal örgütlerin ve emekçi toplulukların temsilcilerinden oluşan seçim komisyonları sağlarlar.

Halkvekilleri Sovyetleri seçimlerinin yapılış düzeni yasayla belirlenir.

BÖLÜM 14.
HALKVEKİLİ

Madde 101. Halkvekilleri, halkvekilleri Sovyetlerinde halkın tam yetkili temsilcileridir.

Sovyetlerin çalışmalarına katılan halkvekilleri devlet, ekonomi ve sosyo - kültürel kuruculuk sorunlarını çözümlerler, Sovyet kararlarının uygulanmasını sağlarlar, devlet organlarının, tesislerin, kuruluşların ve örgütlerin çalışmalarını denetlerler.

Halkvekili, çalışmalarında devlet çıkarlarını rehber edinir, seçim çevresindeki halkın gereksinmelerini hesaba katar, seçmen yönergelerinin uygulanması için çalışır.

Madde 102. Halkvekili yetkisini, üretim ya da hizmet çalışmalarından kopmadan gerçekleştirir.

Sovyetin dönem toplantıları ve ayrıca yasanın öngördüğü öteki halkvekili yetkilerinin yerine getirilmesi sırasında halkvekili, üretim ya da hizmet çalışmalarından ayrılır, sürekli çalışma yerindeki ortalama ücreti aynen kalır.

Madde 103. Halkvekili, Sovyet toplantısının istediği açıklamaları yapmakla hükümlü olan devlet organlarına ve görevli kişilere başvurarak açıklamada bulunmalarını, bilgi vermelerini isteyebilir.

Halkvekili, çalışmaları ile ilgili sorunlar konusunda bütün devlet ve toplum organlarına, tesislere, kuruluşlara, örgütlere başvurma ve toplum organlarına, tesislere, kuruluşlara, örgütlere başvurma ve ilettiği sorunların görüşüldüğü toplantılara katılma hakkına sahiptir. Bu devlet ve toplum organlarının, tesislerin, kuruluşların ve örgütlerin yöneticileri halkvekilini derhal kabul etmek ve onun getirdiği önerileri saptanan yasal süre içerisinde incelemek zorundadır.

Madde 104. Halkvekilinin, haklarını ve yükümlülüklerini etkin şekilde gerçekleştirebilmesi için gerekli olan tüm koşullar sağlanır.

Halkvekillerinin dokunulmazlığı, ayrıca halkvekili olarak çalışmalarının öteki güvenceleri, halkvekili statüsüne ilişkin yasa ile ve SSC Birliği, birlik ve özerk cumhuriyetlerinin öteki yasaları ile belirlenir.

Madde 105. Halkvekili kendisinin ve Sovyetin çalışmaları hakkında seçmenler önünde hesap vermekle yükümlüdür.

Seçmenlerin güvenini haklı çıkarmayan halkvekili, seçmenlerin çoğunluğunun kararı üzerine yasanın belirlediği şekilde istenildiği zaman görevinden alınabilir.

V. SSCB'NİN EN YÜKSEK DEVLET EGEMENLİK VE YÖNETİM ORGANLARI

BÖLÜM 15. SSCB YÜKSEK SOVYETİ

Madde 106. SSCB'nin en yüksek devlet egemenlik organı SSCB Yüksek Sovyeti'dir.

SSCB Yüksek Sovyeti yürürlükteki Anayasa'nın SSC Birliği'nin yetki sınırları içerisine aldığı bütün sorunları çözümlemekle görevlidir.

SSCB Anayasasını kabul etmek, içeriğinde değişiklikler yapmak, yeni cumhuriyetleri SSCB bünyesine kabul etmek, yeni özerk cumhuriyetlerin ve özerk bölgelerin kuruluşlarını onaylamak, SSCB'nin halk ekonomisinin geliştirilmesine ve sosyo-kültürel kuruculuğuna ilişkin devlet planlarını, SSCB devlet bütçesini ve bunların uygulamalarına ilişkin raporları onaylamak, kendisine hesap verecek olan SSC Birliği organlarını kurmak sadece SSCB Yüksek Sovyeti tarafından gerçekleştirilir.

SSCB yasaları sadece SSCB Yüksek Sovyeti tarafından kabul edilir.

Madde 107. SSCB Yüksek Sovyeti iki meclisten oluşur: Birlik Meclisi ve Milletler Meclisi.

SSCB Yüksek Sovyeti meclisleri eşit haklıdır.

Madde 108. Birlik Meclisi ve Milletler Meclisi eşit sayıda milletvekilinden oluşur.

Birlik Meclisi eş nüfuslu seçim bölgelerinden seçilir.

Milletler Meclisi şu normlara göre seçilir: Her birlik cumhuriyetinden 32 milletvekili, her özerk cumhuriyetten 11 milletvekili, her özerk eyaletten 5 milletvekili ve her özerk bölgeden 1 milletvekili.

Birlik Meclisi ve Milletler Meclisi, seçtikleri yetki denetleme komisyonlarının önerisi üzerine halkvekili yetkilerinin tanınması, seçimlere ilişkin yasaların çiğnenmesi durumunda ise bazı halkvekillerinin seçiminin geçersiz kabul edilmesi konularında karar alır.

Madde 109. SSCB Yüksek Sovyeti'nin her meclisi, meclis başkanını ve dört bakan yardımcısını seçer.

Birlik Meclisi ve Milletler Meclisi başkanları, meclislerinin toplantılarını yönetirler ve meclislerinde iç düzeni sağlarlar.

SSCB Yüksek Sovyet meclislerinin ortak genel toplantılarına, Birlik Meclisi ve Milletler Meclisi başkanları sırayla başkanlık ederler.

Madde 110. SSCB Yüksek Sovyeti iki kez toplantıya çağrılır.

Olağanüstü toplantılar, SSCB Yüksek Sovyeti yılda iki kez toplantıya çağrılır.

Olağanüstü toplantılar, SSCB Yüksek Sovyet Prezidyumu'nun girişimi üzerine ya da meclislerden birinin milletvekillerinin en az üçte birinin önerisi ve ayrıca birlik cumhuriyetlerinden birinin isteği üzerine yapılır.

SSCB Yüksek Sovyeti'nin toplantıları, meclislerin ayrı ve ortak genel toplantılarından ve ayrıca meclislerin daimî komisyonlarının ya da SS

CB Yüksek Sovyet komisyonlarının yaptıkları toplantı sırasında kurulan oturumlardan ibarettir. Genel toplantı meclislerin toplantılarıyla açılır ve sona erer.

Birlik Meclisi ve Milletler Meclisi çalışmalarına aynı zamanda başlar ve tamamlarlar.

Madde 111. SSCB Yüksek Sovyeti'nde yasama girişimi Birlik Meclisi'ne ve Milletler Meclisi'ne, SSCB Yüksek Sovyet Prezidyumu'na, SSCB Bakanlar Kurulu'na, en yüksek devlet egemenlik organları şahsında birlik cumhuriyetlerine, SSCB Yüksek Sovyet komisyonlarına ve Yüksek meclislerinin devamlı komisyonlarına, SSCB Yüksek Sovyet milletvekillerine, SSCB Yüksek Mahkemesi'ne, SSCB Genel Savcısı'na aittir.

Ayrıca, genel ülke organları şahsında yığınsal toplumsal örgütler de yasama girişiminde bulunma hakkından yararlanırlar.

Madde 112. Yasa tasarılarının meclislerin toplantılarda görüşülmesinden sonra tasarı, bir ya da birkaç, komisyonun incelemesine sunulabilir. Meclisler, yasa tasarısını tartışma ve oylama ve komsiyonlara vermeme hakkına sahiptir.

SSCB yasaları, kararnameler ve SSCB Yüksek Sovyeti'nin öteki bildirileri meclislerin ayrı ya da ortak toplantılarında kabul edilirler.

Eğer SSCB Yüksek Sovyet meclislerinin her birinde, meclisin toplam milletvekili sayısının çoğunluğu lehte oy verirse, SSCB yasası kabul edilmiş sayılır.

SSCB Yüksek Sovyeti ya da SSCB Yüksek Sovyet Prezidyumu'nun girişimi ya da birlik cumhuriyetlerinden birinin önerisi üzerine, SSCB Yüksek Sovyeti ya da SSCB Yüksek Sovyet Prezidyumu'nun aldığı karar uyarınca SSÇB yasa tasarıları halk tartışmasına, ayrıca halk oylamasına (referandum) sunulabilir.

Madde 113. Birlik Meclisiyle Milletler Meclisi arasında anlaşmazlık çıktığı durumda sorun, eşitlik esasına göre kurulan uzlaştırma komisyonlarına iletilir, sorun ancak bundan sonra Birlik Meclisi ve Milletler Meclisi'nin ortak toplantısında ikinci kez incelenir.

Madde 114. SSCB yasaları, kararnameler ve SSCB Yüksek Sovyeti'nin öteki bildirileri SSCB Yüksek Sovyet Prezidyumu Başkan ve Sekreteri'nin imzasıyla birlik cumhuriyetlerinin dillerinde yayınlanır.

Madde 115. SSCB Yüksek Sovyet milletvekili SSCB Bakanlar Kurulu'na, bakanlara ve SSCB Yüksek Sovyeti tarafından oluşturulan öteki organların yöneticilerine **gensoru** sunma hakkına sahiptir. SSCB Bakanlar Kurulu ya da kendisine gensoruyla başvurulan görevli kişi, üç günden fazla olmayan bir süre içerisinde SSCB Yüksek Sovyeti'nin toplantısında gerekli açıklamayı yapmak zorundadır.

Madde 116. SSCB Yüksek Sovyet milletvekili SSCB Yüksek Sovyeti'nin, toplantılar arasındaki dönemde de SSCB Yüksek Prezidyumu'nun onayı olmaksızın sorguya çekilemez, tutuklanamaz ya da yargı düzeninin gerektirdiği idarî cezalar uygulanamaz.

Madde 117. SSCB Yüksek Sovyeti, meclislerinin ortak toplantısında SSCB Yüksek Sovyeti'nin daimî organı olan ve faaliyetlerinin tümü ile ona hesap vermekle yükümlü olan SSCB Yüksek Sovyet Prezidyumu'nu seçer.

Madde 118. Yüksek Sovyet Prezidyumu Başkanı, Başkan Birinci Yardımcısı, her birlik cumhuriyetinden bir tane olmak üzere onbeş başkan yardımcısı, Prezidyum Sekreteri ve SSCB Yüksek Sovyet Prezidyumu'-

nun yirmibir üyesinden oluşan SSCB Yüksek Sovyet Prezidyumu, milletvekilleri arasından seçilir.

Madde 119. SSCB Yüksek Sovyet Prezidyumu:

1 — SSCB Yüksek Sovyeti'ni toplantıya çağırır;

2 — SSCB Yüksek Sovyet meclislerinin daimi komisyonlarının çalışmalarını koordine eder;

3 — SSCB Anayasası'na uyulmasını denetler ve birlik cumhuriyetleri anayasalarının SSCB Anayasası'na uygunluğunu sağlar;

4 — SSCB yasalarını tefsir eder;

5 — SSCB'nin uluslararası anlaşmalarını onaylar, fesh ve iptal eder;

6 — Yasaya uygun olmamaları halinde SSCB Bakanlar Kurulu'nun ve birlik cumhuriyetleri Bakanlar Kurullarının kararname ve emirlerini iptal eder;

7 — Askerî rütbeleri, diplomatik dereceleri ve öteki özel rütbeleri saptar; yüksek askerî rütbeleri, diplomatik dereceleri ve öteki özel rütbeleri terfi ettirir;

8 — SSCB nişan ve madalyaları ihdas eder; SSCB nişan ve madalyaları ile ödüllendirir; SSCB fahrî ünvanları verir;

9 — SSCB uyrukluğuna kabul eder, yurttaşlıktan çıkarma, yurttaşlıktan ıskat ve sığınma hakkı verilmesine ilişkin sorunları çözümler;

10 — Sovyetler Birliği çapında af çıkarılmasına ilişkin belgeler yayınlar ve af çıkarır;

11 — SSCB'nin yabancı devletlerdeki ve uluslararası örgütlerdeki tam yetkili temsilcilerini tayin eder ve geri çağrır;

12 — Yabancı devletlerin SSCB'de bulunan diplomatik temsilcilerinin güven ve veya mektuplarını kabul eder;

13 — SSCB Savunma Konseyini kurar ve kadrosunu onaylar, SSCB Silahlı Kuvvetleri'nin yüksek komutanlarını tayin eder ve değiştirir;

14 — SSCB'nin savunma çıkarlarının korunması için bazı bölgelerde ya da bütün ülkede harp durumu ilân eder;

15 — Genel ya da kısmî seferberlik ilân eder;

16 — SSCB Yüksek Sovyeti'nin toplantıları arasındaki dönemde SSCB'ye saldırı durumunda ya da uluslararası anlaşmalardaki saldırılara karşı karşılıklı savunmayla ilgili yükümlülüklerin yerine getirilmesinin zorunlu olduğu durumlarda harp durumu ilan eder;

Madde 120. SSCB Yüksek Sovyet Prezidyumu, Yüksek Sovyet'in toplantıları arasındaki dönemde mutad toplantıda onaylanmaya sunulmak üzere:

1 — Gerekirse yürürlükteki SSCB yasalarında değişiklikler yapar;

2 — Birlik cumhuriyetleri arasındaki sınır değişikliklerini onaylar;

3 — SSCB Bakanlar Kurulu'nun önerisi üzerine, SSCB bakanlıklarını ve SSCB devlet komitelerini kurar ve kaldırır;

4 — SSCB Bakanlar Kurulu Başkanı'nın önerisi üzerine, SSCB Bakanlar Kurulu'nun bazı üyelerini görevden alır ve tayin eder.

Madde 121. SSCB Yüksek Sovyet Prezidyumu kararlar ve kararnameler kabul eder.

Madde 122. SSCB Yüksek Sovyeti'nin görev süresinin bitiminde SSCB Yüksek Sovyet Prezidyumu, SSCB Yüksek Sovyeti tarafından seçilen yeni prezidyum kuruluncaya kadar tüm yetkilerini aynen korur.

Yeniden seçilen SSCB Yüksek Sovyeti, seçimlerden sonra iki aydan geç olmamak üzere SSCB Yüksek Sovyet Prezidyumu'nu eski kadrosuyla toplantıya çağırır.

Madde 123. Birlik Meclisi ve Mil-

letler Meclisi, SSCB Yüksek Sovyeti'nin yetkisine giren sorunların incelenmesi ve hazırlanması, ayrıca SSCB yasalarının ve SSCB Yüksek Sovyeti ile Prezidyumu'nun öteki kararlarının yaşama geçirilmesine yardım, devlet organlarının ve örgütlerin faaliyetlerinin denetimi için milletvekillerinden daimi komisyonlar seçerler.

SSCB Yüksek Sovyet meclisleri, eşitlik esasına uyarak ortak komisyonlar kurabilirler.

Madde 124. SSCB Yüksek Sovyeti, kendisine hesap vermekle yükümlü olan bütün devlet organlarının faaliyetlerini denetler.

SSCB Yüksek Sovyeti, halk denetim organları sisteminin başında bulunan SSCB Halk Denetim Komitesini kurar.

Madde 125. SSCB Yüksek Sovyeti eğer gerekli görürse, her türlü sorun konusunda araştırma, denetim ve öteki komisyonları kurar. Bütün devlet organları, kuruluşlar ve görevli kişiler bu komisyonların isteklerine uymak, onlara gerekli malzeme ve belgeleri vermekle yükümlüdürler.

Madde 126. SSCB Yüksek Sovyeti'nin ve organlarının çalışma düzeni, SSCB Yüksek Sovyet Tüzüğü ve SSCB Anayasası temelinde çıkarılan SSCB yasaları ile belirlenir.

BÖLÜM 16.
SSCB BAKANLAR KURULU

Madde 127. SSCB Bakanlar Kurulu —SSCB Hükümeti— SSCB devlet egemenliğinin en yüksek yürütme ve yönetme organıdır.

Madde 128. SSCB Bakanlar Kurulu Başkanı, SSCB Bakanlar Kurulu Başkan Birinci Yardımcısı ve yardımcıları, SSCB Bakanları, SSCB devlet komiteleri başkanlarından oluşan SSCB Bakanlar Kurulu, Birlik Meclisi ve Milletler Meclisi'nin ortak toplantılarında SSCB Yüksek Sovyeti tarafından kurulur.

Görevlerine göre birlik cumhuriyetleri bakanlar kurullarının başkanları da SSCB Bakanlar Kurulu kadrosuna girer.

SSCB Bakanlar Kurulu Başkanı'nın önerisi üzerine, SSCB Yüksek Sovyeni öteki SSCB organlarının ve örgütlerin yöneticilerini SSCB Hükümeti kadrosuna katabilir.

Madde 129. SSCB Bakanlar Kurulu SSCB Yüksek Sovyeti önünde sorumludur ve ona hesap vermekle yükümlüdür, SSCB Yüksek Sovyeti'nin toplantıları arasındaki dönemde ise hesap vermek zorunda olduğu SSCB Yüksek Sovyet Prezidyumu önünde sorumludur.

SSCB Bakanlar Kurulu, SSCB Yüksek Sovyeti önünde düzenli olarak çalışmaları hakkında hesap verir.

Madde 130. SSCB Bakanlar Kurulu, Anayasa'ya göre SSCB Yüksek Sovyeti'nin ve SSCB Yüksek Sovyet Prezidyumu'nun yetkisi dışında kaldığından SSC Birliği'nin yetkisine giren bütün devlet yönetim sorunlarını çözümlemekle görevlidir.

SSCB Bakanlar Kurulu, kendi yetki sınırları içerisinde:

1 — Halk ekonomisinin ve sosyokültürel kuruculuğun yönetimini, bilim ve teknik alanında tek politikanın izlenmesini sağlar; halkın refahının ve kültürünün artmasına, **tek para ve kredi** sisteminin sağlamlaştırılmasına, **tek fiat** politikasının izlenmesine, devlet sigorta ve **tek hesap ve istatistik sisteminin** düzenlenmesine yönelik önlemler hazırlar ve gerçekleştirir; sanayi, inşaat, tarım tesis ve birliklerinin, ulaştırma ve bağlantı tesislerinin, bankaların ve Genel Sovyetler Birliği yetkisine bağlı öteki örgüt ve kuruluşların yönetimini örgütler;

2 — SSCB halk ekonomisinin ve sosyo - kültürel kuruculuğun geliştirilmesine ilişkin carî ve perspektifli devlet planlarını ve SSCB devlet bütçesini hazırlayarak SSCB Yüksek Sovyeti'ne sunar; devlet planının ve bütçesinin gerçekleştirilmesine ilişkin önlemler alır; devlet planının yerine getirilişi ve bütçenin uygulanışı konularında SSCB Yüksek Sovyeti'ne rapor verir;

3 — Devlet çıkarlarının, sosyalist mülkiyetin ve toplumsal düzenin korunmasına, yurttaşlara haklarının verilmesine ve bu hakların korunmasına ilişkin önlemleri gerçekleştirir;

4 — Devlet güvenliğinin sağlanması için önlemler alır;

5 — SSCB Silahlı Kuvvetleri kuruluşunun ortak yönetimini gerçekleştirir, muvazzaf askeri hizmete çağrılacak yurttaşların yıllık kontenjanını belirler;

6 — Yabancı devletlerle ilişkiler, SSCB'nin yabancı ülkelerle yaptığı dış ticaret, ekonomi, bilimsel - teknik ve kültürel işbirliği alanlarında ortak yönetimi gerçekleştirir; SSCB'nin uluslararası anlaşmaları yerine getirmesi için gerekli önlemleri alır; hükümetlerarası, uluslararası anlaşmaları onaylar ve iptal eder.

Madde 131. Halk ekonomisi yönetiminin sağlanmasıyla ilgili sorunlar ve öteki devlet yönetim sorunlarının çözümü için SSCB Bakanlar Kurulu'nun **daimî organı** olarak, SSCB Bakanlar Kurulu Başkanı, SSCB Bakanlar Kurulu Başkan birinci yardımcıları ve Başkan yardımcılarından kurulu olan SSCB **Bakanlar Kurulu Prezidyumu** faaliyette bulunur.

SSCB Bakanlar Kurulu gerekirse komiteler, başmüdürlükler ve ekonomi, sosyo - kültürel kuruculuk meselelerinde SSCB Bakanlar Kurulu'na bağlı diğer bakanlıkları kurar.

Madde 132. SSCB Bakanlar Kurulu SSCB yasalarının ve SSCB Yüksek Sovyet Prezidyumu emirlerinin temelini ve uygulamasını esas alarak kararname ve tüzükler çıkarır ve bunların uygulamasını denetler. SSCB Bakanlar Kurulu'nun kararname ve tüzüklerinin bütün SSCB topraklarında yerine getirilmesi zorunludur.

Madde 133. SSCB Bakanlar Kurulu Genel SSCB yetkisine giren sorunlarda birlik cumhuriyetleri bakanlar kurullarının kararname ve tüzüklerini talik etme, SSCB bakanlıklarının, SSCB devlet komitelerinin ve ayrıca kendisine bağlı olan öteki organların kararlarını ve emirlerini iptal hakkına sahiptir.

Madde 134. SSCB Bakanlar Kurulu Genel Sovyetler Birliği ve birlik - cumhuriyet bakanlıklarını, SSCB devlet komitelerini, kendisine bağlı öteki organları birleştirir ve çalışmaya yön verir.

Sovyetler Birliği bakanlıkları ve devlet komiteleri doğrudan doğruya ya da kurdukları organlar aracılığıyla kendilerine bağlı yönetim branşlarını yönetirler.

SSCB birlik - cumhuriyet bakanlıkları ve devlet komiteleri kendilerine bağlı yönetim branşlarını, bir kural olarak, birlik - cumhuriyetlerinin gereken bakanlıkları ve devlet komiteleri aracılığıyla, SSCB Yüksek Sovyet Prezidyumu'nun onayladığı listedeki tesis ve birlikleri ise doğrudan doğruya yönetir.

SSCB bakanlıkları ve SSCB devlet komiteleri kendilerine bağlı yönetim branşlarının durumlarından ve gelişmelerinden sorumludurlar, yetki sınırları içerisinde SSCB yasalarının, SSCB Yüksek Sovyet Prezidyumu emirlerinin, SSCB Bakanlar Kurulu kararname ve tüzüklerinin temelini ve uygulamasını esas alarak kararname yayınlarlar, yerine getirilmelerini örgütlerler ve denetlerler.

Madde 135. SSCB Bakanlar Kurulu'nun ve Prezidyumu'nun yetkisi, faaliyet düzeni, SSCB Bakanlar Kurulu'nun SSCB bakanlıklarıyla ve SSCB devlet komiteleriyle olan karşılıklı ilişkileri, ayrıca Genel Sovyetler Birliği ve SSCB birlik - cumhuriyet bakanlıkları ve devlet komitelerinin listesi SSCB Bakanlar Kurulu Yasası ile belirlenir.

VI. BİRLİK CUMHURİYETLERİNDE DEVLET EGEMENLİK VE YÖNETİM ORGANLARININ KURULUŞ ESASLARI

BÖLÜM 17.
BİRLİK CUMHURİYETİNİN EN YÜKSEK DEVLET EGEMENLİK VE YÖNETİM ORGANLARI

Madde 136. Birlik cumhuriyetinin en yüksek devlet egemenlik organı birlik cumhuriyeti Yüksek Sovyeti'dir.

Birlik cumhuriyeti Yüksek Sovyeti, SSCB Anayasası'na ve birlik cum huriyeti Anayasası'na göre birlik cumhuriyetinin yetkisine giren tüm sorunları çözümlemekle yetkilidir.

Birlik cumhuriyeti Anayasası'nın kabulü, değişiklikler yapılması, halk ekonomisinin ve sosyo-kültürel kuruculuğun geliştirilmesine ilişkin devlet planlarının ve ayrıca birlik cumhuriyeti bütçesinin onayı, kendisine hesap vermekle yükümlü olan organların kurulması sadece birlik cumhuriyeti Yüksek Sovyeti tarafından gerçekleştirilir.

Birlik cumhuriyeti yasaları sadece birlik cumhuriyeti Yüksek Sovyeti tarafından kabul edilir.

Madde 137. Birlik cumhuriyeti Yüksek Sovyeti, tüm faaliyetleri ile kendisine hesap vermekle yükümlü olan birlik cumhuriyeti Yüksek Sovyeti'nin devamlı olarak faaliyette bulunan organı olan Yüksek Sovyet Prezidyumu'nu seçer. Birlik cumhuriyeti Yüksek Sovyet Prezidyumu'nun kadrosu ve yetkileri, birlik cumhuriyeti Anayasasınca belirlenir.

Madde 138. Birlik cumhuriyeti Yüksek Sovyeti, birlik cumhuriyeti devlet egemenliğinin en yüksek yürütme ve yönetme organı olan birlik cumhuriyeti Bakanlar Kurulu'nu —birlik cumhuriyeti Hükümeti'ni— kurar.

Birlik cumhuriyeti Bakanlar Kurulu, birlik cumhuriyeti Yüksek Sovyeti önünde sorumludur ve ona hesap vermekle yükümlüdür. Yüksek Sovyet toplantıları arasındaki dönemde ise hesap vermek zorunda olduğu birlik cumhuriyeti Yüksek Sovyet Prezidyumu önünde sorumludur.

Madde 139. Birlik cumhuriyeti, SSCB ve birlik cumhuriyeti yasalarının temelini ve uygulamasını, SSCB Bakanlar Kurulu'nun kararname ve emirlerini esas alarak kararname ve emirler çıkarır, örgütler ve yerine getirilmelerini denetler.

Madde 140. Birlik cumhuriyeti Bakanlar Kurulu özerk cumhuriyetlerin Bakanlar Kurullarının kararname ve emirlerini tehir ve talik etme, il, eyalet, kent (cumhuriyete ait kentlerin) halkvekilleri Sovyetlerinin, özerk eyaletlerin halkvekilleri Sovyetlerinin, yürütme komitelerinin, eyalet bölümü olmayan birlik cumhuriyetlerinde ise bölge ve kent halkvekilleri Sovyetlerinin yürütme komitelerinin karar ve emirlerini tehir ve talik etme hakkına sahiptir.

Madde 141. Birlik cumhuriyeti Bakanlar Kurulu, birlik - cumhuriyet ve cumhuriyet bakanlıklarını ve devlet komitelerini birleştirir ve çalışmaya yön verir.

Birlik - cumhuriyeti bakanlıkları ve birlik - cumhuriyet devlet komiteleri, gerek birlik cumhuriyeti Bakanlar Kurulu'na gerekse gereken SS CB birlik - cumhuriyet bakanlığına ya da devlet komitesine bağlı kalarak kendilerine bağlı yönetim branşlarını yönetirler.

Cumhuriyet bakanlıkları ve devlet komiteleri ,birlik cumhuriyeti Bakanlar Kurulu'na bağlı olarak kendilerine bağlı olan yönetim branşlarını yönetirler.

BÖLÜM 18.
ÖZERK CUMHURİYETİN EN YÜKSEK DEVLET EGEMENLİK VE YÖNETİM ORGANLARI

Madde 142. Özerk cumhuriyetin en yüksek devlet egemenlik organı özerk cumhuriyetin Yüksek Sovyeti'dir.

Özerk cumhuriyet Anayasası'nın kabulü, değişiklikler yapılması, halk ekonomisinin ve sosyo - kültürel kuruculuğun geliştirilmesine ilişkin devlet planlarının, ayrıca özerk cumhuriyetin devlet bütçesinin onayı, kendisine hesap vermekle yükümlü olan organların kurulması sadece özerk cumhuriyetin Yüksek Sovyeti tarafından gerçekleştirilir.

Özerk cumhuriyet yasaları sadece özerk cumhuriyetin Yüksek Sovyeti tarafından kabul edilir.

Madde 143. Özerk cumhuriyetin Yüksek Sovyeti özerk cumhuriyet Yüksek Sovyet Prezidyumu'nu seçer ve özerk cumhuriyet Bakanlar Kurulu'nu - özerk cumhuriyet Hükümeti'ni kurar.

BÖLÜM 19.
YEREL DEVLET EGEMENLİK VE YÖNETİM ORGANLARI

Madde 144. İllerdeki, eyaletlerdeki, özerk eyaletlerdeki, özerk bölgelerdeki, kentlerdeki, mıntıkalardaki, kent mıntıkalarındaki, kasabalardaki, kırsal meskûn yerlerdeki devlet egemenlik organları halkvekilleri Sovyetleridir.

Madde 145. Yerel halkvekilleri Sovyetleri genel devlet çıkarlarını ve Sovyete ait topraklarda yaşayan yurttaşların çıkarlarını esas olarak yerel önemi olan tüm sorunları çözümlerler, kendilerinden daha yüksek düzeyde bulunan devlet organlarının kararlarını uygularlar, ayrıca cumhuriyet ve genel Sovyetler Birliği çapında önemi olan sorunların görüşülmesine katılırlar, sorunlarla ilgili önerilerde bulunurlar.

Halkvekilleri Sovyetleri kendi topraklarındaki devlet ekonomi ve sosyo - kültürel kuruculuğu yönetirler; ekonomi ve sosyo - kültürel kuruculuk planlarını ve yerel bütçeyi onaylarlar; kendilerine bağlı olan devlet organlarının, tesislerin, kuruluşların ve örgütlerin faaliyetlerini yönetirler; yasaların gözetimini, devlet ve toplum düzeninin, yurttaşların haklarının korunmasını sağlarlar; ülkenin savunma gücünün arttırılmasına yardım ederler.

Madde 146. Yerel halkvekilleri Sovyetleri yetki sınırları içerisinde kalarak yasaların, topraklarında bulunan ve kendilerinden daha yüksek mercilere tâbi olan tesisler, kuruluşlar ve örgütler tarafından gözetimini denetlerler, onların topraktan yararlanma, doğayı koruma, kuruculuk, halk tüketim mallarının üretimi, sosyo - kültürel, kamu ve diğer hizmetler alanındaki çalışmalarını düzenler ve denetlerler.

Madde 147. Yerel halkvekilleri Sovyetleri SSC Birliği, birlik ve özerk cumhuriyet yasalarının kendisine verdiği yetki sınırları içerisinde kalarak kararlar alır. Yerel Sovyetlerin

çıkardığı kararların Sovyete ait topraklarda bulunan tesisler, kuruluşlar ve örgütler, ayrıca görevliler ve yurttaşlar tarafından yerine getirilmesi zorunludur.

Madde 148. Yerel halkvekilleri Sovyetlerinin yürütme ve yönetme organları. Sovyetler tarafından halkvekilleri arasından seçilen yürütme komiteleridir.

Yürütme komiteleri, yılda bir defadan az olmamak üzere kendilerini seçen Sovyetler önünde hesap verirler.

Madde 149. Yerel halkvekilleri Sovyetlerinin yürütme komiteleri, gerek kendilerini seçen Sovyete gerekse bir üst kademedeki yürütme ve yönetme organına doğrudan doğruya hesap vermek zorundadır.

VII. ADLİYE, HAKEM MAHKEMESİ VE SAVCI GÖZETİMİ

BÖLÜM 20.
MAHKEME VE HAKEM MAHKEMESİ

Madde 150. SSCB'de adalet sadece mahkeme tarafından gerçekleştirilir.

SSCB'de SSCB Yüksek Mahkemesi, birlik cumhuriyetlerinin Yüksek Mahkemeleri, özerk cumhuriyetlerin Yüksek Mahkemeleri, il, eyalet, kent mahkemeleri, özerk eyalet mahkemeleri, özerk bölgelerin mahkemeleri, mıntıka (kent) **halk mahkemeleri** ve **Silahlı Kuvvetler**'de **askerî mahkemeler** faaliyette bulunur.

Madde 151. SSCB'de bütün mahkemeler yargıçların ve halk yargıç yardımcılarının seçilmeleri esasına göre kurulur.

Mıntıka (kent) halk mahkemeleri yargıçları, mıntıka (kent) yurttaşları tarafından genel, eşit ve gizli oylama ile doğrudan doğruya seçme hakkı kullanılarak beş yıl süre ile seçilirler. Mıntıka (kent) halk mahkemelerinin halk yargıç yardımcıları, emekçilerin iş yerlerinde ya da oturdukları yerde **açık oylamayla** ikibuçuk yıl süre ile seçilirler.

Üst kademedeki mahkemeler, gereken halkvekilleri Sovyetleri tarafından beş yıl süre ile seçilirler.

Askerî mahkeme yargıçları, SSCB Yüksek Sovyet Prezidyumu tarafından beş yıl süre ile seçilirler. Halk yargıç yardımcıları ise ordu mensuplarının toplantılarında ikibuçuk yıl süre ile seçilirler.

Madde 152. SSCB Yüksek Mahkemesi SSCB'nin en yüksek adliye organıdır ve SSCB mahkemelerinin, ayrıca yasayla belirlenen yetki sınırları içerisinde kalarak birlik cumhuriyetleri mahkemelerinin adlî faaliyetlerinin gözetimini gerçekleştirir.

Başkan, Başkan yardımcıları, üyeler ve halk yargıç yardımcılarından kurulu SSCB Yüksek Mahkemesi SSCB Yüksek Sovyeti tarafından beş yıl süre ile seçilir. Görevlerine göre birlik cumhuriyetlerinin yüksek mahkemelerinin başkanları da SSCB Yüksek Mahkemesi'nin kadrosuna girerler.

SSCB Yüksek Mahkemesi'nin örgüt ve faaliyeti, SSCB Yüksek Mahkemesi'ne ilişkin yasa ile belirlenir.

Madde 153. Medenî ve ceza dâvaları bütün mahkemelerde tüm hallerde birlikte incelenir, ilk derece mahkemesinde ise halk yargıç yardımcılarının da katılmasıyla görüşülür. Halk yargıç yardımcıları mahkeme yapılırken **hakemin bütün yetkilerine sahip olurlar**

Madde 154. Yargıçlar ve halk yargıç yardımcıları **bağımsızdırlar** ve sadece yasaya bağlıdırlar.

Madde 155. SSCB'de adalet, yurt-

taşların yasa ve mahkeme önünde eşitliği esasına dayanılarak gerçekleştirilir.

Madde 156. Bütün mahkemelerde **dâvalara açık olarak bakılır.** Mahkeme dâvaya ancak yasayla belirlenen durumlarda kapalı olarak bakabilir, bu arada bütün muhakeme usulleri kuralları sıkı sıkıya gözetilir.

Madde 157. Sanığa savunma hakkı sağlanır.

Madde 158. Muhakeme birlik ya da özerk cumhuriyetin, özerk eyaletin, özerk bölgenin ya da o yerde çoğunlukta bulunan **halkın dilinde yapılır.** Muhakemenin yapıldığı dili bilmeyen ve dâvaya katılan kişilerin dâva ile ilgili belgeleri tam olarak inceleme, mahkeme faaliyetlerine tercüman aracılığıyla katılma ve mahkemede **ana dilinde konuşma** hakkı sağlanır.

Madde 159. Mahkeme kararı ve ceza yasası dışında hiç kimse **suç işlemekle itham edilemez** ve **cezaya çarptırılamaz.**

Madde 160. Yurttaşlara ve örgütlere hukukî yardım gösterilmesi için **barolar faaliyette** bulunur. Yasayla öngörülen durumlarda yurttaşlara **ücretsiz hukukî yardımda** bulunulur.

Madde 161. Medenî ve ceza dâvalarının mahkemede bakılmasına toplumsal örgütlerin ve emekçi toplulukların temsilcilerinin katılmasına izin verilir.

Madde 162. Örgütler, kuruluşlar ve tesisler **arasındaki ekonomik tartışmalar** devlet hakem mahkemesi organları tarafından karara bağlanır. Devlet hakem mahkemesi organlarının örgüt ve faaliyet düzeni yasayla belirlenir.

Bütün hakem mahkemeleri organlarının faaliyetlerinin yönetimi ve gözetimi SSCB Devlet Hakem Mahkemesi tarafından gerçekleştirilir. SSCB Devlet Hakem Mahkemesi'nin baş hakemi, SSCB Yüksek Sovyeti tarafından beş yıl süre ile atanır.

BÖLÜM 21.
SAVCILIK

Madde 163. SSCB Genel Savcısı ve ona bağlı olan Savcılar yasaların bütün bakanlıklar, devlet komiteleri ve genel müdürlükler, tesisler, kuruluşlar ve örgütler, yerel halkvekilleri Sovyetlerinin yürütme ve yönetme organları, kolhozlar, kooperatif ya da öteki toplumsal örgütler, görevli kişiler ve ayrıca yurttaşlar tarafından tam ve aynen uygulanmasını denetimle görevlidirler.

Madde 164. SSCB Genel Savcısı SSCB Yüksek Sovyeti tarafından tayin edilir; ona karşı sorumludur ve ona hesap vermek zorundadır, Yüksek Sovyet'in toplantıları arasındaki dönemde ise hesap vermekle yükümlü olduğu SSCB Yüksek Sovyet Prezidyumu önünde sorumludur.

Madde 165. Birlik cumhuriyetlerinin, özerk cumhuriyetlerin, il, eyalet ve özerk eyaletlerin savcıları SSCB Genel Savcısı tarafından tayin edilir. Özerk bölgelerin savcıları, bölge ve kent savcıları birlik cumhuriyetleri savcıları tarafından seçilirler ve SSCB Genel Savcısı tarafından onaylanırlar.

Madde 166. SSCB Genel Savcısı'nın ve alt kademedeki bütün savcıların görev süresi beş yıldır.

Madd e167. Savcılık organları yetkilerini herhangi bir yerel organa bağlı olmadan sadece SSCB Genel Savcısı'na bağlı kalarak kullanır.

SSCB Savcılık organlarının örgüt ve faaliyet düzenleri, SSCB'deki savcı gözetimi yasasıyla belirlenir.

VIII. SSCB'NİN ARMASI, ULUSAL MARŞI VE BAŞKENTİ
IX. SSCB ANAYASASI'NIN YÜRÜRLÜK VE DEĞİŞTİRME DÜZENİ

Madde 168. Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği'nin devlet arması güneş ışınları ve altın başaklarla, birlik cumhuriyetlerinin dillerinde yazılmış «Bütün ülkelerin proleterleri, birleşin!» ibaresiyle çevrelenmiş yerküre fonunda orak ve çekici gösterir. Armanın üst kısmında beş köşeli bir yıldız bulunur.

Madde 169. Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği'nin ulusal marşı, SSCB Yüksek Sovyet Prezidyumu tarafından onaylanır.

Madde 171. Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği'nin başkenti Moskova'dır.

Madde 172. SSCB Anayasası en yüksek hukukî güce sahiptir. Bütün yasalar ve devlet organlarının her türlü karar ve başka belgeleri SSCB Anayasası esas alınarak, SSCB Anayasası'na uygun olarak hazırlanır.

SSCB Anayasası kabul edilmesinden itibaren yürürlüğe girer.

Madde 173. SSCB Anayasası, Yüksek Sovyet'in her iki meclisindeki toplam milletvekili sayısının üçte iki çoğunluğu tarafından alınan kararla değiştirilir.

Afrika'da Anti–Emperyalist ve Anti–Kapitalist Eğilimler

GELİŞMEKTE OLAN ÜLKELERİN SORUNLARI :

Son yıllarda, kapitalizmin genel bunalımının derinleştiğini gösteren en önemli belirtilerden biri de, eski sömürge ve bağımlı ülkeler dünyasındaki anti-emperyalist eğilimin artışıdır. Son sömürgeler de özgürlüklerine kavuşuyor, birçok gelişmekte olan ülkede, anti-emperyalist mücadele, giderek, köklü sosyal-ekonomik yeniden düzenleme mücadelelerine, egemen toplumsal ilişkileri yeniden kurma mücadelesine dönüşüyor. Son yıllarda bu eğilimin, özellikle Afrika'da daha açıkça belirdiğini görüyoruz.

Afrika'da Portekiz sömürgeciliğinin dağılması, Mozambik, Angola, Gine-Bisau. Yeşil Burun Adaları, San Tome ve Prens adalarının bağımsızlık kazanmaları, sömürgeciliğe karşı indirilmiş güçlü bir darbe idi. Bu, aynı zamanda, Güney Afrika halklarının da, sömürgeciliğe ve ırkçılığa karşı, ulusal bağımsızlık ve sosyal ilerleme savaşlarını arttırıcı önemli bir etken oldu.

Afrika halkları, dünya emperyalizmine, sömürgeciliğe, yeni sömürgeciliğe ve ırkçılığa karşı mücadelede, dünyanın ilerici güçleriyle, Asya'daki, Latin Amerika'daki anti-emperyalist hareketlerle, gelişmiş kapitalist ülkelerdeki emekçi kitlelerinin mücadeleleriyle sıkı bağlar kurarak başarılar kazandılar.

Dünya sosyalist topluluğunun güçlenmesi ve bu topluluk üyesi devletlerin, Afrika halklarının sömürgeciliğe, ırkçılığa ve emperyalizme karşı sürdürdükleri ulusal bağımsızlık savaşına, ekonomik ve sosyal ilerleme yönünde verdikleri mücadeleye yardım etmeleri, anti-emperyalist ve anti-kapitalist eğilimin derinleşmesinde önemli bir etken olmuştur.

Örneğin, Varşova Antlaşmasına üye devletlerin yöneticileri, 1976 kasım sonundaki Siyasal Danışma Toplantısı Bildirisinde «Zimbabve, Namibiya ve Güney Afrika halklarının, ırkçı rejimlere, ayırıcılığa ve yeni sömürgeci komplolara karşı, Birleşmiş Milletler Teşkilatının sömürgeciliği ve ırkçılığı ortadan kaldırma kararının uygulanması için sürdürdükleri fedakâr mücadelede onlara yardım ve destek» sağlayacaklarını bildirdiler.

Afrika halklarının anti-emperyalist savaşları iki ana doğrultuda sürüyor. Bir yandan Rodezya, Güney Afrika Cumhuriyeti ve Namibiya'nın ırkçılık rejimlerine karşı ve ulusal bağımsızlık için sürdürdükleri mücadele yoğunlaşırken, öte yandan özgürlüklerine yeni kavuşan Afrika ülkelerinin, çağdaş koşullarda emperyalist ülkelerce gelişmekte olan ülkeleri sömürme, egemenlik kurma, bağımlılık altına alma demek olan yeni sömürgeciliğe karşı daha etkin bir mücadele verdiklerini görüyoruz. (1)

Güney Afrika'daki ırkçı rejimler (Güney Afrika Cumhuriyeti ve Rorezya), başta Birleşik Amerika ve İngiltere olmak üzere, dünya emperyalizminin doğrudan doğruya yardım ve desteğiyle kuruldular. Bu rejimlere, Afrika halklarının ulusal kurtuluş hareketlerine karşı savaşma görevi verildi.

Afrika'nın en gelişmiş devleti olan Güney Afrika Cumhuriyetinin ve onun zengin doğal kaynaklara, elmas, bakır, kurşun, uranyum madenlerine sahip sömürgesi Namibiya'nın dünya emperyalizmi için önemi çok büyüktür. Bu yeraltı zenginlikleri, İngiliz, Amerikan, Batı Alman, Güney Afrika ve Fransız sermayesince sömürülmektedir. (2)

Güney Afrika Cumhuriyetinde de önemli ölçüde doğal zenginlikler var. Örneğin ,altın, taş kömürü, demir, elmas gibi. Bu ülkede gelişmiş bir maden işleme sanayii var. Ancak ülkenin tüm zenginlikleri, sanayii, plântasyonları beyaz azınlığın ve yabancı tekellerin elinde bulunuyor.

Güney Afrika Cumhuriyetinde 1974'de yalnızca 4,2 milyon olan, yani nüfusun yalnızca yüzde 16,7'ni oluşturan beyazlar; kentler, endüstri merkezleri, limanlar, madenler, zengin toprakaltı servetleri bulunan yerleri içeren toprağın yüzde 87,1'ini ellerinde bulunduruyorlardı. Nüfusun çoğunluğunu oluşturan yerliler, 17,7 milyon (Tüm nüfusun yüzde 71,1) kişi oldukları halde toprağın yüzde 12,9'unu ellerinde bulunduruyorlar. Beyazların yerliler için ayırdıkları topraklar **«bantustan»** denilen 9 bölgeye ayrılmıştır. Bu bölgeler çok küçüktür; kilometre kareye 100 kişi düşüyor ve toprak verimli değildir. (3) Sanayi de gelişmemiştir. Bu yüzden de halk, «beyaz kentlerinde» iş aramak zorunda kalmaktadır.

Yerli ve yabancı sermaye, Güney Afrika Cumhuriyetindeki işçileri olduğu gibi, Lesoto, Malavi, Mozambik gibi yakın devletlerden gelen göçmen işçileri de insafsızca sömürmektedir.

Beyaz işçilerin ücretleriyle, iş gücünün önemli büyük bir kesimini oluşturan Afrikalı yerli işçilerin ücretleri arasında büyük uçurum var. 1960 sonlarına doğru işleme sanayiinde çalışan beyaz bir işçi, Afrikalıdan altı kez, maden ocağında çalışan beyaz ise, aynı yerde çalışan Afrikalıdan 17 kez fazla ücret alıyordu. Bu uçurum giderek artma eğilimi göstermiştir. Örneğin, 1911 yılında, altın ocağında bir beyaz işçi, yerli işçiden 11,5 kez fazla ücret alırken, 1951'de 14,5 kez, 1966 da 17,5 kez fazla almaya başlamıştır. (4) Afrikalı halk gittikçe daha yoksullaşmaktadır. 1973 yılında, ücret ve pirimlerin yüzde 68,2'si beyaz kesime (nüfusun yüzde 16,7 si) giderken, nüfusun yüzde 71,1'ini oluşturan yerlilere yüzde 12'si gitmiştir. Yine bu ülkede, bir yerli öğrencinin yıllık ortalama masrafı, beyaz öğrencinin yıllık ortalama masrafından 13 kez daha azdır. (5) Irkçılık ayırımı, yaşantının her alanında görülmektedir.

Vurster rejimi, ayırımcılığı, ırkçı terörü ve yerli Afrika halkını insafsızca sömürmeyi sürdürmek amacını güdüyor. Güney Afrika Cumhuriyetinin ırkçı hükümeti, buna uygun olarak, bantustanlara «bağımsızlık» vermeyi planlıyor. Ancak bu «bağımsız» devletlerin başında, yerli halk üzerinde aynı terör rejimlerini uygulayacak kukla yöneticiler olacaktır. Bu «bağımsızlık» sağlandıktan sonra, bantustanlardan «beyaz kentlere» gelen göçmen işçilere artık yabancı işçi gözüyle bakılabilecektir. Geçtiğimiz Ekim ayında Transkey adlı bandustanın bağımsızlığı ilan edildi. Güney Afrika Cumhuriyetinin, komşu Afrika ülkelerine yaptığı baskıya karşın, bu «bağımsız devleti» Güney Afrika Cumhuriyeti dışında kimse tanımadı. «Ekonomist»in yazdığına göre, öteki bantustanların ise «bağımsızlık arzuları yoktur». (6)

Zimbabve, Namibiya ve Güney Afrika Cumhuriyeti (GAC) halklarının ırk ayrımına, teröre ve sömürüye karşı, ulusal bağımsızlık için sürdürdükleri mücadele bugün yeni bir aşamaya ulaşmıştır. Bu savaş öylesine gelişmektedir ki, yakın bir gelecekte ırkçı rejimlerin çöküşünü müjdeliyor.

Beyaz ırkçılar tarafından gaddarca ezilmekte olan Afrika halkı, ulusal bağımsızlık savaşında gittikçe daha sıkı kenetlenip birleşmek gereğini duymakta, bunun bilincine varmaktadır. Bunun somut göstergelerinden biri, Rodezya Yurtsever Cephesinin kurulmuş olmasıdır. Bir başka belirti de, Namibiya halkının GAC sömürgeciliğine karşı sürdürdüğü ulusal bağımsızlık savaşında, Güney Batı Afrika Halk Örgütünün (SUAPO) yönetici bir güç olarak herkesce kabul edilmesidir. 1976 Aralık ayında Namibiyada 9 Afrika partisi, varlıklarına son vererek SUAPO'ya katıldıklarını duyurdular.

Zimbabve ve Namibiya halklarının savaşı değişik biçimler ve araçlarla sürüyor. Silâhlı savaş giderek kitlesel bir karaktere bürünüyor. Ridezya'da Zimbabve halk ordusunun (ZİPA) eylemleri birçok gerilla

cephesi açtı. İngiliz gazetelerinden biri, «Şimdilik yalnızca ülke merkezinin gerilla tehlikesinden tamamen korunabildiğini» (7) kabul etmek zorunda kalıyor. Namibiya'da da gerilla savaşları artıyor. SUAPO birlikleri, GAC ordu birliklerine karşı gittikçe daha güçlü saldırılarda bulunuyor.

GAC'nde Afrikalıların, Afrika Ulusal Kongresi adını taşıyan kitlesel örgütün yönetimi altında, ırkçılığa, ayırımcılığa ve sömürüye karşı yaptığı gösteriler, özellikle 1976 yılı ikinci yarısında çok arttı. Halk kitlelerinin gösterileri Johanesburg'un Soueto kenar mahallesinden başlayıp ülkenin bütün kesimlerini sardı. Güney Afrika Cumhuriyeti Komünist Partisinin organı **«Afrikalı Komünist»** şöyle yazdı: «Afrikalı halk, baskı ve sömürüye artık dayanmayacağını, halkın ulusal ve yurttaşlık hakları tam olarak karşılanmadığı sürece barış olmayacağını açıkça göstermiş oldu.» (8)

Son yıllarda ırkçı rejimler terörü artırdılar. Değişik emperyalist devletlerden getirtilen paralı askerler ve polis birlikleri, GAC ve Rodezya'da halk kitlelerinin gösterilerini ve ayaklanmalarını görülmemiş gaddarlıklarla bastırıyor, yüzlerce insan, genç, ihtiyar, kadın erkek ve çocuk demeden öldürülüyor. Rodezya, sistemli biçimde, bağımsız Afrika devletlerine karşı ve daha çok Mozambik Halk Cumhuriyetine karşı, korsanca saldırılar düzenliyor. GAC, kendi ordusuyla ve emperyalizm yanlısı UNİTA ve FNLA gruplarının yardımıyla, Angolanın bağımsızlığını ortadan kaldırmaya çalışıyor.

Güney Afrikada, Bağımsız Afrika devletlerinin ve tüm dünya ilerici güçlerinin desteğiyle, halkların sürdürmekte olduğu ve gittikçe artan mücadele, dünya emperyalizmini telaşa düşürüyor. Birleşik Amerika, İngiltere ve öteki gelişmiş kapitalist devletler, Afrika'nın bu kesiminde, halkların zaferi sonucunda, kendi ekonomik egemenliklerini yıkacak, tekellerinin konumunu zayıflatacak, sınırlandıracak ve anti-emperyalist doğrultuyu hızlandıracak iktidarlar kurulacağından korkuyorlar.

Birleşik Amerika, en fazla İngiltere'nin yardımıyla, Güney Afrika'da bunalımı çözümleyecek bir plan hazırladı. Kissenger'in yapmış olduğu planın amacı, Afrikanın bu kesiminde beyaz azınlığın ve dünya emperyalizmin çıkarlarını korumak, geleceğin Namibiya, Zimbabve gibi «bağımsız» devletlerinin başına kendi kuklalarını geçirerek, bu kuklaların aracılığıyla beyaz azınlık ve yabancı tekeller yararına bir politika izlenmesini sağlayarak, Afrika halklarının ulusal kurtuluş mücadelelerinin anti-emperyalist yönelişlerini engellemek idi. Öte yandan emperyalist devletler, GAC konusunda, bantustan politikasını destekliyor ve sürdürülen ırkçılık ve ayırımcılığın «giderek değişeceği» vadiyle, Afrikalıları yatıştırmaya çalışıyorlar. (9)

Kissenger'in manevrası bir sonuç vermediğinden bu kez, İngiliz hükümetinin temsilcisi A. Rıchard görevi yüklendi. İngiltere'nin önerisi üzerine, Rodezya bunalımına barışçıl bir çözüm getirmek aldatmacasıyla Cenevre Konferansı toplandı. (10) Ne var ki, ırkçı Ian Smith rejimi, özünde beyaz azınlığın çıkarlarını savunan İngiliz önerisini kabul etmedi. Böylece Cenevre Konferansı ve dolayısıyla da Richard'ın misyonu da başarısızlıkla bitti.

Emperyalist güçler, Rodezya bunalımına, beyaz azınlığı ve uluslararası tekelleri memnun edici bir çözüm getirmek için acele ediyorlar. Bu güçler, Rodezya'da yönetimin, Afrika halkının gerçek temsilcilerine değil, kendilerine uygun kişilere verilmesini istiyorlar. Amerikan gazetelerinden «Birleşik Amerika, Rodezya'da yönetimin ivedilikle ve barışçı yoldan ılımlı bir hükümete verilmesini amaçlıyor» diye yazdı. (11) Birleşik Amerika, Ian Smith'i «ikna» edemiyor anlaşılan...

Irkçı rejimlerin yöneticileri, kamu oyu oluşturmada eskiden bilinen bir yönteme, komünist tehlikesiyle korkutmak yöntemine yeniden başvuruyorlar. Örneğin Güney Afrika Cumhuriyeti başbakanı Vurster'in yılbaşı mesajının ana konusu bu idi. İngiliz «Ekonomist» dergisi, SSCB Yüksek Şurası Prezidyum Başkanı Podgorni'nin bu yıl Zambiya, Mozambik ve Tanzanya'ya yaptığı dostluk ziyaretlerini kullanarak, bunun bir Sovyet tehdidi olduğunu ileri sürüyor. (12)

Güney Afrika'daki ırkçı rejimler çöküşe tüm yuvarlanıyor. Ne gaddarca uygulanan baskılar, ne de emperyalizminin tutumu, Afrika'nın bu kesiminde halkların ulusal bağımsızlık ve özgürce gelişme savaşına engel olabilir.

Afrika halklarının dünya emperyalizmine karşı sürdürdüğü savaş, başka bir yönde de, yeni sömürgeciliğe, uluslararası tekellerin kendilerini sömürmesine karşı da gittikçe artmaktadır. Ekonomik bağımsızlık mücadelesi belirli bir devlet çerçevesinde olduğu gibi, uluslararası çapta da sürdürülüyor.

Yabancı tekellerin şubelerini millileştirme yoluyla (tamamen ya da kısmen) bunların egemenliklerini sınırlandırma, anti-emperyalist eğilimin gittikçe arttığını gösteriyor. Son yıllarda birçok Afrika ülkesinde (Togo, Gabon, Moritanya, Zambiya, Libya v.b.) önemli ölçüde millileştirmeler oldu. Özellikle Afrika'nın en büyük devleti olan Nijeryada bu sürecin yoğun bir nitelik taşıdığı görülüyor. Nijerya hükümeti, çok uluslu şirketlerin şubelerinin hisse senetlerine el koyarak, petrol sanayii, bankacılık, sigortacılık ve ekonominin diğer bir dizi kollarını denetimi altına aldı. (13)

Bağımsız Afrika ülkelerinde yeni sömürgeciliğe karşı öteki alanlarda da (ideoloji, eğitim, kültür v.b.) mücadele veriliyor.

Afrika devletleri, gelişmiş kapitalist ülkelerle, gelişmekte olan ülkeler arasındaki eşitsiz ekonomik ilişkilerin ortadan kaldırılmasına karşı mücadelede yer alan uluslararası örgütlerde, gittikçe daha etkinlikle hareket ediyorlar. OPEC, OAPEC, Bakır Üreten Ülkeler Arası Hükümetler arasındaki eşitsiz ekonomik ilişkilerin ortadan kaldırılmasına karşı gittikçe daha iyi hissediliyor. Örneğin 1976 da Nairobide (Kenya) yapılan UNKTAD toplantısında, birçok Afrika ülkesinin temsilcisi, gelişmiş kapitalist ülkelerin çok uluslu şirketlerinin sömürüsünü güçlendirme amacı taşıyan Birleşik Amerika planına kesinlikle karşı çıktılar.

Gelişmekte olan ülkelerdeki ve özellikle birçok Afrika ülkesindeki anti-emperyalist mücadele gittikçe daha net bir anti-kapitalist mücadele niteliğini almaya başlıyor. Birçok gelişmekte olan ülkenin önünde duran ulusal görev ve bu arada anti-emperyalist görevler, kapitalist gelişme yolu izlendiği takdirde, kısa sürede, unutulmaya mahkumdur. Bu ülkelerde halk kitlelerinin çıkarı, kapitalist gelişme yolunun yadsınmasını, sosyalist yönelimi gerektiriyor. Öyle ki, belirli geçiş aşamalarından sonra ancak sosyalist toplumun kurulması aşamasına geçilebilir, yüzyılların geri kalmışlığı giderilebilir, emekçilerin her bakımdan gelişmesi koşulları yaratılabilir.

Dünya sosyalist ülkeler topluluğunun güçlenmesi, bu topluluğa üye devletlerle, ekonomik ve sosyal gelişim için mücadele sürdüren «Üçüncü Dünya» ülkeleri arasındaki birliğin pekişmesi, uluslararası düzende ilerici güçlerin rolünün artması, gelecekte sosyalist toplumun kurulması bakımından, genel ulusal ve demokratik ödevlerin çözümünde önemli bir etkendir. Todor Jivkov, Bulgar Komünist Partisi XI. Kongresinde şöyle diyor: «**Asya, Afrika ve Latin Amerika halkları**, uluslararası yumuşama koşullarında, ulusal kurtuluş, politik ve ekonomik ilerleyiş için sürdürdükleri mücadelede önemli başarılar elde ettiler. Bu ülkelerde sınıf güçleri arasında önemli değişiklikler oldu. Birçok ülkede anti-kapitalist eğilimler arttı, bağımsız ekonominin ve ilerici yapının kuruluşuna geçildi. Sosyalist düşüncenin yaygınlığı artmaya başladı.» (14)

Afrika'da, anti-emperyalist mücadelenin yoğunlaşması, özgürlüklerine yeni kavuşan halkların emperyalizme, geri kalmışlığa ve iç gericiliğe karşı sürdürdükleri mücadelenin, bir sosyo- ekonomik sistem olan kapitalizme karşı savaşıma dönüşmesi açıkça görülmeye başlamıştır. İşçi sınıfı, köylülük, ilerici aydınlar, kentlerdeki küçük burjuva katmanlarından oluşan ilerici güçlerin mücadelesiyle, gittikçe daha çok, yeni yeni Afrika devletleri, kapitalist gelişme yolunu yadsımaya ve sosyalist yönelimli gelişme yolunu seçmeye başlıyorlar. Bir dizi Afrika ülkesinde

Afrikada sosyalist yönelişi seçen ülkeler bölgesi, Portekiz sömürgeciliği için çöküşü ve Mozambik, Angola, Gine-Bisau, Yeşil Burun Adaları, San Tome ve Prens Adalarında ulusal kurtuluş hareketlerinin başarıya ulaşmasıyla, genişlemiş oldu. Mozambik Halk Cumhuriyeti, Angola Halk Cumhuriyeti, Gine-Bisau Cumhuriyeti ve Yeşil Burun Adaları (son dönemde birleşme yolunda girişimleri var), Demokratik San Tome Cumhuriyeti ve Prensler, bu imparatorluğun yıkıntıları üzerinde kuruldular. Eski Portekiz sömürgelerindeki halkların ulusal kurtuluş savaşları, Mozambikte FRELİMO, Angolada MPLA, Gine-Bisau'da ve Yeşil Burun Adalarında PAİGK gibi denenmiş ilerici örgütler tarafından yönetiliyordu ve kurtuluştan sonra bu ülkelerin yönetici örgütleri oldular. Bu ülkelerde ilân edilen programlar, ekonomide ve toplumsal politik yaşantıda insanın insan tarafından sömürülmeyeceği bir toplumun, sosyalizmin kurulmasının önkoşullarının hazırlanmasını öngörüyor.

Sözü edilen Afrika ülkelerinde, son yıllarda, devrim sürecinin gelişmesinin en karekteristik özelliklerinden biri de, bu devletlerin yöneticilerinin değişik türden «sosyalizm» modeli görüşlerini yadsımaları ve, yalnızca bilimsel sosyalizm, Marksizm-Leninizm ilkelerine dayalı sosyalizmi kabul etmeleridir. (Kongo Halk Cumhuriyeti, Angola, Mozambik, Benin, Etiopiya, Somali ve ötekilerde). Örneğin, Somali Devrimci Sosyalist Partisinin programında belirtildiği gibi, «yalnızca bir tür sosyalizm vardır ve bu, ideolojisi en iyi ve en ileri, insan düşününün zirvesi olan bilimsel sosyalizmdir... Bilimsel sosyalizmin ilkeleri her ülkede ve her kıtada geçerlidir.» (19)

Anti-emperyalist ve anti-kapitalist amaçların ilân edilmesi ve sosyalizme yönelik bir gelişme yolunun seçilmesine koşut olarak emperyalizmin egemenliğini ve kapitalizmi sarsan (bazı ülkelerde feodalizmi) köklü yapısal değişiklikler oluyor ve geleceğin sosyalist toplumunun kurulması için gerekli koşullar hazırlanıyor.

İlk önce ekonomide yabancı sermayenin sınırlandırılması ve ülkenin dünya emperyalizminin bağımlılığından kurtarılması ana görev oluyor. Ekonomide yabancı tekellerin eğemenliğine son verilmesi, öncelikle bu tekellerin değişik şubelerinin millileştirilmesi yoluyla olmaktadır.

Gelişmekte olan ülkelerde çok uluslu tekellerin şubelerinin millileştirilmesinin anti-emperyalist niteliği vardır. Çünkü böylece dünya emperyalizminin bu ülkelerdeki konumu çökertilmektedir. Sosyalist yönelim yolunu seçen devletlerde millileştirmeler —anti-emperyalist niteliğini kaybetmeden— açık anti-kapitalist nitelik de taşıyor. Çünkü, böylece, tekellerin şubeleri, işçilerin, köylülerin, küçük burjuvazinin, ilerici aydınların iktidarı demek olan ve niteliği bakımından kapitalist olmayan yolu seçmiş iktidarın eline geçiyor. Dahası var. Devlet sektöründe, dev-

rim sürecinin derinleşmesi ve ulusal kurtuluş devriminin sosyalist devrime dönüşmesi için gerekli ön koşulların meydana getirilmesiyle birlikte, bu sektörün sosyalist sektöre dönüşmesi için, gerekli öğeler de birikmektedir.

1960'larda, sosyalist yönelimli Afrika ülkelerinde yabancı şirketlerin millileştirilmesi kampanyası çok genişledi. (Gine'de, Cezayir'de, Tanzanya'da, Mısır'da vb.) Bu ülkelerin birçoğunda millileştirmeler, devlet sektörünün gelişmesine önayak oldu. Çünkü, bu devletlerin birçoğunda, en büyük işletmeler yabancı sermaye sahiplerinin elinde bulunuyordu. Seku Ture şöyle diyor: «Bağımsızlığımızı kazandığımız sırada, bankalar, sigortacılık, madencilik, enerji, ihracat ve ithalât, iç ticaret, hava, deniz, nehir, karayolu, demiryolu taşıtı sivil inşaat yani ücretli kullanan tüm işletmeler yabancılar tarafından kurulmuştu ve onların elindeydi.» (20)

Ne var ki, birçok nedenden ötürü, yabancı sermayenin bu ülkelerin ekonomisinden tamamen kaldırılması, bu dönemde, olağan değildi. Bundan dolayı, 1970'lerde millileştirme hareketi sürdürüldü. (Tanzanya, Cezayir ve Kongo Halk Cumhuriyetinde). Örneğin 1974 yılının sonlarında Cezayir Demokratik Halk Cumhuriyetinde 22 yabancı şirket millileştirildi. (20 Fransız, 2 Belçika) (21)

Yetmişli yıllarda, sosyalist yönelimli Afrika ülkelerinde, ekonominin değişik kollarında, yani maliyede, sanayide, dış ticarette, taşıtta, tarımda, inşaatta yabancı sermayenin egemenliğine hızla son vermeyi gerektiriyordu. Millileştirmeler, bu ülkelerin kapitalist olmayan bir yolda gelişmelerine, ulusal demokratik devrim sürecinin giderek sosyalist devrim sürecine dönüşmesi için gerekli ön koşulların yaratılmasına olanak sağladı. Öte yandan millileştirmeler, Afrikada anti-emperyalist ve anti-kapitalist yönsemeleri açıkça kanıtlamakta idi.

Benin Halk Cumhuriyetinde, Malgaş Demokratik Cumhuriyetinde ve Etiopya'da bankalar ve sigorta şirketleri tamamen denetim altına alındı. Ekonomilerinde önemli olan diğer sektörler de millileştirildi. 1975 yılı başında Etiopya'da 72 sanayi şirketi ve öteki şirketler tamamen devletin eline geçti, ayrıca 29 işletme ise kısmen devletin denetimi altına girdi. Böylece devlet sanayinin yüzde 70'ini denetimi altına almış oluyordu. (22) Etiopya'da olduğu gibi, Benin ve Malgaş Cumhuriyetinde de birçok petrol şirketi millileştirildi. Benin'de, ekonominin birçok kolunda devlet tekeli kuruldu, (ilâç ithalâtı ve satışı, Kotonu limanında bütün hizmetler v.b.). Demokratik Malgaş Cumhuriyetinde, doğal zenginliklerin işlenmesi, halka verilen elektrik alanlarındaki işletmeler ve dış ticaretin yüzde 70'i millileştirildi.

Angola Halk Cumhuriyeti ve Mozambik Halk Cumhuriyetinde de yabancı şirketlerin millileştirilmesi geniş biçimde oluyordu (öteki eski sö-

mürgelerde hemen hemen yabancı sermaye yoktur). 1976'da Angolada bankacılık ve şeker, tekstil, çimento, metalürji ve elektroteknik sanayii millileştirilmiş oldu. Büyük bir kahve şirketi olan «KADA» şirketi, Portekiz sermayesinin elindeki 36 kahve plantasyonu, balıkçılık alanındaki birçok yabancı şirket (örneğin «Atlantiko», «Aran», «Soledado» gibi şirketler) vb. millileştirildi. (23)

Mozambikte, sigorta şirketleri, dış ticaret, özel klinikler, avukat büroları, okullar, terkedilmiş sanayi işletmeleri ve diğer bazı işletmeler millileştirildi. Gine-Bisau'da «Guvea» ve «Ultra-Marino» gibi büyük ticaret şirketleri millileştirildi.

Kapitalist olmayan kalkınma yolunu izliyen Afrika ülkelerinde antikapitalist eğilimin derinleşmesini gösteren bir belirti de, yerli büyük sermaye ve orta sermayeye ait işletmelerin millileştirilmesi ya da sınırlandırılması idi (Cezayirde, Etiopya'da vb. ülkelerde)

Sosyalist yönelimli ülkelerde, şimdiki aşamada, yabancı tekellerin egemenliğini ortadan kaldırma görevinin çözüme bağlanması, yabancı sermayeye kesinlikle kapalı bir anlam taşımıyor. Tanzanya cumhurbaşkanı Yulius Nierere şöyle diyor: «Tamamen belirli koşullarda, yabancı şirketlerle yerli kuruluşların işbirliği yapmaları, ulusal kalkınmaya yardım edebilir ve aynı zamanda, sermaye sahiplerinin yatırdıkları sermayeyi geri almalarına ve kabul edilebilecek bir kâr sağlamalarına olanak verebilir.» (24) Kuşku yok ki, sosyalist yöneliş ,ancak belirli alanlarda, devletin denetimi altında olmak koşuluyla ve belirli ölçüde yabancı sermayeye izin verebilir. Sosyalist yöneliş koşulunda, yabancı sermaye, daha çok, karma işletmeler biçiminde (yabancı sermaye ve yerli devlet sektörü karması) ve ancak önemsiz ölçüde, ekonomiye katılabilir ve bugün Afrika'da böyle durumlar gözlenmektedir.

Yabancı sermayeye gerektiğinden fazla izin vermek ve yerli sermayeyi gerektiğinden daha az sınırlandırmak sosyalist yöneliş aşamasına aykırıdır ve ulaşılan başarıları zayıflatmaya, toplumda geri dönüşe, yeni burjuvazinin doğmasına ve emekçi kitlelerinin durumlarının kötüleşmesine yol açar. Mısır Arap Cumhuriyeti buna açık bir örnektir.

Son yıllarda Mısır Arap Cumhuriyeti, Nasır yönetimi sırasında çıkarılan temel yasalara aykırı olarak, yabancı sermayeye karşı «açık kapı» politikası izlemeye başlamıştır. 1974 yılında yayınlanan bir yasa ile, yabancı sermayeye, ekonomi dışı riziko garantisi, kârın taşınması, vergi kolaylığı gibi bir sıra ayrıcalıklar tanınmıştır. 1976'da bu yasaya yapılan ilavelerle yabancı sermayeye daha fazla ayrıcalıklar sağlanmıştır. Örneğin yatırılan sermaye 8 yıl süreyle vergiden muaf tutulmakta, makine ve değişik aygıtların ithalâtı vergilendirilmemektedir. Ingiliz «Ekonomist» dergisi yapılan değişikliklerin temelini şöyle değerlendiriyor:

«E. Sedat'ın politikası, Nasır'ın başlattığı sosyalizmden, geri dönüştür, ülkenin ekonomisinde liberalizasyondur ve Batı'ya dayanmadır...» (25)

Mısırda uygulanan politika ülke için ve emekçiler için olumsuz sonuçlar vermektedir. Halkın durumunu güçleştiren enflasyon hızla artıyor. Ülkenin dış borçları 15 milyar doları bulmuştur, 1976 da ticaret açığının 2,5-3 milyar dolar olacağı hesaplanmıştır. (26) Yabancı sermaye, kendisi için geleceği bulunan petrol işleme sanayiine, mali alana ve turizme (lüks büyük otellerin yapımı) yönelmiştir. 1976 nisanına dek, Mısır ekonomisinde, yabancı sermaye yatırımları için 285 tasarı onaylanmış bulunuyordu. Amerikan konsolosluğu bu ülkede 132 şirketin büro açtığını tesbit etmiştir. (27) Ne var ki, Mısır Arap Cumhuriyeti yöneticilerinin bekledikleri gerçekleşmemiştir. Bu yöneticiler yabancı sermaye ile ekonomiyi geliştireceklerini sanmışlardı. İngiliz «Financical Times» gazetesi, «yabancı sermayeciler Mısır'a gelmediler...» (28) diyor.

Oysa halk kitleleri yürütülen siyaseti kabullenmiyor. Son aylarda yığınsal grevlerin, gösterilerin, halk dalgalanmalarının artışı kitlelerin protestosunu gösteriyor.

Yetmişli yılların ilk yarısında, sosyalist yöneliş yolundaki ülkelerde, maliyede, sanayide, tarımda, altyapıda devlet sektörünün güçlenmesi için önemli ölçüde çaba harcandı, yeni yeni devlet işletmeleri kuruldu, varolanlar genişletildi. Demokratik Malgaş Cumhuriyetinde, Benin Halk Cumhuriyetinde ve Etiopya'da millileştirilen işletmeler ve yeni kurulan işletmeler devlet işletmeleri olarak birleştiriliyor. Bu birleşme, yönetimin daha kolay olmasını sağlıyor. Cezayirde ise, işçilerin devlet işletmelerinin yönetimine katılması süreci hızlandırılmakta, tarımda kendi kendisini yöneten işletme biçimlerine geçilmektedir. Ele aldığımız ülkelerin birçoğunda devlet sektörü, ekonominin birçok kolunda yönetici ve üstün sektördür.

Her Afrika ülkesinde değişik özellikler gösteren tarım alanında da önemli değişiklikler olmuştur. Bazı ülkelerde, yapılan toprak ve tarım reformlarıyla yabancı sermayenin katılışı ya tamamen önlenmiş, ya da sınırlandırılmıştır. (Örneğin Angola'da, Demokratik San Tome Cumhuriyetinde, Prens Adalarında, Demokratik Malgaş Cumhuriyetinde, Benin Halk Cumhuriyetinde). Bazı ülkelerde ise toprak reformuyla güçlü olan feodalizme son verilmiştir. (Cezayir, Etiopya v.b.)

1975 yılına doğru Cezayir Demokratik Halk Cumhuriyetinde, belirli ölçüden fazla toprak sahibi olanların ellerindeki topraklar millileştirilerek köklü bir toprak reformu yapıldı. 1 Haziran 1975'e dek 632 bin hektar toprak millileştirildi. (29) Özellikle Etiopya'da feodal ilişkiler çok güçlü idi. (Toprağın yüzde sekseni imparatorluk ailesinin, feodallerin ve kilisenin elindeydi). Devrim hükümeti, toprağı kollektif mülkiyet ilân

etti ve topraksız ve az topraklı köylülere verdi. Gine-Bisau ve Mozambik'te de toprak millileştirilmişti.

Sosyalist yönelimli Afrika ülkelerinin tarımında görülen ikinci özellik, kooperatifleşmenin genişlemesidir (Cezayir'de, Gine'de, Tanzanya'da, Kongo Halk Cumhuriyetinde, Somali'de, Angola'da, Mozambik'te, Gine-Bisau'da, Etiopya'da vb.) Toprağın kollektif işlenmesini öngören kooperatifçiliğin desteklenmesinde, belirli ülkelerde belirli özellikler göze çarpmaktadır ve devlet, kooperatifçiliği giderek daha çok desteklemektedir.

Bu ülkede, toplumsal politik yaşantıda yapılan yeniden düzenlemeler de anti-kapitalist eğilimlerin derinleştiğini gösteriyor. Emekçi kitlelerinin ülke yönetimine katılmalarını sağlamak için değişik yöntemler uygulanmıştır uygulanmaktadır. Aynı biçimde yüksek idare organlarının ve partilerin kitlelerle bağlarının artırılması için de değişik tedbirler alınmaktadır.

Bu ülkelerde politikanın başlıca yönlerini belirliyen temel belgeleri onaylamak amacıyla refarandumlar yapılmıştır. Örneğin 1975 yılı aralık ayında Demokratik Malgaş Cumhuriyeti halkı, refarandum yoluyla «Malgaş Sosyalist Devrim Bildirisini» onaylamıştır. Cezayir Demokratik Halk Cumhuriyetinde 1976'da (Temmuz ve Aralıkta) halk, refarandum yoluyla ülkenin iki temel belgesini, yani Ulusal Bildiriyi ve Anayasayı onayladı. Bu iki belge, Cezayir devriminin kazanımlarını perçinledi ve daha sonraki gelişme yönünü belirledi. Bu yön, sosyalist gelişme aşamasına doğru uzanıyor. 1976 Aralık ayında Huari Bumedyen Cumhurbaşkanı seçildi.

Ele alınan birçok Afrika ülkesinde, devlet organlari için değişik seçimler yapılmıştır. Angolada, halk komisyonları seçimleri yapılmış ve bu komisyonlar, Devrim Konseyinin kararıyla devlet organları olarak ilan edilmiştir. Etiopya'da, halkın seçtiği yürütme komitelerinden oluşan birlikler devlet organları oldular. 1976 aralık ayında Etiopya'nın başkenti Adis Ababa'da 292 kent halk birliği, kendi yürütme komitelerini seçtiler. Böylece yeni devlet organlarının kuruluş süreci tamamlanmış oluyordu. Gine-Bisau'da 1976 aralık ayında il şûra seçimleri yapıldı ve daha sonra da Ulusal Halk Meclisi seçimleri yapılması kararlaştırıldı. Birçok diğer ülkede, meydana gelen koşullara uygun olarak anayasa tasarıları hazırlanmakta ve devlet organları için seçimler yapılması kararlaştırılmaktadır (Cezayirde, Gine-Bisau'da vb. ülkelerde)

Bu ülkelerde yönetici partilerin güçlenmesinin, kapitalist olmayan kalkınma yolunda devam edilmesi, kitlelerin seferber edilmesi ve ülke yönetimine etkinlikle katılmaları —ki bu, izlenen yolun başarılı olmasının güvencesidir— bakımından büyük önemi vardır.

Sosyalist yönelimli ülkelerin çoğunda 1960'larda tek partili sistemler kurulmuştur. Yönetici partiler, güçlenmeleri ve etkinleşmeleri için, ülkenin ekonomik ve politik yaşantısında rollerini artırmak için bir sıra tedbirler almaktadırlar. Örneğin Kongo Emek Partisi, ülkenin tüm yaşantısındaki rolünü artırmak için radikalleşme politikası izlemektedir. (30) Bu politikaya uygun olarak, 1975 yılı aralık ayında parti Merkez Komitesinin yaptığı toplantıda, parti Politbürosu yerine Devrim Kurmayı kurulmuştur. 1977 Şubatında yapılan bir kongreyle, Tanganika'nın Afrika Ulusal Birliğiyle, Zanzibar'daki Afro-Şirazi Partisi, Çama Mapinduzi Partisi halinde birleştiler.

Somali'de, Somali Devrimci Sosyalist Partisinin (SDSP) kuruluşu ülke için çok büyük önem taşıyan bir olay oldu. Partinin 1976 ortalarında yapılan Birinci Kongresinde, daha önce sözünü ettiğimiz Parti Programı ve Tüzük kabul edildi. (31) Ülkenin yöneticisi M. Said Bare, parti genel sekreterliğine seçildi. Bu kongreden sonra Yüksek Devrim Konseyi varlığına son verdi.

Eski Portekiz sömürgelerindeki yönetici örgütler de, örneğin Angoladaki MPLA, Mozambikteki FRELIMO, Gine-Bisau'daki ve Yeşil Burundaki PAİGK gibi örgütler de etkinliklerini sürdürüyorlar. Bu örgütler yaptıkları kongrelerde, örgütsel sorunları, kitlelerle bağlarını, ülkenin ekonomik ve toplumsal yaşantısının değişik alanlarında yöneticilik rollerini artırma sorunlarını inceliyorlar. MPLA, 1976 ekiminde yaptığı toplantısında 1977 de Kongreye gitme kararı aldı. 1977 şubat'ında FRELİMO Üçüncü Kongresini yaptı. Kongreye sunulan tezlerde, partinin bilimsel sosyalizm, Marksizm-Leninizm ilkelerinden hareketle rolünü artırması zorunluğu belirtildi. Demokratik Malgaş Cumhuriyetinde «Malgaş Sosyalist Devriminin Bildirisini» destekleyen birkaç ilerici parti ve örgüt vardır. 1977 yılının başında Yüksek Devrim Konseyinin özel bir kararıyla, Devrimin Korunması İçin Ulusal Cephe denen örgüte şu parti ve örgütlerin katılmasını onayladı: Malgaş Devriminin Öncüsü (AREMA), Malgaş Sosyalist Devrim Bildirisini Korumak İçin Demokratik Komite (KDRSM), Madagaskar Ulusal Bağımsızlık Hareketi (MONIMA) vb. Etiopya'da, yukarıda sözünü ettiğimiz ulusal demokratik devrim programında, işçi sınıfının partisinin kurulması öngörülmüştür. (32) Program, bununla birlikte, anti-emperyalist ve anti-feodal nitelikteki başka partilerin kurulmasını da dışlamamakta, bunların devrimci bir cephede birleşmelerini de öngörmektedir.

Sosyalist yönelimli birçok Afrika ülkesindeki yönetici partilerin kendilerine özgü niteliklerinden biri de şudur: bu partiler, bilimsel sosyalizmi, kabul ediyorlar, Marksizm-Leninizm ilkelerini eylemlerinin temeli sayıyorlar. MPLA Merkez Komitesi Politik Bürosu 1977 Ocak ayındaki bildirisinde, öncü bir parti kurulması zorunluğunu belirtti. (33) FRELİMO

da böyle bir partiye dönüşmüştür. (34) Somali Devrimci Sosyalist Partisinin programında, sosyalist toplumun, yalnızca, yeni tipten, «işçi sınıfının ve ülkedeki tüm ilerici güçlerin» öncüsü olan ve eylemlerinde bilimsel sosyalizm ideolojisini kılavuz bilen bir parti tarafından kurulabileceği belirtiliyor. Parti tüzüğünde, «Somali Devrimci Sosyalist Partisi, Somali emekçilerinin öncüsüdür» deniyor. (35)

Kitlelerin mücadeleye sevkedilmesinde, ekonomik ve toplumsal politik yaşamın yeniden düzenlenmesine etkinlikle katılmalarında, yığınsal örgütlerin ve bu arada sendikaların büyük bir rolü vardır. Birçok Afrika ülkesinde sendikalar yeniden örgütlendi (örneğin Etiopya'da, Demokratik Malgaş Cumhuriyetinde vb. yerlerde), devrimci dönüşümlere karşı çıkabilecek kişilikteki sendikacı yöneticiler bu sendikalardan çıkartıldı. Birçok ülkede devrimci gençlik örgütleri, öteki kitlesel devrimci örgütler, devrimi koruma komiteleri kuruluyor, köylülerin, işçilerin, öğrencilerin katıldığı değişik kampanyalar (örneğin Etiopya'da «işbirliği içinde gelişme» kampanyası), düzenleniyor. (36) Kitlelerin politik yönden bilinçlenmesinde bu kampanyaların önemi büyüktür.

Emekçilerin işletmelerin yönetimine, ekonomik ve toplumsal yaşantıya daha etkin biçimde katılmalarını sağlamak amacıyla bir sıra yasalar çıkarılmıştır. Örneğin 1971 yılında Cezayir'de, işletmelerin Sosyalist örgütlenmesi bildirisi kabul edilmiştir. Bu bildiriyle, emekçilerin işletme yönetimine daha etkin biçimde katılmaları amacı güdülüyordu. Şöyle ki: 7-25 kişilik emekçi kurulları meydana getiriliyor. Bu kurulların temsilcileri, üretim sorunlarının, sigorta ve iş koşulları sorunlarının incelenişi sırasında müdürler konseyine katılıyorlar. 1975 aralık ayında, işletmelerin sosyalist yönetimiyle ilgili sorunlar hakkında ikinci bir konferans yapıldı. Bu konferansta, emekçi kurullarının, emekçilerin üretimi denetlemeye çekilmesi alanındaki deneyimleri (600 işletmede bu tür işçi kurulları var) incelendi.

Sosyalist yönelimli Afrika ülkeleri, önlerinde duran birçok görevin çözümlenmesinde bir sıra güçlüklerle karşılaşıyorlar. Bu güçlükler, başlıca, eskiden sömürge olmaları dolayısıyla çok geri kalmış olmalarından ileri geliyor. Bu ülkelerin çoğunda işleme sanayii yoktur, sanayi ve tarım hammaddelerini ise gelişmiş kapitalist ülkelere ihraç etmek zorundadırlar. Tarım çok geri kalmıştır ve tarımda eski toplumsal yapılar egemendir. Halkın büyük bir kesimi okur-yazar değildir. Ekonomik ve toplumsal yaşantının gelişmiş alanları için gerekli kadro yetersizdir. Kuşku yok ki, bunlardan başka her ülkenin kendine özgü bir takım güçlükleri de vardır.

Bu ülkelerde anti-emperyalist ve anti-kapitalist eğilimlerin derinleşmesi iki temel gerici gücün, yani yerli gericiliğin ve dünya emper-

yalizminin keskin direnişiyle karşılaşmaktadır. İktidardan devrilen seçkinler, feodal öğeler, eski bürokratik sömürge aygıtı, yeni bürokrasi, sömürgecilerle işbirliği yapıp ulusal zenginliklerin çok uluslu tekellere satışından pay alan yerli burjuvazi gibi sömürücüler, ilerici tedbirlere karşı direniyorlar. Etiopya'da Madagaskar'da, Benin'de, Angola'da ve başka yerlerde meydana gelen isyanlar ve komplolar savaşın keskinliğini gösteriyor.

Bağımsız Afrika devletlerinin kendi gelişme yollarında attıkları ilk adımlar emperyalist devletlerin, açık müdahaleleri ile karşılaştı. Emperyalist devletler, bu ülkelerdeki ilerici liderlere karşı düzenlenen suikastleri, katliamları finanse ediyor, gerici, ayrılıkçı ve emperyalizm yanlısı örgütleri destekliyor, bu ülkelere paralı askerler gönderiyor.

Afrika'da anti-emperyalist ve anti-kapitalist doğrultunun derinleşmesi, dünya emperyalizminin bu ülkelere müdahalesinde nitelik ve nicelik bakımından değişiklikler yaratmıştır. Öncelikle, emperyalist güçlerin Afrika'daki halk düşmanı örgüt ve rejimlere yaptıkları mali yardımlar, silâh yardımları, diplomatik yardımlar artmıştır. Özellikle, beyazlardan oluşan paralı asker toplayıp ilerici rejimleri yıkmak için bu ülkelere gönderme biçiminde görülen saldırılar da artmıştır.

1970'lerde, Gine, Angola, Benin gibi ülkelere bu tür saldırılar düzenlenmiştir. Namibiya ve Rodezyada ırkçı rejimler de, Afrika ulusal kurtuluş hareketlerine karşı savaşta, bu tür beyaz paralı askerleri kullanıyorlar.

Sosyalist yönelimli Afrika devletleri, geri kalmışlığa karşı, gelişmiş ekonomi kurma ve yerli ve yabancı gericiliğin direncini kırma mücadelesinde, dünya sosyalist ülkeler topluluğunun ve daha çok Sovyetler Birliğinin her yönden yaptığı yardımlara dayanıyorlar. Bu yolu seçmiş ülkelerle, aralarında Bulgaristan Halk Cumhuriyetinin de bulunduğu sosyalist ülkeler topluluğu arasında, ekonomik, bilimsel teknolojik alanlarda, öğretimde, kültürde, sağlık hizmetleri alanında, toplumsal politik yaşantının değişik alanlarında gittikçe gelişen bir işbirliği sürmektedir. Sosyalist devletlerin komünist ve işçi partileriyle, kapitalist olmayan kalkınma yolundaki ülkelerin yönetici parti ve örgütleri arasındaki bağlar da gittikçe sıkılaşıyor.

Afrika'da olduğu gibi, Asya ve Latin Amerika'da da anti-emperyalist ve anti-kapitalist eğilimlerin artması geri dönüşsüz bir süreçtir. Halklar, artık sömürgecilik köleliğine, ırkçı baskılara, yeni sömürgeciliğin sömürü sistemine daha fazla dayanamazlar. Halklar, gittikçe şuna

inanıyorlar: emperyalizme karşı mücadele ve emperyalizmin dayattığı yeni sömürgecilik sisteminin sömürüsü, kapitalizmi yadsımayı ve insanın insan tarafından sömürülmeyeceği bir toplum kurmayı güvence altına alan sosyalist yöneliş yolunu seçmeyi zorunlu kılmaktadır.

(Sofya Press Ajansı)

1) Yeni-sömürgecilik ve Afrika, 1975, s. 10
2) The Economist, Kasım 29, 1975, s. 46
3) The Economist, Ocak 1, 1977, s. 60
4) F. A. Johnstone, «Bugünkü Güney Afrika'da Beyaz Egemenliği ve Beyaz Üstünlüğü», African Affairs, Nisan 1970, s. 135
5) The Economist, Ocak 1, 1977, s. 61
6) a.y.
7) The Financial Times, Ocak 26, 1977
8) The African Communist, No. 67, 1976, s. 6
9) Birleşik Amerika'nın plânını daha iyi anlamak için bkz: V. Şkalyabin, «ABD'nin Afrika'daki iki yüzlü politikası», «Aziya i Afrika Sevodnya» dergisi, sayı 12, 1976, W. Pongoy, «The New U.S. Policy»
10) Yurtsever Cephe temsilcileri, Cenevre konferansının başarısını kuşkuyla karşılamalarına karşın, katılma kararı almışlardı. Olaylar onların kuşkusunu doğrulamıştır.
11) International Herald Tribune, Ocak 7, 1977
12) The Economist, Ocak 8, 1977, s. 13-14
13) BİKİ, Eylül 11, 1976; Eylül 14, 1976; The Financial Times, Mayıs 20, 1974; Nisan 4, 1975; Kasım 11, 1975; Ocak 16, 1976
14) T. Jivkov, BKP Merkez Komitesi'nin Onuncu ve Onbirinci Kongreleri arasındaki dönem için raporu ve önde duran görevler; Partizdat Yayınevi, 1976, s. 22
15) Ekonomik geri kalmışlıktan kurtulma ve üretim güçlerinin gelişmesi yolunda ulaşılan başarılar, karşılaşılan engeller, yapılan değişiklikler hakkında ayrıntılı bilgi için bkz: «Afrika: Sosyalizmin Meseleleri», M., 1976
16) Somali Devrimci Sosyalist Partisi Programı, Somali Demokratik Cumhuriyeti, Mogadishu, Ekim 1976
17) The Ethiopian Herald, Nisan 21, 1976
18) Bkz: Malgaş Sosyalist Cumhuriyeti bildirisi, «Zarubejom» No. 25, 18-24 Temmuz, 1976, s. 11
19) Somali Devrimci Sosyalist Partisi Programı, s. 5
20) Seku Ture, «Gine Cumhuriyeti ve Anti-emperyalist Mücadele», «Barış ve Sosyalizm Dergisi», No. 4, 1967, s. 83
21) Middle East Economic Digest, Ocak 3, 1975, s. 8
22) International Herald Tribuna, Şubat 4, 1975
23) The Financial Times, Mayıs 4, 1976, BIKI, 18, III. 1976, 16.XI.76
24) Julius K. Nyerere, Üçüncü Dünya ve Uluslararası Ekonomik Yapı, Mayıs 4, 1976, s. 5
25) Mısır'ın Sosyalizmden Dönüşü, The Economist, Haziran 28, 1975, s. 66
26) The Economist, Kasım 13, 1976, s. 83

27) The Financial Times Survey, Haziran 8, 1976, s. 18

28) Michel Tingay, «Mısır'ın Açık Kapısını Hiçe Saymak», The Financial Times, Kasım 24, 1976

29) BIKI, 16.IX.1975

30) J. Piere, «Kongo Devriminin Radikalleştirilmesi», The African Communist, No. 66, 1976

31) Somali Devrimci Sosyalist Partisi Bildirisi, Somali Demokratik Cumhuriyeti, Mogadishu, Ekim 1976

32) The Etiopian Herald, Nisan 21, 1976

33) «Rabotniçesko Delo» gazetesi, Şubat 1, 1977

34) «Pravda» gazetesi, Aralık 17, 1976

35) Somali Devrimci Sosyalist Partisi Bildirisi, s. 2

36) Bkz. «Afrika: Sosyalizmin Meseleleri», s. 321-325

İŞÇİ SINIFI BİLİMİNDE ULUS KAVRAMI - 4

Ulusların Kendi Kaderlerini Tayin Etme Hakkı

İşçi sınıfı biliminde ulusal sorun konusundaki teorik özetlememizin son bölümünde, bilimsel öğretinin ulusal soruna getirdiği çözüm olan «ulusların kendi kaderlerini tayin etme hakkı» ilkesini ele alacağız.

İLKE

Ezilen ulusların kaderlerini kendilerinin tayin etmeleri hakkı (self - determination veya auto-determination) ilkesi, işçi sınıfı bilimi tarafından getirilmiş ve ilk kez Büyük Ekim Sosyalist Devrimi gerçekleştikten sonra işçi sınıfı devleti tarafından hayata uygulanmıştır. Çok uluslu bir devlet olan Rusya'da işçi sınıfı iktidara geldikten sonra bazı uluslar ayrılarak bağımsız bir devlet oluşturmuşlar, pek çok ulus ise ve işçi sınıfı öncülüğündeki devletin sınırları içinde gönüllü olarak kalarak dünyanın ilk sosyalist devletini federatif devletler ve özerk bölgeler halinde hep birlikte inşa etmişler, dünya sosyalizminin en büyük ve yıkılmaz kalesini kurmuşlardır.

Dünyanın ilk ve en büyük işçi sınıfı devletinde 100'den fazla ulus, ulusallık, ulusal azınlık ve etnik gurubun böyle dev bir sosyalist güç yaratmalarını sadece devrimden sonraki bir gelişim olarak görmek yanıştır. Devrim sonrası gerçekleştirilen büyük sosyalist devlet, gerçekte devrimden çok önce, öncü işçi sınıfı partisinin ve onun büyük önderinin ulusal sorun konusunda getirdiği devrimci ve enternasyonalist çözü-

mün, bu uğurda verilen ideolojik ve politik mücadelenin bir sonucu olmuştur.

Bir başka deyimle Çarlık Rusya'sının öncü işçi sınıfı partisi ezen ve ezilen ulusların içindeki her türlü milliyetçi akımlara karşı, çeşitli reformistlere ve **milliyetçi sosyalistlere** karşı ezen ve ezilen uluslar arasında gönüllü bağları ve güveni esas kabul eden ilkeler getirmiş ve bu ilkeleri ısrarla savunup pratiğe aktararak ülkedeki farklı uluslar, milliyetler, ulusal azınlıklar ve etnik gruplar arasında işçi sınıfı önderliğindeki birliği ve ortak mücadeleyi sağlamıştır. Dolayısiyle, bugün şayet dünya sosyalizminin en büyük kalesi ve güvencesi durumundaki dev bir sosyalist güç yaratılmışsa, bunun kökenlerini ve temellerini, Çarlık Rusya'sındaki işçi sınıfı politik hareketinin ve onun büyük liderinin enternasyonalist düşüncesinde ve politikasında aramak gerekir. Pek açıkça bellidir ki, Lenin'in ve onun öncülüğündeki Parti'nin işçi sınıfı bilimine ulusal sorun konusunda getirdiği büyük katkı ve bu prensiplere karşı gösterilen kararlı bağlılık, yüz kadar ulusun, ulusallığın ve etnik grubun emekçileri arasında tam bir güveni ve gönüllü bağları oluşturmuş, bu temel güven sayesindedir ki 100'ü aşkın farklı milliyetten olan emekçiler tek bir ortak dava etrafında ve işçi sınıfı kılavuzluğunda dünya sosyalizmini sarsılmaz kılan büyük öncü gücü yaratmışlardır.

Bu nedenle, ulusların kendi kaderlerini tayin hakkı bilimsel sosyalizmin bir teorik öğesi veya basit bir prensibi olarak kalmamış, teoriden pratiğe dönüşmüştür. Bilimsel sosyalizmde, düşünsel gücün maddi güce dönüşmesinin en büyük ve en somut şekillerinden birisini oluşturmuştur. Nasıl ki, işçi sınıfı öğretisi ile işçi sınıfını ve geniş halk yığınlarını örgütlemek düşünsel gücün maddi güce dönüşmesi ise, çok uluslu devletlerin en büyüğü olan Rusya'da, işçi sınıfı biliminin ulusal sorun konusunda getirdiği öğreti ve prensipler de hayata geçince, düşünsel güç maddi güce dönüşerek bugünkü muazzam sosyalist gücü ve gerek dünya sosyalist sisteminin gerekse —ve dolayısiyle— dünya devrimci sürecinin en büyük güvencesi olan somut ve yıkılmaz gücü yaratmıştır.

Sadece bu somut gerçeklik bile, işçi sınıfı biliminin ulusal sorun konusunda getirdiği öğretinin ve en genelinde işçi sınıfı enternasyonalizminin ne kadar önem ve büyük değer taşıdığını kanıtlamağa yeter.

Yazımızın bundan önceki bölümünde de belirttiğimiz gibi, işçi sınıfı bilimi, reformist ve milliyetçi karakterdeki «ulusal kültürel özerklik» tezine karşı, devrimc ive enternasyonalist görüşü, **ulusların kendi geleceklerini belirleme hakkı** ilkesini getirmiştir.

ULUSLARIN KENDİ KADERLERİNİ BELİRLEME HAKKI NEDİR?

Bugüne kadar uygulanmış biçimleriyle ezilen bir ulusun veya ulusal grubun kendi kaderini özgürce tayin etmesi aşamasına geldiğinde karşısında dört alternatif vardır:

1 — Federatif bir cuhmuriyet halinde mevcut devletin içinde kalma
2 — Bölgesel özerklik statüsü altında aynı devletin içinde kalma
3 — Ayrılıp bir başka devlete iltihak etme
4 — Ayrılıp bağımsız bir devlet kurma.

Ezilen ulus veya ulusal topluluk bu dört şıktan birisini tercih eder. Şayet gerek federasyon gerekse bölgesel özerklik biçiminde eski devletin sınırları içinde kalacaksa, işçi sınıfı bilimi bunun, ulusların küçük olsun, büyük olsun tam siyasal eşitliği ve gönüllü bağları üzerine kurulu olmasını öngörür.

Ama bir ulusun belli bir devlet statüsü içinde kalma hakkı, ulusların kendi kaderlerini özgürce tayin edebilmesi için mutlaka ayrılma hakkına da sahip olmaları gerekir. Ayrılma hakkını tanımayan bir anlayış, ulusların kaderlerini tayin etme hakkı değildir. Bu bakımdan ulusların kendi kaderlerini tayin hakkı, fiiliyatta ayrılma hakkına eşittir.

Lenin bu noktayı şu sözlerle dile getiriyor:

«Demek ki, eğer biz ulusların kendi kaderlerini tayin etmesi kavramının anlamını, hukuksal tanımlamalarla cambazlıklar yaparak ya da soyut tanımlamalar 'icat ederek' değil de, ulusal hareketlerin tarihsel ve iktisadi koşullarını inceleyerek öğrenmek istiyorsak, varacağımız sonuç, kaçınılmaz olarak, ulusların kendi kaderlerini tayin etmesini, o ulusların yabancı ulusal bütünlerden siyasal bakımdan ayrılma ve bağımsız bir ulusal devlet kurmaları anlamına geldiği sonucudur.» (Ulusların Kaderlerini Tayin Hakkı, Sol Yay. sf. 55-56)

Lenin ulusların kendi kaderlerini kendilerinin tayin etme hakkını, ayrılma —bulundukları siyasal bütünlükten (devletten) ayrılıp bağımsız bir devlet kurma— hakkı olarak koyarken, meseleyi hem ekonomik temeliyle alıyor, hem de proletaryanın sınıf mücadelesinin görevleri ve enternasyonalist ruhu açısından konuya yaklaşıyordu.

Bilindiği gibi çok uluslu kapitalist devletlerde devleti elinde bulunduran ezen ulusun burjuvazisi, ezilen ulusun veya ulusların gelişmelerini önler ve aynı zamanda kendi egemen çıkarları için onlar üzerine zorbalık uygular.

İşte ezilen ulus üzerindeki ezen ulusun burjuvazisinin ve diğer hâkim sınıflarının uyguladığı bu zulüm, onların dilleri ve kültürleri dahil her alanda ezilmişliği, ulusların kendi kaderlerini tayin hakkının işçi sınıfı biliminde «ayrılma hakkı» anlamına gelmesinin nedenidir.

Şu halde mevcut çok uluslu burjuva devletlerde, mevcut —kapitalist— ekonomik düzene dayalı siyasal yapının bütün adaletsizliklerine karşı çıkma, kaçınılmaz olarak ezilen ulus üzerindeki tahakküme de karşı çıkmayı proletaryanın ödevi olarak koymuştur. Bu karşı çıkışı sadece basit bir demokratik istek halinde tutmakla yetinmek ulusal sorunda işçi sınıfının tavrı değildir. Ezen ulusun işçi sınıfı hiç kuşkusuz mevcut düzen değişmeden de —yani kapitalizm ve onun üstyapısı yıkılmadan da— çok uluslu devletlerde ezilen ulus üzerindeki her türlü baskıya karşı güncel bir demokratik mücadele verir; ama bunu yaparken, —yani ezen ulus hakim sınıflarının milliyetçi/şoven zorbalığına karşı savaşırken, daima ezilen ulusların kendi kaderlerini tayin hakkı **ilkesini** savunur, bu ilkenin ise ayrılma hakkı olduğunu belirtir.

Demek ki, işçi sınıfının, ulusların kendi kaderlerini tayin hakkı ilkesinin, ayrılma —yani siyasal bağımsızlık ilkesi olmasının siyasal nedeni kapitalist toplumdaki ulusal baskıya karşı çıkışın ifadesi olmasındandır.

Proletarya, self-determinasyon hakkını, «ayrılma» ve «siyasi bağımsızlık» hakkı olarak görürken, —yukarıda da belirttiğimiz gibi— ulusların tam hak eşitliğini —siyasal eşitliğini— ve uluslar arasında serbest rızaya dayanan (gönüllü) bağları esas kabul eder. Bu anlayış, işçi sınıfının enternasyonalist karakterinin vazgeçilmez bir gereğidir.

İşçi sınıfı politik bakımdan, ezen ve ezilen ulusların emekçileri arasında tam bir güvenin kurulmasını istediği ve bunun uğrunda mücadele ettiği için, bu güveni ancak ayrılma hakkı ilkesini tutarlı ve kararlıca savunarak kurabileceğini bilir. Ve birtakım oportünistlerin yaptığı gibi bu hakkı bir taktik mesele olarak değil, vazgeçilmez bir **ilke meselesi** olarak savunur.

ULUSLARIN AYRILMA HAKKINI SAVUNMAK TAKTİK YA DA PRATİK BİR SORUN DEĞİL BİR İLKE SORUNUDUR

Lenin, 1914 baharında yazdığı «Ulusların Kendi Kaderlerini Tayin Hakkı» başlıklı makalesinde, ulusların kendi kaderlerini tayin hakkının ayrılma hakkı anlamına geldiğini vurgularken, «Bir 'ulusal devlet' yolundaki burjuva-demokratik talebin bir Marksist tarafından, hangi koşullarda destekleneceği, yani (meseleye) proleter sınıfının bakış açısısının» ne olduğuna (C. 20, sf. 400) ileride değineceğini söyledikten sonra, makalenin dördüncü bölümünde RSDİP programının ulusal sorunla ilgili self-determinasyon hakkını içeren 9.cu maddesinin pratik bir değeri bulunmadığını söyleyen Rosa Luxemburg'a şöyle cevap veriyordu :

«Ulusal sorunda «pratiklik» talebi ne anlama gelmektedir?

«Bu talep şu üç şeyden birisini ifade etmektedir: tüm ulusal özlem-

leri desteklemek; herhangibir ulusun ayrılması sorununa 'evet' veya 'hayır' diye cevap vermek; o ulusal taleplerin genel olarak pratikte hemen «uygulanabilir» olması.» (C. 20, sf. 409)

Lenin sözlerini şöyle sürdürüyor:

«Her ulusal hareketin başlangıcında doğal olarak kendisini öncü gören burjuvazi bütün ulusal özlemleri desteklemeyi pratik olarak niteler. Buna karşılık, proletaryanın ulusal sorundaki politikası diğer tüm sorunlarda olduğu gibi, burjuvaziyi ancak belli yönlerden destekler fakat bu politika hiçbir zaman brujuvazinin politikasıyla uyum halinde olmaz. Işçi sınıfı burjuvaziyi (burjuvazinin asla sağlayamayacağı ve ancak **tam** demokrasi ile gerçekleşebilecek olan) ulusal barışı güvence altına almak, eşit hakları (hak eşitliğini) grantilemek ve sınıf mücadelesi için en elverişli koşulları yaratmak için destekler. Bu nedenle, burjuvazinin pratikliğine **karşıt olarak** proleterler ulusal sorun konusunda daima kendi **ilkelerini** öne sürerler, burjuvaziye **ancak şartlı** destek verirler. Her burjuvazinin ulusal sorunda peşinde koştuğu şey **kendi** ulusu için imtiyazlar veya olağanüstü avantajlar sağlamaktır, bunun da adına 'pratiklik' denilmektedir. Proletarya ise her türlü imtiyaza, bütün ayrıcalıklara karşıdır. Onun 'pratik' olmasını istemek burjuvazinin öncülüğünü izlemek, oportünizme düşmek demektir.

«Her ulusun ayrılma hakkı sorununa «evet» ya da «hayır» şeklinde cevap istemek pek de 'pratik' bir tutum gibi gözükebilir. Ama gerçekte bu saçma birşeydir, teoride metafiziğe düşmek, pratikte ise proletaryanın burjuva politikasına bağımlı olmasını getirir. Burjuvazi daima kendi ulusal taleplerini ileri sürer ve bunu kategorik bir tarzda yapar. Proletarya içinse bu talepler sınıf mücadelesinin çıkarlarına bağlıdır. Teorik bakımdan burjuva demokratik devrimin, belli bir ulus için, onun başka bir ulustan ayrılmasıyla ya da bu ulusun başka bir ulusa eşitliğiyle sonuçlanıp sonuçlanamayacağını önceden söyleyemezsiniz. **Her iki durumda da** proletarya için önem taşıyan şey, kendi sınıfının gelişimini güvence altına almaktır. Burjuvazi için önem taşıyan şey ise 'kendi' ulusunun amaçlarını, proletaryanınkilerin önüne koyup bu gelişimi kösteklemektir. Bu nedenle proletarya, ulusların kendi kaderini tayin etme hakkını tanımak yolundaki —yerinde bir deyim olacaksa— negatif taleple sınırlar, hiç bir ulusa garanti vermez, başka bir ulusun **hesabına** bir ulusa **herhangibir şey** vermeyi taahhüt etmez.

«Bu 'pratik' bir tutum olmayabilir, ama aslında bu, mümkün tüm çözümlerin en demokratik olanını başarabilmek için en iyi güvencedir. Proletarya **sadece** bu güvencelere gerek duymaktadır, buna karşılık her ulusun burjuvazisi ise başka ulusların durumunu düşünmeden (veya onlar için dezavantaj da taşısa) **kendi öz** çıkarlarının garanti altına alınmasını öngörür.

......

«Ulusal sorunda proleterlerin görevlerinin hepsi, her ulusun **milliyetçi** burjuvazisi açısından pratikliği olmayan birşeydir, çünkü milliyetçiliğin her çeşidine karşı çıkan proleterler 'soyut' bir eşitlik istemektedirler; ilke olarak en küçük biçimde dahi olsa her türlü imtiyazın bulunmasını istememektedirler.» (C. 20, sf. 409-410)

Lenin, Rosa Lüxemburg'un ulusal sorunda ilkeleri esas kabul etmeyip, pratik'lik aramasını oportünistlerin ve ezen ulus durumundaki Büyük-Rus milliyetçiliğinin işine yarayacağını ayrıca ezilen ulusların burjuvazi'»sinin, kendi taleplerinin «pratik» olduğu iddiasıyla proletaryayı kendi ulusal özlemlerini kayıtsız şartsız desteklemeye çağıracağını söyleyerek «... **Belli bir** ulusun ayrılma hakkı lehine basit bir 'evet' demek, ayrılma hakkına sahip tüm ulusların lehine 'evet' demekten daha pratiktir» diyerek, böylece, «pratiklik» peşinde koşularak, sorunun bir ilke meselesi olarak ele alınmamasını eleştiriyor ve yukarıda da belirtildiği gibi, ilkesiz bir şekilde birtakım ezilen ulusların ayrılma haklarının desteklenmesine, fakat bunun tüm ulusların ayrılma haklarının ilkesel olarak tanınmasına varmayacağına, böylelikle bu tutumun son tahlilde ezen ulus milliyetçiliğine yarayacağına ve ezen-ezilen ulusların emekçileri arasında güvenin, işçileri arasında birliğin engelleneceğine yol açacağı düşüncesindeydi. Bu nedenle;

«Proletarya, böyle bir pratikliğin karşısındadır. Proletarya eşitliği ve ulusal bir devlet için eşit hakları tanırken, tüm ulusların proleterlerinin ittifakına herşeyden fazla değer verir ve her ulusal talebi, her ulusal ayrılmayı, işçilerin sınıf mücadelesi **açısından** değerlendirir. Pratiklik için yapılan bu çağrı gerçekte burjuva özlemlerinin eleştirilmeksizin ve irdelenmeksizin kabülünden başka birşey değildir.» (aynı yerde)

Ulusların kendi kaderlerini tayin hakkının ayrılma hakkı aemek olduğunu savunan Bolşeviklere, «ulusların ayrılma hakkını desteklemekle, ezilen ulusların burjuva milliyetçiliğine destek oldukları» yolundaki ithamları Lenin şöyle cevaplıyor:

«Buna bizim cevabımız şudur: Hayır, bu sorunda 'pratik' bir çözüm burjuvazi için önem taşımaktadır. İşçiler içinse, önemli olan her iki eğilimin (trend) **ilkelerini** ayırdetmektir. Ezilen ulusun burjuvazisi ezen ulusa karşı savaştığı **müddetçe,** biz her zaman, her durumda ve herkesten daha güçle bu savaştan **yanayız,** çünkü biz zulmün en amansız ve en tutarlı düşmanlarıyız. Fakat ezilen ulusun burjuvazisi **kendi öz** burjuva milliyetçiliğini savunduğu müddetçe, biz buna karşı çıkarız. Ezen ulusun imtiyazlarına ve vahşetine karşı mücadele ederiz, ama ezilen ulusun kendi hesabına imtiyazlar edinmek için göstereceği çabalara hiçbir şekilde destek olmayız.

«Şayet siyasal ajitasyonumuzda ayrılma **hakkını** ileri sürüp savunmazsak, sadece **ezen** ulusun burjuvazisinin değil aynı zamanda feodal toprak beylerinin ve mutlakiyetçiliğin ellerine düşmüş oluruz.»

Rosa Luxemburg'un ezilen bir ulu durumundaki Polonya'daki milliyetçiliğe karşı mücadele ederken, o ulusun ezen durumdaki Büyük - Rus milliyetçiliğini unuttuğunu hatırlatarak «...oysa şu anda en korkunç olan Büyük-Rus milliyetçiliğidir. Bu milliyetçilik burjuva olmaktan çok feodal olanıdır ve gerek demokrasinin gerekse proletaryanın önündeki başlıca engeldir» dedikten sonra sözlerini şöyle sürdürüyordu:

«..**Her** ezilen ulusun burjuva milliyetçiliği, zulme **karşı** yönelmiş genel bir demokratik muhteva taşır ve bizim **kayıtsız şartsız** desteklememiz gereken muhteva işte budur. Ve aynı zamanda biz onu ulusal imtiyazlara yönelik olan eğilimlerden kesinlikle ayırdetmekte ve Polonya burjuvazisinin Yahudileri vb., vb. ezme eğilimine karşı savaşmaktayız.

«Bir burjuvanın veya filistenin bakış açısından bu 'pratik olmayan' bir şeydir, fakat ulusal sorun konusunda prensiplere dayalı olarak pratik olan ve demokrasiyi, özgürlüğü ve proletarya birliğini gerçekten geliştiren biricik politikadır.

«...Hepsi için ayrılma hakkını tanımak, her somut ayrılma sorununu tüm eşitsizliği, her türlü imtiyazı ve özel avantajı ortadan kaldırmak açısından değerlendirmek.» (C. 20, sf. 411-412)

Başka ulusları ezen bir ulusun özgür olmayacağı yolundaki Marks'ın ünlü sözünü tekrarlayan Lenin, konuyu Çarlık Rusyasınd getirerek:

«Rusya'da bağımsız bir ulusal devlet oluşturma şu anda sadece Büyük-Rus ulusunun imtiyazı olarak durmaktadır. Hiçbir imtiyazı savunmayan biz Rus proleterleri bu imtiyazı da savunmuyoruz. Belirli bir devletin zemininde mücadele ediyoruz ve bu devlet içinde yaşayan bütün ulusların işçilerini birleştiriyoruz, biz hiçbir ulusal devletin özgül yolunu savunmuyoruz, çünkü biz kendi sınıf amacımız doğrultusunda mümkün **bütün** yollardan yürüyoruz.

«Ama biz, her türlü burjuva milliyetçiliğine karşı mücadele etmedikçe ve çeşitli ulusların eşitliğini savunmazsak o hedefe doğru ilerleyemeyiz. Örneğin, Ukrayna'nın bağımsız bir devlet kurmasının kaçınılmaz olup olmayacağı hususu, şimdiden söyleyemeyeceğimiz binbir etkenin tayin edeceği birşeydir. Biz boş **«tahminlere»** kalkışmaksızın, şüphenin ötesinde kalan bir şeyi azimle savunuyoruz. Ukrayna'nın böyle bir devlet kurma hakkını. Biz bu hakka saygılıyız; biz Rusların Ukraynalılar üzerindeki imtiyazlarını savunmayız, biz kitleleri, herhangibir ulusun **devlet** imtiyazlarını reddeden bir ruhla **eğitiriz:**

«Bütün ulusların burjuva devrimleri döneminde yaptıkları büyük atılımlarda, ulusal devlet kurma hakkı konusunda çatışmalar ve mücadeleler mümkün ve muhtemeldir. Biz proleterler, herşeyden önce, Büyük

Rus imtiyazlarına **karşı olduğumuzu** açıklarız, bizim tüm propaganda ve ajitasyonumuza yol gösteren budur.» (C. 20. sf. 413)

«En 'âdil', en 'saf', en ince ve en uygarı olsa bile, Marksizm milliyetçilikle bağdaşmaz. Onun yerine, marksizm, enternasyonalizmi öne koyar, her yeni kilometre demiryoluyla, her yeni uluslararası tröstle, (hem ekonomik eylemiyle ve hem de fikirleri ve özlemleriyle uluslararası olan) her yeni işçi örgütüyle gözümüzün önünde gelişen bütün ulusların tek bir yüksek birlik içinde kaynaşmasını koyar.

«Milliyet ilkesi, burjuva toplumunda kaçınılmaz, tarihsel bakımdan kaçınılmaz ve zorunlu bir ilkedir ve bu toplumu ele alan bir marksist, ulusal hareketlerin tarihsel meşruiyetini kesin olarak kabul eder. Ama bu kabul edişin, milliyetçiliği savunma biçimini almasını önlemek için bu tutum, ancak ulusal hareketlerde ilerici olarak ne varsa ancak onu desteklemekle sınırlandırılmalıdır; öyle ki, proleter bilinci, burjuva ideolojisi tarafından muğlaklaştırılmasın.

«Feodal uyuşukluktan çıkan yığınların uyanışı, halkın egemenliği uğruna, ulusun egemenliği uğruna her türlü ulusal baskıya karşı mücadele etmeleri ilerici birşeydir. Bu nedenle, en kararlı en tutarlı demokratizmi, ulusal sorunun bütün yönlerinde savunmak Marksistin mutlak görevidir. Bu büyük ölçüde negatif bir görevdir. Fakat bu, proletaryanın milliyetçiliği destekleyebileceği en uç sınırdır, çünkü bu sınırın ötesinde, milliyetçiliği **güçlendirmek** için can atan **burjuvazinin** 'pozitif' faaliyeti başlar.

«Feodal boyunduruğu, tüm ulusal baskıyı ve belli ulusa ya da dile karşı kullanılan her türlü imtiyazı kaldırmak, demokratik bir güç olarak proletaryanın mutlak görevidir; ve hiç kuşkusuz, ulusal sorun konusundaki çekişmelerle muğlaklaştırılan ve geciktirilen proletaryanın sınıf mücadelesinin çıkarınadır. Ama sıkı sıkıya sınırlandırılmış olan bu kesin tarihsel sınırların **ötesine** geçip burjuva milliyetçiliğine yardım etmek proletaryaya ihanet ve burjuvazinin yanında yer almak anlamına gelir. Çoğu kez burada, Bundçuların ve Ukraynalı milliyetçi-sosyalistlerin gözden uzak tuttukları çok ince bir sınır vardır.» (**Ulusal Sorun Üzerine Eleştirici Notlar,** UKTH; sf. 33-34; keza, Bütün Eserleri C. 20, sf. 34)

Lenin ezilen ulusların ayrılma hakkını ilkesel olarak savunmayı, ezen ve ezilen ulusların emekçileri arasında güvenin ve işçileri arasında birliğin sağlanması bakımından taşıdığı büyük önemi aynı makalesinde şu sözlerle vurgulamaktadır:

«İşçi sınıfının ve onun kapitalizme karşı mücadelesinin çıkarları tüm ulusların işçilerinin tam dayanışmasını ve en sıkı birliğini gerektirir; her milliyetin burjuvazisinin milliyetçi politikasına karşı direnmeyi gerektirir. Bu nedenle, Sosyal Demokratlar, ulusların kendi kaderlerini tayin

hakkını, yani ezilen ulusun ayrılma hakkını tanımazlarsa veya ezilen ulusların burjuvazisinin bütün ulusal taleplerini destekleyecek olurlarsa, proletaryanın politikasından sapmış ve işçileri burjuva politikasına bağımlı kılmış olurlar. Ücretli işçinin Rus olmayan burjuvazi tarafından değil de esas olarak Büyük-Rus burjuvazisi tarafından, ya da Yahudi burjuvazisi tarafından değil de Polonya burjuvazisi tarafından vb. sömürülmesi, onun için hiç farketmez. Sınıf çıkarlarını kavramış olan ücretli işçi, Büyük-Rus kapitalistlerinin devlet imtiyazlarına ya da Polonya veya Ukreynalı kapitalistlerin devlet imtiyazlarını elde ettikleri zaman bir yeryüzü cenneti kuracakları yolundaki vaatlerine kayıtsızdır. Kapitalizm gelişmektedir ve ister nüfusu biribirine karışmış birleşik devletler, ister ayrı ulusal devletler biçiminde olsun, gelişmesine devam edecektir.

«Her iki halde de işçiler sömürüleceklerdir. Sömürüye karşı başarılı mücadele ise proletaryanın her türlü milliyetçilikten arınmış olmasını ve eğer deyim yerindeyse, çeşitli ulusların ulusal üstünlük konusunda aralarında sürdürdükleri mücadelede mutlak olarak tarafsız kalmasını gerektirmektedir. Şayet herhangibir ulusun proletaryası 'kendi' ulusal burjuvazisinin imtiyazlarını en küçük bir biçimde dahi olsa destekleyecek olursa, bu kaçınılmaz olarak, diğer ulusun proletaryası içinde güvensizlik uyandıracak, ve burjuvazinin pek hoşlanacağı şekilde işçilerin uluslararası sınıf dayanışmasını zayıflatacak, onları bölecektir. Ulusların kendi kaderlerini tayin yani ayrılma hakkının reddedilmesi pratikte kaçınılmaz olarak, egemen ulusun imtiyazlarının desteklenmesi anlamına gelir.» (C. 20, sf. 422-423)

Lenin, farklı ulusların proleterlerinin sınıf dayanışmasını sağlamak konusunda ulusların kendi kaderlerini tayin hakkını savunmanın taşıdığı öneme 1914 Nisanında yazdığı bir makalede şu sözlerle değiniyordu:

«Bu hakkı savunmak, tanımak, ondan yana olmak, ulusların hak eşitliğini savunmaktır, zora dayanan bağlara karşı çıkmaktır, hangi ulus olursa olsun onun siyasal ayrıcalıklarına karşı savaşım vermektir, ve bu yüzden de ayrı ayrı ulusların işçileri arasında tam bir sınıf dayanışmasını geliştirmektir.

«Zora dayanan feodal, askeri bağlar yerine, serbest rızaya dayanan ilişkiler kurulduğunda, bundan ayrı ayrı ulusların işçilerinin sınıf dayanışması kazançlı çıkar.

«Biz halkın özgürlüğü ve sosyalizm uğruna savaşım konusunda ulusların hak eşitliğine özel bir değer atfetmekteyiz.» (UKTH, sf. 138-139)

Ulusların kendi kaderlerini tayin hakkı'nın ayrılma ve bağımsızlık hakkı ile özdeş olması ilkesi ilk kez işçi sınıfı sosyalizmi tarafından getirilmiştir. İşçi sınıfı ulusal meseleye, enternasyonalist bir anlayışla ve

ulusların tam eşitliğini, uluslar arasındaki ilişkilerde serbest rızayı (gönüllü bağları) öngörerek bu çözümü getirmeden önce de birkısım demokratlar, küçük burjuva ilericileri, çeşitli barışsever unsurlar, «ulusların kendi kaderlerini tayin hakkını» savunmuşlardı, ama meseleyi küçük burjuva-demokratça koyuş, ütopyacı bir karakter taşıdığı için, enternasyonalist bir özden yoksundu. Lenin, ulusal sorun konusunda 1916 başlarında getirdiği tezlerde şöyle demektedir:

«Küçük burjuvazi sadece ulusların kaderlerini tayin hakkını değil, fakat bizim demokratik asgari programımızın **bütün** hususlarını da, bizden çok **önce, daha** 17 ve 18 ci yüzyıllarda öne sürmüştür. Onlar **bütün bunları** ütopik bir tarzda hâlâ ileri sürmektedirler, çünkü sınıf mücadelesini ve onun demokraside artan şiddetini görememektedirler, çünkü onlar «barışçı» kapitalizme inanmaktadırlar. Halkı aldatmakta olan ve Kautsky'nin izleyicileri tarafından savunulan emperyalizm altında eşit ulusların barışçı bir birliği ütopyasının tam karakteri işte budur. Bu küçük burjuva ütopya karşısında ağırlığını koyan Sosyal Demokrasinin programı emperyalizm altında ulusların ezen ve ezilen (uluslar) olarak bölünmelerini temel, önemli ve kaçınılmaz olduğunu kaziye olarak (herşeyden önce varlığı kabul edilen şey —kaziye— olarak) öne sürmelidir.

«Ezen ulusların proletaryası, her burjuva barışçısının (pasifistinin) tekrarlayıp durduğu türden genel olarak ilhaklara karşı ve ulusların eşitliğinden yana klişeleşmiş sözlerle kendisini sınırlamamalıdır. Proletarya, ulusal baskı üzerine kurulmuş bir devletin **sınırları** sonucunda, emperyalist burjuvazi için bu denli 'nahoş' bir sorun karşısında suskun kalamaz. Proletarya, ezilen ulusların belli bir devletin sınırları içinde kalmağa zorlanmasına karşı mücadele etmelidir, bu ise proletaryanın, ulusların kendi kaderlerini tayin hakkı için mücadele etmesi demektir. Proletarya 'kendi' ezilen sömürgeler ve ulusların siyasi ayrılma özgürlüğünü talep etmelidir. Aksi halde proletarya için, enternasyonalizm, kof lâflardan başka birşey olmayacak; ezen ve ezilen ulusların işçileri arasında ne güven ne de sınıf dayanışması söz konusu olacak; ulusların kendi kaderlerini tayin hakkını savunan, fakat ulusların 'kendi' ulusları tarafından ezilmesine ve 'kendi' devletleri sınırları içinde zorla tutulmasına seyirci kalan reformistlerin ve Kautsky'cilerin ikiyüzlüğü teşhir edilemeyecektir.» (**Socialist Revolution and the Right ot Nations to Self - Determination-Theses,** Bütün Eserleri, C. 22, sf. 147)

Lenin «Ulusal Sorun Üzerine Eleştirisel Notlar adlı makalesinde, işçi sınıfı demokrasisinin programını şöyle özetliyordu:

«Ulusal sorunda işçi sınıfı demokrasinin programı da şudur: hangi ulus ve hangi dil için olursa olsun her türlü ayrıcalığın kesin olarak ortadan kaldırılması; ulusların siyasal kaderlerini kendilerinin tayin etmesi sorununun, yani bunların tamamen özgür ve demokratik yoldan ay-

rılmaları ve bağımsız devlet kurmaları sorununun çözüme bağlanması; uluslardan birine herhangibir ayrıcalık tanıyacak olan, ...ulusların hak eşitliğini bozacak olan her türlü davranışı yasaya aykırı ve geçersiz sayan ve devletin her yurttaşına, anayasa aykırı olan bu cins tasarrufların geçersiz sayılmasını talep etme hakkını tanıyan ve aynı zamanda böyle hareketlere girişecek olanları cezalara uğratan genel bir yasanın kabulü.» (UKTH, sf. 19)

«Dil sorunları vb. yüzünden ayrı ayrı burjuva partilerin aralarında sürdürdükleri ulusal kavgalara karşı, işçi demokrasisi şu istekleri ileri sürer: burjuva milliyetçilerinin öğütledikleri şeyin tam karşıtı olarak bütün milliyetlerden gelme işçilerin, **bütün** işçi sendika, kooperatif ve tüketim örgütlerinde kaynaşması ile, ancak böyle bir birlik ve kaynaşma ile demokrasi savunulabilir ve şimdiden uluslararası bir niteliğe bürünen ve her geçen gün bu niteliği artan sermayeye karşı işçilerin çıkarları korunabilir. Her türlü ayrıcalığa ve sömürüye yabancı olan yeni bir yaşam tarzına doğru dönüşmekte olan insanlığın çıkarları savunulabilir» (Ulusal Sorun Üzerine Eleştirici Notlar, a.g.e., sf. 19)

Lenin «Yukarıda Sözünü Ettiğimiz Sosyalist Devrim ve Ulusların Kendi Kaderlerini Tayin Hakkı» başlıklı makalesinde (1916) çok-uluslu Çarlık Rusyasında 'ezilen ulusların kendi kaderlerini tayin etme —ayrılma— hakkı için şunları söylemekteydi:

«Ezilen ulusların, nüfusun yüzde 57'sinden az olmadığı ya da 100 milyon insanı aşkın olduğu Rusya'da bu ulusların çoğunlukla sınır bölgelerinde yerleştikleri ve bunlardan bazılarının Büyük-Rus'lardan daha yüksek olduğu, özellikle barbar ve orta çağa özgü bir nitelikli siyasal sisteme sahip ve burjuva-demokratik devrimini henüz tamamlamamış bulunan bir ülkede, Rusya'da, çarlık tarafından ezilen ulusların özgürce Rusya'da ayrılma haklarının tanınması, Sosyal Demokratların demokratik ve sosyalist amaçlarını geliştirmeleri için kesinlikle zorunludur.» (Bütün Eserleri, C. 22, sf. 154)

Lenin, meseleyi sadece soyut bir ilkenin kabul edilmesi —benimsenmesi— olarak görmemekte ve özellikle ezen ülkelerin Marksistlerinin kendi ülkelerinin işçileri arasında enternasyonalist eğitim yaparken ezilen ulusların özgürce ayrılma haklarının savunulması gerektiğini da vurgulamaktaydı. Lenin, aynı yıl (1916) Ekim ayında yazdığı **«Ulusların Kendi Kaderlerini Tayin Hakkı Üzerine Bir Tartışma Özeti»** başlıklı makalesinde şöyle diyordu:

«Ezen ülkelerin işçilerinin enternasyonalist eğitiminde, vurgu, zorunlu olarak ezilen ülkelerin ayrılma özgürlüğünü savunmak ve onun uğruna mücadele etmek noktası üzerine yapılmalıdır. Bu yapılamadığı takdirde **hiçbir** enternasyonalizmden sözedilemez. Bu propagandayı yapmayan bir ezen ulus Sosyal Demokratını bir alçak ve bir emperyalist

saymak hakkımız ve görevimizdir. Sosyalizmin gelmesinden önce ayrılmanın gerçekleşebilme (uygulanabilme) **şansı** binde bir dahi olsa, bu talep mutlak bir taleptir.» (**The Discussion on Self-Determination**, Bütün Eserleri, C. 22, sf. 345)

Lenin'den yaptığımız bu çok sayıdaki ayrıntılı alıntılar, sanırız ki, ulusların kendi kaderlerini tayin hakkının işçi sınıfı bilimi ve politikası açısından taşıdığı büyük önemi kanıtlamaya yetecektir.

ULUSLARIN AYRILMA HAKKINI SAVUNMAK, AYRILMAYI SAVUNMAKLA ÖZDEŞ DEĞİLDİR

Yukarıda ayrıntılı olarak, ulusların kendi kaderlerini tayin hakkının ayrılma ve siyasal bağımsızlığını elde etme hakkı olduğunu ve işçi sınıfı bilimi açısından bunun bir **ilke meselesi** niteliği taşıdığını gördük.

İşçi sınıfı bilimi ve o bilime birçok büyük katkılarının yanısıra, ulusal sorun konusundaki büyük katkıyı da getiren Lenin, çok-uluslu devletlerde ezilen ulusların ayrılma hakkını savunmanın, ayrılmayı teşvik etmek demek olmadığını söylemiştir. Lenin, «Ulusların Kendi Kaderlerini Tayin Hakkı» başlıklı makalesinde bu konuya değinirken, konuyu basitleştirmek için, «boşanma» konusunu örnek olarak alır ve bir benzetmede bulunur. Lenin, o sıralarda Rusya'da ve birçok Avrupa ülkesinde demokratların, kadının boşanma hakkı konusunda verdikleri demokratik mücadeleyi hatırlatarak, kadının boşanma hakkını savunmak ile, ezilen bir ulusun ayrılma hakkını savunmak arasında bir anoloji yapar.

Lenin, yasal olarak ayrılma hakkına sahip olmayan bir kadının, evlilik ilişkisini zora dayalı bağlarla sürdürmesinin ikiyüzlülüğüne değinir ve ancak ayrılma hakkı varolduğu takdirde evlilik kurumunda karı ile koca arasında zora dayanmayan (gönüllü) bağların kurulacağını, belirterek, **boşanma hakkını** savunmakla, boşanmayı savunmanın (teşvik etmenin) aynı şey olmadığını gösterir. Bu ünlü benzetmeyi, buraya aynen aktarıyoruz:

«...Gericiler boşanma serbestliğine karşıdırlar; onlar bu konunun 'dikkatle ele alınması' gerektiğini söylerler ve yüksek sesle bunun 'ailenin çözülüp dağılması' olacağını ilân ederler. Demokratlar ise, gericilerin iki yüzlülük ettiklerine, gerçekte polisin ve bürokrasinin tahakkümünü, bir cinsin ötekine kıyasla ayrıcalıklı durumunu ve kadınların en kötü biçimde gadre uğratılmasını savunduklarına inanırlar. Onlar boşanma serbestliğinin ailenin 'çözülüp dağılmasına' neden olmayacağına, tersine uygar bir toplumda, biricik olanaklı ve sağlam temel olan demokratik temel üzerine aileyi güçlendireceğine inanırlar.

«Boşanma serbestliğini savunan bir kimseyi aile bağlarını yıkmak istemekle suçlamak ne kadar ahmakça ve ne kadar iki yüzlüce bir dav-

ranışsa, ulusların kendi kaderlerini tayin etme özgürlüğünü savunanları da, yani ayrılma özgürlüğünü savunanları da, ayrılmayı isteklendirmekle suçlamak, o ölçüde ahmakça ve ikiyüzlü bir davranıştır. Tıpkı burjuva toplumda, burjuva evlenme kurumunun üzerine kurulu bulunduğu ayrıcalıkların ve ahlâksızlıkların savunucuları boşanma özgürlüğüne karşı çıktıkları gibi, aynı şekilde kapitalist devlette, ulusların kendi kaderini tayin etme hakkını reddetmek, yani ulusların ayrılma hakkını reddetmek, egemen ulusun ayrıcalıklarını ve demokratik yöntemlere karşı polis yönetim yöntemlerini savunmaya eşittir.

«Hiç kuşku yok ki, kapitalist toplumda yürürlükte olan ilişkilerden doğma siyasal ahlâk bozukluğu, bazen parlamento üyelerinin ve gazetecilerin belli bir ulusun ayrılması yolunda ciddi olmayan ve hatta saçma olan gevezeliklerde bulunmalarına neden olur. Ama bu gevezeliklerden korkacak olan (ya da korkar gözükecek olan) ancak gericiler olabilir. Demokratik ilkelere bağlı bulunanlar, yani devlet sorunlarının halk tarafından karara bağlanmasında direnenler, politikacıların üzerinde gevezelik ettikleri şeyle halkın karar verdiği şey arasında «pek büyük bir fark» olduğunu iyi bilirler. Halk her günkü deneyinden, coğrafi ve iktisadi bağların değerini ve büyük bir pazarla büyük bir devletin avantajlarını pek iyi bilir. Onun için halk, ancak ulusal zulüm ve ulusal sürtüşme, yaşamı dayanılmaz hâle getirdiği ve iktisadi ilişkileri baltaladığı zaman, ayrılmaya bir çare olarak başvurur. Böyle bir durumda kapitalist gelişmenin ve sınıf savaşımının özgürlüğünün çıkarlarına en iyi şekilde hizmet ancak ayrılmayla sağlanabilir.» (UKTH, sf. 86)

Ayrılma hakkını savunmanın, ayrılmayı teşvik etmek ile özdeş olmadığını söylemiştik. Bunun başlıca nedeni, tarihsel süreç bakımından üretici güçlerin gelişmesinin büyük ekonomik birimlerden yana olması ve ayrıca büyük siyasal topluluklarda (devletlerde) işçi sınıfının burjuvaziye karşı kutuplaşmasının ve burjuvaziye karşı sınıf mücadelesinde birlik ve dayanışmasının küçük birimlerdekinden daha fazla gerçekleşebilmesinin mümkün olmasıdır. Bu nedenle, sosyalizm, **zora dayalı olmamak kaydıyla** çok uluslu toplulukların oluşturacağı, büyük birimleri tercih eder.

Daha önce de belirttiğimiz gibi kapitalizm hem uluslaşma hem de uluslararasılaşma eğilimlerini birden taşır. Kapitalizmin ilk dönemlerinde birinci eğilim daha ağır basmaktayken, daha sonra uluslararasılaşma eğilimi ağır basmaya başlamıştır. Bu bakımdan, işçi sınıfı bilimi ve politikası kapitalizmin bu her iki eğilimini birden gözönünde tutar.

Hem ulusların tam hak eşitliğine ve bu nedenle ulusal grupların tek tek bağımsız topluluklar halinde varolmaları hakkına ve uluslar arasındaki zora dayalı her türlü bağların kaldırılmasına saygılı olur, hem de kapitalizmin uluslararasılaşma eğilimi, ulusal duvarların yıkılmasını ile-

riye dönük bir eğilim, sosyalist kuruluşu ve giderek dünya sosyalist sosyal sistemini kolaylaştıracak kaçınılmaz bir gelişim olarak görür.

Lenin, «Ulusal Sorun Üzerine Eleştirisel Notlar» adlı makalesinde kapitalizmin iki eğilimi ve bunlar karşısında proletaryanın —Marksistlerin— ulusal programının nasıl olması gerektiğini şu sözlerle özetliyordu:

«Gelişen kapitalizm ulusal sorunda iki tarihsel eğilim gösterir. Birincisi, ulusal hayatın ve ulusal hareketlerin doğuşu, ulusal baskıya karşı mücadele ve ulusal devletlerin yaratılmasıdır. İkincisi ise her biçimiyle uluslararası ilişkilerin gelişmesi ve sıklaşması, ulusal barikatların yıkılması ve sermayenin, genel olarak ekonomik hayatın, politikanın, bilimin vb. uluslararası birliğinin meydana gelmesidir.

«Her iki eğilim de kapitalizmin evrensel bir yasasıdır. Birincisi (kapitalist) gelişimin başlangıcında egemenken, ikinci eğilim sosyalist topluma dönüşmeye doğru ilerleyen olgunlaşmış kapitalizmi karakterize eder. Marksistlerin ulusal programı her iki eğilimi birden gözönünde tutar, ve birinci olarak, ulusların ve dillerin eşitliğini, bu konuda **bütün imtiyazlara** karşı çıkmayı (ve aynı zamanda ileride inceleyeceğimiz ulusların kendi kaderlerini tayin hakkını) ikinci olarak enternasyonalizm ilkesini, proletaryaya burjuva milliyetçiliğinin en incesini bile bulaştırmaya karşı uzlaşmaz bir mücadeleyi savunur.» **(Critical Remarks on National Question**, Bütün Eserleri, C. 20, sf. 27)

Lenin, Marksistlerin büyük birimlerden yana olduğunu ve merkezi devletlerin daha elverişli koşullar yarattığını söylerken özellikle şu şartları da koymaktaydı:

★ Böyle bir merkezi devlette, merkeziyetçilik **demokratik merkeziyetçi** karakter taşımalıdır.

★ Böyle bir çok-uluslu devlette ulusların tam hak eşitliği esas olmalıdır.

★ Bütün ulusların, belirlenecek statüye zorla veya empozasyon yoluyla değil, kendi serbest rızalarıyla, tümüyle gönüllü bağlarla katılmış olmaları sağlanmalıdır.

★ Böyle bir merkezi devlet ve büyük birim, zora dayanan bağlara sahip olduğu, emperyalist karakter taşıdığı takdirde bu merkeziyetçiliğe ve böyle bir büyük birime karşı çıkılmalı, ezilen ulusun ayrılma hakkı savunulmalıdır.

Şimdi bu hususları çeşitli boyutlarıyla işleyelim.

Lenin, konuya ilk olarak değindiği «Ulusal Sorun Üzerine Eleştirisel Notlar» adlı makalesinde, Marksistlerin niçin büyük birimlerden yana olduğunu ve ademi - merkeziyetçiliğe (desantralizasyona) karşı olduğunu söylerken, bunun gerekçelerini özlüce getiriyor, fakat

böyle bir şeyi, **bütün öteki koşulların eşit olması halinde** diye bir önşarta bağlıyordu.

«Hiç kuşkusuz Marksistler federasyona ve ademi-merkeziyetçiliğe (desantralizasyona) karşı çıkarlar, bunun basit nedeni, kapitalizmin, kendi gelişimi için mümkün olan en büyük ve en merkezi devletleri öngörmesidir. **Diğer koşulların eşit olması halinde,** sınıf bilincine varmış proletarya daima büyük devletten yana olacaktır. Orta çağa özgü küçük birimciliğe (partükalarizme) karşı çıkacak ve proletaryanın burjuvaziye karşı mücadelesinin geniş bir zeminde gelişebileceği büyük toprakların en mümkün ekonomik birlikteliğini memnunlukla karşılayacaktır.

«Üretici güçlerin kapitalizmle yaygın ve hızlı glişimi, siyasal bakımdan bütünleşmiş ve birleşmiş geniş toprakların varlığını **gerektirir;** çünkü ancak bu durumda burjuva sınıfı birleşir —ve kaçınılmaz olarak karşı kutupta proleter sınıfı kümelenir— ve tüm eski, orta çağa özgü, kastlara özgü, dar görüşlü, küçük-ulusal veya dinsel çitler tasfiye edilebilir. (C. 20. sf. 44-45; Keza, UKTH, sf. 45-46)

Ulusların kendi kaderlerini tayin hakkına ileride değineceğini söyleyen Lenin sözlerine şöyle devam ediyor:

«...Ama ayrı uluslar tek bir devlet oluşturdukları sürece, Marksistler, hiçbir durumda federatif ilkeyi ya da ademi-merkeziyetçiliği savunmayacaklardır. Büyük merkezi devlet ortaçağa özgü parçalanmışlıktan, bütün dünyanın gelecekteki sosyalist birliğine doğru büyük bir tarihsel adımı teşkil eder, ve ancak (kapitalizme kopmaz bağlarla bağlı) böyle bir devletten **geçilerek** sosyalizme varılabilir.

«Ama asla unutulmamalıdır ki, biz merkeziyetçiliği savunurken, en kapsamlı şekilde demokratik merkeziyetçiliği kastetmekteyiz. Bu noktada, genel olarak tüm filistenler, ve özel olarak milliyetçi filistenler... konuyu öylesine karıştırmışlardır ki, onu açıklığa kavuşturmak için yeniden ve yeniden zaman harcamak zorunda kalmaktayız.» (Aynı yerde)

Lenin merkeziyetçiliğin emperyalist karakter taşımaması, böyle bir durumda ayrılmanın zorunlu görülmesi yolunda Marx'ın, İrlanda sorunu karşısındaki tutumunu örnek olarak göstermektedir:

«...1869'da Marx, İrlanda'nın İngiltere'den ayrılmasını, hem de 'bu ayrılmayı bir federasyon izleyecek olsa da...' istemesi, İngiliz işçilerinin savaşımı açısındandır. Marx, ancak bu istemi ileri sürmekle, İngiliz işçilerini enternasyonalizm zihniyeti içinde gerçekten eğitmekteydi. O, aradan yarım yüzyıl geçtiği halde, bugün bile, İrlanda 'reformunu' gerçekleştirmemiş olan oportünistlerle burjuva reformizmini, belirli bir tatarihsel görevin devrimci çözümü ile karşılaştırabilirdi. Marx, ancak bu şekilde, küçük ulusların ayrılma özgürlüğünün pratik değeri olmayan bir hayal olduğunu ve sadece iktisadi değil, siyasal merkezileşmenin

ilerici bir şey olduğunu basbas bağıran sermaye sözcülerine karşı, böyle bir merkezileşmenin ancak emperyalist nitelik taşımadığı zaman ilerici olabileceği ve ulusların zorla değil, ancak bütün ülkelerin proleterlerinin özgürce birleşmesiyle biraraya getirilebileceği görüşünü savunmuştur. Ancak böylelikle, Marx, ulusların eşitliğinin ve kendi kaderlerini tayin hakkının sadece lafta kalan ve çok kez iki yüzlüce tanınmasına karşı, ulusal sorunun çözümünde de yığınların devrimci eylemini savunmuştur.» (UKTH, sf. 149-150).

Lenin, 1905'de zora dayalı bağlara karşı çıkan Norveç'in İsveç'ten ayrılmasını önemli bir örnek olarak göstermiştir:

«...1905'de Norveç, İsveçli büyük toprak sahiplerinin sert protestolarına ve savaş tehditlerine rağmen İsveç'ten ayrıldı. Ne mutlu ki İsveç'te feodaller, Rusya'da olduğu kadar her şeye hükmedecek güçte değildiler ve savaş olmadı. Nüfusu, toplam nüfusun içinde bir azınlık olan Norveç, İsveç'ten barış yoluyla, demokratik bir biçimde, uygarca ayrıldı. Savaş taraftarı feodallerin istedikleri biçimde değil. Ve sonra ne oldu? İsveç halkı bir kayba mı uğradı? Kültürel çıkarları darbelendi mi? Demokrasi ya da işçi sınıfının çıkarları baltalanmış mı oldu?

Bunların hiçbiri katiyen olmadı! Norveç tıpkı İsveç gibi, Rusya ile kıyaslanmayacak ölçüde daha uygar olan ülkeler safındadır ve bu, ulusların 'siyasal kaderlerini serbestçe tayin etme' formülünü demokratik biçimde uygulayabildikleri **için** böyle olabilmiştir. **Zora dayanan** bir bağın koparılması, serbest iradeye dayanan iktisadi ilişkilerin **sağlamlaştırılması,** kültürel ilişkilerin sıkılaştırılması, dilleri ve öteki özellikleri bakımından biribirine bu kadar yakın olan bu iki halkın karşılıklı saygısının derinleştirilmesi anlamını taşıyordu. Ayrılma yüzünden İsveç ve Norveç halklarının ortak yaşantı ve dostluk duyguları kuvvetlenmiştir.» (UKTH, sf. 137-138)

Lenin bu örneği verdikten sonra, merkeziyetçiliği ve gönüllü birliği tam hak eşitliği koşuluyla, yeniden şöyle vurgulamaktadır:

«Biz Sosyal-Demokratlar **her türlü** milliyetçiliğe karşıyız ve demokratik merkeziyetçilikten yanayız. Biz aynı zamanda yerel özelciliğe, bölge milliyetçiliğine de karşıyız; biz **bütün öteki etkenler eşit olduğu takdirde,** büyük devletlerin, iktisadi ilerlemenin doğurduğu sorunları ve proletaryanın burjuvaziye karşı savaşımının getirdiği sorunları, küçük devletlerden çok daha başarılı olarak çözüme bağlayabilecekleri inancındayız. Ama biz ancak serbest rızaya dayanan ve zorla kabül ettirilmeyen ilişkileri kabul ediyoruz. Her nerede uluslar arasında **zora dayanan** bağlar görürsek, biz her ulusun ayrılma gereğini vazetmeye asla kalkışmadan, her ulus için kendi siyasal kaderini serbestçe tayin etme **hakkını,** yani ayrılma hakkını, azimle ve **kayıtsız şartsız** savunuruz.» (aynı yerde)

Görüldüğü gibi, büyük birimlerden yana sosyalizm, bu büyük ekonomik ve siyasi birimleri öngörürken, bu birliğin zora dayanmamasını ve gönüllü bağlar üzerine kurulmasını öngörmektedir.

Öte yandan yukarıdaki alıntıda görüldüğü gibi, zora dayalı bağlar altında yaşayan —ezilen— bir ulusun ayrılma hakkını savunurken, Lenin, **ayrılma gereğini asla va'zetmeksizin** bu hakkı savunduklarını söyleyerek, ayrılma hakkını savunmakla, ayrılmayı savunmanın aynı şeyler olmadığını bir kez daha belirtmiş olmaktadır.

Meseleyi «Sosyalist Devrim ve Ulusların Kendi Kaderlerini Tayin Hakkı başlıklı Tezlerinde yeniden ele alan Lenin, şöyle demektedir:

«Ulusların kaderlerini kendilerinin tayin hakkı, yalnızca, siyasi bakımdan bağımsızlık hakkını, ezen ulustan siyasal olarak serbestçe ayrılma hakkını içerir. Özel olarak, bu siyasal demokrasi talebi ayrılma durumundaki ulusun ayrılma ve bunun için bir referandum lehinde tam bir siyasal ajitasyon özgürlüğünü ifade eder. Şu halde, bu talep, ayrılma dağılma ve küçük devletlerin oluşması talebiyle eşdeğer değildir. Sadece her türlü ulusal baskıya karşı tutarlı bir mücadeleyi ifade etmektedir. Bir demokratik devlet tam ayrılma özgürlüğüne ne denli yakınsa, ayrılma arzusu pratikte o denli ender ve sönük olur, çünkü büyük devletler hem ekonomik ilerleme açısından hem de kitlelerin çıkarları bakımından su götürmez avantajlara sahiptirler, üstelik bu avantajlar kapitalizmin büyümesiyle daha da çoğalır. Ulusların kendi kaderlerini tayin hakkının tanınması, ilke olarak federasyonun tanınmasıyla eş anlamlı değildir. Bir kimse bu ilkeye kesinlikle karşı çıkıp, demokratik merkeziyetçiliğe varan biricik yol olarak da ulusal eşitsizliğe karşı gene de federasyonu tercih edebilir. Bir merkeziyetçi olan Marx'ın, İrlanda ile İngiltere'nin federasyonunu İrlanda'nın İngiltere tarafından zora dayanan bir şekilde bağımlı tutulmasına tercih etmesinin nedeni buydu. Sosyalizmin amacı, yalnızca insanlığın küçücük devletlere bölünmesine ve ulusların herhangibir bir biçimde tecrit edilmesine son vermekten ibaret değildir, amaç sadece ulusları biribirine yaklaştırmak değil, aynı zamanda onları bütünleştirmektir. Ve biz işte bu amaca varmak içindir ki, Renner ve Otto Bauer'ın mâlûm 'kültürel ve ulusal özerklik' düşüncesinin gerici kimliğini kitlelere açıklarken, öte yandan, ezen ulusların sosyalistlerinin ikiyüzlülükleri ve korkaklıkları üzerinde özellikle duran açık ve tam bir anlatım ile formüle edilmiş siyasal bir programda ezilen ulusların kurtuluşunu istemeliyiz, ve bu, genel sözlerle içi kof lafazanlıklarla ve sorunu geleceğe, sosyalizmin gerçekleştiği zamana 'erteleyerek' olmamalıdır. Nasıl ki, insanlık, sınıfların ortadan kalktığı döneme ancak ezilen sınıfın diktatörlüğünün oluşturacağı geçiş döneminden geçerek varacaksa, ulusların kaçınılmaz bütünleşmesine de tüm ezilen ulusların tam kurtuluşlarının, yani ayrılma özgürlük-

lerinin gerçekleştiği bir dönemden bir geçiş döneminden varılabilir. (Bütün Eserleri, C. 22, sf. 146-147)

Ayrılma hakkını savunmak ve ezilen bir ulusun bağımsız bir devlet kurma özgürlüğüne sahip çıkmak, ilkesi mekanik bir şekilde anlaşılıp, her durumda ezilen ulusun, büyük devlet biriminden ayrılması ve bağımsız devlet kurması anlamına gelmediği gibi, sosyalistler, ayrılma hakkını savunurken, ayrılmayı teşvik etmezler; küçük küçük birimlerin oluşmasını yeğlemezler. Ayrılma hakkını savunmak, sık sık belirttiğimiz gibi zora dayalı bağlara karşı çıkmaktır. Şayet **ayrılma hakkını** savunmak çok uluslu devletlerde her ulusun **ayrılması gereğini** savunmak ve istemek anlamına gelseydi, 1917 Büyük Ekim Sosyalist Devriminden sonra, Rusya'da bütün ulusal grupların —hiç değilse bunlardan en büyük olanlarının— ayrılıp ayrı ayrı devletler kurmasını teşvik etmeye varırdı ki, böyle bir durumdan yararlanacak olan, ancak uluslararası kapitalizm olurdu. Oysa 15 federatif cumhuriyetin ve çok sayıda özerk bölgenin bulunduğu bugünkü Sovyetler Birliğindeki tüm ulusal gruplar bugün demokratik merkeziyetçilik ilkesi ve ulusların, ulusal grupların tam hak eşitliği ilkesi altında, büyük bir sosyalist sistem yaratmışlardır. Böylelikle, sosyalizmin, büyük birimlerden yana olmak yolundaki ilkesinin, pratikteki başarısı görülmüştür.

Öte yandan, ayrılma hakkı konusunda Marksizmin bir başka önemli ilkesi daha vardır. Bir ayrılma isteğinin Marksistler tarafından desteklenip desteklenmemesi, o talebin, genel sosyalist hareketin çıkarlarına uygun düşüp düşmemesinin tesbitini gerektirir. Çok az da olsa, anti-emperyalist bir muhteva taşımayan, genellikle gerici emellere hizmet edebilecek olan ve dolayısiyle proletaryanın genel davasına, genel devrimci gelişime zarar verecek olan ayrılma talepleri sözkonusu olabilir. Lenin bu durumda, meseleyi, diyalektik parça-bütün ilişkileri açısından ele almış ve uluslararası proletaryanın genel çıkarlarını bütün, ayrılma yolundaki talebi ise parça olarak değerlendirerek, «parçanın bütünle çelişmesi halinde, parça reddedilmelidir» demiştir. Bu demektir ki, gerici nitelikli ayrılma taleplerine Marksistler sahip çıkmazlar, bütün (genel devrimci hareketin) çıkarları adına, parçayı (ulusal talebi) reddederler.

Lenin «ulusların özgürce ayrılma hakkının, belli bir anda belli bir ulusun ayrılmasının uygun olup olmadığı hususu ile karıştırılmaması» gerektiğini söyleyerek, pratikte her ayrılma durumunun kendi koşulları içinde ele alınması, ve Partinin tavrının ona göre belirlenmesi gerektiğini söyleyerek, ayrı ayrı ayrılma istekleri karşısında «proletarya partisi tarafından her özel durumda oldukça bağımsız olarak, gelişme sosyal gelişmenin çıkarlarını ve proletaryanın sosyalizm için olan sınıf mü-

cadelesinin çıkarlarını, oldukça bağımsız olarak gözönüne aldıktan sonra» karar verilmesi gerektiğini vurgulamıştır.

Çünkü, ezilen bir ulusun ayrılma yolundaki talebi, demokratik bir taleptir ve çok önemli de olsa, proletaryanın sosyalist davası yanında bu sorunu demokratik bir sorun olarak ele almak, ve tıpkı diğer tüm demokratik taleplerde olduğu gibi onu mutlaklaştırmamak gerekir. Ezen ulusun küçük burjuva devrimcileri ve ilericileri, meseleye enternasyonalist bir gözle bakmadıklarından, proletaryanın ve onun esas olan sınıf mücadelesinin çıkarlarına aldırmadıklarından çoğu kez, bu talebi mutlaklaştırma yoluna giderler. Lenin Tezler'de bu konuda şunları söylemekteydi:

«Marx küçük burjuva demokratlardan farklı olarak, istisnasız bütün demokratik istemleri mutlak birşey değil, burjuvazinin güdümündeki halk yığınlarının feodalizme karşı savaşımının tarihsel bir ifadesi saymıştır. Bu istemler içinde bir tane bile yoktur ki, belirli koşullar altında, burjuvazinin elinde işçileri aldatmak için bir araç görevi yerine getirmesin, getirmesin ve fiilen getirmiş olmasın. Siyasal demokrasinin istemlerini bu bakımdan ayırdetmek, özgül olarak ulusların kaderlerini tayin etme hakkını ele alıp geri kalan demokratik istemlerin karşısına dikmek, teoride temel bir yanlıştır. Pratikte proletaryaya ancak cumhuriyet istemi dahil, tüm demokratik istemler uğruna savaşımını, burjuvazi devirmeyi amaçlayan devrimci savaşına bağımlı kılarsa, kendi bağımsızlığını koruyabilir.» (UKTH, sf. 149)

Bolşeviklerin, «ulusal Sorun» konusunda uzmanlaşmış liderlerinden Stalin bu konuda devrimden sonra şunları söylüyordu:

«Elbette ki bu, proletaryanın **her** milli hareketi, her yerde ve her zaman ve her somut durumda desteklemesi gerektiği anlamına gelmez. Bu, emperyalizmi güçlendirme ve korumaya değil, onu zayıflatmaya, yıkmaya yönelen milli hareketlere destek gösterilmesi anlamına gelir. Bazı ezilen ülkelerde milli hareketlerin, proletaryanın hareketinin çıkarlarıyla çatıştığı durumlar ortaya çıkabilir. Elbette ki, böyle durumlarda da tek sözkonusu değildir. Ulusların hakları meselesi, tecrit halde, kendi başına bir mesele değildir; bu proletarya devriminin genel bir sorunudur, bütüne tâbidir ve bütün açısından hesaba katılmalıdır. Geçen yüzyılın kırklarında Marx, Polonyalıların ve Macarların milli hareketini destekledi ve Çekoslovakların ve Güney Slavların milli hareketine karşı çıktı. Neden? Çünkü Çekler ve Güney Slavlar o zamanlar «gerici uluslardı», Avrupa'da «Rus ileri karakollarıydı», mutlakiyetçiliğin ileri karakollarıydılar; Polonyalılar ve Macarlar ise, mutlakiyetçiliğe karşı savaşan «devrimci uluslar»dı. Çünkü Çekler ve Güney Slavların o zamanlar milli hareketlerini desteklemek, Avrupa'daki devrimci hareketin en tehlikeli düşmanı Çarlığı dolaylı yoldan desteklemekle aynı şeydi.

«Kendi kaderini tayin etme de dahil olmak üzere demokrasinin çeşitli talepleri» diyor Lenin, «genel dünya demokratik hareketinin (şimdi: genel sosyalist) mutlak değil, fakat **küçük bir parçasıdır.** Tek tek somut durumlarda, parça bütünle çatışabilir; eğer böyle olursa, parça reddedilmelidir. (**Bütün Eserleri,** Rusça Basım, C. 19, s. 257-58)

Elbette ki, eğer milli hareketler biçimsel açıdan değil, soyut haklar açısından değil, fakat somut olarak, devrimci hareketin çıkarları açısından değerlendirilirse, belirli milli hareketler meselesine, bu hareketlerin mümkün gerici niteliğine ilişkin tavır budur.

Genel olarak, milli hareketlerin devrimci niteliği için de aynı şey söylenmelidir. Milli hareketlerin büyük çoğunluğunun tartışmasız devrimci niteliği, bazı özel nitelikteki milli hareketlerin gerici niteliği gibi nisbi ve özeldir. Emperyalist baskı şartları altındaki milli hareketlerin devrimci veya cumhuriyetçi programının varlığını, hareketin demokratik tabanının varlığın şart koşmaz.

Afganistan'ın bağımsızlığı için Afganistan emirinin verdiği mücadele, Emir'in ve onunla birlikte olanların monarşi yanlısı görüşlerine rağmen objektif olarak **devrimci** bir mücadeledir, çünkü bu mücadele emperyalizmi zayıflatmakta, bölmekte ve ayağını kaydırmaktadır... Aynı nedenler yüzünden, Mısır'ın bağımsızlığı için Mısırlı tüccarların ve burjuva aydınlarının verdikleri mücadele, Mısır milli hareketinin önderlerinin burjuva kökenlerine ve burjuva kimliklerine rağmen, bunların sosyalizme karşı olmaları gerçeğine rağmen, objektif olarak **devrimci** bir mücadeledir; aynı nedenler yüzünden, Mısır'ın bağımlı durumunu sürdürmek için, Ingiliz işçi hükümetinin verdiği savaş, bu hükümetin üyelerinin işçi kökenlerine ve proleter kimliklerine rağmen, sosyalizmden 'yana' olmaları gerçeğine rağmen, **gerici** bir mücadeledir. (...)

Lenin, ezilen ulusların milli hareketlerinin şekli demokrasi açısından değil, emperyalizme karşı mücadelenin genel bilançosu açısından, bir başka deyimle «tecrit halinde değil, fakat... dünya ölçüsünde» değerlendirilmesi gerektiğini söylerken haklıydı. (C. 19, sf. 257)...» (Leninizmin Esasları, Odak Y., sf. 81-83)

Stalin'in Leninizme dayanarak ulusal bağımsızlık hareketlerinin hangi koşullarda desteklenmesi gerektiği yolundaki bu görüşleri, hiç kuşkusuz ayrılma hakkının hangi koşullarda desteklenmesi için de geçerlidir.

Yukarıda naklen aktardığımız örneklere yenilerini ilave edelim. 1938 yılında Hitler'in Nazi Almanyası Çekoslovakya sınırları içinde kalan bir Alman bölgesi olan çoğunluğunu Almanların oluşturduğu— Südet'i ilhak etmek istedi. O sırada Çekoslovakya kapitalist bir ülkeydi fakat, rejim faşist değildi. Südet bölgesinin halkı çoğunlukla Alman olduğu için, meseleye milliyetçi açıdan bakıldığında, Südet'in Almanya topraklarına

geçmesi salt bu yanlış bakış açısından haklı olabilirdi. Ama bu bölgenin Nazilere verilmesi halkın ve genel demokratik hareketin çıkarlarına ters düşmekteydi. Uluslararası planda ise, stratejik önemi olan bu bölgenin Alman faşistlerine geçmesi, onların savaşçı çabalarına yardımcı olacak, demokratik Çekoslovakyayı ise zayıf düşürecek, dünya savaşının hazırlıklarının bir bölümünü oluşturacaktı. Bu nedenlerle, Çekoslovakya Komünistleri, bu bölge halkının Çekoslovakya'dan ayrılmasına karşı çıktılar. Bu tutumlarında haklıydılar.

Farklı yönde bir başka örneğe değinecek olursak, eskiden Pakistan ulusunun egemenliği altında bulunan, Doğu Pakistan diye adlandırılan bugünkü Bangladeş'de 1971 öncesinde, Bangladeş halkı Pakistan ile federe bir devlet statüsü içinde özerk olarak yaşaması yolunda mücadele veriyordu. Doğu Pakistan Komünist Partisi o sıralarda ayrılma hakkı dahil olmak üzere Bangladeş halkının kendi kaderini özgürce tayin etmesi hakkını savunuyor, fakat ogünkü koşullarda ayrılmayı değil federe devlet altında birlikte yaşamayı savunuyordu. Nitekim Bangladeş (Doğu Pakistan) halkının büyük çoğunluğunun talebi de bu olmuştu. Ne var ki, ABD emperyalizminin kuklası durumundaki Pakistan'ın Yahya Han rejimi, Bangladeş'in özerklik talebini reddedince ve bu uğurda verilmekte olan mücadeleyi kan ve zulümle bastırmaya çalışınca, halk silahlı mücadeleye girişti. Dünyanın sosyalist ve ilerici güçlerinden destek gördü. —Bu haklı mücadele karşısında, Maocu Pekin yönetimi faşist ve ABD işbirlikçisi Yahya Han rejimin yanında, yani ezen ulus zulmünün yanında yeralmıştı— Neticede savaş başarıyla sonuçlandı ve önce özerklik içinde yaşamayı seçmiş olan Bangladeş ulusu Pakistan'ın zor kullanması karşısında ayrılarak bağımsız bir ulusal devlet oluşturdu.

Yakın tarihten örnek verecek olursak, 11 Mart 1974'de Irak Kürdistan'ında Molla Mustafa Barzani liderliğindeki gerici-feodal önderlik, Irak'taki Kürt halkının haklı ulusal demokratik davasını emperyalizmin kuyruğuna takarak, Amerikan Emperyalizmi ve İran monarko-faşizmi desteğinde anti-emperyalist Irak rejimine karşı bir hareket başlattı. Bir anti-emperyalist nitelik taşımadığı gibi, Orta Doğu'daki emperyalizm ve siyonizm karşısında ilerici güçleri zaafa uğratmak taktiğine güden emperyalizm ile işbirliği halinde başlatılan bu hareket emperyalizm ve gericilik ile işbirliği yapıyordu. Ayrıca Barzani, 1974 Eylül'ünde bir Amerikan gazetecisine verdiği demeçte, şayet bağımsız bir Kürt devleti oluşursa, kendi bölgesindeki petrollerden Amerikaya imtiyaz hakkı vereceğini açıklıyordu. Öte yandan, Orta Doğu'nun en güçlü komünist partilerinden olan ve gerici, despotik monarko-faşist Şah rejiminin en güç, en zalim koşulları altında seçkin bir öncü devrimci mücadele veren TUDEH Partisi'nin, SAVAK'la ilgili olarak yayınladığı bir broşürde, Bar-

zani yönetiminin Savak'la işbirliği yaptığı belirtiliyordu. İran (Acem) - Azeri ve Kürt olmak üzere üç seksiyondan oluşan ve bugüne kadar işçi sınıfı bilimine ve enternasyonalizmine büyük bağlılığı ile tanınan TUDEH Partisi, Savak'ın, Irak hükümeti tarafından getirilen bölgesel özerklik planı karşısında harekete geçtiğini ve Kürtleri provoke ettiğini söylemekte, bu harekette —11 Mart hareketinde— Savak provokasyonunun bulunduğunu açıklamaktadır. (KİTLE, 116, 5 Temmuz 1976. sf. 10-11)

Öte yandan, Mustafa Barzani ve kliği, bu gerici harekete kalkışmadan önce, Kürdistan Demokrat Partisi ve kurtuluş savaşçıları —peşmergeler— arasındaki marksist veya diğer ilerici, devrimci unsurları katlederek, sindirereö, hareketten ve partiden uzaklaştırarak bir sindirme hareketine girişmişti. Hareketin devrimci önderlerinden Dr. Sait Kırmızıtoprak ve arkadaşlarının katledilmesi, taraftarlarının uzaklaştırılması; —keza o sıralarda partinin sol kanadı içinde bulunan— genellikle Celal Talabani taraftarları olarak bilinenlerin tasfiyesi, bütün bu çabalar, Parti içindeki ileri kanadın bertaraf edilmesi için yapılan operasyonlardı. Hatta, tasfiye edilenler arasında, Mustafa Barzani'nin oğlu İdris Barzani bile bulunmaktaydı.

Bu nedenlerden ötürü, — daha önceleri Kürt ulusal demokratik hareketine büyük yardımlar yapmış bulunan Sovyetler Birliği ve dünya sosyalist sistemi, hareketi desteklemedi; çünkü böyle bir destek Amerikan ve İran gericilerinin yanında saf tutmak demek olacaktı. Dünya sosyalist sistemi bu hareketi desteklemediği gibi, hiçbir üçüncü dünya ülkesi de böyle bir desteği vermedi. Hatta böyle durumlarda genellikle gerici ve emperyalizm yandaşı politika güden Maocu Pekin yönetimi bile, üçüncü dünya ülkelerinin tepkisini çekmekten çekindiği için Barzani hareketine yardımda bulunmadı. Neticede, gerici-feodal önderlik Irak Kürdistanındaki ulusal demokratik mücadeleyi ve Kürt halkını yenilgiye sürükledi. Barzani önce İran'a sığındı, sonra da Amerika'ya gitti.

Nitekim Molla Mustafa Barzani, 11 Mart 1974'den üç yıl sonra Amerika'da bir İngiliz gazetecisine verdiği demeçte, Amerikan hükümetinin —Ford ve Kissinger'in— kendisini ve Kürtleri ayaklanmaya sürükledikten bir süre sonra «Kürtlere ihanet ettiğini» söylüyor, fakat Carter yönetiminin bu durumdan suçlu olmadığını, ne var ki, bu durumun doğurduğu trajik sonuçların ahlaki sorumluluğunu üstlenmesi gerektiğini belirtiyordu. DAILIY TELEGRAPH Gazetesinin 2.2.1977 günkü sayısında yayınlanan ve Türkiye'de ÖZGÜRLÜK YOLU Dergisi'nin 1977 Nisan ayında fotokopisiyle birlikte tam çevirisi verilen bu demeci görmemiş bulunan İLKE okurlarının bulunacağı düşüncesiyle, sözkonusu haberi burada özetlemeyi yararlı görüyoruz.

«...1972 yılında Başkan Nixon ve Dr. Kissinger'in Tahran'da Şahla görüşmeleri ve İran ile komşu Körfez ülkelerine karşı bir tehdit unsuru olarak saydıkları Rus-destekli Irak rejimine karşı savaşmak üzere Kürtlere gizli askeri yardım yapma konusunda «anlaşmalarından» sonra, 1974'de savaşın başladığını, fakat bir yıl sonra Şah'ın Irak'la avantajlı bir anlaşma yapması üzerine «İran ve Amerikan yardımının ansızın ve Kürtler uyarılmadan, onları teslime zorlayıcı bir biçimde kesildiği» belirtilen haber yazısında, Barzani'nin, ABD daveti üzerine Kissinger ile anlaşma yapmak üzere 1972'de bir Kürt heyetini gizlice Washington'a göndermiş olduğunu söylediği belirtilmektedir. Böylece Barzani demecinde Amerika'yı, Kürtleri onbinlerce kayıp insana ve yarım milyon mülteciye malolan klasik bir savaşa sürüklemekle suçlamaktaydı.

Röportajı yapan gazete muhabiri şöyle yazıyordu: «Barzani bana, Irak'la savaşmaya kendilerini teşvik için, CİA'nın ve Amerikan Dışişleri Bakanlığı yetkililerinin sözlü vaatlerde bulunduklarını ve 'sizin otonominizi destekleyeceğiz' dediklerini söyledi.»

Gazete, Barzani'nin yaptığı suçlamaların doğru olduğunu çünkü geçen yıl, Beyaz Saray Haberalma Komitesinin gizli raporuna ilişkin olarak yetkili olmayan çevrelerce yapılan yayınlarda bu hususların yeraldığını ve o gizli rapora göre Kürtlerin Şah tarafından yüzüstü bırakılmayacağı konusunda ABD'nin garantör olarak davrandığının anlaşıldığını, Barzani heyetiyle ABD'nin yaptığı anlaşmada Kissinger ve Nixon'un Kongre ve Dışişleri Bakanlığı'nın bilgisi dışında davrandığını hatırlatıyor.

Bununla birlikte, Mustafa Barzani hâlâ daha Amerika'dan umudunu kesmiş değildir. Çünkü sözkonusu demecinde, M. Barzani, «Ben bu trejediden dolayı bugünkü yönetimi suçlamıyorum. Ama inanıyorum ki, Amerika ahlâki sorumluluğunu kabul edecektir. Ben Carter yönetimini Irak'ın Kürtleri kendi evlerine göndermesi için nüfuzunu kullanmaya ikna etmeğe çalışacağım.»

Bunca deneyden sonra, 11 Mart hareketinin gerici önderliğinin başında bulunan ve ABD ile İran tarafından «ihanete uğradığını» söyleyen Barzani, Irak Kürtlerinin en basit insan haklarını aramak için gene Amerikan emperyalizmden medet ummaktadır. Hem de, bu demeci verdiği sırada, 18 aya varmış olan ABD'deki ikameti boyunca işbirliği halindeki CİA ve SAVAK ajanlarının sürekli gözetimi altında tutulduğunu, bu gözetimin, kendisinin demeç vermesini önlemek amacını güttüğünü bizzat gene kendisi ifade ettiği halde.

Örneklerimize Türkiye'yi yakından ilgilendiren bir yenisini ekleyelim. Kıbrıs sorununda «Ulusların kendi kaderlerini tayin hakkı» ilkesi şayet soyut ve mekanik bir biçimde ele alınacak olursa, Kıbrıs'ta yanlış «çözümlere» gitmek ve emperyalizmin ekmeğine yağ sürmek pekâ-

la mümkündür. Bilindiği gibi, Kıbrıs'da birisi çoğunluk, diğeri azınlık durumunda olan dil ve kültür bakımından farklı iki ayrı ulusal topluluk yaşamaktadır. Uzun süre Kıbrıs'da Türk ve Rum cemaatleri kardeşçe ve yakın ilişkiler içinde yaşamışlardır. Ne var ki, Kıbrıs'da Rumların öncülüğünde emperyalizme karşı ulusal bağımsızlık mücadelesi başlayınca, emperyalist güçler —o sırada Ingiltere— Rumların yanında gerici bir topluluk olan Türkleri kışkırtmaya ve bu mücadelenin gerçekte «Yunanistana iltihak ve Enosis için bir uğraş olduğu» yalanını yaymağa çalışmıştır. Gerçi, İngiltereye karşı verilen anti-emperyalist mücadelede o an için saf tutanlar arasında Enosisçi ve gerici güçler de bulunmaktaydı, ama bu mücadelede büyük halk çoğunluğu gerçekten bağımsızlık için savaşmaktaydı. Böylelikle, emperyalizm Türk cemaatini, Kıbrıs'ın bağımsızlığı için savaşan Rumlara karşı kışkırtarak iki topluluk arasına düşmanlık sokmaya çalışıyor ve bağımsızlıkçı güçlere karşı Kıbrıs'lı Türk işbirlikçilerini kullanıyor, Türk'lerden karşı - devrimci vurucu güç grupları kiralıyor ve onları Rum kurtuluşçularının üzerine salıyordu. (Bugünkü kukla ve gayrı meşru KTFD'nin başkanı durumundaki Denktaş, o zamanlar İngiltere'nin sömürge valisinin emrinde Kıbrıs'daki İngiliz Başsavcısının yardımcısı olarak görev yapmakta olduğunu 1974 Kıbrıs olayları sırasında hatırlatmıştık.)

Buna rağmen Kıbrıs Türk kesiminin en ileri unsurlarını oluşturan Komünistler, AKEL Partisi'nin öncülüğünü savunuyorlar ve her iki topluluğun işçilerinin yakınlaşması ve kardeşliği için başarılı çalışmalar sürdürüyolrardı. Örneğin Türk işçilerinin ve diğer ücretli emekçilerinin de üye olduğu tek merkezi genel işçi konfederasyonunun düzeni altında ortak 1 Mayıs gösterileri bile yapıyorlardı. Ne var ki, emperyalistler bütün güçleriyle Türk ve Rum kesimleri arasına düşmanlık sokmağa çalışıyorlar ve Kıbrıslı Türklerin ve Rumların kardeşliğini savunan Türk liderlerini öldürmek dahil her çareye başvuruyorlardı. Örneğin AKEL Merkez Komitesi üyesi Derviş Ali Kavazoğlu işte bu önderlerden birisiydi.

En sonunda, bağımsızlık mücadelesi başarıya ulaştı ve Bağımsız Kıbrıs Cumhuriyeti kuruldu. İlerici ve bağımsızlıkçı Makarios yönetiminin, AKEL desteğinde güttüğü iç ve dış politika, Türk toplumu ile Rum toplumu arasında suni olarak çıkartılmış bulunan hasımlıkların azalmasına yol açmağa başlayınca, emperyalist ve Rum faşist güçleri 1963 Aralık olaylarını düzenlediler. Bu olayların etkisi birkaç yıl sonra geçince, emperyalistler ve Kıbrıslı faşistler bu kez 1967 provokasyonuna başvurdular. Gene bu olaylar da küllendi ve her iki toplum arasında yakınlaşma güçlendi. Bu kez de, bilinen 1974 faşist Sampson darbesi tezgahlandı, onu Türkiye'nin adanın önemli bir bölümünü ele geçirmesi izledi.

Hiç kuşkusuz, Londra ve Zürich antlaşmaları, Kıbrıs Cumhuriyeti'nin bağımsızlığı ve her iki toplumun da üniter bir devlet statüsü halinde yaşamasını tanıyordu, fakat emperyalistler bu anlaşmalara, ulusların kendi kaderlerini tayin hakkıyla bağdaşmayacak bazı maddeler koymuşlardı. Bağımsız Kıbrıs Cumhuriyeti'nde Türkiye ve Yunanistan'ın bir alay düzeyinde birlik bulundurmaları ve Garantör devlet sıfatlarıyla adaya müdahale haklarının onlara tanınmış olması, bir devletin bağımsızlığıyla bağdaşır hususlar değildi. Buna rağmen, küçük bir faşist azınlık dışında, Kıbrıs Rum halkının ileri bilinç düzeyi ve işçi sınıfının da desteklediği Kıbrıs yönetiminin bağımsızlıkçı tavrı, küçücük bir ülke olan Kıbrıs'a gerek üçüncü dünya ülkeleri nezdinde, gerekse tüm dünya siyaset ve diplomasi arenasında haklı bir prestij sağlamış, bu nedenle, Kıbrıs Cumhuriyeti 1974 yazına kadar bağımsızlığını, toprak bütünlüğünü ve hükümranlığını koruyabilmişti. Fakat, adayı kendi amaçları için kullanmak isteyen emperyalizmin 1974'de düzenlediği karşı - devrimci komployu izleyen olaylar, —adanın bir bölümünün Türkiye tarafından işgal edilmesi— ile bugün Kıbrıs'ın bağımsızlığı, toprak bütünlüğü ve egemenliği ihlal edildiği gibi, her iki topluluk arasındaki düşmanlık derinleştirilmiştir.

Böyle bir durumda, Türkiye askeri birliklerinin tümüyle Kıbrısdan çekildiğini bir an farzetsek bile sorun çözümlenmiş olmayacaktır. İşgalci birliklerin adadan çekilmesi ve göçmenlerin evlerine dönmeleri, sorunun çözümü için en önemli ve ilk adım olacaktır, fakat bu durum Kıbrıs'ın bağımsızlığını sağlamaya yetmeyecektir. Şöyle ki, böyle bir durumda, Kıbrıs Türk toplumu şayet kendi kaderini tayin hakkını kullanmağa kalkacak olursa, örneğin ayrı bir bağımsız devlet kurmağa girişirse, veya aynı devlet bütünlüğünden ayrılıp Türkiye'ye iltihak etmeğe kalkışırsa, gerek Kıbrıs işçi sınıfı partisi, gerek Kıbrıs Türk kesiminin işçi sınıfı sosyalistleri ve gerekse Türkiye'nin işçi sınıfı politik hareketi böyle bir «self-determinasyona» karşı çıkacaktır. Bugünkü koşullarda, adanın federatif bir statüye kavuşturulması bile, gerçekte emperyalizmin istediği bir çözümdür. Bu şekilde, emperyalizm, Kıbrıs'ın fiili taksimine meşruiyet kazandırmış olacak ve ilerici Kıbrıs Cumhuriyetine karşı, Türk bölgesini bir karşı devrimci karakol olarak kullanabilecektir. Bu gerici karakol, üstelik, sadece ilerici Kıbrıs yönetimine karşı değil, Orta Doğu halklarının anti-emperyalist mücadelesine karşı yönelmiş bir tehdit aracı ve bölgede barışı, güvenliği zedeleyecek direkt veya dolaylı bir emperyalist üs haline gelecektir.

Şu halde, Kıbrıs sorununa bakarken, ulusların kendi kaderlerini tayin hakkı ilkesini mekanik ve somut durumdan soyutlanmış bir tarzda ele alacak olursak, Kıbrıs Türk topluluğunu «ulusal bir topluluk» halinde görmek ve onun gerici yöndeki ayrılma —bağımsız devlet oluştur-

ma veya Türkiye'ye iltihak etme— talebini de olumlu karşılamamız gerekir. Yukarıda da söylediğimiz gibi, federatif statü bile— bir fiili taksim anlamına geldiği takdirde— olumsuz bir sonuçken, tümüyle ayrılma veya Türkiye'ye iltihak etme, ondan daha da olumsuz bir durum yaratacaktır.

Bu nedenle, gerek Türkiyeli, gerekse Yunanistanlı ve gerekse Kıbrıslı işçi sınıfı sosyalistleri, ulusal kimlikleri ister Türk isterse Rum olsunlar, hep birlikte tek bir nokta etrafında birleşmişlerdir: bu ise emperyalizmin önerdiği çözümlerin hepsine karşı çıkmak, KTFD adlı kukla ve gayrımeşru hükümeti tanımamak, Türkiye birliklerinin Adadan derhal çekilmesini, göçmenlerin evlerine dönmelerini —kısaca BM genel kurul kararlarının uygulanmasını— sağlamak, her iki topluluğun da haklarını güvence altına alacak ve emperyalizmin işine yaramayacak bir statünün getirilmesini sağlamak. Adanın şu veya bu biçimde fiilen taksimini yasallaştıracak tüm önerileri kesinlikle reddetmek, Kıbrıs Cumhuriyetinin bağımsızlığını, toprak bütünlüğünü ve hükümranlığını öncelikle korumak...

Bugün gerek Türkiyeli, gerekse Yunanistanlı işçi sınıfı sosyalistleri, Kıbrıs halkının öncü işçi sınıfı partisi tarafından getirilen tezleri desteklemektedir. Gene emekçi halkın örgütlenmesi bakımından, işçi sınıfı sosyalistleri, Kıbrıs'da **tek işçi sınıfı partisini**, tek sendikal konfederasyonu savunmakta, adadaki Türk ve Rum emekçilerinin aynı —tek bir— sınıf ve kitle örgütlerinde örgütlenmesi görüşünden ödün vermemektedirler.

Şu halde, AKEL, Kıbrıs Türk toplumunun «self-determinasyonuna» karşı çıkarken bunda haklıdır. Çok büyük çoğunluğunu Rum kökenli üyelerinin oluşturduğu AKEL'i bu tutumundan dolayı «sosyal şoven» saymak bilimsizliğin ve milliyetçi dar kafalılığın ta kendisidir. Nitekim Kıbrıslı Türk kökenli işçi sınıfı devrimcileri de AKEL saflarında yer almakta, onu Kıbrıs işçi sınıfının tek öncüsü ve biricik sosyalist ve enternasyonalist partisi olarak kabul etmektedirler.

Ulusların kendi kaderlerini tayin hakkı, yukarıdaki bazı örneklerden de görüldüğü gibi, işçi sınıfının savunduğu bir ilkedir, fakat bu ilke ne kadar önemli olursa olsun, son tahlilde bir demokratik sorundur, bu ilkenin üzerindeki daha büyük ilke, Lenin'in sık sık belirttiği gibi «demokratik hareketin, sosyalist harekete bağımlı olması» ve işçi sınıfının, genel devrimci-demokratik hareketin yüksek çıkarlarının herşeyden önce gözetilmesi, ve parça ile bütün çeliştiği takdirde, parçanın bütün lehine reddedilmesi ilkesidir.

Bu nedenle, şu veya bu somut ve özgül durumda, şayet işçi sınıfı politik hareketi self-determinasyon hakkının gerici ve bütünün çıkarlarını zedeleyici yönde kullanılmasına karşı çıkarsa, bu kendi ilkelerinden

ödün verdiği anlamına gelmez, tersine, sözkonusu ilkenin de üzerinde bulunan, o ilkenin de bağımlı bulunduğu daha büyük ve daha önemli bir ilkenin korunması adına bunu yapar. Aksi halde, self-determinasyon ilkesini mekanik bir biçimde yorumlamak, bir soyutlama olarak ele almak, bu ilkenin de üzerindeki bir ilkeden taviz vermek olur. Yukarıda da görüldüğü gibi, ulusların tam eşitliği ve self-determinasyon hakkı meselesine küçük burjuva bakış tarzıyla, enternasyonalist (proleter) bakış tarzı arasındaki önemli fark buradan çıkar. Birtakım küçük burjuvalar da self-determinasyon (ayrılma) hakkını kabul ederler, fakat bunu mutlaklaştırırlar. Sosyalistler ise bunun bir demokratik mesele olduğunu, sosyalist harekete —genel proletarya devriminin çıkarlarına— bağımlı olarak ele alınmasını, bütünün çıkarlarının esas olduğunu, ulusal ve uluslararası çıkarların ender durumlarda çatışması halinde, ulusal çıkarların reddedilerek, uluslararası çıkarların (bütün'ün çıkarlarının) esas alınması ve korunması gerektiğini savunurlar. Çünkü uluslararası çıkarların, ulusal çıkarlara daima ve her durumda tercih edilmesi, ikisinin çatışması halinde birincisinin alınarak, ikincisinin reddedilmesi, sadece selfdeterminasyon meselesinde değil, tüm enternasyonalist sorunlarda, işçi sınıfının en temel, en vazgeçilmez ilkelerinin başında gelmektedir. Bu ilkeden taviz verilmesi proletarya açısından ve işçi sınıfı bilimine, enternasyonalizmine sımsıkı bağlı bulunanlar bakımından düşünülemez. Nitekim konumuzla ilgili olarak Lenin'in şu sözleri asla unutulmamalıdır:

> **«Ulusların kendi kaderlerini tayin etmeleri sorununda da biz, herşeyden önce ve herşeyden fazla sözkonusu ulusun proletaryasının kendi kaderini tayin etmesiyle ilgileniriz. (Bütün Eserleri, C. 20, sf. 427)**

Lenin, self-determinasyon konusunda genel ile özel arasındaki ilişkileri, yukarıya aktardığımız alıntılarda parça-bütün konusunda söylediği sözlerle özetlemiştir. «Ulusların Kendi Kaderlerini Tayin Hakkı Üzerine Bir Tartışma Özeti» başlıklı makalesinde ise, şunu hatırlatıyordu: «...özel genele bağımlı kılınmadıkça, hiçbir demokratik talep (kendisinin) kötüye kullanılmalarının önüne geçemez, biz, ne 'her' bağımsızlık mücadelesini desteklemeye mecburuz, ne de 'her' cumhuriyetçi ve kilise aleyhtarı hareketi.» (Bütün Eserleri, C. 22, sf. 348, keza, UKTH sf. 193)

Fakat hemen belirtmek gerekir ki, bazı durumlarda ayrılma isteğinin işçi sınıfı tarafından, proletarya devriminin genel çıkarlarına aykırı görülerek desteklenmemesi hususu, yani bu özel durumlar, genelleştirilmemelidir. Ve parçanın bütünle çeliştiği bazı durumlarda, parça bütün lehine reddediliyor diye, bu özel, şayet genel haline getirilirse, bu kez ulusların kendi kaderlerini tayin hakkı ilkesi inkâr edilmiş olur. Bu bakım-

dan, yukarıda özel üzerine yaptığımız vurgulama, hiçbir şekilde genel ilkenin reddini, onun yerine konulmayı sonuçlamamalıdır.

Meseleyi daha iyi anlamak için Lenin'in verdiği şu örneği dikkatle okumalıyız. Lenin, örneğin bir ulusun bağımsızlığı elde etme hakkı, şayet uluslararası durum gereği bir genel savaşa yol açabilecekse —o yıllarda Polonya'nın ayrılmasının böyle bir duruma yol açabileceğini söylüyordu Lenin— bu şartlar altında genel savaşı önlemek için, sözkonusu ulusun ayrılmasını savunmamak gerektiğini belirtiyor, fakat böyle bir durumun sadece «özel» olduğunu ,bunun genel'e dönüştürülmemesi gerektiğini belirtiyordu:

«Ama biz, belki de on ya da yirmi milyon nüfuslu küçük ulusun problemli kurtuluşu için, iki büyük ulus arasında, yirmi milyon insanın katline yol açacak bir savaştan yana olamayız. ...Fakat bu, bizim Programımızdan ulusların tam eşitliğini çıkardığımız anlamına gelmez, bu, **birtek** ülkenin demokratik çıkarlarının, **birçok veya bütün** ülkelerin demokratik çıkarlarına bağımlı kılınması anlamına gelir. Biraz daha ileri giderek varsayalım ki, iki büyük monarşi arasında sıkısmış küçük monarşi bulunsun ve bu ülkenin kırallığı her iki büyük komşu ülkenin hükümdarına da birden kan bağıyla ya da başka bağlarla «bağlı» olsun. Gene varsayalım ki, küçük ülkede cumhuriyetin ilanı ve **onun** hükümdarının ülkeden sürülmesi, küçük ülkede o veya bir başka hükümdarı kabul ettirmek amacıyla iki büyük komşu ülke arasında pratikte bir savaşa yol açacak olsun. Hiç kuşkusuz, bu durumda tüm uluslararası Sosyal Demokrasi ve onun o küçük ülkedeki gerçekten enternasyonalist olan Sosyal Demokrat müfrezesi **monarşinin yerine cumhuriyetin kurulmasına karşı çıkacaktır.** Monarşinin yerine cumhuriyetin getirilmesi mutlak birşey olmayıp, sadece demokratik taleplerden biridir, bir bütün olarak demokrasinin (ve kuşkusuz daha önemlisi sosyalist proletaryanın) çıkarlarına bağlıdır. Böyle bir durumda, bu, hiçbir ülkenin Sosyal Demokratları arasında en küçük bir ihtilâfa bile ihtimal bulunmayacaktır. Ama şayet herhangibir Sosyal Demokrat, **bu** zeminlerden hareket ederek, uluslararası Sosyal Demokrasinin programından cumhuriyet talebinin çıkartılmasını önermeğe kalkışacak olursa, elbette deli olarak kabul edilir. Ona **genel** ile **özel** arasındaki en basit mantıki farkı unutmaması söylenir.» (C. 22, sf. 344)

Lenin, aynı makalesinde **o anki** koşullarda Polonya'nın bağımsızlığını bu konudaki önemli örnekleri arasına katıyordu:

«...Polonya'nın **özgül** koşullarını ele alalım: Polonya'nın **bugün** bağımsızlığı savaşlar veya devrimler olmadan «pratikte mümkün değildir». Sırf Polonya'nın yeniden inşa edilmesi için bütün-Avrupa çapında bir savaştan yana olmak en kötü cinsten bir milliyetçi olmaktır, az sayıda Polonyalının çıkarlarını savaşın acılarına katlanacak yüzlerce mil-

yon insanın çıkarlarının üstünde görmektir. **Komşu** emperyalist güçlerin **mevcut** dengesinde, **bugün** Polonya'nın bağımsızlığı sorununu ileri sürmek gerçekten de serap peşinde koşmak, dar-kafalı milliyetçiliğe düşmek, bütün bir Avrupa'nın ya da en azından bir Rusya'nın veya bir Almanya'nın devrimi için gerekli önkoşulu unutmaktır. Aynı şekilde, 1908-14'de Rusya'da koalisyon özgürlüğünü tek başına bir slogan olarak öne sürmek gene serap peşinde koşmak, Stolipin'in işçi partisine (bugün aynı şey olan Potressov ve Gvozdyov'ın partisine) objektif olarak yardım etmiş olmak anlamına gelir. Ama «bu böyledir diye» genel olarak, koalisyon özgürlüğü talebini Sosyal Demokrasinin programından çıkarmak çılgınlık olur.

Üçüncü ve muhtemelen en önemli örneğe gelelim. Polonyalıların tezlerinde okuduğumuza göre (...) bağımsız bir Polonya tampon devletinin kurulması görüşüne, 'bunun küçük güçsüz grupların tutarsız bir ütopyası olduğu' gerekçesiyle karşı çıkılmaktadır. Bunun gerçekleşmesi, şu veya bu Büyük Güçler grubunun askeri sömürgesinden, onların askeri ve ekonomik çıkarlarının oyuncağından, yabancı sermaye için bir sömürü alanı, yarınki savaşlar için bir savaş alanı olmaktan öteye gidemeyecek olan küçücük bir Polonya devleti kurulmuş olacaktır.» Bunların **hepsi**, Polonya'nın **bugün** bağımsızlığı sloganına **karşı** kullanıldığı zaman çok **doğru şeylerdir; çünkü** Polonya'da bir devrim bile tek başına hiçbir şeyi değiştirmeyip, Polonyadaki yığınların dikkatini **asıl şeyden** onların mücadelesini Rus ve Alman proletaryasına bağlayan bağdan uzaklaştırır. Bugün Polonya proletaryasının, ancak komşu ülkelerin proletaryası ile **birlikte dar kafalı Polonya milliyetçilerine** karşı mücadele ederek, **Polonya'nın özgürlüğü dahil** sosyalizm ve özgürlük davasına yardım edebileceği gerçeği bir paradoks değildir. Polonyalı Sosyal Demokratların milliyetçilere karşı mücadelede yapmış oldukları büyük tarihsel hizmeti inkâr etmek mümkün değildir.

Ne ki, oPlonya'nın **şimdiki özgül** (özel) koşulları açısından doğru olan bu aynı gerekçeler, **genel** sunuluş biçimleri içinde açıkça yanlıştır...» (C. 22, sf. 148-149)

Ulusların kendi kaderini tayin hakkının **ilke** olarak ödünsüzce savunulması ve bu hakkın, kullanılmasının (ayrılmanın) işçi sınıfı tarafından hangi koşullarda destekleneceği konusundaki bu uzun örnek ve alıntılar göstermektedir ki:

a — Işçi sınıfı, demokratik bir talep olarak ulusların kendi kaderlerini tayin hakkı ilkesini savunur.

b — Bu hakkın kullanılmasında, meseleyi, proletaryanın —genel sosyalist ve demokratik mücadelenin— çıkarlarına bağlı olarak görür. Lenin'in de dediği gibi, «Demokrasi mücadelesini sosyalist devrim mücadelesiyle **birleştirmeyi** ve birincisini ikincisine **bağımlı kılmayı** bilmek

gerekir... Esas olan şeyi (sosyalist devrimi) gözden kaçırmayın; onu en başa koyun... sonra **tüm** demokratik talepleri alın ve bunları ona bağımlı kılın...» (Bütün Eserleri, C. 35, sf. 267-68) Çünkü, zorunlu olan, esas olan şey proletarya devrimidir. Ve «Ne asgari programın belirli talepleri, ne de asgari program taleplerinin **tüm toplamı, hiçbir zaman**, 'temel olarak farklı bir sosyal sisteme geçiş' değildir. Böyle düşünmek prensip olarak reformist konuma kaymak ve sosyalist devrim açısını terketmek demektir» (V. İ. Lenin, C. 41, sf. 384-85)

c — Belli özgül durumlarda işçi sınıfının, herhangibir ulusun ayrılma talebini desteklememesi şeklindeki özel, hiçbir zaman **genel** bir ilke haline getirilmemelidir. Özellikle bu, ezen ulusun sosyalisti tarafından yapıldığı takdirde, egemen ulus şovenizmine hizmetten başka bir anlama gelemez.

d — Yukarıda da belirttiğimiz gibi, işçi sınıfı biliminin, **ayrılma hakkı ilkesini** savunması, ayrılmayı teşvik etmesi ile aynı şey değildir. Çünkü, işçi sınıfının amacı olan sosyalizm, büyük birimlerden yanadır ve çünkü «sosyalist düzende büyük devlet demek, günde şu kadar **daha az** çalışma saati ve şu kadar **daha çok** ücret demektir. Emekçi yığınlar kendilerini burjuva boyunduruğundan kurtardıkça, «kültürel yardım» için büyük ve ileri sosyalist uluslarla birleşmeye kaynaşmaya doğru gitmekten **kendilerini alamayacaklardır;** yeter ki daha dün onları ezenler, yıllar boyu ezilmiş olan ulusların yüksek demokratik gurur duygularını incitmesinler ve yeter ki bu uluslara, devlet kurmak, yani «kendi öz» devletlerini örgütleme deneyini geçirmek dahil, herşeyde eşitlik tanınsın. Kapitalizmde bu «deney» savaş, yalnızlık, kendi içine kapanıklık anlamına gelir. ve (Hollanda, Isviçre gibi) ayrıcalıklı küçük ulusların dar görüşlü bencilliği demektir. Sosyalizm'de emekçiler kendileri, sırf yukarıda sözü edilen salt ekonomik amaçlar için hiçbir yerde içine kapanıklığa razı olmayacaklar, bu arada, siyasal biçimlerin çeşitliliği, ayrılma özgürlüğü ve devlet örgütleme deneyimleri —devlet bütün biçimleriyle göçüp gidinceye kadar bunların hepsi varolacaktır— refahlı ve kültürlü bir hayatın temeli, ulusların hergün biraz daha biribirlerine yakınlaşıp bütünleşmelerin güvencesi olacaktır.» (C. 22, sf. 338)

Ayrılma hakkını ve ilkesini savunmanın, ayrılmayı savunmak ve teşvik etmekle aynı şey olmadığını söyleyen Bolşeviklerle alay eden ve Bolşevizmin demokratik programını reddeden P. Kievski'ye (G. Pyatakov'un tamka adı) karşı, Lenin'in söylediği sözleri okumak, —biraz vakit de alacak olsa— sanırız yararlıdır. Lenin ünlü «Bir Marksizmin Karikatürü ve Emperyalist Ekonomizm» adlı makalesinde şunları söylüyor.

«... (P. Kievski) ... tartıştığımız konu açısından Rusya'nın Polonya'ya 'sahip olması' ile Türkistan'a 'sahip olması' arasında **hiçbir** eko-

nomik ya da siyasi fark olmadığını hiç düşünmemiştir. Bir 'sosyalist toplum'un sömürgelere **ayrılmayı salık verme** anlamında değil, **sadece** onlara serbestçe ayrılma **hakkını** tanıma anlamında 'sömürgelerden çıkmayı' isteyeceğini hiç düşünmemiştir.

Ayrılma hakkı ile ayrılmayı salık verme arasında yaptığımız bu ayırımdan dolayı P. Kievski bizi hokkabazlıkla suçluyor ve bu yargısını işçilerin gözünde 'bilimsel olarak doğrulamak' için şunları yazıyor: 'Bir propagandacıya proletaryanın **samostiionost** (Ukrayna için siyasi bağımsızlık) hakkında ne düşünmesi gerektiğini sorduğunda, sosyalistler ayrılma hakkının tanınması için çalışırlar, fakat ayrılmanın aleyhinde propaganda yaparlar cevabını alırsa, bir işçi ne düşünsün?' Bu soruya oldukça doğru bir cevap verebileceğimi sanıyorum: Her aklı başında işçi **kendi düşüncesini** Kievski'nin **bilmediğini düşünecektir.**

Aklı başında her işçi şöyle 'düşünecektir:' P. Kievski biz işçilere 'sömürgelerden çıkın' diye haykırmamızı söylüyor. Yani biz Büyük-Rus işçiler, hükümetimizin Moğolistan'dan, Türkistan'dan, İran'dan çıkmasını istemeliyiz; İngiliz işçileri İngiliz hükümetinin Mısır'dan, Hindistan'dan, İran'dan vs. çıkmasını istemelidirler diyor. Ama bu demek midir ki **biz** proleterler kendimizi Mısır'ın işçilerinden ve fellahlarından, Moğolistan, Türkistan ya da Hindistan işçilerinden ve köylülerinden ayırmak isteriz? Bu demek midir ki, **biz** sömürgelerdeki emekçi yığınlara sınıf bilincine ermiş Avrupa proletaryasından 'ayrılmayı' salık ülkelerin bilinçli işçileriyle **bütün** ezilen ülkelerin işçileri, köylüleri ve kölelerinin en yakın birliği ve kaynaşmasından yanayız ve hep bundan yana olacağız. Her zaman, sömürgeler dahil olmak üzere bütün ezilen ülkelerin bütün ezilen sınıflarına bizden **ayrılmamalarını,** bizimle mümkün olduğu kadar sıkı bağlar kurup kaynaşmalarını salık vermişizdir, bundan sonra da vereceğiz.

Sömürgelerden çıkmalarını ya da ajitasyon çığlıkları yerine kesin siyasi terimlerle belirtecek olursak, sömürgelere tam ayrılma **özgürlüğü,** gerçek **kendi kaderlerini tayin hakkı vermeleri**'ni istiyoruz hükümetlerimizden; ve de biz kendimiz iktidarı ele geçirir geçirmez bu hakkı yürürlüğe koyacağımızdan, bu özgürlüğü tanıyacağımızdan eminiz. Biz mevcut hükümetlerden bunu istiyoruz; ve biz hükümet olduğumuz zaman, bunu **yapacağız;** ayrılmayı 'salık vermek' için **değil;** tersine, milletlerin demokratik birleşmelerini ve kaynaşmalarını kolaylaştırıp hızlandırmak için. Mogollar, İranlılar, Hintliler, Mısırlılar'la birliği ve kaynaşmayı teşvik etmek için hiçbir gayreti esirgemeyeceğiz. Biz bunu yapmanın görevimiz olduğuna, hem de **çıkarımıza** olduğuna inanıyoruz: çünkü aksi takdirde Avrupa'da sosyalizmin geleceği **sağlam olmaz.** Bizden daha geri, ve bizden daha çok ezilen bu milletlere ,Polonya Sosyal Demokratlarının çok yerinde deyimiyle 'karşılıksız kültür yardımı' vermeye ça-

lışacağız. Bir başka deyimle, onların makineleşmeye, emeğin yükünün hafifletilmesine, demokrasiye, sosyalizme geçmelerine yardımcı olacağız. Biz, Mogallar, İranlılar, Mısırlılar ve istisnasız **bütün** ezilen ve eşit olmayan millet için ayrılma özgürlüğünü istiyorsak, **ayrılmadan yana olduğumuz** için değil, zorla birleşmeye karşıt olarak **serbest, gönüllü** birleşme ve kaynaşmadan yana olduğumuz için istiyoruz. Tek neden budur.

Ve bu bakımdan bizim görüşümüzce Moğol ya da Mısırlı köylüler ve işçilerle Polonyalı ya da Finlandiyalı köylüler ve işçiler arasındaki yegane ayrılık, sonuncuların siyasi bakımdan Büyük Ruslardan daha gelişkin ve tecrübeli, ekonomik bakımdan hazırlıklı, vs. olmalarıdır. Bu nedenle, onların, herhalde **çok kısa bir sürede,** bugün cellat rolündeki Büyük Ruslardan haklı nefretlerini **sosyalist** işçilere ve sosyalist bir Rusya'ya uzatmanın akıllılık almayacağını halklarına anlatacaklarına inanıyoruz...» (Doğuda Ulusal Kurtuluş Hareketleri, —Lenin'den bir derleme— Ant. Y., 1970, sf. 232-35)

Lenin Kievski'nin sorusuna verdiği cevabı şöyle bitiryor: «...Bizim ayrılma özgürlüğü propagandamız, ve biz hükümet olduğumuz zaman o özgürlüğe geçerlik tanıma kesin kararımızla, milletlerin birleşmesi ve kaynaşması için Propagandamız arasında çelişki **yoktur** ve olamaz.» (aynı yerde)

Lenin Kievski'nin makalesi hakkındaki sözlerini şöyle sürdürüyor:

«Makale başından sonuna kadar Kievski'nin temel kuşkusu üzerine kurulu: Gelişme eğilimi milletlerin **birleşmeleri** yönünde olduğuna göre, niçin milletlerin **ayrılma** özgürlüğünü savunalım ve de iktidara geldiğimizde bu özgürlüğe geçerlilik tanıyalım? Gelişme eğilimi toplumun bir kısmının diğeri üzerinde zora dayanan hakimiyetine son verme yönünde olduğu halde niçin proletarya diktatörlüğünü savunuyorsaö, onun için. Diktatörlük, toplumun bir kısmının toplumun geri kalan kısmı üzerinde, üstelik doğrudan doğruya zora dayanan hakimiyetidir. Yeğane tutarlı devrimci sınıf olan proletaryanın diktatörlüğü, burjuvaziyi devirmek ve karşı-devrim teşebbüslerini önlemek için zorunludur. Proletarya diktatörlüğü sorunu o denli önemlidir ki, bunun gereğini inkar edenler, ya da bu gereği sadece lafta kabul edenler, Sosyal Demokrat Parti üyesi olamazlar. Bununla birlikte, şunu da inkâr edemeyiz: bazı ayrı durumlarda, istisnai olarak, mesela büyük bir ülkede sosyal devrim başarıldıktan sonra komşu küçük bir ülkede burjuvazi, eğer direnmede bir çıkar yol görmüyorsa ve hayatını kurtarmayı direnmeye tercih ediyorsa, barış içinde iktidarı bırakabilir. Tabii ki, çok büyük ihtimalle sosyalizm, küçük devletlerde dahi iç savaşsız başarılı **olamayacaktır;** bu nedenle, şiddet bizim ülkülerimize yabancı olduğu halde, milletlerarası Sosyal Demokrasinin **yegane** programı iç savaşı kabullenmek olmadır. Aynı-

sı, **mutatis mutandis,** (yani **gerekli** değişikliklerle) milletlere de uygulanabilir. Biz mileltlerin birleşmelerinden yanayız; fakat **şimdiki halde,** ayrılma özgürlüğü olmaksızın, zor yoluyla birleşme ve ilhaktan gönüllü birleşmeye geçiş sözkonusu olamaz. Ekonomik etkenin ağır bastığını doğru olarak kabul ediyoruz; fakat bunun **à la** Kievski bir yorumu, Marksizmi karikatürleştirmektir. Çağdaş kapitalizmin tröstleri ve bankaları bile gelişkin kapitalizmin bir parçası olarak her yerde kaçınılmaz oldukları halde somut veçheleri bakımından ülkeden ülkeye değişiklik gösterirler. Esaslardaki aynılıga rağmen, ileri emperyalist ülkelerin —Amerika, İngiltere, Fransa, Almanya —siyasi biçimleri arasında daha da büyük ayrılıklar vardır. Aynı çeşitlilik, insanlığın bugünün emperyalizminden yarının sosyalist devrimine gitmek için izleyeceği yolda da kendini gösterecektir. Bütün milletler sosyalizme varacaklardır, bu kaçınılmazdır. Fakat hepsi tam aynı yoldan varmayacaklardır sosyalizme. Her birinin belli bir demokrasi biçimine, belli bir proletarya diktatörlüğü çeşidine, sosyal hayatın çeşitli veçhelerinde sosyalist dönüşüm biçimlerine katkısı olacaktır. 'Tarihi maddecilik adına', geleceğin **bu** veçhelerini tekdüze boz bir renge boyamak kadar teori açısından ilkel, pratik açısından da gülünç bir şey olamaz. ...Gerçek bize, sosyalist proletarya ilk zaferini kazanıncaya kadar, bugün ezilmekte olan milletlerin ancak beşyüzde birinin özgürlüğe kavuşup ayrılacağını gösterse dahi; sosyalist proletarya bütün dünyada nihai zaferi kazanıncaya **kadar** (yani sosyalist devrimin bütün iniş çıkışları boyunca) ezilen milletlerin gene ancak beşyüzde birinin çok kısa bir süre için ayrılacağını gösterse dahi, o durumda **dahi,** hakim milletlerin **bütün** ezilen milletlerin ayrılma özgürlüğünü kabul etmeyen ve savunmayan sosyalistlerini Sosyal Demokrat partilerine almamalarını işçilere şimdiden salık vermekle, teori bakımından da, pratik siyaset bakımından da doğru hareket etmiş oluruz. Çünkü gerçek şu ki, ezilen milletlerden kaçı, demokrasinin çeşitli biçimlerine, sosyalizme geçişin çeşitli **biçimlerine** kendilerinden birşey katabilmek için ayrılma gereğini duyacaktır, bilyoruz ve bilemeyiz. Ama ayrılma özgürlüğünü inkârın bugün teoride baştan aşağı yanlış, ve pratikte hakim milletlerin şovenlerine kul köle olmakla bir olduğunu biliyoruz ve her gün görüp seziyoruz.» (aynı yerde)

«ULUSLARIN VE EMEKÇİLERİN KADERLERİNİ TAYİN HAKKI»

Ulusların kendi kaderlerini tayin hakkı ilkesi'nin yoruma tâbi tutularak çarpıtılması'nın bir biçimi, bu ilkeyi mutlaklaştırmak ve bu talebi sosyalist devrimin —ve proletaryanın— çıkarlarının üzerine çıkararak, dar milliyetçilik gütmek yani ayrılma hakkı ilkesini savunmayı, ayrılmayı savunmak ve teşvik etmekle bir saymak ise, bunun karşısındaki çar-

pıtma, ulusların kendi kaderlerini tayin hakkı ilkesini şu veya bu biçimde reddetmek anlamına gelecek yorumlar getirmektir.

Örneğin, 1917 Büyük Ekim Devrimi'nden sonra R.K.P. (B) yönetimi içinde bazı unsurlar, «ulusların kendi kaderlerini tayin hakkı»nı hasıraltı eden bazı sözümona «ince» görüşler getirmeğe başlamışlardı. Bunların başında gelen ve genel olarak «sol»luğuyla bilinen Buharin, «ulusların kendi kaderlerini tayin hakkı, gerçekte emekçilerin kendi kaderlerini tayin hakkıdır» diyerek, Rusya'da Çarlık döneminde ezilen ulus durumunda bulunan ulusal gruplara kendi kaderlerini tayin hakkını tanınmamayı önermekteydi.

Lenin, Rusya Komünist Partisi (Bolşevik) 8.ci Kongresine sunulan Parti Programı Üzerine hazırladığı raporunda bu konuya da değinerek Buharin ve onun gibi düşünenleri eleştirdi. Ulusların kendi kaderlerini tayin hakkı'nın, emekçilerin kendi kaderlerini tayin hakkı diye yorumlanamayacağını gösterdi.

Gerçekten de, yukarıdaki bölümlerde, Lenin'in «ulusların kendi kaderlerini tayin hakkında da biz herşeyden önce ve herşeyden fazla proletaryanın kendi kaderini tayin hakkıyla ilgileniriz» şeklindeki sözlerinin anlamı ulusların kendi kaderlerini tayin hakkını, sadece emekçilerin kendi kaderlerini tayin hakkına indirgemek anlamında yorumlamak gerektiği açıktır. Sosyalistler, hiç kuşkusuz **herşeyden önce ve herşeyden** fazla proletaryanın kendi kaderini tayin hakkıyla ilgilenirken, bu husus hiçbir zaman ulusların kendi kaderlerini tayin hakkı ilkesini —yukarıda da uzun uzun gösterdiğimiz gibi— şu veya bu şekilde reddetmek anlamına gelmez.

Lenin'in sözkonusu Raporunda konuyla ilgili olarak söylediği sözlerin bir kısmını buraya aktarmak yararlı olacak:

«...Yoldaş Buharin olmasını istediği şeyi olanla karıştırmıştır. Milletlerin kendi kaderlerini tayin hakkını tanımamalıyız diyor. Bir millet, proletarya ile birlikte burjuvazi demektir. Biz proleterler, hor gördüğümüz burjuvaziye kendi kaderini tayin hakkını niçin tanıyalım? Bu iki şey biribiriyle mutlak surette bağdaşmaz! Müsaadenizle, bugün fiilen varolanla bağdaşır. Bunu yok ederseniz, sonuç sırf hayal olur. (...) Yoldaş Buharin soruyor: 'Milletlerin kendi kaderlerini tayinine ne ihtiyacımız var?' 1917 yazında, asgari programı atıp yalnız azami programla yetinmemizi önerdiği zaman ona karşı çıktığımda söylediklerimi tekrarlamam gerekiyor. O zaman şöyle demiştim: 'Dereyi görmeden paçayı sıvama!' ...Aynısı, milletlerin kendi kaderlerini tayin hakkı için de doğrudur. 'Ben yalnız emekçi sınıfların kendi kaderlerini tayin hakkını tanımak istiyorum' diyor Yoldaş Buharin. Bu demektir ki, sen Rusya'dan başka hiçbir ülkede başarılmamış olan birşeyi tanımak istiyorsun. Gülünç şey.

(...)

«... O halde bugün dahi mollaların sözünden çıkmayan kırgızlar, Özbekler, Tacikler, Türkmenler gibi halklar konusunda ne yapabiliriz? Burada, Rusya'da, uzun zamandır papazlarla içli dışlı yaşayan halk onları devirmekte bize yardım etti. Buna rağmen medeni nikah kararnamesinin hâlâ ne kadar yetersiz kullanılmakta olduğunu biliyorsunuz. Şimdi biz bu halklara gidip de, kendilerini sömürenleri devireceğimizi söyleyebilir miyiz? Bunu yapamayız, çünkü onlar tamamen mollalarının hakimiyeti altındadırlar. Bu gibi hallerde, sözkonusu millet gelişene kadar, proletaryanın burjuva unsurlardan ayrılması —ki bu kaçınılmazdır— gerçekleşene kadar beklemek zorundayız.

Yoldaş Buharin beklemek istemiyor. Sabırsızlık gözünü bürümüş: 'Niçin bekleyelim? Biz kendimiz burjuvaziyi devirdikten, Sovyet iktidarını ve proletarya diktatörlüğünü ilân ettikten sonra, şimdi niçin böyle hareket edelim?' Coşturucu bir çağrı etkisi var bunda, biraz da gideceğimiz yolu bize gösteren bir işarettir; fakat programımızda sadece bunu ilân edersek, programımız program olmaz, bir bildiri olur. Sovyet iktidarını, proletaryanın diktatörlüğünü ilân edebiliriz, burjuvaziyi, hakettiği gibi, istediğimiz kadar yerin dibine batırabiliriz; fakat programda sadece, en büyük bir kesinlikle, gerçekte varolana yer vermemiz gerekir. O zaman işte programımıza kimsenin bir diyeceği olamaz.

Biz soruna titizlikle, sınıf açısından bakıyoruz. Programda yazılanlar, milletlerin kendi kaderlerini tayini konusunu genel olarak ele aldığımız zamandan bu yana gerçekte neler olmuşsa ona dayanmaktadır. O zaman daha henüz proleter cumhuriyetleri yoktu. Onlar ortaya çıktıktan sonra, ve ancak onlar ortaya çıkmaktayken, burada yazılanı yazabilir olduk: **'Sovyet tipi** örnek alınarak örgütlenen bir devlet federasyonu'. (...) Scheidemann'ın partisi şimdiden bizim Almanyayı ele geçirmek istediğimizi söylüyor. Tabi bu saçmanın saçması gülünç birşey. Fakat burjuvazinin de kendi çıkarları, yüz milyonlarca nüshada bunu yayan basını var; Wilson da, kendi çıkarına bu fikri destekliyor Bolşeviklerin, diyorlar, büyük orduları var; fetih yoluyla Almanyaya Bolşevizmi götürmek istiyorlar Almanya'da en sağlam kişiler —Spartakistler— Alman işçilerinin Komünistlere karşı kışkırtıldıklarını söylediler bize ...Ülkemizde proletarya diktatörlüğünü yerleştirmek için çok çetin güçlüklerle cebelleşiyoruz Burjuvazi, ya da küçük burjuvazi, ya da hatta Alman işçilerinin bir kısmı bu amacının — 'Bolşevikler kendi sistemlerini zorla yerleştirmek istiyorlar' — etkisi altında oldukça, 'emekçilerin kendi kaderlerini tayini' formülü işlerimizi kolaylaştırmayacaktır Durumu öyle ayarlamalıyız ki, Alman sosyal-hainleri, Bolşeviklerin kendi evrensel sistemlerini zorla —sanki Kızıl Ordunun süngüleri ucunda Berlin'e getirebilmiş gibi— kabul ettirmeye çalıştıklarını söyleyemesinler Millet-

lerin kendi kaderlerini tayin ilkesi inkâr edelirse meydana gelebilecek bir durumdur bu.

Programımız emekçilerin kendi kaderlerini tayininden sözetmemelidir, çünkü bu yanlış olur. Milletler orta çağ düzeninden burjuva demokrasisine, burjuva demokrasisinden proleter demokrasisine giden yolda farklı aşamalarda oldukları için, programımızın bu tezi kesinlikle doğrudur. Bizde, bu yolda birçok zigzaglar olmuştur. Her millet kendi kaderini tayin hakkını elde etmelidir; bu emekçi halkın kendi kaderini tayin hakkını elde etmelidir; bu emekçi halkın kendi kaderini tayinini daha da kolaylaştıracaktır. Finlandiya'da proletaryanın burjuvaziden ayrılma süreci dikkati çekecek kadar açık, güçlü ve köklüdür. Hiç değilse, olaylar orada bizde olduğu gibi gelişmeyecektir. Bizim Fin milleti diye birşey tanımadığımızı, sadece emekçileri tanıdığımızı ilan etmemiz düpedüz saçmalık olurdu. Fiilen varolanı tanımamazlık edemeyiz. O kendiliğinden bizi onu tanımaya zorlayacaktır. Çeşitli ülkelerde proletarya ile burjuvazi arasındaki ayırım, her ülkenin kendi özelliklerine göre gelişmektedir. Bu konuda son derece ihtiyatlı davranmalıyız. Bazı milletlere karşı özellikle ihtiyatlı olmalıyız, çünkü bir milletin güvenine sahip olmamak kadar kötü birşey olamaz. (...) ...şöyle diyemeyiz: 'Kahrolsun milletlerin kendi kaderlerini tayin hakkı! Kendi kaderini tayin hakkını yalnız emekçi halka bahşediyoruz.' Kendi kaderini tayinin bu türlüsü çok karmaşık ve güç bir yoldan ilerlemektedir. Rusya'dan başka hiçbir yerde de yoktur. Diğer ülkelerde her bir gelişme aşamasını önceden görsek de, Moskova'dan emirler vermemeliyiz. Bunun içindir ki bu öneri ilke olarak kabul edilemez.» (a.g.e., sf. 277-283)

Nitekim Lenin, devrimden önce (1916'da) bu konuya eğildiğinde, «mutluluğun hiçbir ulusa zorla kabul ettirlemeyeceğini» söyleyen Engels'in sözlerini hatırlatıyordu.

Engels'in Kautsky'yu yazmış olduğu 12 Eylül 1882 tarihli mektupta: «Yalnız birşey kesindir: **muzaffer proleterya, kendi zaferine zaafa uğratmaksızın hiç bir yabancı ulusa nimet sunamaz»** şeklindeki sözlerini hatırlatan Lenin, şöyle diyordu:

«Engels, 'ekonomik' etkenin tek başına bütün güçlükleri doğrudan doğruya ortadan kaldıracağını hiç sanmıyor. Bir ekonomik devrim **tüm** halkları sosyalizme **özendirecektir;** ama aynı zamanda —sosyalist devlete karşı— ayaklanmalar ve savaşlar da mümkündür. Politika kaçınılmaz olarak kendini ekonomiye uyarlayacaktır, ama hemen, ya da hiçbir pürüzle karşılaşmadan, kendiliğinden, basitçe ve doğrudan doğruya değil. Engels yalnız bu ilkenin, mutlak olarak enternasyonalist bir ilkenin, «kesin» olduğunu söylüyor, ve bunun **bütün** 'yabancı uluslar'a, yani sadece sömürge ülkelere değil, fakat tümüne uyguluyor: onlara zorla iyi-

lik sunmak, proleteryanın zaferini zaafa uğratmak olacaktır.» (C. 22, sf. 351)

Lenin, «...Bir Tartışma Özeti» başlıklı makalesinde şu hususu açık ve seçik olarak belirtiyordu:

«Şayet bir sosyalist parti 'ezilen ulusun ilhakçı devlet sınırları içinde zorla tutulmasına karşı olduğunu' ilân ediyorsa, bu parti iktidara geldiği zaman da **onu zorla kendi devletinin sınırları içinde tutmamayı reddediyor** demektir.» (C. 22. sf. 328)

GÜRCİSTAN OLAYI

Yeri gelmişken emperyalistlerin —burjuva ideologlarının— en fazla istismar ettikleri konulardan birisi olan Gürcistan meselesine de burada kısaca değinelim.

Büyük Ekim Sosyalist Devriminden sonra Polonya, Finlandiya ve Moğolistan bağımsızlığını elde etmişti. Diğer milliyetlerin Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği bayrağı altında toplanmaları ise birkaç yıllık çabaları gerektirdi.

Bu milliyetler arasında Gürcistan'ın durumu özel bir yer tutar. Rusya'da Bolşevikler iktidara geldikten sonra, 1918'de Gürcistan'da Menşevikler iktidarı ele geçirdlier. Ve Gürcistan üç yıl boyunca (1921 Şubatına kadar) Menşevikler tarafından yönetildi. Gürcistan'ın komşu ülkeleri olan diğer Kafkas ulusların Bolşevik yönetiminde olmasına karşı, Tiflis'deki Menşevik hükümeti milliyetçi bir tutum izliyordu.

Sovyet Cumhuriyetleri'nin toplam 140 milyonluk nüfusunun yarıya yakın kısmı (65 milyonunu) Rus olmayan milletler ve milliyetler oluşturmaktaydı. Bu Federasyon içinde Ukraynalılar, Biyeloruslar, Özbekler, Tatarlar, Ermeniler, Gürcüler, Tacikler, Buriatlar, Yakutlar dahil olmak üzere pek çok milliyet oluşturmaktaydı.

Bu ulusların eşitlik altında federatif birliğini sağlamak, ve özellikle geri kalmış uluslara yardım etmek amacını taşıyan hükümetteki Milliyetler Komiserliği'nin (Bakanlığının) başında Stalin bulunmaktaydı. Stalin bu görevi, gene üstlenmiş olduğu İşçi Köylü Teftiş Komiserliği'nin yanısıra yürütmekteydi.

Sovyet hükümetinin, ulusların eşitliği ilkesi üzerine oluşturmağa çalıştığı sosyalist birlik çabaları, Gürcistan'daki Menşevikler tarafından baltalanmaktaydı. Buna rağmen RKP (B) Politbürosu, Gürcistan'da da Menşeviklerin halk tarafından iktidardan düşürüleceğine inandığından Gürcistan'daki gelişmeleri dikkatle izlemek'e yetiniyordu. Ve nitekim de, Menşevik Tiflis yönetimi her geçen gün Gürcistan'da prestij yitiriyor. önceleri sağlamış olduğu halk desteğinden giderek uzaklaşıyordu. Menşevikler kendi iktidarlarını korumak için, içte Gürcü milliyetçiliğini körüklüyorlar, öte yandan el altından emperyalistler ile işbirliği ya-

pıyorlardı. Emperyalistler için Gürcistan, önemli bir porovaksiyon aracı ve karşı-devrim mihraki haline getirilmeye çalışılıyordu.

1917 Devriminden kısa bir süre sonra emperyalistler tarafından başlatılan içteki karşı-devrim hareketini bastırmak ve Büyük Devrimi korumak için zorlu ve muzaffer bir mücadele veren Bolşevikler ve devrimci yığınların zaferi 1920 sonlarına doğru büyük ölçüde kesinlik kazanmıştı:

«1920 yılı sonlarına doğru emperyalistlerin ve müttefiklerinin bütün seferleri fiyasko ile sonuçlanmıştı. Müdahalecilerle Beyaz muhafızlar Sibirya'dan ve Orta Asya'dan kovulmuştu. Sovyetler iktidarı Azarbeycan'da, daha sonra Ermenistan'da ve Gürcistan'da zafer kazanmıştı. Sovyet Devletini hızla boğmak için yapılan girişimler başarısızlığa uğramıştı. 1920 sonuna doğru ülke topraklarının tamamı müdahalecilerden ve beyaz muhafız çapulcularından kurtarılmış, yalnız Japon işgalcilerinin 1922 yılı sonuna kadar ellerinde tuttukları Uzak-Doğu kalmıştı. Tabii ki, bu arada burjuvazi yabancı emperyalist orduları yardımı ile Litvanya'da, Letonya'da ve Estonya'da yeniden iktidarı ele geçirmişti. Moldavya'nın (Resarabya, Ukrayna ve Beyaz Rusya'nın bir bölümü kısa bir süre sonra Sovyet Cumhuriyetinden ayrılmış oldu.» (Sovyetler Birliği Komünist Partisi Tarihi, B. Ponomarev, iBlim Y., 1976, sf. 156)

Görüldüğü gibi iç savaş sırasında, Gürcistan da karşı-devrimciliüe sahne olan bölgelerden birisiydi.

«İç savaşın bitiminden sonra Rusya toprakları üzerinde şu devletler bulunuyordu: Rusya Federatif Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti (R.F.S.S.C.), Ukrayna Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti (U.S.S.C.), Beyaz Rusya Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti (B.R.S.S.C.) ve Azerbeycan, Ermenistan ve Gürcistan Sovyet Sosyalist Cumhuriyetlerini içine alan Transkafkasya Federatif Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti (T.F.S.S.C.), Kiva ve Buhara'da (Orta Asya) halk cumhuriyetleri kurulmuştu. Her Sovyet Cumhuriyeti kendine özgü sorunları tam bağımsızlık içinde çözüyordu. Bütün cumhuriyetler barış koşulları içinde, gelişmenin bu yeni aşamasında eylemlerini bağdaştırma ve örneğin askeri savunma gibi bazı Devlet görevlerini, anlaşma temeli üzerinde birleştirme, bundan başka ekonomik plan konusunda daha sıkı işbirliği yapma, merkezi bir Sovyet devleti içinde toplanma ihtiyacındaydılar. Sovyet Cumhuriyetlerindeki emekçiler açıkça görüyorlardı ki, bir emperyalist saldırıya karşı her Sovyet Cumhuriyetinin bağımsızlık ve bütünlüğünün korunması aralarında sıkı bir ittifaka bağlıydı Ve gene onlar ekonomik yıkımı ortadan kaldırmak ve sosyalizmi kurmak için bütün Sovyet Cumhuriyetleri'nin ekonomik, politik ve askeri olanaklarını ortaklaşa kullanmanın kesin bir zorunluluk olduğunu anlıyorlardı.

Bütün Sovyet Cumhuriyetlerinde tek bir Devlet halinde birleşmek

için hareket başladı. Bu hareketin kaynağında her milliyetten işçilerle köylülerin çarlığı devirmek, büyük toprak sahipleri ile burjuvazinin egemenliğini ortada kaldırmak, Sovyetlerin iktidarını kurmak ve pekiştirmek için ortak mücadelesi, onların müdahaleye ve beyaz muhafızlara karşı mücadeleleri ile sosyalizmin kuruluşu için ortak çalışmaları bulunuyordu.» (a.g.e., sf. 167-68)

Karşı-devrimci hareketin bastırılmasından sonra, Tiflis'in Menşevik hükümeti, emperyalistlerin elindeki en büyük kozlardan birisi olarak kalmıştı. Bu bakımdan, Gürcistan Menşevikleri'nin emperyalist işbirlikçisi ve milliyetçi politikaları, Sovyet iktidarı için yeni bir karşı-devrim mihrakı olmak ve tehlike arzetmek istidadını koruyordu. (Nitekim Menşevik iktidarın devrilmesinden sonra, emperyalistlerin ve batılı sosyal demokrat partilerin Gürcistan meselesini çok uzun yıllar uluslararası planda bir siyasi karşı-devrim aracı olarak kullanmaları, birçok diplomatik meselede onu bir pazarlık kozu yapmak istemeleri de bunun başlıca kanıtlarından birisidir. (Örneğin 1922 başında yapılan çabalarla, Komintern, İkinci Enternasyonal ve Iki Buçukuncu Enternasyonal temsilcileri arasında güçbirliği için ortak bir konferans toplanması çalışmaları yapıldığında, Lenin Ocak ayı ortasında yazdığı bir yazıda «İkinci ve İki Buçukuncu Enternasyonalistler için «bizim Menşeviklere karşı tutumumuz, Gürcistan meselesi vb. gibi ihtilaf çıkartan sorunları» gündeme getirecek olurlarsa, Komintern Yürütme delegasyonunun bunu İkinci ve Iki Buçukuncu Enternasyonal liderlerinin Basel Manfistosu'na ihanetleri (döneklikleri) olarak kabul edeceğini söylüyordu. (V. I. Lenin, Bütün Eserleri, C. 42, sf. 393). Nitekim, İkinci Enternasyonal'in bir dünya konferansı toplanması için İki Buçukuncu Enternasyonal tarafından yapılan çağrıya verdiği cevapta şart koştuğu hususlardan birisi de Gürcistan'ın kendi kaderini tayin hakkının (yani orada Menşevik hükümetinin yeniden kurulmasının) Komintern tarafından garanti edilmesini istiyordu. (Leinizm and the World Revolutionary Working Classa Movement, Moskova 1971 sf. 196) Görüldüğü gibi emperyalist burjuvazi uluslararası diplomasi sorununda Gürcistan meselesini her fırsatta piyasaya sürdüğü gibi, sözde işçi sınıfından geçinen Kapitalist ülkelerin sosyal demokratları da, işçilerin eylem birliği konusunda konferans toplama çabalarını dahi aynı emperyalist gerekçelerle baltalamaktaydılar.

İç savaş bittikten sonra, Gürcistan'ın menşevik yönetimi, 1921'in başlangıcında, dünyanın tek sosyalist ülkesi için bir tehlike durumundaydı.

1921 Şubatında Gürcistan'ın başkenti Tiflis'de meydana gelen bir komünist (Bolşevik) ayaklanma üzerine, Ikinci Kızılordu Birlikleri Gürcistan'a girerek, devrimci ayaklanmayı desteklemeye gittiler.

Bu kararın alınması, kendisi köken olarak bir Gürcü olan ve RKP(B) Politbüro üyesi, Milliyetler Komiseri, İşçi Köylü Teftiş Komiseri Stalin'in çabaları, Lenin'in ve politbüro'nun oybirliği ile gerçekleşmişti. Böylelikle, Kızılordu'dan destek gören Tiflis'deki **komünist ayaklanma başarıya** ulaştı, Menşevik hükümet devrilerek, yerine Bolşevik bir iktidar kuruldu.

Gürcistan'a müdahale eden Kızılordu Birlikleri'nin siyasi komiseri olan Sergo Orjonikidze hareket sırasında menşevik liderlere, Menşeviklere sert bir tutum takınmıştı.

Gürcistan'a yapılan bu müdahaleyi, —yukarıda da belirttiğimiz gibi— emperyalistler feryatlarla karşılarken, Gürcü milliyetçiliği de buna bir gerici propaganda meselesi yapmaya kalkışmıştı.

Ne var ki, daha sonra Milliyetler Komiserliği ile Gürcistan'ın yeni bolşevik yönetimi arasında ihtilaf çıktı. Stalin Gürcistan'ın Transkafkasya Federatif Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri içinde yer almasını istiyor, Gürcü liderler ise buna karşı çıkıyorlar, bunun yerine bir Tüm Rusya Federasyonunu'nun kurulmasını ve Gürcistan'ın buna katılmasını istiyorlar, ayrıca Orjonikidze'nin menşeviklere karşı çok kötü davranmış olmasından şikayet ediyorlardı.

Lenin ve parti politbürosu ise, Gürcistan'ın böyle bir Kafkas Federasyonu birliği konusunda, oybirliğiyle ortak görüşlere sahiptiler.

1921 ortalarında Stalin meselenin halli için Gürcistan'a gitti, orada yaptığı temaslarda, yeni yönetimi «yerel milliyetçilik» olarak niteleyerek bu yerel şövenlik karşısında şaşkınlığını belirtti, bu yerel milliyetçiliğe karşı amansızca mücadele edeceğini, ve milliyetçiliğin son kalıntılarını da temizlemek gerektiğini belirtti. Stalin «mahalli milliyetçiler» olarak niteledikleri kimselerin Partiden ihraç edilmelerinin şart olduğunu belirtti. Ayrıca, siyasi komisere (Orjonokidze'ye) talimat vererek bu tasfiyeyi gerçekleştirmesini istedi. Gürcistan'ın yeni yöneticileri de Stalin'i «Büyük-Rus şovenizmi» ile suçladılar.

Gürcü liderlerinin direnmesi üzerine, Lenin onları uyararak sert bir dille eleştirdi. Buna karşılık, onlar da kendi görüşlerini ayrıntılı olarak dile getiren bir raporu Lenin'e gönderdiler. Meselenin bu aşamasında, Lenin siyasi polis şefi Dzerjinski'nin bu konuda verdiği raporu inceledi, ayrıca kendi özel sekreterlerine bu konuda bir rapor hazırlaması için talimat verdi.

Bu konuda Lenin'in yazmış olduğu mektuplar daha sonra «Özerkleştirme Üzerine Notlar» başlığı altında yayınlanmıştır. Bu notların bir bölümünü, Doğuda Ulusal Kurtuluş Hareketleri kitabından aynen aktarıyoruz. (sf. 380-386) Aynı metinlerin başka bir çevirisi, Sol Yayınlarının Ulusların Kaderlerini Tayin Hakkı başlığıyla yaptığı derlemede de yer almaktadır.)

Milliyetler Sorunu Ya da «Özerkleştirme»

«Ünlü özerkleştirme (*) sorununda yeterince gayret ve kararlılıkla araya girmediğim için Rusya'nın işçilerine karşı görevimi yerine getirmedim sanıyorum. Anlaşılan bu özerkleştirmeye resmi dilde Sovyet sosyalist cumhuriyetlerinin birliği adı veliyor.

Bu sorun geçen yaz ortaya çıktığı zaman hastaydım; derken, sonbaharda, iyileşeceğime ve Ekim ve Aralık genel toplantılarının bana bu konuda bir müdahale fırsatı vereceğine gerektiğinden fazla güvendim. Gelgelelim ne Ekim toplantısına (sorun bu toplantıda görüşüldü), ne de Aralık toplantısına katılabildim. Böylelikle sorunla hemen hemen hiç ilgilenemedim.

Yalnız Kafkasya'dan gelen yoldaş Derzinski ile görüşmeye vakit bulabildim. O bana bu sorunun Gürcistan'da ne durum gösterdiğini anlattı. Yoldaş Zinoviyev ile de birkaç kelime konuşup endişelerimi dile getirebildim. Yoldaş Derzinski M.K. tarafından Gürcistan olayını «tahkik» için gönderilen komisyonun başkanıydı. Onun anlattıklarından da büyük endişe duydum. Eğer işler, Derzinski'nin bana bildirdiği gibi Orconikidze'nin maddi zora dahi başvurmasına sebep olacak kadar çığırından çıktıysa nasıl bir belaya çattığımızı varın siz düşünün. Belli ki bu «özerkleştirme» denilen şey temelden yanlıştı, ve zamanı yanlış seçilmişti.

Deniyor ki, birleşik bir kadroya ihtiyaç vardı. Peki bu güven nereden geldi? Günlüğümün bundan önceki bölümlerinden birinde işaret ettiğim üzere çarlıktan devralıp azbuçuk şûra ya-

(*) Sovyet cumhuriyetlerinin özerk birimler olarak R.S.F.S.C.'ne katılma yoluyla birleşmeleri önerisi. Bu fikir, R.S.F.S.C. ile Ukryana, Beyaz Rusya ve Transkafkas Federasyonu arasında ilişkiler üzerine Stalin tarafından hazırlanan ve Merkez Komitesinin genel toplantısına öneriler getirmek üzere atanan M.K. Komisyonunca Eylül 1922'de kabul edilen karar taslağına esas alınmıştı. Lenin, Siyasi Büro üyelerine yolladığı bir mektupta (27 Eylül, 1922) bu karar taslağını şiddetle eleştirdi. Onun yerine çok farklı bir öneri getirdi: R.S.F.S.C. de dahil olmak üzere bütün Sovyet cumhuriyetlerinin bir Sovyet Cumhuriyetleri birliği içerisinde gönüllü olarak birleşmeleri. Her üye bu birlik içinde tam eşitliğe sahip olacaktı. Lenin şöyle diyordu: «Biz Ukrayna Sovyet Cumhuriyeti ve diğerleriyle eşit olduğumuzu kabul ediyoruz, ve onlarla birlikte yeni birliğe, yeni federasyona katılacağız...» Merkez Komitesi karar taslağını Lenin'in önerisine uygun biçimde yeniden kaleme aldı, ve yeni taslak Ekim 1922'de M.K.'nin bir genel toplantısında onaylandı. Bu karar 30 Aralık 1922'de Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği'nin ilanı hazırlıklarında esas olarak alındı.

ğıyla kutsadığımız o aynı Rus kadrodan gelmedi mi?

Hiç şüphe yok ki bu tedbir, eldeki kadronun kendi kadromuz olduğuna kalıbımızı basabileceğimiz güne kadar ertelenmeliydi. Oysa şimdi, elimizi vicdanımıza koyup bunun tam tersini kabul etmemiz gerekiyor. Bizim dediğimiz kadro, aslında bize hepten yabancı bir burjuva - çarcı türlüsü; başka ülkelerden yardım almaksızın geçen beş yıl içerisinde zamanımızın büyük kısmını askeri harekat ve kıtlıkla savaş aldığı için onu başımızdan atmak mümkün olmadı.

Pek tabii, kendimizi haklı çıkarmak için kullandığımız «birlikten ayrılma özgürlüğü» bu koşullarda kağıt üstünde kalacak, Rus olmayanları o gerçek Rus'un, tipik Rus bürokratı örneğinde olduğu gibi aslında namussuzun ve zorbanın biri olan Büyük - Rus şoveninin saldırısına karşı koruyamıyacaktır. Hiç şüphe yok ki, mek parmak şûra işçileri ve şûralaştırılmış işçiler yüzdesi, süte düşmüş sinek gibi, o bağnaz Büyük - Rus güruhunun dalgası önünde tutunamayıp boğulup gidecek.

Bu tedbire savunma babında deniyor ki: ayrı merciler olarak doğrudan doğruya milli psikoloji ve milli eğitimle uğraşan halk komserlikleri kurulmuştur. Ama burada akla şu soru geliyor: Bu halk komserlikleri gerçekten bağımsız kılınabilir mi? İkincisi: Rus olmayanları katışıksız Rus külhanbeyine karşı koruyacak gerçek tedbirleri almakta yeterince dikkatli davrandık mı? Böyle tedbirler aldığımızı sanmıyorum. Oysa alabilirdik, ve almalıydık.

Bana kalırsa Stalin'in aceleciliği ve kendini salt yönetime kaptırıp gitmesi, ünlü «milliyetçi-sosyalizm»e duyduğu garazla birleşince, olan oldu. Siyasette kin (garaz), genellikle, en âdi rolü oynar.

Korkarım o «milliyetçi-sosyalistler»in işlediği «suç»u incelemek için Kafkasya'ya giden Derzinski yoldaş da halis Rus kafasıyla kendini göstermiştir (başka milletlerden olup da sonradan Ruslaşan kimselerin bu Rus zihniyetini benimsemekte aşırı gittikleri bilinen birşeydir), ve komisyonunun tarafsızlık anlayışı Orconikidze'nin «tartaklama»larından belli olmuştur. Bana kalırsa hiçbir tahrik, hatta hakaret bu gibi Ruskari tartaklamaları haklı gösteremez; Derzinski yoldaş bu olayı hafife alır bir tutumu benimsemekle bağışlanmaz bir suç işlemiştir.

Orconikidze, Kafkasya'da yaşayan herkesin gözünde en yetkili kişiydi. Onun ve Derzinski'nin değindikleri asabiyeti göstermeye Orconikidze'nin hiç hakkı yoktu. Tam tersi, Orconikidze alelade bir yurttaştan beklenmeyecek, hele «siyasi» suç is-

nadı altında bir kimseden hiç beklenmeyecek bir soğukkanlılıkla hareket etmeliydi. Doğrusunu söylemek gerekirse, o milliyetçi - sosyalistler siyasi bir suç işledikleri ileri sürülen kimselerdi, ve o suçlamadan ancak bu anlam çıkabilirdi.

Burada önemli bir ilke meselesiyle karşı karşıyayız: enternasyonalcilikten ne anlıyoruz?

Lenin

30 Aralık 1922
M. V.'ye yazdırılmıştır.

•

Notların devamı
31 Aralık 1922

Milliyetçilik sorununun genel olarak, soyutta konulmasının hiç bir yararı olmadığını milli mesele üzerindeki yazılarımda daha önce de belirtmiştim. Hakim bir milletin milliyetçiliği ile ezilen bir milletin milliyetçiliği, büyük bir milletin milliyetçiliği ile küçük bir milletin milliyetçiliği arasında mutlak bir ayırım yapmak gerekir.

Bu ikinci tür milliyetçilik konusunda bizim, bir büyük milletin fertlerinin tarihi pratikte öteden beri yapmadığımz zorbalık kalmamıştır. Üstelik biz hiç farkında olmadan zorbalık yapar, ona buna hakaret ederiz. Rus olmayanlara nasıl davranıldığına dair Volga anılarım; Polonyalılara nasıl durmadan Polyaçisk denildiğini, Tatara nasıl prens adı takıldığını, Ukraynalılarla nasıl hep Hokollar, ve Gürcüler ve diğer Kafkasyalılara Kapkasiler denildiğini belirtmek yeter.

İşte bunun içindir ki, hakim ya da, denildiği gibi, «büyük» milletlerin (yalnız zorbalıkta büyük, yalnız kabadayılar olarak büyüktürler oysa) enternasyonalciliği, milletlerin eşitliğini biçimde gözetmek olmamalı sadece, hatta hakim milletin, büyük milletin eşitsizliği olmalıdır. Böylece pratikte var olan eşitsizliğe karşı bir denge sağlanmış olacaktır. Kim bunu anlamıyorsa, milli mesele karşısında gerçek proleter tutumunu kavramamış demektir; hayat görüşü hâlâ esasta küçük burjuvadır, ve bu nedenle mutlaka burjuva hayat görüşüne kayacaktır.

Proleter için önemli olan ne? Proleter için, Rus olmayanların proleter sınıf mücadelesine mümkün olduğu kadar büyük bir güven beslediklerinden emin olmak yalnız önemli değil, mutlaka gereklidir. Bunu sağlamak için ne yapmalı? Yalnız biçimsel eşitlik yetmez. Şu ya da bu yoldan, kişisel tutumla ya da tavizlerle, Rus olmayanlara «hakim» milletin hükümetinden geçmişte gördükleri güvensizliğe, şüpheye ve hakaretlere karşılık

bir şeyler verilmelidir.

Bu noktayı Bolşeviklere, komünistlere daha da ayrıntılarıyla anlatmanın gereksiz olduğu kanısındayım. Öyle sanıyorum ki bu olayda, Gürcü milletini ilgilendirdiği kadarıyla, tipik bir durumla karşı karşıyayız: gerçekten proleter bir tutum büyük bir ihtiyatı, saygıyı ve uzlaşmaya yatkınlığı bizim için zorunlu kılmaktadır. Sorunun bu veçhesini gözden ırak tutan, ya da (kendisi gerçek ve su katılmadık bir «milliyetçi - sosyalist», hatta adi bir Büyük - Rus külhanbeyi olduğu halde) her önüne gelene «milliyetçi - sosyalizm» suçlamaları yönelten Gürcü, aslında proleter sınıf dayanışmasının çıkarlarına aykırı hareket etmektedir. Çünkü milli haksızlık kadar proleter sınıf dayanışmasının gelişmesini ve güçlenmesini geciktiren hiç birşey yoktur; bir milletin «gocunan» fertleri herşeyden çok eşitlik konusunda, ve sırf ihmalden ötürü ya da latife olsun diye dahi olsa bu eşitliğin çiğnenmesi, kendi proleter yoldaşlarınca çiğnenmesi konusunda hassastırlar. İşte bunun içindir ki, milli azınlıklara taviz verme ve hoşgörüyle davranma hususunda yetersiz kalmaktansa aşırı gitmek daha iyidir. Bunun içindir ki bu olayda proleter dayanışmasının, dolayısıyla proleter sınıf mücadelesinin temel çıkarı, milli mesele karşısında asla biçimsel bir tutuma bağlanmamamızı, her zaman ezilen (ya da küçük) millet proleterinin hakim (ya da büyük) millete karşı özgül tutumunu göz önünde bulundurmamızı gerektirir.

30 Aralık 1922
M. V.'ye yazdırılmıştır.

•

Notların devamı.
31 Aralık 1922

Halihazır durumda ne gibi pratik tedbirler alınmalıdır.

Birincisi, sosyalist cumhuriyetlerin birliğini sürdürmeli ve güçlendirmeliyiz. Bu kesindir. Bu tedbir bizim için olduğu kadar, dünya burjuvazisine karşı mücadelesinde ve burjuva entrikalarına karşı kendini savunmasında dünya komünist proletaryası için de şarttır.

İkincisi, sosyalist cumhuriyetlerin birliği, diplomatik kadrosu için korunmalıdır. Geçerken belirtelim: bu kadro bizim devlet kadromuzun istisnai bir parçasıdır. Eski çarlık kadrosundan sözü geçer tek bir kişinin buraya girmesine müsaade etmedik. Yetki sahibi kesimlerin hepsi komünistlerden kuruludur. Bunun içindir ki, diğer Halk komiserliklerinde göz yummak zorunda kal-

dığımız çarlıktan devir burjuva ve küçükburjuva unsurlardan arınmış güvenilir bir komünist kadro olarak (hiç çekinmeden söyliyebiliriz) ün salmıştır.

Üçüncüsü. Yoldaş Orconikidze başkalarına ibret olacak bir cezaya çarptırılmalı(bunu üzülerek söylüyorum; çünkü dostumdur, dışarıda birlikte çalışmışızdır), Derzinski'nin komisyonunca toplanan bütün malzemenin incelenmesi tamamlanmalı ya da yeni baştan ele alınarak ihtiva ettiğine şüphe olmayan koca bir yığın haksızlık ve ön yargılı hüküm düzeltilmelidir. Halis Büyük - Rus milliyetçi kokan bütün bu kampanyanın siyasi yönünden muhakkak ki Stalin ve Derzinski sorumlu tutulmalıdır.

Dördüncüsü. Birliğimizin Rus olmayan cumhuriyetlerinde milli dilin kullanılması konusunda son derece sert kurallar konulmalı ve bu kurallar özel bir dikkatle denetilmelidir. Şüphesiz, elimizdeki kadro belli olduğuna göre, demir yollarında birlik, mali hizmetlerde birlik falan gibi bahanelerle bir alay tam Ruskari yolsuzluk görülecektir. Bu yolsuzluklarla mücadele etmek için, bu mücadeleyi üzerlerine alanların olağanüstü bir dürüstlükle davranmaları gereği bir yana, olağanüstü bir ustalık gerekir. Ayrıntılı kanunlara ihtiyaç olacaktır; onu da ancak söz konusu cumhuriyette yaşıyanlar başarıyla hazırlıyabilirler. Ondan sonra bu çalışmalar sonucunda önümüzdeki Sovyetler Kongresinde geriye bir adım atmayacağımızdan, yani Sovyet sosyalist cumhuriyetler birliğini yalnız askeri ve diplomatik alanlarda muhafaza edip bütün diğer alanlarda her bir Halk Komiserliğine yeniden tam bağımsızlık vermiyeceğimizden şimdiden emin olamayız.

Şu nokta akılda tutulmalıdır: Halk komiserliklerinin ademi merkezileştirilmesi ve Moskova ve diğer merkezler açısından komiserliklerin çalışmalarında iş birliği eksikliğinden doğan boşluk, yeterli basiret ve tarafsızlıkla yürütüldüğü takdirde partinin yetkisiyle yeterince doldurulabilir. Milli kadrolarla Rus kadrosu arasında birlik olmamasından devletimize gelebilecek zarar, yalnız bize değil, bütün Enternasyonale ve yakın gelecekte bizim ardımızdan tarih sahnesine çıkmaları mukadder olan yüz milyonlarca Asya halkına gelecek zarar yanında hiçtir. Tam Doğu kendini göstermek üzereyken, tam uyanırken, bizim kendi Rus olmayan azınlıklarımıza karşı giriştiğimiz en ufak bir kabalık ya da haksızlık nedeniyle de olsa doğunun halkları gözünde itibarımızı yıpratmamız, bağışlanamayacak bir oportunizm olur. Kapitalist dünyayı savunan batının emperyalistlerine karşı tek safta toplanmak ihtiyacı tabiidir. Orası muhakkak; bunu ka-

yıtsız şartsız onayladığımı benim söylememe gerek yok. Ama biz kendimiz, ezilen milliyetlere karşı önemsiz konularda da olsa emperyalistçe tutumlara kayarak olanca dürüst içtenliğimize, emperyalizme karşı mücadeleyi savunmada olanca dürüstlüğümüze gölge düşürürsek, o apayrı birşeydir. Ne ki dünya tarihinin yarını, uyanmakta olan emperyalist tahakkümü altında halkların nihayet harekete geçmeleriyle kurtuluşları uğrunda kesin, uzun, ve çetin mücadelenin başladığı gün olacaktır.

Lenin»

31 Aralık 1922
N. V.'ye yazdırılmıştır **(Cilt. 36, s: 605-11)**

Böylece 1922 30 Aralık'ında Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği kurularak, ulusal sorun Sovyetler Birliği'nde Lenin önderliğinde en yetkin çözümüne kavuşmuş oldu.

Gürcistan meselesini emperyalistlerin ve birtakım küçük burjuva milliyetçilerinin kötüye kullanmaları ve kafa karıştırmaları konusunda, yukarıda verdiğimiz özet bilgiler ve Lenin'den aktardığımız notlar, sanırız ki meseleyi —bu yazımızın sınırları içinde— yeterince açıklığa kavuşturmaktır. Ulusların Kendi Kaderlerini Tayin Hakkı konusunda, Leninizmin getirdiği ilkeler altında, Gürcistan sorunu devrimci bir çözüme kavuşturulmuştur. Tıpkı, şu anda Sovyetler Birliği'ne dahil olan yüzü aşkın ulusal grubun sosyal ve ulusal sorunlarının kavuştuğu gibi...

ULUSAL MESELEDE İŞÇİ SINIFI EĞİTİMİNİN PAROLASI

İşçi sınıfı bilimi, ulusal sorun konusunda her şeyden önce ezen ve ezilen ülke işçileri başta olmak üzere emekçileri enternasyonalist bir ruhla eğitmeyi esas görev sayar.

Bu konuda, işçi sınıfının ünlü parolası şudur: **Ezen ülke Marksisti, ezilen ulusun ayrılma özgürlüğünü savunurken, ezilen ulusun marksisti ise birliği savunur.**

Ulusal sorunda çok iyi bilinen bu parolayı, Lenin'in değişik makalelerinde söylediği şu sözlerle hatırlayalım:

«Ezen ülkelerin işçilerinin enternasyonalist eğitiminde vurgu, mutlaka ezilen ülkelerin ayrılma ve bu uğurda mücadele özgürlüklerini savunmak üzerine yapılmalıdır. Bu olmadan hiçbir enternasyonalizmden sözedilemez. Böyle bir propagandayı yapmayan ezen ulus Sosyal Demokratını bir alçak ve emperyalist olarak nitelemek hakkımız ve görevimizdir.

İşçilere ulusal ayrılıklar (farklar) konusunda 'kayıtsız' kalmalarını öğretmek görevimizdir. Bu konuda hiçbir kuşkuya yer yoktur. Ama bu

ilhakcıların kayıtsızlığı olmamalıdır. Ezen bir ulusun üyesi küçük ulusların **kendi** devletine mi, yoksa bir **komşu devlete mi** bağlı olduğu hususu karşısında 'kayıtsız' kalabilmelidir. Böyle bir 'kayıtsızlık' yoksa, o bir Sosyal Demokrat **değildir.** Enternasyonalist bir Sosyal Demokrat olabilmek için, yalnızca kendi ulusunu **düşünmemek,** bütün ulusların çıkarlarını, onların özgürlüğünü ve eşitliğini kendi ulusununkinin üstünde tutabilmek gerekir. «Teoride» herkes bunu kabul ediyor. İşte kötülüğün kökü buradadır.

Buna karşılık, küçük bir ulusun Sosyal Demokratı, kendi ajitasyonunda, bizim «gönüllü **birlik**» şeklindeki genel formülümüzün **ikinci** kelimesi üzerine vurgu yapmalıdır. O, bir enternasyonalist olarak görevlerini ihmal etmeksizin, **hem** kendi ulusunun siyasi bağımsızlığından yana olabilir, **hem** de x,y,z, vb. gibi bir komşu devletle birliği savunabilir. Ama o, her durumda küçük ulus darkafalılığına **karşı,** kendi içine kapanmaya ve tecrit olmaya karşı mücadele etmek bütünü ve geneli gözönünde tutmak, özeli genel çıkara bağımlı kılmak zorundadır.

Sorunu bütünüyle incelememiş olanlar, ezen ulusların Sosyal Demokratları «ayrılma özgürlüğü» üzerinde vurgu yaparlarken, ezilen ulus Sosyal Demokratlarının «**birleşme** özgürlüğü» üzerinde durmalarında «çelişik bir yan» olduğunu sanırlar. Ama biraz düşünmek bile, enternasyonalizme ve **bugünkü mevcut** durumdan yola çıkarak ulusların birbirleriyle kaynaşmalarına giden **başka bir yol** almadığını göstermeğe yeter.» (C. 22, sf. 345-46)

Lenin aynı makalesinde Polonya sorunu hakkında, ezen ulusun Marksistlerinin ayrılma özgürlüğünü, ezilen ulusun marksistlerinin ise birleşmeyi savunmaları gerektiğini belirtiyordu:

«Durum gerçekten çapraşık gözükmektedir. Fakat **tüm** iştirakçilerin enternasyonalist olarak kalabilecekleri bir çıkış yolu bulunmaktadır: Rus ve Alman Sosyal Demokratları Polonya için kayıtsız şartsız «**ayrılma** özgürlüğü» talep ederken, Polonyalı Sosyal Demokratlar ise mevcut çağda ve şimdiki dönemde, Polonya'nın bağımsızlığı sloganını öne sürmeden hem büyük hem de küçük ülkelerdeki proletarya mücadelesinin birliği için çalışırlar.» (C. 22. sf. 350)

Lenin, 1917 baharında yaptığı bir konuşmada gene Polonya konusunda şöyle diyordu:

«Yapılacak şey, Rusya'da ezilen ulusların ayrılma hakkını, Polonya'da da birleşme özgürlüğünü özellikle belirtmektir. Birleşme özgürlüğü ayrılma özgürlüğü anlamını da taşır. Biz Ruslar, ayrılma özgürlüğü üzerinde direnirken, Polonyalılar birleşme özgürlüğü üzerinde durmaktadırlar.» (UKTH, sf. 209)

Lenin, bu konuda getirdiği Tezler'inde de, ezen ulusun sosyalistlerinin ezilen ulusun ayrılma hakkını savunmaları gerektiğini belirttikten

sonra; ezilen ulusun sosyalistleri için şu görevi koyuyordu:

«Öte yandan, ezilen ulus sosyalistleri, ezilen ulusun işçileriyle ezen ulusun işçilerinin tam ve kayıtsız şartsız birliği, örgütsel birlik dahil olmak üzere özellikle savunurlar ve gerçekleştirirler. Bu olmadan burjuvazinin entrikalarının, ihanetlerinin ve hilelerinin her türlüsü karşısında proletaryanın bağımsız politikasını ve diğer ülkelerinin proletaryasıyla olan sınıf dayanışmasını savunmak imkânsızdır. Ezilen ulusların burjuvazisi, işçileri aldatmak için sürekli olarak ulusal kurtuluş sloganlarına başvurur, ve iç politikada bu sloganları egemen ulusun burjuvazisi ile gerici antlaşmalar yapmak için kullanır (örneğin Ukraynalıları ve Yahudileri ezmek için gericilerle anlaşma yapan Avusturya'daki ve Rusya'daki Polonyalılar gibi), dış politikada ise rakip emperyalist devletlerden birisiyle, onların gerici planlarını gerçekleştirmek için uzlaşır (küçük balkan devletlerinin politikası vb).» (C. 22, sf. 148)

Lenin aynı Tezlerinde, Avusturya, Balkanlar, Rusya gibi çok uluslu ülkelerde proletaryanın görevlerini gösterirken, işçilerin birliği konusunda şunları söylemekteydi:

«...Bu ülkelerde proletaryanın görevleri, hem kendi burjuva demokratik reformlarını tamamlamak, hem de diğer ülkelerdeki sosyalist devrimlere yardımcı olmak açısından ulusların kendi kaderlerini tayin hakkını savunmadan yerine getirilemez. Burada en güç ve en önemli sorun ezen ulusların işçilerinin sınıf mücadelesini, ezilen ulusların işçilerinkiyle birleştirmektir.» (C. 22, sf. 151)

Şu halde, işçi sınıfı devrimcileri, ezilen ulusların kendi kaderlerini tayin hakkını savunurlarken, işçi sınıfının bağımsız politikasına titizlikle sahip çıkarlar. Özellikle bu ilkenin, ezilen ulusun milliyetçiliğinin ve burjuvazisinin işine yaramaması için, işçileri (ezen ve ezilen ülke işçilerini) ve halkları proletaryanın enternasyonalist bilinciyle donatırlar. Ve yazımızın geçen bölümünde de belirttiğimiz gibi, «ulusal kültürel özerklik» vb. gibi ezen ve ezilen ülke reformistleri, milliyetçileri, çeşitli burjuva unsurları tarafından öne sürülen gerici tezi tanımazlar. (*)

(*) Lenin, liberallerin vb. ulusal sorun konusundaki tutumları için şunları söylemekteydi :

«Bütün siyasal sorunlarda olduğu gibi, diller sorununda da liberaller, bir elini (açıkça) demokrasiye uzatan ve öteki elini (arkalarında) gericilere ve polis ajanlarına uzatan ikiyüzlü bezirgânlar gibi davranmaktadırlar. Liberal gericilerden şu ya da bu ayrıcalığı koparmaya uğraşırken, biz ayrıcalıklara karşıyız diye bağırıyor.» (UKTH, sf. 18)

Lenin sadece ezen ulusun liberal milliyetçilerinin değil aynı zamanda çeşitli ezilen ulusların milliyetçilerinin de bu tutum içinde olduğunu belirtmek için sözlerine şöyle devam ediyor:

«Her türlü burjuva liberal milliyetçiliğinin niteliği işte böyledir: sadece Büyük-Rus milliyetçiliğinin değil (elbetteki ezici karakterinden ötürü ve

«Kim ulusların ve dillerin eşitliğini tanımıyor ve savunmuyorsa, kim her türlü ulusal baskı ya da eşitsizliğe karşı savaşmıyorsa, o, marksist değildir. Bundan hiç kimsenin kuşkusu yoktur. Ama şundan da hiç kimsenin kuşkusu olmaması gerekir ki, başka bir ulusun marksistini «ulusal özümleme» fikrine sahip çıkmakla suçlayan sözde marksist de, gerçekte basit **küçük burjuva milliyetçisinden başka birşey değildir.**» (a.g.e. sf. 26)

«Eğer Ukraynalı bir Marksist Rus kıyıcılara karşı duyduğu **tamamen haklı ve doğal** bir kinin parçasının hafif bir düşmanlık duygusu biçiminde bile olsa, Rus işçilerinin proleter kültürünü ve hareketini kapsamasına izin verirse, kendisi bu yüzden burjuva milliyetçiliğinin bataklığına kaymış olacaktır. Aynı şekilde eğer bir Rus marksisti Ukraynalıların tam hak eşitliği isteğini ya da onların bağımsız bir devlet kurma hakkını unutursa, sadece burjuva değil, ama aşırı gerici milliyetçiliğin bataklığına kaymış olur.» (a.g.e., sf. 31)

Lenin'den yaptığımız alıntılar ezen ve ezilen ülkelerin sosyalistlerinin ulusal meselede ajitasyonlarında hangi yolu izlemeleri gerektiğini ve işçi sınıfının birliğini gözetmeleri konusu yeterince açıktır.

SONUÇ

Ulusal sorunda, ezilen uluslar, sömürge ve bağımlı ülkeler konusunda işçi sınıfı biliminin en önemli belgelerinden birisi de Komintern İkinci Kongresi'ne Lenin'in hazırladığı «Uluslar ve Sömürgeler Sorunu Üzerine Tezlerin İlk Taslakları»dır. Türkçe çeviri olarak, daha önce, Ulusların Kaderlerini Tayin Hakkı ve Doğu'da Ulusal Kurtuluş Hareketleri başlıklı derlemelerde çevirisi yayınlanmış olan bu metni, KİTLE Gazetesi, 14.1.1975'de basmıştı.

Yazımızın özet ve sonuç bölümünde bu metni bir kez daha okumak, meseleyi derli toplu görmek bakımından yararlı olacaktır.

Pruşkeviçlerle bağlantısından ötürü en kötüsü budur), Polonya milliyetçiliğiyle, Yahudi, Ukraynalı, Gürcü ve bütün öteki milliyetçilikler için durum aynıdır. «Ulusal kültür» sloganı altında, Rusya'nın olduğu gibi Avusturya'nın da **bütün** uluslarının burjuvazisi, gerçekte işçilerin bölünmesi için, demokrasinin zayıf düşmesi için çaba göstermekte, halkın haklarını ve özgürlüklerini kısıtladıkları gericilerle, bezirgânlarla alış-verişlere girişmektedirler.

İşçi sınıfı demokrasisinin sloganı «ulusal kültür» değildir, demokratizmin ve dünya işçi hareketinin uluslararası kültürüdür. Burjuvazi bir sürü olumlu «ulusal» programlarla halkı aldatmayı deneyebilir. Bilinçli işçi ona şu yanıtı verecektir: ulusal sorunun tek bir çözümü vardır (sefahat çelişkiler ve sömürü dünyasında bu sorunun çözüme bağlanabildiği ölçüde) bu da tutarlı demokratizmdir.» (a.g.e., sf. 18-19)

«5 Haziran 1920

1) Genel olarak eşitlik, özel olarak milli eşitlik sorununun soyut ya da biçimsel bir konuluşu, tabiatı gereği, burjuva demokrasisi niteliği taşır. Ferdin genel olarak eşitliği kılıfı altında burjuva demokrasisi, mülk sahibinin ve proleterin, sömürenle sömürülenin biçimsel ya da hukuki eşitliğini ilan eder, ve böylelikle ezilen sınıfları göz göre göre aldatır. Burjuva, bütün insanların mutlak surette eşit olduklarını ileri sürerek meta üretimindeki ilişkilerin bir yansıması olan eşitlik fikrini, sınıfların ortadan kaldırılmasına karşı kendi yürüttüğü mücadelede bir silaha dönüştürür. Eşitlik dileğinin gerçek anlamı, sınıfların ortadan kaldırılması dileği olmasındadır.

2) Burjuva demokrasisiyle savaşma, onun sahteliğini, iki yüzlülüğünü açığa vurma temel görevi ile uygun olarak, Komünist Partisi, burjuva boyunduruğunu kırma yolunda proletarya mücadelesinin baş savunucusu sıfatıyla siyasetini milli meselede de soyut ve biçimsel ilkelere değil, ilkin özgül tarihi durumun, ve en başta ekonomik koşulların kesin bir değerlendirmesine; ikincisi, ezilen sınıfların, sömürülen emekçi halkın çıkarlarıyla, hakim sınıfın çıkarını içeren genel milli çıkarlar kavramı arasında açık seçik bir ayrıma; üçüncüsü, dünya nüfusunun muazzam çoğunluğunun bir avuç en zengin ve ileri kapitalist ülke elinde sömürge ve finans esareti altına alınmış olduğu gerçeğini, finans - kapital ve emperyalizm çağının bu karakteristik özelliğini hasır altı eden burjuva demokratik yalanlar karşısında, ezilen, bağımlı ve uyruk milletlerle ezen, sömüren ve hakim milletler arasında yine aynı ölçüde açık ve seçik bir ayırım yapılmasına dayandırmalıdır.

3) Ünlü «Batı demokrasileri»nin Versailles Andlaşmasının, güçsüz milletlere karşı, Alman Junkerleriyle Kayzerin Brest - Litovsk Andlaşmasından da daha hunhar ve alçak bir şiddet hareketi olduğunu 1914 - 18 emperyalist savaşı bütün milletlere ve bütün dünyanın ezilen sınıflarına ayan beyan göstermiştir. Cemiyeti Akvam ve İtilafın savaş - sonrası siyasetinın tümü bu gerçeği daha da büyük bir açıklık ve kesinlikle göstermektedir. Bunlar her yerde gerek ileri ülkelerin proletaryasının, gerekse sömürge ve bağımlı ülkelerin emekçi halklarının devrimci mücadelesini kızıştırmakta, milletlerin kapitalist düzende barış içinde ve eşit olarak bir arada yaşıyabileceğine dair küçük burjuva hayallerinin çöküşünü hızlandırmaktadır.

4) Bu temel önermelerden çıkan sonuç şudur: Komünist Enternasyonalin milletler ve sömürgeler sorununda bütün siya-

seti, herşeyden önce toprak sahipleriyle kapitalistleri alaşağı etmek için ortak mücadelede bütün milletlerin ve ülkelerin proleterleri ve emekçi yığınları arasında daha sıkı bir birliğe dayanmalıdır. Ancak bu birlik, kapitalizme karşı zaferi sağlama bağlar, bu birlik olmaksızın millî baskının ve eşitsizliğin ortadan kaldırılması imkansızdır.

5) Dünyanın siyasi durumu şu anda proletarya diktatörlüğünü gündeme koymuştur. Dünyada siyasî gelişmeler zorunlu olarak tek bir odak noktasında toplanmaktadır: dünya burjuvazisinin Sovyet Rus Cumhuriyetine karşı mücadelesi. Bu mücadelede bir yandan bütün ülkelerin ileri işçilerinin şûra hareketleri, öbür yandan tek kurtuluşlarının şûra sisteminin dünya emperyalizmine karşı zafer kazanmasına bağlı olduğunu acı tecrübeler sonucunda öğrenen sömürgelerdeki ve ezilen milliyetler arasındaki bütün milli kurtuluş hareketleri, zorunlu olarak Sovyet Rus Cumhuriyeti çevresinde toplanmaktadır.

6) Dolayısıyla, şimdiki halde çeşitli milletlerin çalışan halkları arasında daha sıkı bir birlik ihtiyacını yalnızca tanımakla ya da yalnızca ilan etmekle yetinemeyiz. Bütün milli ve sömürge kurtuluş hareketlerinin Sovyet Rusya ile en sıkı ittifakını gerçekleştirecek bir siyaset izlenmelidir. Bu ittifakın biçimi her ülkenin proletaryası içinde komünist hareketin gelişme ölçüsü, ya da geri kalmış ülkelerde ve geri kalmış milliyetler arasında burjuva demokratik kurtuluş hareketinin gelişme ölçüsü tarafından belirlenmelidir.

7) Federasyon, ayrı ayrı milletlerin emekçi halkının tam birliğine doğru bir geçiş biçimidir. Federasyonun mümkün olabileceğini, pratikte, hem R.S.F.S.C. ile diğer sovyet cumhuriyetleri (geçmişte Macar, Fin ve Letonya; günümüzde Azerbaycan ve Ukrayna) arasındaki ilişkiler, hem de R.S.F.S.C. içinde eskiden kendi devletlerine de, özerkliğe de sahip olmayan milliyetlerle (mesela, R.S.F.S.C.'de 1919 ve 1920'de kurulan Başkır ve Tatar özerk cumhuriyetleri) ilişkiler ispat etmiştir.

8) Bu konuda, şûra sistemi ve şûra hareketi esası üzerinde ortaya çıkmakta olan bu yeni federasyonları daha da geliştirmek, inceleyip tecrübe ile sınamak Komünist Enternasyonalin görevidir. Federasyonun tam birliğe doğru bir geçiş biçimi olduğunu kabul ederken, durmadan daha sıkı federal birlik için çaba harcamak gerekir. Bunda akılda tutulacak hususlar şunlardır: bir, bütün dünyanın —askeri açıdan kıyas kabul etmeyecek ölçüde daha güçlü— emperyalist devletleri tarafından kuşatılmış olan şûra cumhuriyetleri en sıkı bir ittifak olmaksı-

zın mümkünü yok ayakta kalamazlar; iki, şûra cumhuriyetleri arasında sıkı bir ekonomik ittifak gereklidir, yoksa emperyalizmin dağıttığı üretim güçleri yenilenemez ve emekçi halkın refahı sağlanamaz; üç, bütün milletlerin proletaryası tarafından yekpare bir bütün olarak ve ortak bir plan gözetilerek düzenlenen tek bir dünya ekonomisi yaratılmasına doğru bir eğilim vardır. Bu eğilim daha şimdiden kapitalist düzende kendini belli etmiştir; sosyalist düzende daha da geliştirilip tamamlanması kaçınılmazdır.

9) Komünist Enternasyonalin devlet içindeki ilişkiler alanında milli siyaseti, burjuva demokratların —gerek öyle oldukduklarını açıkça itiraf edenlerin, gerekse kendilerine sosyalist diyenlerin (İkinci Enternasyonal sosyalistleri)— yaptıkları gibi milletlerin eşitliğini üstün körü, biçimsel ve salt bildirim niteliğinde, hiç bir gerçek taahhüde girmeksizin tanımakla sınırlandırılamaz.

Komünist partileri —parlamento içinde olsun, dışında olsun— yürüttükleri bütün propoganda ve ajitasyonda, durmadan, «demokratik» anayasalarına rağmen bütün kapitalist ülkelerde milletlerin eşitliğine ve milli azınlık haklarına tasallut edilmekte olduğunu gözler önüne sermelidirler. Ayrıca, hem ancak şûra sisteminin önce proleterleri, sonra da bütün çalışan nüfusu burjuvaziye karşı mücadelede birleştirerek milletlerin gerçek eşitliğini sağlayabileceğini, hem de, ikincisi, bağımlı ve hakları ellerinden alınmış milletlerle (mesela İrlanda, Amerikan zencileri, vs) sömürgelerdeki devrimci hareketlere bütün komünist partilerinin doğrudan doğruya yardım etmeleri gerektiği durmadan anlatılmalıdır.

Özellikle önemli olan bu sonuncu şart yerine getirilmeksizin, gerek bağımlı ülkelerin ve sömürgelerin baskı altında tutulmasına karşı mücadele, gerekse onların ayrılma haklarının tanınması, İkinci Enternasyonal partilerinde görüldüğü gibi sahte bir tabeladan ibaret kalır.

10) Enternasyonalciliğin lafta kabulü, sonra onun yerini bütün propaganda, ajitasyon ve pratik çalışmalarda küçük burjuva milliyetçiliğinin alması sade İkinci Enternasyonal partileri arasında değil, ordan çekilenler arasında da, hatta çoğu kez şimdi kendilerine komünist diyen partiler arasında da çok yaygındır. Proletarya diktatörlüğünü millî bir diktatörlükten (yani, tek bir ülkede var olan ve dünya siyasetini etkileme gücünden yoksun bir diktatörlükten) milletlerarası bir diktatörlüğe (yani, en azından birkaç ileri ülkeyi kapsayan ve genel olarak dünya

siyaseti üzerinde etkisini gösterebilen bir diktatörlüğe) dönüştürme görevi gittikçe daha büyük bir zorunluluk olarak belirdikçe, bu belaya karşı, kökleri çok derine giden küçük burjuva milli önyargılara karşı mücadele etme zorunluluğu da artar. Küçük burjuva milliyetçiliği, salt milletlerin eşitliğinin tanınmasını enternasyonalcilik ilan eder ve ordan bir adım ileri gitmez. Bu tanımanın sadece lafta kalması bir yana, küçük burjuva milliyetçiliği milli bencil çıkara hiç dokunmaz; oysa proleter enternasyonalciliği önce her bir ülkedeki proleter mücadelesinin çıkarlarına bağımlı kılınmasını, sonra da burjuvaziye karşı zafer kazanmakta olan bir milletin milletlerarası sermayenin alaşağı edilmesi yolunda en büyük milli fedakarlıklara katlanmaya razı olmasını ve bu fedakârlıklara katlanmasını şart koşar.

Böylece, kapitalistleşme sürecini tamamlamış, gerçekten proletaryanın öncüsü olarak hareket eden işçi partileri olan ülkelerde enternasyonalcilik kavramı ve siyasetinin oportünistler ve küçük burjuva pasifistlerince saptırılmasına karşı mücadele başta gelen en önemli görevlerdendir.

11) Feodal ya da pederşahî ve pederşahî - köylü ilişkilerin hakim olduğu daha geri ülkelerde ve milletlerde şu hususları gözönünde tutmak özellikle önemlidir:

Bir, bütün Komünist partileri bu ülkelerdeki burjuva demokratik kurtuluş hareketine yardımcı olmalıdırlar. En faal yardımı yerine getirme görevi de, geri kalmış milletin bir sömürge olarak ya da mali bakımdan bağımlı olduğu ülkenin işçilerinin omuzlarındadır;

İki, geri kalmış ülkelerde papazlarla ve diğer sözü geçer gerici, orta çağ kalıntısı unsurlarla mücadele zorunluluğu;

Üç, Avrupa ve Amerikan emperyalizmine karşı kurtuluş hareketini hanların, toprak ağalarının, mollaların vs. durumunu pekiştirme çabasıyla bağdaştırmaya uğraşan Pan-İslamizm ve benzeri akımlarla mücadele zorunluluğu;

Dört, geri kalmış ülkelerde toprak ağalarına, büyük toprak mülkiyetine ve feodalizmin her türlü belirtilerine, kalıntılarına karşı köylü hareketini özellikle desteklemek ve Batı Avrupa komünist proletaryası ile Doğunun, sömürgelerin ve genel olarak geri kalmış ülkelerin devrimci köylü hareketi arasında mümkün olduğu kadar sıkı bir ittifak kurma yoluyla köylü hareketine en devrimci bir nitelik kazandırmaya çalışmak. Kapitalizm öncesi ilişkilerin hakim olduğu ülkelerde şûra sisteminin temel ilkelerini uygulamak için —«emekçi halk şûraları» kurarak, vs - hiç bir gayreti esirgememek özellikle gereklidir.

Beş, geri kalmış ülkelerde burjuva demokratik kurtuluş akımlarına komünist bir renk verme çabalarıyla kesin mücadele zorunluluğu. Komünist Enternasyonali sömürge ve geri kalmış ülkelerde burjuva demokratik millî hareketleri ancak şu şartla desteklemelidir: bu ülkelerde geleceğin gerçek proletarya partilerinin unsurları bir araya getirilip özel görevlerini, yani kendi milletleri içinde burjuva demokratik hareketlere karşı mücadele görevlerini anlayacak yolda eğitilmeleri şartıyla. Komünist Enternasyonali sömürge ve geri kalmış ülkelerde burjuva demokrasisi ile geçici bir ittifaka girmeli, fakat onun içinde erimemelidir; ve bütün koşullarda, en ilkel çekirdek biçiminde dahi olsa proletarya hareketinin bağımsızlığını korumalıdır;

Altı, siyasî bakımdan bağımsız devletler görünüşü altında ekonomik, mali ve askeri bakımdan tamamen kendilerine bağımlı devletler kuran emperyalist devletlerin sistemli olarak uyguladıkları hileleri bütün ülkelerin, özellikle geri kalmış ülkelerin en geniş emekçi yığınlarına anlatıp açıklama zorunluluğu. Bugünkü milletlerarası koşullarda, bağımlı ve güçsüz milletler için şûra cumhuriyetleriyle birleşmekten başka kurtuluş yolu yoktur.

12) Sömürge ve güçsüz milletlerin yüzyıllardır emperyalist devletler atarafından baskı altında tutulmaları ezilen ülkelerin emekçi yığınlarında hakim milletlere karşı düşmanlık duygusu uyandırmakla kalmamış, bu milletlere karşı genel olarak, hatta proletaryalarına karşı dahi, güvensizlik yaratmıştır. Bu proletaryanın, «kendi» burjuvazilerinin sömürgeleri ezme ve mali bakımdan bağımlı ülkeleri soyup sovana çevirme «hakkı»nı savunduklarını gizlemek için «vatan savunması» sözünü bir sosyal - şoven kılıf olarak kullanan resmi önderlerinin çoğunluğunca 1914-19 arasında sosyalizme alçakçasına ihanet edilmiş olması, muhakkak ki, bu pek haklı güvensizlik duygusunu artıracaktı. Öte yandan, bir ülke ne kadar geri kalmışsa, küçük çapta tarım üretiminin, pederşahiliğin ve içine kapalılığın hakimiyeti orada o kadar güçlüdür; bu da, ister istemez, en köklü küçük burjuva önyargıların, yani, milli bencillik ve milli dar - kafalılığın gücünü, inadını artırır. Bu önyargıların silinmesi ister istemez çok zaman alır; çünkü bunlar, ancak emperyalizm ve kapitalizm ileri ülkelerde kayıplara karıştıktan sonra ve geri kalmış ülkelerin ekonomik hayatının bütün temelleri köklü bir değişikliğe uğradıktan sonra silinebilirler. Bu nedenle, hangi ülkeler ve milliyetler en uzun bir süre baskı altında tutulmuşlarsa, onların içindeki milli duygu kalıntılarına özel bir ihtiyat ve dikkatle eğil-

mek, bütün ülkelerin bilinçli politik komünist proletaryasının görevidir. Bu güvensizlik duygusunu ve bu önyargıları daha kısa bir zamanda altetmek amacıyla bazı tavizler vermek de aynı ölçüde gereklidir. Dünyanın bütün ülkelerinde ve milletlerin bir ihtiyat ve dikkatle eğilmek bütün ülkelerin bilinçli komünist proletaryasının görevidir. Bu güvensizlik duygusunu ve önyargıları daha kısa zamanda altetmek amacıyla bazı tavizler vermek de aynı ölçüde gereklidr. Dünyanın bütün ülkelerinde ve milletlerinde proletarya ve onun ardından emekçi halkın büyük çoğunluğu gönüllü olarak ittifak ve birlik için çaba sarfetmedikçe kapitalizme karşı tam zafer elde edilemez.» (V. I. Lenin, Bütün Eserleri, C. 31, sf. 144-51)

Ulusların kendi kaderlerini tayin hakkı konusunda, geniş çapta Lenin'in metinlerini içeren teorik özetlememizi, sonuç olarak, Lenin'in şu önemli sözleriyle bitiriyoruz:

«...Ulusal antipatiler çarçabuk ortadan kalkmayacaktır: ezilen bir ulusun kendisini ezene karşı duyduğu nefret —pek haklı nefret— bir süre daha **devam edecektir;** bu düşmanlık ancak sosyalizmin zaferinden **sonra,** ve uluslar arasında tam demokratik ilişkilerin kurulmasından **sonra** yokolacaktır. Şayet sosyalizme bağlı kalacaksak ,daha şimdiden yığınları enternasyonalist bir ruhla eğitmeliyiz, bu ise ezen uluslarda, ezilen ulusların ayrılma özgürlüğünü savunmaksızın mümkün değildir» (V. İ. Lenin, Bütün Eserleri, C. 22, sf. 352)

ilke 15 Lira

AYLIK İNCELEME YORUM BELGE DERGİSİ